

«Шашмақом» достони муҳташами савту калом аст, ки дар навоҳои он беҳтарин ва олитарин орзуву пиндорҳои неки аҷдодони мо таҷассум ёфтаанд.

Имрӯз дар дили пиру ҷавон эҳсоси шаъну шукӯҳи Истиқлолияти Тоҷикистон маъво гирифтааст, дар дасти ҳар фарди тоҷик парчами муҷаллои Ватан, дар самъаи суруди миллӣ, дар дилаи нияти боз ҳам обод намудани кишвари азизамон тантана дорад.

Мо кунун ба хотири боз ҳам боло бардоштани сатҳи ҳеҷтанишиносӣ ва завқи зебоипарастии мардуми тоҷик беҳтарин намунаҳои мероси бойи бадеӣ-эстетикӣ аҷдодонамонро эҳё ва тарғиб менамоем".

*Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-
Пешвои миллат,
Президенти Тоҷикистон
Эмомалӣ Раҳмон*

Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон

**БАЁЗИ
ШАШМАҚОМ**

**Зери назари
академик Фарҳод Раҳимӣ,
Президенти АИ Ҷумҳурии Тоҷикистон**

**Душанбе
Дониш
2016**

Мураттибон
Алии Муҳаммадии Хуросонӣ,
Аслиддин Низомӣ, Маҳмадёри Шариф

Мухаррирон: Кароматулло Олимов,
Абдунабӣ Сатторзода

Ҳайати таҳририя:

А. Раҳмонзода, Ф. Раҳимӣ, А. Абдурашидов, А.Зубайдӣ, А.
Низомӣ, К. Олимов, С. Раҳматуллозода, А. Сатторзода , А.
М. Хуросонӣ, А. Ҳаким

Баёзи Шашмақом. Мураттибон Алии Муҳаммадии
Хуросонӣ, Аслиддин Низомӣ, Маҳмадёри Шариф. –Душанбе:
Дониш, 2016. - 600 сах.

ЭҶЁИ МЕРОС - ЭҶЁИ МИЛЛАТ

(Сарсухан ба наشري аввалин "Баёзи Шашмақом")

Дар даврони Истиқлол яке аз вазифаҳои муҳимтарини давлат ва ҷомеа эҷе намудани волотарин намунаҳои фарҳанги миллий ва ба мардуми кишвар дастрас кардани беҳтарин падидаҳои маънавий мебошад.

Чунон ки Асосгузори сулҳу ваҳдати миллий-Пешвои миллат, Президенти мухтарами Тоҷикистон, Эмомалӣ Раҳмон фармудаанд: **"Имрӯз, ки дар қалби ҳар як фарди тоҷик ифтихор аз шукӯҳи давлати соҳибистиклоли Тоҷикистон маъво гирифтааст, эҷе намудани бузургтарин суннатҳои фарҳангии миллатамон вазифаи муқаддаси давлат ба шумор меравад"**.¹

Мо кунун ифтихор аз он менамоем, ки маҳз дар замони Истиқлол имконоти беназир барои рушди фарҳанг, илм ва маориф ба миён омад ва аҳли ҷомеа, хусусан насли наврас бо шавқу илҳами тоза рӯ ба олами маънавият овардаанд.

Соли 2000 бо Фармони таърихӣ Президенти мухтарами Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон барои рушду нумӯи санъати волои Шашмақом шароит ва имкониятҳои бузург фароҳам оварда шуд. Дар як муддати кӯтоҳи таърихӣ даҳҳо рисолаву таҳқиқоти илмӣ оид ба вижагиҳои ҳунарию бадеии мусиқии классикии халқи тоҷик таҳия ва нашр гардиданд, ки барои шинохти симои аслии мероси мусиқии қадимӣ ва дарки ҳувияти фарҳангӣ нақши назаррасро иҷро менамоянд.

Дар пойтахти кишвар ва бисёр шаҳру ноҳияҳои мамлакат ансамблҳои тозаҷоди Шашмақом таъсис ёфтанд ва муҳимтараш, аз байни ҷавонони соҳибистеъдод сарояндагони хушовоз ва хушсалиқа ба воя расиданд. Ин амали бузургӣ

¹ ниг.: Эмомалӣ Раҳмон. Пешгуфтор ба наشري нави Шашмақом., ҷ.1., Душанбе, 2007.

таърихӣ имкон дод, ки аҳли чомеаи ҷаҳон, хусусан мухлисони мусиқӣ дар кишварҳои ҳамҷавор ва ҳамчунин Амрикову Аврупо бо беҳтарин намунаҳои хиради фарҳангофаринии халқи тоҷик ошноии наздик пайдо кунанд.

Ҳунари Шашмақом аз қадимулайём дар минтақаҳои мухталифи Осиёи Марказӣ ва Шарқи Наздик тарғиб гардида буд ва устодони мақомхони тоҷик ин падидаи нодирро ба Хоразму Чин, Ироқу Мағриб интиқол доданд. Аммо бояд бо ифтихор эътироф намуд, ки асри тиллоии санъати Шашмақом маҳз ба замони Истиқлоли Тоҷикистон - ватани аслии ин ҳунар ва сарзамини офаридгори он тааллуқ дорад.

Мусиқии Шашмақом дар тӯли зиёда аз ҳазор соли рушду такомули хеш ҳамеша бо шеърҳои классикии тоҷику форс пайвандӣ дошт ва дар ҳар марҳалаи навабардошии хеш қабл аз ҳама аз дастовардҳои шоирони бузургамон истифода мекард. Ғазал, Тарона, Мухаммас, Мустазод, Рубоӣ ва Байтҳо, ки аз ҷониби сухансароёни замон эҷод карда мешуданд, фавран тавассути илҳами хоса ва ҳунари танбӯриёну муганниён вориди сохтори Шашмақом мегардиданд.

Сарояндагони мақомҳо зимни ин амал кӯшиш менамуданд, ки беҳтарин намунаҳои назми замонашонро ба оҳанг дароварда пешкаши аҳли адабу ҳунар созанд. Ин аст, ки аз замонҳои қадим то охири асри 19 анъанаи мураттаб намудани дафтарҳои махсуси шеър барои сарояндагон, ё худ «Баёзҳои Шашмақом» васеъ маъмул гардида буд. Имрӯз дар ҳазинаи дастхатҳои Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон зиёда аз бисту панҷ номгӯй баёз ва рисолаи вобаста ба Шашмақом маҳфузанд, ки бештари онҳо таҳқиқ ва нашр карда шудаанд.

Замони Истиқлол замони ниёзҳои тозаии фарҳангӣ ва маънавӣ мебошад ва аҳли илму фарҳанг имрӯз вазифадоранд, ки то ҳадди имкону қудрат ва илҳами эҷодӣ барои қонунгардонидани ин ниёзмандии мардуми фарҳангдӯсти Тоҷикистон аз дилу ҷон хизмат намоянд.

Бо ҳамин мақсад, Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти мухтарами Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон дар вохӯриҳояшон бо зиёён ва ҳунармандони соҳаи мусиқии классикӣ вазифа гузошта пешниҳод намуданд, ки акнун зарурати таҷдиди назар ба мазмуну мундариҷаи ҳунарҳои бадеӣ, инчунин ба талаботи замони нав мутобиқ гардонидани онҳо, аз ҷумла оҳангу таронаҳои миллӣ ба вучуд омадааст.

Тибқи супориши Пешвои миллат, Президенти мухтарами Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон, яке аз ин гуна вазифаҳои олӣ ва пурифтиҳор ворид кардани ашъори классикии тозамазмун, инчунин намунаҳои беҳтарини назми муосири тоҷик ба матни Шашмақом ба шумор меравад.

Бояд зикр кард, ки мусиқии Шашмақом ба сифати яке аз шохкориҳои мусиқии ҷаҳонӣ соли 2003 ба феҳристи ёдгориҳои ғайримоддии ЮНЕСКО ворид гардид ва ин падида далели дар арсаи байналмилалӣ эътироф карда шудани фарҳанги ғании касбии халқи тоҷик маҳсуб мегардад.

Дар ин кори муҳим Комиссияи миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба корҳои ЮНЕСКО, Иттифоқи композиторони Тоҷикистон, Вазорати фарҳанг ва Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон саҳми арзандаи худро гузошта буданд. Бо ибтикор ва маблағгузориҳои ЮНЕСКО ҷилди якуми китоби «Шашмақом» (мақоми Рост) ва аввалин «Энсиклопедияи Шашмақом» таҳия ва нашр гардид. Ҳамчунин бо дастгирии ЮНЕСКО дар шаҳри Душанбе Фестивал-симпозиуми байналмилалӣ «Шашмақом» доир шуд, ки барои вусъати мактаби шашмақомхонӣ ва дарки моҳияти таърихӣ Шашмақом нақши назаррасро иҷро намуд.

Имрӯз, дар арафаи ҷашни бузурги 25-солагии Истиқлоли давлатии Тоҷикистон аз ҷониби Пешвои мухтарами миллат Эмомалӣ Раҳмон доир ба масъалаи рушди ҳамаҷонибаи мероси фарҳангии халқи тоҷик супориш ва ҳидоятҳои нав ба нав пешниҳод шуданд, ки барои аҳли илму адаби Тоҷикистон,

бешубҳа, манбаи ифтихор ва илҳоми саршор ба шумор мераванд.

Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мақсади иҷрои ҳамаҷонибаи ин ҳидоятҳои Сарвари давлат тасмим гирифтааст, ки сараввал Баёзи комили Шашмақомро таҳия ва нашр намояд. Бо ашъори тозаи шоирони классик ва муосири тоҷик оро додани маҷмӯаи нав зери унвони «Баёзи Шашмақом» имкон медиҳад, ки минбаъд таҳти навоҳои мусиқии асили аҷдодиамон ва ғазалу таронаҳои дилнавози он садои меҳри беандоза ба Ватани сохибистиклоламон, садоқати устувор ба Пешвои миллат ва ифтихори милли танинандоз гардад.

Қайд намудан зарур аст, ки мураттибони китоби мазкур Алии Мухаммадии Хурсонӣ, Аслиддин Низомӣ, Маҳмадҷори Шариф дар таҳияву тадвини он хидмати басо арзанда карда, ғазалу таронаҳои зиёди навро мутобиқ ба оҳангу навоҳои Шашмақом интиҳоб ва пешниҳод намудаанд.

Дар таҳияи Баёзи Шашмақом ҳамчунин ҳамаи намунаҳои ашъори шоирони классик, ки қаблан дар нашри аввалини панҷҷилдаи «Шашмақом» ворид карда шуда буданд, қомилан истифода гардиданд. Олимон ва шоирони мо А. Сатторзода, К. Олимов, А. Ҳаким, Ҷ. Саидзода ва М. Акбарзод низ дар интиҳоби намунаҳо аз ашъори классикон ва шоирони муосир саҳм гирифтанд, ки барои ин ба эшон арзи сипос менамоем.

Умедвори онем, ки Баёзи мазкур барои рушди ояндаи мусиқии классикӣ ва баланд бардоштани завқӣ зебоипарастии мардуми шарифи кишвар мадад хоҳад кард.

Фарҳод Раҳимӣ,

Президенти Академияи
илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон
Душанбе, марти соли 2016

НАҚШИ БАЁЗҲО ДАР ТАШАККУЛИ СИЛСИЛАИ ШАШМАҚОМ

Анъанаи хеле қадими пайвандии шеър ва мусиқӣ ва хусусан, ҳамбастагии сохтори Шашмақом бо анвои мухталифи шеъри тоҷикӣ (тарона, рубой, ғазал, мухаммас, мустазод, тарчеъбанд, соқинома ва ғ.) дар рушду такомули мусиқии классикӣ нақши беандоза дорад. Муқаррар гардидааст, ки чараёни таърихии шаклгирии мақомҳо ва то ба шакли имрӯза расидани онҳо айнан зимни пайванди ҳунари мусиқӣ ва назми классикии тоҷику форс сурат гирифтаанд. Масалан, матни асосии бахшҳои овозии мақомҳоро жанрҳои мухталифи назми классикӣ – байт, қитъа, рубой, тарона, ғазал, мустазод, соқинома, тарчеъбанд, мухаммас ташкил мекунанд ва таърихан маълум аст, ки ҳар яке аз ин падидаҳои каломӣ бадеъ шуруъ аз марҳалаи мавҷудияти ҳеш ҳатман вориди сохтори ягонаи мақомҳо мегардиданд ва зиёда аз ин минбаъд номи ин бахшҳои мақомҳо ҳатман унвони ҳамон жанр ё навъи шеъриро ба худ мегирифтанд. Сарояндагони мақомҳо ҳамеша намунаҳои беҳтарини ашъори замонашонро дар дафтарҳои махсус нусхабардорӣ менамуданд ва ин дафтарҳо минбаъд «Баёз» номида шудааст.

Анъанаи баёзнависӣ таърихӣ хеле қадим дорад ва баёзҳо аз маҷмӯаи шеърҳои муаллифони гуногун иборат буда, онҳоро ҳаттотон ва котибони касбӣ (дар аксари ҳолат хушан, ки аз ҳунари мақомхонӣ низ бархурдор буданд) барои истифодаи ҳунари тартиб меоданд.

Сарчашмаҳои таърихӣ гувоҳанд, ки аз даврони Рӯдакӣ сар карда анъанаи бо овоз ва алҳони муайян сароидани шеърҳои шоирони маъруф расмӣ гардида буд. Ашъори

шоирони замонро худи онҳо ё худ аксаран ровиёни хушовоз бо оҳанг месуруданд ва албатта дар ин ҳолат онҳо аз ҳамин гуна дафтарҳои махсус - яъне баёзҳо истифода мекарданд. Аз ин рӯ пайдост, ки мазмун ва мундариҷаи баёзҳо, пеш аз ҳама, аз вазъи фарҳангии ин ё он давраи таърихӣ ё худ аз сатҳи завқи бадеӣ ва шеършиносии аҳли ҳунар гувоҳӣ меоданд.

Азбаски санъати мақомхонӣ маҳз дар шакли шифоҳӣ маъмул буд ва ҳеҷ гоҳ сарояндагони Шашмақом аз ягон намуди дастурамалҳои хаттии мусиқӣ (ба мисоли нотанависӣ ва дигар намудҳои сабти оҳанг) истифода намекарданд, воситаи ягонаи ба таври хаттӣ сабт намудани номгӯи оҳангҳо ва сохтори таркибии силсилаи Шашмақом айнан ҳамин гуна дафтарҳои сершумори Баёзҳо, ё худ Куллии Шашмақом ба ҳисоб мерафтанд.

Мураттибони “Баёзҳо”-и қадимӣ дар аксари ҳолатҳо кӯшиш мекарданд, ки ҳар як намунаи алоҳидаи матни шеъриро хатман бо ишораи дар кадом бахш ва бо кадом оҳанги Шашмақом (қаблан - Дувоздаҳмақом) иҷро карда шудани онҳо рӯйи дафтар биёранд. Ҳамин буд, ки дар таърихи мусиқии тоҷик баёзҳо ҳамчун сарчашмаи асосии ошноӣ бо композитсияи мақомҳо эътироф гардидаанд.

Имрӯз дар ҳазинаҳои дастхатҳои шарқии Душанбе, Техрон, Санкт-Петербург, Тошканд зиёда аз 50 номгӯи баёзу рисолаи махсуси бахшида ба Шашмақом маҳфузанд, ки онҳо дар маҷмӯъ як намуд қомуси бузурги матнҳо ва сохтори силсилаи Шашмақомро ташкил мекунанд.²

Аксари кулли ин дастхатҳо ба асрҳои ХУII-XIX тааллуқ доранд, яъне айнан ба ҳамон даврае, ки системаи ягонаи Дувоздаҳмақом тадриҷан ба шоҳаҳои гуногуни минтақавӣ - муғомҳои эронӣ ва озарӣ, нубаҳои мағрибӣ, муқомҳои уйғурӣ, мақомҳои хоразмӣ ва Шашмақоми Бухоро тақсим

² Ниг.: Муҳаммадақии Донишпажӯх. Саду се вонд асари форсӣ дар мусиқӣ // Маҷаллаи мусиқии Эрон, № 139-3.- Техрон, 1352.

мегарданд. Қойи зикр аст, ки аксари номгӯи баёзҳо ва куллиёте, ки имрӯз дар даст дорем, маҳз ба сохтор ва хусусиятҳои композитсионии силсилаи Шашмақом бахшида шудаанд.

Дар саҳифаҳои рисолаҳои сершумори мусиқӣ, ки дар ин давра эҷод карда шудаанд, тибқи анъана масъалаҳои сохтори Дувоздахмақом, шарҳи хусусияти шӯбаҳои он, тартибу одоби муганниён, тарзи иҷрои мақомҳо шарҳ дода шудаанд. Моҳияти маҳсуси таърихӣ ин навиштаҳо дар он аст, ки қариб ҳамаи онҳо фароғири намунаҳои зиёди матнҳои ашъори мақомҳо мебошанд ва маҳз аз ҳамин назар маъхази нодири таърих ва назарияи мусиқӣ ба шумор мераванд. Чунон ки болотар зикр намуда будем, яке аз хусусиятҳои матни мақомҳо аз ҷониби сарояндагон истифода шудани рубоиёту байтҳои халқӣ ба шумор меравад. Дар рисолае, ки нусхаи он дар ҳазинаи шӯбаи Санкт-Петербурги Институти шарқшиносии Русия мавҷуд аст, матнҳои зеринро аз намунаҳои осори халқӣ дучор гардидан мумкин аст (бо ишораи “*Оҳанги Ҳусайнии Аҷам*”):

*Эй ман фидои рӯйи ту, ошуфта чун гесӯйи ту,
Ҷони ман, сад ҳамчу ман, имонам,
Бодо фидои мӯйи ту....*

Дар ҳамин рисола намунаҳои зиёди осори эҷодиёти мардумӣ (албатта, мумкин аст, ки баъзеи онҳоро ҳуди сарояндагон низ сохта бошанд) бо иловаҳои “алфози тағанӣ” ба монанди “яло, яллало, оҳо ҷонам, тарале, дар тан ва ғ.” оварда шудааст.

Дар баробари рисолаҳои машҳур, ки имрӯз аз ҷониби муҳаққиқон муаррифӣ шудаанд, метавон дахҳо рисолаи дигарро номбар намуд, ки дар мазмуну мундариҷаи онҳо низ масъалаҳои илми мусиқӣ, таркиби мақомҳо, таълиф ва иҷрои мусиқӣ равшан инъикос гардидаанд. Ин ҷо метавон рисолаҳои

“Дар баёни Дувоздахмақом”-и Хоҷа Абдуррахмони Ғазнавӣ , “Дар баёни истимоъи асвоти хуб”, “Рисолаи мақомот”, “Рисолаи Шашмақом”-и Мӯсохоҷаи Туркистонӣ, рисолаи “Нағамот”, “Рисолаи Шашмақом”, “Рисолаи мақомот” (муаллифаш номаълум), “Рисолаи мусиқӣ” ва “Рисола дар баёни Дувоздахмақом” (Наҷмиддин Кавкабӣ), “Замзамаи ваҳдат” (Боқӣи Ноинӣ), “Тухфат-ус-сурур” (Дарвешалии Чангӣ), “Рисолаи мусиқӣ” (инв.1312 - ИШ АИ Тоҷикистон), “Рисолаи киромия дар мусиқӣ” (инв. 468-3, ИШ Ўзбекистон) ва дигаронро номбар намуд, ки теъдоди умумии онҳо зиёда аз сад номгӯиро ташкил мекунад.

Дар байни онҳо яке аз машҳуртаринашон “Рисолаи Шашмақом” (муаллифаш номаълум) ба шумор меравад, ки дастхатти он дар захираи Институти шарқшиносии Ўзбекистон тахти рақами 8827 маҳфуз аст. Ин баёзи нодирро соли 1950 бо супориши махсуси Ҳукумати Тоҷикистон корманди масъули Вазорати маданият Таввобхон Муҳаммадаминов (падари шоир ва драматурги маъруфи тоҷик Аъзам Сидқӣ) аз ҳазинаи дастхатҳои Тошканд бо дасти худ рӯйнавис карда, онро фавран ба тартибдиҳандагони нашри нахустини Шашмақом дастрас намудааст ва чунон ки маълум аст, матни маҳз ҳамин баёз минбаъд барои нашри комили Шашмақом (солҳои 1950-1967) яке аз сарчашмаҳои асосӣ гардидааст.

Дар хошияи нусхаи матнҳои Баёзи мазкур Т.Муҳаммадаминов бо хатти худ чунин навиштааст: “Шеърҳои дар ин нусха дарҷёфта ба асоси командировкаи Управлениаи санъати Тоҷикистон (17-25 майи с. 1950) аз тарафи Таввобхон Муҳаммад-Аминов аз Тошканд (китобхонаи Институти илмӣи Ўзбекистон, китоби шумораи 8827) айнан навишта оварда шудааст”.³

³ Нусхаи дастхати ин Баёз ҳоло дар китобхонаи шахсии муаллифи ин сатрҳо маҳфуз аст.

Гуфтан ҷоиз аст, ки аснои ба ҷоп омода кардани нашри нахустини Шашмақом тартибдихандагон (Ф.Шаҳобов, Б.Файзуллоев, Ш.Соҳибов) маҳз ба мазмун ва нишондодҳои сохтори ҳамин баёз таъя намудаанд. Баъдан, устод Фазлиддин Шаҳобов низ дар пайрави таҷрибаи мақомдонони пешина ба таҳияи “Баёзи Шашмақом” камар бастанд, ки он воқеан ягона намунаи баёз дар қарни бистум ба шумор меравад.⁴

Бо ташаббус ва заҳмати эҷодкоронаи доктори илмҳои таърих Н. Ҳақимов соли 2003 дар Хучанд “Баёзҳои Умар Ҳофиз” дар ҳаҷми 352 саҳифа ба ҷоп расид, ки ин иқдоми начини ба илм иттилооти хеле муҳими фарҳангиро дар хусуси фаолияти мактаби мақомхонии Хучанди Исфара ва атрофи он ворид намуд.⁵

Масалан, таҳқиқ ва наشري баёзҳои нав исбот намуд, ки муаллифони аксари ашъори оҳангҳои Шашмақом шоирони зодаи Бухорои Шарқӣ ва ҳамчунин кӯхистони атрофи он ба шумор мераванд.

Дар нимаи якуми асри XIX яке аз шоирони маъруфи замон - Муллораҷаб Парии Ҳисорӣ (ваф.1854) зиндагӣ ва эҷод намудааст, ки ашъори ӯ ба барномаи сарояндагони маъруф ва мақомхонони асили Бухоро низ ворид гардида буданд. Аз ҷумла, бояд ёдовар гардид, ки ғазали маъруфи ӯ бо матлаби:

***Боварам н-ояд, ки имшаб ёр ояд дар барам,
Дар барам ояд, бибинам, то биёяд боварам.***

ба матни яке аз бахшҳои мақоми Дугоҳ ворид гардидааст, ки то имрӯз сарояндагони Шашмақом онро маҳз бо ҳамин ғазал иҷро мекунанд.

⁴ Ниг.: Фазлиддин Шаҳобов. Баёзи Шашмақом. Мураттиб ва муҳаррир Ф.Азизова.- Д., 2007.

⁵ Ниг.: Баёзҳои Умар Ҳофиз. Мураттибон Н.Ғиёсов, А.Самеев.- Хучанд, 2003.

Дар водии Фаргона сарояндагони мусиқии классикӣ намунаҳои зиёдеро аз ашъори шоирони маъруф Гулҳании Қаротегинӣ ва Амирӣ (тахаллуси Умархон - хони Хўқанд) ва Нодири низ месуруданд, ки онҳо ашъорашонро ба ду забон - тоҷикӣ ва ўзбекӣ менавиштанд. Маҳз ҳамин падида, яъне эҷоди ғазалиёт бо услуби зулҳисонайн минбаъд мусиқии Шашмақомро дар байни шунавандагони манотиқи ҳамҷавор машхур ва марғуб гардонид.

Дар охири асри XIX ва аввали асри XX дар Самарқанд ва Бухоро ғазалҳои шоири ширинкалом Туғрал ба оҳангҳои Шашмақом дароварда мешаванд. Маълум аст, ки дар Бухоро ашъори шоирони маъруфи тоҷик, фарзандони кўҳистон - Исо Махдуми Кўлобӣ, Ҳочӣ Ҳусайни Кангуртӣ, Хокии Кўҳистонӣ, Шамсиддини Шохин, Муллораҷаб Парии Ҳисорӣ, Абдулазизи Кўҳистонӣ, Суръати Бадахшонӣ, Хазонии Қаротегинӣ, Идрисхочаи Роҷӣ, Ҳаҷрии Кўҳистонӣ ва даҳҳо ғазалнависи дигар хеле маъруф гардида буданд ва намунаи осори аксари онҳо вориди сохтори шўбаҳои Шашмақом гардиданд.

Устод С.Айнӣ дар бораи истеъдоди мусиқидонии шоир Исо Махдуми Кўлобӣ чунин фармудаанд: "Исо Махдум бо вучуди мусиқиро аз худ карданаш, ҳамаи ҳавоҳои тоҷикиро ҳам менавохт ва ҳам месуруд".⁶ Аз ин бармеояд, ки мисли анбана аксари кулли шоирони он замон дар бораи нозукиҳои ҳунари мусиқӣ ва вижагиҳои Шашмақом маълумоти хуб доштаанд.

Дар баробари ашъори классикӣ дар мусиқии Шашмақом зиёда аз панҷоҳ таронаи сирф мардумии тоҷикӣ (байту рубоӣҳо) низ истифода карда шудаанд, ки ин далели раднашавандаи мансубияти забонӣ, фарҳангӣ ва таърихӣ

⁶ С.Айнӣ. "Шашмақом"/// маҷмӯаи "Айнӣ ва мусиқӣ". - Д., 1978, саҳ.9-13.

шоҳасари мазкур ба шумор меравад. Доир ба чунин хусусиятҳои мардумии назми Шашмақом академик Р.Амонов соли 1978 дар яке аз мақолаҳои ӯ қайд намуда буданд, ки аз қадимулайём дар байни мардуми водихони гуногуни Тоҷикистон намунаҳои сершумори таронаҳои Шашмақом бо матнҳои халқӣ васеъ маъмул гардидаанд.

Масалан, дар натиҷаи муқоисаи намунаҳои зиёди эҷодиёти мардумӣ маълум гардид, ки наздики дувоздаҳ варианти гуногуни матни Таронаи 2 аз баҳши "Дугоҳи Ҳусайнӣ", ки аз ҷониби аъзои экспедитсияҳои фолклоршиносӣ дар Самарқанду Бухоро, Шаҳрисабз, Варзоб, Кӯлоб, Ғарм ва Душанбе ҷамъоварӣ карда шудаанд, дар минтақаҳои кӯҳистони Тоҷикистон низ васеъ маъмул будааст.⁷

Ёдовар бояд шуд, ки жанри тарона аз замонҳои ҳеле қадим дар байни мардуми тоҷик шуҳрат дошт ва тибқи маълумоти сарчашмаҳои таърихӣ устод Рӯдакӣ аввалин шуда онро ба силсилаи назми классикӣ ворид кард.⁸

Оид ба шуҳрати жанри тарона дар он замон Унсурулмаолии Кайковус чунин фармудааст: "Пас, то кӯдакон ва занону мардони латифтабтар бебаҳра набошанд, тарона аз баҳри ин қавм тасниф карданд, то ин қавм низ роҳат ёбанд аз ин лаззат, аз он ки андар вазнҳо ҳеҷ вазне латифтар аз тарона нест".⁹

Дар асри XX-м мусиқии Шашмақом аввалин бор дар таърих тавассути низоми нотанависии аврупоӣ сабт ва нашр карда шуд. Бори нахуст мусиқии Шашмақомро соли 1924

⁷Ниг.: Р.Амонов. О поэтической основе Шашмакома// Материалы Международного музыковедческого симпозиума. (Самарканд-1978). - Ташкент., 1981, сах.58.

⁸ Шояд аз ҳамин сабаб сарчашмаҳо Рӯдакиро "уфори" ва "возеи тарона" номидаанд.

⁹ Унсурулмаолии Кайковус. Қобуснома. -Душанбе, 1979, сах.133.

яке аз олимони барчаастаи рус Виктор Александрович Успенский бевосита аз забони устодони забардасти Бухоро - Бобо Чалол Носиров ва Ота Ғиёс Абдуганиев ба нота даровард ва онро дар Маскав ба чоп расонид.¹⁰

Ин китоби нодир соли 1924, яъне баробари соли таъсис ёфтани Ҷумҳурии Худмуктори Тоҷикистон нашр гардид. Вале бояд зикр намуд, ки мутаассифона, худи ҳамон лаҳза перомунӣ мероси бузурги фарҳангии халқи тоҷик, забону оини тоҷикон аз ҷониби гурӯҳҳои мухталифи пантуркистон бахсу мунозираҳои бемаънӣ ва зараровар ташкил карда шуданд.

Ҳамин буд, ки дар аснои таҳия намудани нотаҳои Шашмақом матнҳои шеърӣ сарфи назар карда шуданд ва дар Маскав танҳо варианти сози мақомҳо, яъне комилан бидуни матнҳои ҷамъшуда чоп карда шуд.¹¹

Дар ин ҳусус В.Успенский дар мактубаш ба В.Беляев чунин менависад: **"Баробари пайдо шудани имконияти аввалин ман ба ту ҳамаи маводҳои Шашмақомро мефиристам, ба истиснои матни шеърҳо. Ман онҳоро омода накардам, зеро Фитрат ба ин розигӣ надод, гарчанде ба ӯ исбот карда будам, ки ин хеле зарур аст"**.¹²

Ин чиз шаҳодат аз он медиҳад, ки то ҷӣ андоза маҳз масъалаи матни ашъори Шашмақом дар он давра дар маркази тавачҷуҳи доираҳои пантуркистии замон қарор гирифта будааст. Яъне бадхоҳони фарҳанги халқи тоҷик

¹⁰ Ниг.: Шесть музыкальных поэм (Шашмақом). Под ред. Фитрата и Н.Н.Миронова.: Издание Народного Назирата Просвещения Бухреспублики - 1924 (Типо-литография Т.Дортман).

¹¹ Баробари ба чоп расидани ин китоби нотаҳо ҳамаи теъдоди нашр нопадид гардид ва танҳо пас аз сӣ сол якҷанд шумораи он дастраси мутахассисон гардиданд. Як нусхаи онро композитори маъруф Сергей Баласанян соли 1978 ба муаллифи ин сатрҳо ҳадя намуда буд.

¹² Аз мактуби В.Успенский ба Маскав, ба профессор В.М.Беляев (баъдан муҳаррири ҷопи Шашмақом). ниг.: В.Успенский. Маҷмӯаи мақолаҳо ва мактубҳо. - Тошкент, 1989, сах. 234 (аз русӣ тарҷимаи мо - А.Н.)

бисёр кӯшиш карда буданд, ки аз мазмуни ин осори бузурги мусиқии мо ашъории асили тоҷикии онро хориҷ намоянд.

Бояд ёдовар шуд, ки В.Успенский мусиқии Шашмақомро маҳз аз бузургтарин устоди мақомсара Бобо Ҷалол Носиров (1885-1928) навишта буд. Тибқи маълумоти сарчашмаҳо устод Бобо Ҷалол матнҳои тоҷикии ашъори Шашмақомро қомилан ҳифз намуда буд ва яке аз шогирдонаш Ниёз Раҷабов ин матнҳоро аз забони устод рӯйи дафтар сабт намудааст. Айнан ҳамин матнҳои Шашмақом, ки баъдан ҳамчун "Баёзи Бобо Ҷалол" маъруф гардиданд, барои нашрҳои баъдинаи Шашмақом манбаи асосӣ гардиданд.¹³

Дар оғози ин Баёз ишора карда шудааст, ки мақоми "Бузург" бо чунин байтҳо аз ғазали Мавлоно Ҷомӣ оғоз карда мешавад:

*Ман бандаи ҳақиру ту султони муҳташам,
Гар дар ғами ту зор бишрам, туро чӣ ғам.*

Дар саҳифаҳои дигари Баёзи мазкур ашъори Ҷомӣ, Ҳофиз, Бедил, Саййидо, Ҳилолӣ, Имло, Маҳзун, Маҳфӣ ва Хусрав ба сифати матнҳои шӯъбаҳои Шашмақом зикр карда шудаанд. Моҳияти таърихии "Баёзи Бобо Ҷалол" дар ин аст, ки маҳз дар ҳамин сарчашма тартиби ҳоси бобҳои Шашмақом оварда шудаанд, ки аксари қулли нашрҳои Шашмақом ба ҳамин тартиб мувофиқ гардонида шудаанд.

Ба назми аслии Шашмақом ҳаспу талош намудани баъзеҳо дар оғози асри XX бесабаб набуд, зеро онҳо мехостанд ба ҷараёни эҳёи мероси мусиқии тоҷикӣ, ки таърихан бо назми оламшумули тоҷикӣ-форсӣ пайванди маънавӣ, шаклбандӣ ва эстетикӣ бисёрасра дошт, ҳалал расонанд.

¹³ Яке аз нусхаҳои дастнависи ин Баёз дар ҳазинаи Институти санъатшиносии Ўзбекистон (инв. МЗ, Б-94, №434,135) маҳфуз аст (А.Н.).

Ин бори дигар собит менамояд, ки назми Шашмақом, яъне ин каломи муқаддаси фарҳанги мусиқии халқи тоҷик минбаъд низ ниёзманди ғамхории махсуси давлат ва ҷомеа мебошад. Ҳар як ғазалу китъа, рубоиву тарона, мухаммасу тарҷеъбанд, ки аз девонҳои бузургони миллат бо садои ширини муғанниён ва зери мизробӣ танбӯрнавозони тоҷик ба силсилаи бузурги Шашмақом ворид гардиданд, тимсоли олии пайванди нотакрори савту калом ба шумор мераванд.

Аз ин рӯ, гуфтан зарур аст, ки бори аввал ва маҳз дар давраи Истиқлоли давлатии Тоҷикистон таҳия ва ба нашр омода гардидани "Баёзи Шашмақом" барои боз ҳам устувор гардидани эҳсоси хештаншиносӣ, эҳё ва рушди мероси мусиқии классикии халқи тоҷик аҳаммияти хеле бузурги таърихӣ ва фарҳангӣ дорад.

Мураттибони Баёзи мазкур намунаи зиёди ғазалу мухаммас ва дигар шаклу намунаҳои назми классикиро, иловатан, ба ҳамаи матнҳои то кунун маъмули силсилаи Шашмақом ба ҷоп омода ва ба аҳли ҳунар пешниҳод намуданд. Ғайр аз ин, дар таркиби Баёзи нав бори нахуст аз осори шоирони муосири тоҷик - С. Айнӣ, М.Турсунзода, А.Лоҳутӣ, М.Раҳимӣ, Ҳ.Юсуфӣ, Ф.Ансорӣ, У. Раҷаб, Қутбӣ Киром, Лоиқ Шералӣ, Гулназар, Аскар Ҳаким, Низом Қосим, Гулрухсор, Ҳақназар Ғоиб, Камол Насрулло, Муҳаммад Ғоиб, ва чанде соҳибқаламони дигар намунаҳои беҳтарин барои иҷро бо оҳангҳои хоси Шашмақом ба сарояндагон тавсия дода шуданд.

Дар таҷрибаи сарояндагӣ дар ҳамаи давраи замонҳо анъанаи истифодаи ғазалу таронаҳои нав бо оҳангҳои қаблан маъруфу маълум ба расмӣ даромада буд. Сарояндагони соҳибҳунар ва оҳангсозони чирадаст ҷавобан ба тақозои фарҳангии замон, мутобиқ ба завқи қишрҳои мухталифи ҷомеа ва дигар омилҳои иҷтимоиву сиёсӣ кӯшиш менамуданд, ки оҳангҳои машҳуро ҳатман бо матнӣ нав сароянд. Ҳатто

дар замони начандон дур – ҳамагӣ 40-50 сол пеш устодони маъруфи мусиқӣ Фазлиддин Шаҳобов, Шохназар Соҳибов, Бобокул Файзуллоев, Ака Шариф Ҷӯраев, Нерӣ Аминов, Маъруфхӯча Баҳодуров, Барно Исҳокова, Мирзоқурбон Солиев, Боймуҳаммад Ниёзов, Ҷӯрабек Муродов, Ҷӯрабек Набиев ба оҳангҳои машҳури классикӣ матнҳои нав ворид намуда, суруда буданд ва имрӯз низ месароянд.

Маълум аст, ки аз он пештар низ, масалан, Содирхон Ҳофизӣ Хучандӣ «Ушшоқи Самарқанд»-и Ҳоҷӣ Абдулазизро ("Биё, ки зулфи қачу чашми сурмасо ин ҷост...") бо услуби комилан тоза ва матнӣ нав ("Ба як карашма зуЛайховаше дили моро...") эҷод намуда буд. Аммо бояд эътироф намуд, ки Содирхони Ҳофиз дар ин маврид на танҳо матнӣ нав интиҳоб намудааст, балки бо ҳунару истеъдоди воло ба табиати лаҳнӣ зарбӣ ва нолаҳои оҳангӣ маъруфи "Ушшоқ" таровати тоза илова намудааст. Ҳамин буд, ки минбаъд ин шоҳасари мусиқӣ ҳамчун «Ушшоқи Содирхон» машҳур гардид. Яъне, маълум мешавад, ки амали иваз намудани шеър ангезаи тағйир ёфтани оҳанг шуда метавонад. Аз ин рӯ, тибқи мушоҳидаи ин таҷрибаи нодири эҷодӣ, мо метавонем чараёни ҳазорсолаи ҷӣ гуна тавассути намунаҳои нави шеърӣ шакли нав пайдо кардани оҳангӣ мақомҳоро дақиқан тасаввур намоем.

Ташаққул ва рушди мусиқии Шашмақом на танҳо ба майдони ҳунарии марказҳои бузург – Бухорову Самарқанд ва Хучанду Ҳирот, балки ба кулли минтақаҳои тоҷикнишин алоқамандӣ дорад. Дар солҳои 80-уми асри гузашта дар чараёни баргузор кардани экспедитсияҳои ҳунаршиносӣ ба водии Рашт муайян гардид, ки дар ин сарзамин, ҳамчунин болотари он – дар Дарвоз, падидаҳои хеле қадимии ҳунари Шашмақом маъмул буданд. Ғайр аз ин, ҳамагон медонанд, ки устод Ака Шариф Ҷӯраев дар идомаи ҳунари мақомсарой якҷанд оҳангӣ қадимиро ба монанди «Ушшоқи Дарвоз»,

«Ироқи Дарвоз», «Талқини Дарвоз» бо матнҳои нав эҳё намуда, зери навои танбӯраш суруда буд.

Дар тартиби Баёзи мазкур баъд аз зикри номи ин ё он шуъбаи мақомҳо сараввал матни ҳамон ғазал ё мухаммаса оварда шудааст, ки дар нашри панҷчилдаи Шашмақом (солҳои 1950-1967) ҷойгир гардида буд. Яъне, мураттибон маҳз матнҳои ҳамин нашри комили мақомҳоро ба сифати нахустнамуна вориди Баёзи нав намудаанд. Танҳо пас аз овардани матни асосии ин ё он шуъбаи Шашмақом ба таваҷҷуҳи аҳли ҳунар якчанд ғазал ва мухаммаси нав, иловатан, пешниҳод карда шудаанд ва сарояндагону устодони санъати мақомхонӣ метавонанд аз онҳо барои эҷоди порчаҳои Шашмақом бо ашъори тоза истифода намоянд.

Дар шароити имрӯза, ки завқи мухлисони Шашмақом ва умуман ниёзҳои маънавии оммаи васеи мардум нисбат ба мусиқии классикӣ хеле ва хеле бештар шудааст, шубҳае нест, ки шояд маҳз бо ашъори шоирони муосир низ иҷро намудани бобҳои асили Шашмақом як андоза ба ин ниёзҳо ҷавобгӯ бошад.

Албатта, дар тӯли садсолаҳои пешин устодони Шашмақом аснои эҷоди оҳангҳои нав ба нав қабл аз ҳама бехтарин ва рӯҳнавозтарин намунаҳои ашъори шоирони замонашонро интихоб мекарданд, вале чунон ки маълум аст, мазмуну мундариҷа ва рӯҳияи иҷтимоиву эстетикӣ аксари ғазалу рубоӣҳои ин ё он замон қабл аз ҳама воқеияти ҳамон давра, дарду муаммоҳои ҷомеа, хусусан аҳли илму ирфонро ифода мекарданд.

Шоироне чун Ҳофизӣ Шерозӣ, Камоли Хуҷандӣ, Зайниддин Восифӣ, Бадриддин Ҳилолӣ, Саййидои Насафӣ, Соиби Табретӣ ҳамеша дар падидаҳои эҷодиашон вазъи иҷтимоӣ ва сиёсии даврони хешро бо садҳо рамзу образи гуногунранги бадеӣ инъикос мекарданд ва бешубҳа, қуллӣ ин ишораву рамзҳо, баъдан, бо забони мусиқӣ вориди зарбу лаҳнҳои Шашмақом гардида буданд. Баъзан гаронии зарбу оҳанг, ё худ характери эҳсосотӣ ва эстетикӣ бахшҳои

чудоғонаи Шашмақом дар ниҳоди хеш ана ҳамин гуна маъниҳоро хеле амиқ таҷассум кардаанд.

Аз ҳамин лиҳоз, бояд иқрор кард, ки дар шароити имрӯза на ҳамеша ва на дар ҳама ҳолатҳо дар фазои фарҳангии кишвари мо бо оҳангҳои ширини Шашмақом иҷро карда шудани ҳасратҳои иҷтимоӣ, шикоятҳои ҳузни муаллифони ашъори замонҳои қадим ба завқи шунавандаи имрӯза мувофиқат мекунад. Аз ин рӯ, албатта беҳтар мешуд, ки ҳар як бахши муҳташами мақомҳо дорои якчанд варианти шеърӣ бошанд, то ки сароянда тавонад онҳоро дафъатан барои ин ё он доираи шунавандагон мутобиқи завқи шавқашон иҷро намояд.

Сарчашмаҳои таърихӣ гувоҳанд, ки дар базмҳои пуршукӯҳи Самарқанди Ҳирот, Ҳисору Дарвоз, Хучанди Хоразм ҳамеша устодони варзидаи мақомхон ширкат мебариданд ва аз ашъори шоирони давронашон ба силсилаи Шашмақом намунаҳои нав ба нав ворид намуда иҷро мекарданд. Ин амали нодири эҷодӣ барои тарғиби осори тозае эҷодкорони замон хизмати бузург мекард ва дар баробари ин, барои рушди сохтор, ҳосатан мазмуни мусиқии мақомҳо омили тавоно ба шумор мерафт.

Гарчанде дар силсилаи Шашмақом матни аксари "Таронаҳо"-ро ашъори халқӣ, ё худ вариантҳои андаке тағйирхӯрдаи рубоӣҳои классикӣ ташкил кардаанд, мурағибони Баёзи мазкур зарур донишманд, ки ба хоҳири фароҳам сохтани имконоти тозае эҷодӣ ба тартиби иҷро таронаҳо низ як идда матнҳои нав (аз ҷумлаи осори классикон ва шоирони муосир) пешниҳод карда шаванд.

Маълум аст, ки сароянда ва муғриби мақомдон дар мавриди ба оҳангҳои муайяни мақомҳо муқорин гардонидани матни нав ҳатман ба он муаммояе дучор мебарорад, ки бояд тақсимбандии дохили тақтеъи оҳангро андаке тағйир бидиҳад. Илова бар ин, азбаски дар шеърӣ ба тозагӣ интиҳобгардида задаҳои ҳичоӣ нисбат ба матни аввали метавонанд дигаргун бошанд, дар ин маврид

сароянда бояд баъзеи ҳичоҳоро андаке "мадд" кашида ичро намояд, ё худ ҳичоҳои дигарро иҷборан кӯтоҳ намояд.

Ин ҳолат бештар ва аксаран дар мисоли иваз карда шудани матни "Савт"-ҳо падидор мегардад. Бинобар ин, бояд дар назар дошт, ки дар ҳеч сурат шарт нест, ки мухаммас ва ғазали нав айнан рӯйи ҳамон қолаби дар нота ҷопшудаи оҳанги ин ё он баҳши мақомҳо, ё худ бо риояи ҳатмии тақсими зарбҳои дохили тақтеъ қарор гирад. Ин ҷо сарояндаи ҳирфай ва соҳибмақтаб метавонад эҷодкорона, бидуни хароб намудани вазн, усул ва задаҳои умумии шеърӯ оҳанг ҳичоҳоро ба тақсимбандии нави тақтеъ мутобик гардонад. Яъне, дар ин маврид низ барои сароянда ва навозандаи мақомҳо майдони фароҳи эҷодкорӣ пайдо мешавад ва бо ҳамин роҳ таъмини чараёни баъди рушди эҷодкоронаи Шашмақом ба вучуд меояд.

Дар таҷрибаи чандинасраи ташаққули сохтор ва оҳангбандии силсилаи Шашмақом ин гуна тағйирпазирии оҳанг зери таъсири шеър, ё худ баръакс, андаке тағйир ёфтани вазни шеър зери таъсири вазни оҳанг (масалан, қасдан илова карда шудани нидоҳои овозии "ёрам, ҷонам, дӯст, садқа, сарвинозам, ороми ҷонам, яла-яллало" ва монанди инҳо) хеле зиёд дучор мегардад.

Барои мисол метавон ба ду варианти матнҳои то имрӯз густаришёфтаи баҳши "Ироқи Бухоро" (аз мақоми "Бузург") таваҷҷуҳ намуд, зеро маҳз дар ҳамин баҳши Шашмақом аснои мушоҳидаи таҷрибаи ичро карда шудани ду шеъри мухталифи классикӣ аён мегардад, ки характери оҳанг, тақсимбандии тақтеъи нотаҳо, нолаҳои иловагӣ ва ғ. маҳз дар натиҷаи истифодаи шеърҳои гуногун хеле тағйир ёфтаанд.¹⁴

¹⁴Ниг.: "Ироқи Бухоро" дар иҷрои Б. Исоқова (бо ғазали Ҳофиз: Биё, то гул барафшонему май дар соғар андозем...) ва "Ироқи Бухоро" дар нашри Маскав (бо ғазали Васлии Самарқандӣ: "Агар ба зулфи ту машшота печу тоб диҳад...").

Ин таҷрибаи асил ва намунаи нодирро метавон аснои пайдо шудани ҳар гуна баҳсҳо перомуни масъалаи иваз шудан ё нашудани ашъори Шашмақом ҳамчун санади боэътибор истифода намуд.

Дар саҳифаҳои баёзҳои қадимии асрҳои ХУ¹¹¹ ва Х¹Х низ намунаҳои ашъори классикӣ ва бо ишораи номи оҳангашон аз сохтори Шашмақом ворид карда шудаанд ва аснои муқоисашон бо оҳангҳои маъмулии имрӯзаи Шашмақом аён мегардад, ки баъзеи онҳоро мутлақо бо ҳамон оҳангҳои ишорашудаашон, ки то имрӯз маъмуланд, сурудан имконнопазир аст. Масалан, дар рисолаи "Даромади Шашмақом" (инв.№1466/2 аз хазинаи ИШ Ўзбекистон) матни "Насри Ушшоқ" чунин оварда шудааст:

*Лиллаҳилҳамд, ки баъд аз сафари дуру дароз,
Мекунам бори дигар дида ба дидори ту боз.*

Ҳангоми муқоиса бо оҳанги кунунии "Насри Ушшоқ" (аз мақоми Рост, ба шеъри Ҳофиз) маълум мешавад, ки ин шеърро бо ин оҳанг сароидан мутлақо имкон надорад. Пас, ин ҷо ду мулоҳиза пеш меояд. Аввал ин ки шояд мураттиби номаълуми ин Рисола каси ғайрикасбӣ будааст ва фарқ миёни вазни оҳангу шеърро дарк накардааст. Сониян, тахмин меравад, ки шояд дар он замон вазну усули оҳанги "Насри Ушшоқ" аз варианти имрӯзаи он хеле фарқ доштааст.¹⁵

Дар ҳарду ҳолат ҳам чунин хулоса бармеояд, ки аслан мусиқӣ, оҳангбандӣ ва шеърҳоро истифода кардани устодони Шашмақом ҳеч гоҳ қолабӣ набуда, баръакс, ҳамеша ин амали сирф эҷодӣ дар ҷараёни доимии тақомул ва тағйирпазирӣ қарор доштааст.

¹⁵ Ин ҷо суҳан аз боби шакли мушаххаси оҳангбандӣ меравад, зеро лаҳни мақом, пардабандии он бояд устувор бошад.

Дар мавридҳое, ки дар Баёзи мазкур матни ашъори ба тозагӣ пешниҳодгардида комилан оварда шудаанд (дар ҳоле ки на ҳамаи байтҳои онҳо ворида қолаби оҳангӣ гардида метавонанд), сарояндагон имконият доранд, ки аз миёни ин байтҳо мувофиқи завқи худашон беҳтаринашро барои иҷрои "авҷ"-ҳо ва "намуд"-ҳо интихоб кунанд.

Бояд эътироф намуд, ки на ҳамаи намунаҳои ашъори дар ин Баёз пешниҳодгардида ҳатман бояд қобили қабул гарданд. Дар баъзе ҳолатҳо аснои ба оҳанг бастанӣ ин шеърҳо (азбаски иддае аз онҳо қаблан махсус барои сурудан офарида нашудаанд) шояд андаке сактаҳо низ дучор мегарданд. Ин ҳолат набояд боиси нигаронӣ шавад, зеро дар оянда аснои иҷрои ин намунаҳо чи барои сарояндагон ва чи барои муаллифони шеърҳои нав каму кистии ин ё он матн аён мегардад, яъне бори дигар собит хоҳад гардид, ки матни барои суруд пешниҳодшуда бояд соҳиби хусусиятҳои хоси кофиябандӣ ва фонетикӣ низ бошанд.¹⁶

Дар ин Баёз аввалин бор номи якчанд боби Шашмақом, ки дар тӯли асрҳои ХУ111-Х1Х дар замони салтанати мангитиён маҳз зери таъсири фазои иҷтимоиву сиёсии ҳамон давра тағйири шакл карда буданд, аз нав иваз карда шуданд. Ин ҷо сухан дар бораи ҳамон истилоҳоте меравад, ки танҳо дар ҳавзаи Бухоро ва танҳо дар асрҳои охир ворида доираи номгузорию шубҳаҳои Шашмақом гардиданд. Масалан, қобили зикр аст, ки истилоҳи "муғулча" ё худ "қашқарча" дар матни ҳеч як рисолаи мусиқии асрҳои ХУ-ХУ11, ки онҳоро муаллифони соҳибхона ва донандаи асили мақомҳо тартиб додаанд, дучор намегардад. Ҳатто, дар доираи истилоҳоти мусиқии классикии кишварҳои ҳамҷавор (масалан, муқомҳои уйғурӣ, хоразмӣ ва ғ.) ин гуна истилоҳот вучуд надоранд.

¹⁶ Масалан, барои овозхонӣ, махсусан ҳиҷоҳои қушодаи охири мисраъ хеле мувофиқ мебошанд, ба мисоли "...ояд ҳаме", "дили моро" ва ғ. (А.Н.)

Пас, аснои таҳияи Баёзи ҳозир зарурате ба миён омад, ки номҳои асили ин бахшҳои Шашмақом эҳё карда шаванд.

Ба ин хотир, дар натиҷаи баррасиҳои чандинкарата бо пешниҳод ва ҳулосаи гурӯҳи калони мутахассисон истилоҳоти бегонаи "муғулча" ва "қашқарча" аз доираи номгӯи шуъбаҳои Шашмақом хориҷ карда шуданд ва шуъбаҳои мазкур минбаъд ҳамчун "замзама" ва "Шодибахш" номгузорӣ карда шуданд.¹⁷ Ин кор комилан дар асоси маълумоти сарчашмаҳои таърихӣ доир ба Дувоздаҳмақом ва Шашмақом (муаллифон - Сафиуддини Урмавӣ, Қутбиддини Шерозӣ, Абдуррахмони Ҷомӣ, Камолиддин Биноӣ, Зайниддин Маҳмуди Восифӣ, Дарвешалии Чангӣ, Наҷмиддин Кавкабии Бухорой, Боқӣи Ноинӣ, «Рисолаи киромия» (муаллифаш номаълум), Ҳасани Кавкабӣ ва диг.) иҷро карда шуд. Яъне, қулли номҳои нав на аз берун, балки комилан аз доираи ҳоси системаи истилоҳоти мусиқии классикии тоҷик иқтибос оварда шуданд. Масалан, чунон ки маълум аст, "замзама" ба суннатҳои хеле қадимӣ ва тоисломии мусиқии тоҷик алоқамандӣ дорад ва баъдан ба маънии суруд ё сурудхонӣ вориди доираи истилоҳоти Дувоздаҳмақом гардидааст.¹⁸ Ҳамчунин "шодиёна" низ ба сифати номи яке аз усули махсус дар доираи усули Дувоздаҳмақом мавҷуд буд ва азбаски рӯҳияи хурсандиовар ва нишотбахш дорад, 3-ин сабаб номи ҳамаи "қашқарча"-ҳо ба "шодибахш" иваз карда шуд.¹⁹

¹⁷ Яъне "Муғулчаи Наво" минбаъд чун "Замзамаи Наво", "Муғулчаи Дугоҳ" чун "Замзамаи Дугоҳ" номгузорӣ шуданд. Ва ба ҳамин минвол "Қашқарчаи муғулчаи Наво" "Шодибахши замзамаи Наво" ва ғ. ном хоҳанд гирифт.

¹⁸ Ниг: Боқӣи Ноинӣ. Рисолаи мусиқии «Замзамаи ваҳдат» (а.ХУ11)

¹⁹ Ниг: Рисолаи киромия дар илми мусиқӣ (муаллифш номаълум). Дастхатти №468/3 маҳфиз дар ҳазинаи ИШ АИ Ўзбекистон; Ҳасан Кавкабӣ. Рисолаи мусиқӣ (Боби «Усул ва баёни усул»)

Маълум аст, ки дар Шашмақом яке аз авҷҳои хеле зебову дилнишин "Авҷи турк" номида шудааст. Қабл аз ҳама бояд зикр намуд, ки ин ҷо "турк" на ба маънии ифодаи этнос, балки ҳамчун ишора ба мавқеи композитсионии ин авҷ истифода шудааст. Дар доираи кулли авҷҳои Шашмақом "авҷи турк" аз ҳама баландтарин ба шумор меравад, яъне он дар пардаҳои хеле баланд иҷро карда мешавад, ки на ҳар сароянда қудрати овозии иҷро намудани онро дорад.

Қаблан, дар мазмуни рисолаҳои қадими мусиқӣ пардаҳои баландро "тез" ва пардаҳои пастро "гарон" меномиданд.²⁰ Яъне, маълум мешавад, ки авҷи баландтарини Шашмақомро беҳуда "Авҷи турк" (яъне авҷи тезтарин) нагуфтаанд.²¹ Дар ҳар сурат, бо пешниҳоди гурӯҳи коршиносон ин авҷро "Авҷи Сурайё" (яъне, авҷи баландтарин) ном додем. Дар доираи номгузориҳои нав ҳамчуни "Шаҳноз", "Ҳисор", "Дилангез", "Сарвистон" низ пешниҳод гардида буданд, аммо гурӯҳи коршиносон ба ҳулосае омаданд, ки ҳар як шуъба танҳо бо як истилоҳи муайян ифода карда шавад.

Маҷмӯаи мазкур иқдоми нахустин аст ва шубҳае нест, ки дар оянда низ таҷрибаҳои нав ба нави таҳияи баёзҳои Шашмақом идома дода мешаванд. Ба аҳли ҳунар ва мухлисони сершумори санъати Шашмақом дастрас гардидани садҳо намунаи тозаи назми классикӣ ва муосир барои таҷдиди алҳони бостонии мусиқии классикии халқи

²⁰ Масалан, Мавлоно Ҷомӣ дар "Рисолаи мусиқӣ" чунин мефармоянд: "диранг кардани овоз бар ҳадде муайян бошад аз тезию гаронӣ" (яъне баландиву пасти - А.Н.).

²¹ Мавлоно Абдураҳмони Ҷомӣ дар рисолаи мусиқиашон номи яке аз зарбҳои сареъ, яъне босуръат ва тези силсилаи Дувоздаҳмақомро ҳамчун "даври туркӣ" (яъне доираи зарбии хеле тез) шарҳ додаанд. Пас, маълум мегардад, ки ин ҷо низ истилоҳи "турк" маҳз ба характери зарбу оҳанг алоқамандӣ дорад.

точик ва ба вучуд омадани услуби тозаи сарояндагии он мусоидат хоҳад намуд. Бояд гуфт, дар матни ҳозир чанд матн ба такрор омадааст. Ин маънои онро дорад, ки баъзе матнхоро метавон дар беш аз як оҳанг низ иҷро намуд.

Аслиддин Низомӣ,
доктори илмҳои санъатшиносӣ
ш. Душанбе, марти соли 2016

БАЁЗИ
ШАШМАҚОМ

САРАХБОРИ БУЗУРГ

Ғазали Анварӣ

Эй аз камоли хусни ту шавке дар офтоб,
Мӯят кашида доираи шаб бар офтоб.

Он чо, ки зулфи туст, ҳама сар ба сар шаб аст
В-он чо, ки рӯи туст, ҳама яксар офтоб.

Боғест орази ту, ки дорад ситора бор,
Сарвест қомати ту, ки дорад бар офтоб.

Бар моҳ мушк дорию бар сарв гулситон,
Дар лола нӯш дорию дар анбар офтоб.

Аз чеҳра офтобию аз бўса шаккарӣ,
Бас лоиқ аст бар шақарат ҳамсар офтоб.

Холест бар руҳи ту, ба ном Ӯзад, ончунон-к
Хоҳад ҳама зи хубии ӯ зевар офтоб.

На ш-гифт, агар нависадӣ ин шеърӣ Анварӣ
Бар рӯи рӯзгор ба оби зар офтоб.

Ғазали Носири Бухорӣ

Омад баҳору мавкиби²² гулҳо расидааст,
Лола алам ба кӯҳу ба саҳро кашидааст.

Булбул суруд гуфта, сарандоз гашта сарв,
Ғунча зи завқ чуббаи хазро²³ даридааст.

Дар чашми шӯхи наргиси ту ҳеҷ шарм нест,
Кӯр аст он, ду наргиси раъно надидааст.

Сабза синон кашида ҳамегӯяд обро:
Нодида магзаред, ки гулҳо дамидааст.

Доғе, ки ҳаҷр кард маро дӯш бар чигар,
Ҳар наърае задем, Сурайё шунидааст.

Дар боми чарх рафт дилу зери бори ӯ
Пушти дутои гунбади мино хамидааст.

Дил гуфт тарки Носиру омехт бо ғамаш,
Ӯ қатра буду чониби дарё давидааст.

²² Мавкиб – гурӯҳ, даста.

²³ Чуббаи хазро - чомаи сабз.

Илова²⁴
(Аз хонишҳои Бобо Ҷалол)

Ғазали Мавлоно Ҷомӣ

Ман бандаи ҳакиру ту султони муҳташам,
Ғар дар ғами ту зор бимирам, туро ҷӣ ғам!

Ранҷур гаштаам зи таманнои мақдамот,
Баҳри Худо, ба пурсиши ман ранча кун қадам!

Бар ҷонам аз ту ҳар ҷӣ расад, ҷойи миннат аст,
Ғар новаки ҷафост в-ағар ханҷари ситам.

Саргаштағони бодияпаймои ишкро,
Ҳаҷри ту раҳ намуд ба сарманзили Адам.

Шуд синаам шикоф-шикоф аз хаданги оҳ
В-аз ҳар шикоф оташи дил мезанад алам.

Рӯзе, ки менавишт қазо номаи аҷал,
Қатли маро ба теги ҷафои ту зад рақам.

Умрест чурбанӯши сафоли сағони туст,
Ҷомӣ, ки оби Хизр нанӯшад зи ҷоми Ҷам.

²⁴ Аз хонишҳои Бобо Ҷалол (1845-1928). Ин ҷо ва минбаъд иқтибосҳои хонишҳои Бобо Ҷалол аз китоби "Шашмақом из Бухары" (мураттиб - Ангелика Юнг, Веймар-2010) оварда мешаванд.

Таронаи 1

Ғазали Ғиёсии Бадахшонӣ

Тир задӣ ба синаам дида ба дида, рӯ ба рӯ,
Оташи даргирифтааст узв ба узв, мӯ ба мӯ.

Бо сарупобараҳнагон шӯркунон зи сӯзи он
Қитъа ба қитъа гаштаам, шаҳр ба шаҳр, кӯ ба кӯ.

Сози пур аз садо манам, чоми ҷаҳоннамо манам,
Ойнаи сафо манам бо руҳи ёр рӯ ба рӯ.

Суфта Ғиёсӣ рамзи «кун»²⁵, гавҳари кони «мин ладун»²⁶,
Карда зи нофаи сухун турраи даҳр мушкбӯ.

²⁵ **Кун** - аз «кунфаякун», ояти Қурони мачид дар назар аст, яъне Парвардгор фармуд, ки олам, ҷаҳон дар як ҷашм задан ба вучуд ояд ва ба вучуд омад.

²⁶ **Мин ладун** - худодод.

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Тоби бунафша медиҳад турраи мушксои ту,
Пардаи гунча медарад хандаи дилкушои ту.

Эй гули хушнаси ми ман, булбули хешро масӯз,
К-аз сари сидқ мекунад шаб ҳама шаб дуои ту.

Ман, ки малул гаштаме аз нафаси фариштагон,
Қолу мақоли оламе мекашам аз барои ту.

Давлати ишқ бин, ки чун аз сари фахру ифтихор
Гӯшаи тоҷи салтанат мешиканад гадои ту.

Хирқаи зухду ҷоми май гарчи на дархури ҳаманд,
Ин ҳама нақш мезанам аз ҷиҳати ризои ту.

Шӯри шароби ишқи ту он нафасам равад зи сар,
К-ин сари пурҳавас шавад хоки дари сарои ту.

Шоҳнишини чашми ман таҷағҳи ҳаёли туст,
Ҷои дуост, шоҳи ман, бе ту мабод ҷои ту!

Хуш чаманест оразат, хоса, ки дар баҳори хусн
Ҳофизи хушкалом шуд мурғи суҳансарои ту.

Ғазали Тоҳира Қуратулъайн

Гар ба ту афтадам назар чехра ба чехра, рӯ ба рӯ,
Шарҳ диҳам ғами туро нукта ба нукта, мӯ ба мӯ.

Аз пайи дидани рухат ҳамчу сабо фитодаам,
Хона ба хона, дар ба дар, кӯча ба кӯча, кӯ ба кӯ.

Меравад аз фироқи ту хуни дил аз ду дидаам
Дачла ба Дачла, ям ба ям, чашма ба чашма, чӯ ба чӯ.

Меҳри туро дили ҳазин бофта бар кумоши чон
Ришта ба ришта, нах ба нах, тор ба тор, пӯ ба пӯ.

Дар дили хеш Тоҳира гашту надид чуз туро
Саҳфа ба саҳфа, ло ба ло, парда ба парда, тӯ ба тӯ.

Таронаи 2 Халқӣ

Мо лолаву гул аз рӯйи шумо,
эӣ барное!
 Равшан дидем вақти масти, ёра!

Дар базми шароб, хуш оташу об дар якҷое!
Айнан дидем вақти мастӣ, ёра!

Чархиш чу равед бо қомататон, мо шайдое!
Гардон гули боғ, афшон анбар, ёра!

Аз хусни шумо, шаб пеши чароғ, ҷони мое!
Гулшан дидем вақти мастӣ, ёра!

Таронаи 3 Халқӣ

Меойй суйи хонаам,
Танҳо биё, танҳо биё!

Баҳри вафо чононаам,
Танҳо биё, танҳо биё!

Пистадаҳони ман туй,
Рустазабони ман туй.

Таронаи 4

Ғазали Соиби Табрeзӣ

Сарви ман рӯзе, ки бо шамшоду гул як чо нишаст,
Як сару гардан ба хубӣ аз ҳама боло нишаст.

Ҳамнишиниҳои қобил кард Афлотун маро,
Хосият ин медиҳад ҳар кас, ки бо доно нишаст.

Кафкро аз давлати дарё наёмад қадр беш,
Қадри гаҳвар кам нашуд, ҳарчанд дар дарё нишаст.

Ғазали Камоли Хуҷандӣ

Баъд аз имрӯз ошкоро дӯст медорам ту ро,
Аз ту чун пӯшам, нигоро, дӯст медорам ту ро.

Дар вучуди ман зи ҳастӣ ҳар сари мӯйе, ки ҳаст,
Дӯст медорад маро, то дӯст медорам ту ро.

Хоҳ дар дил бош сокин, хоҳ дар ҷон шав муқим,
Ғар дар ин ҷойӣ в-ар он ҷо, дӯст медорам ту ро.

Орам ояд пеши сарву лола рафтани дар ҷаман,
То бад-он рухсору боло дӯст медорам ту ро.

Ғар набошӣ дӯстдорам, дӯст дорам ҳамчунон,
З-он ки ман бе ин таманно дӯст медорам ту ро.

Дидаву дил ҳар яке танҳо ту ро доранд дӯст,
Худ мани бедил на танҳо дӯст медорам ту ро.

Гуфтаӣ: -Хун резамат, то душманам дорӣ, Камол,
Ман худ аз баҳри ҷунинҳо дӯст медорам ту ро.

Ғазали Мавлоно Қомӣ

Дар либоси нилгун то чилва кардӣ, эй парӣ,
Маҳ дигар нанмуд рух з-ин пардаи нилуфарӣ.

Бо либоси осмонӣ ҳар кӣ дид эй маҳ, туро,
Шуд барӯ чун рӯз равшан, к-офтоби дигарӣ.

Шохи шамшодӣ, ки печида-ст нилуфар бар он,
Сарви озодӣ, ки дорад рух чу гулбарги тарӣ.

Расми даврон аст нилуфар ба зери об, лек
Акси ин кард он тани нозук, зиҳӣ санъатгарӣ!

Барги гул дар ғунча нозук бошад, аммо дар қабо,
Эй гули хандон, ту бисёре аз ӯ нозуктарӣ.

Чанд истиғно, чӣ кам гардад зи ҷоҳу ҳашматат,
Гар ба чашми марҳамат сӯйи ғарибон бингарӣ?

Қадри ҳуснат Қомии соҳибназар донисту бас,
Қимати ҷавҳар касе нашносад, илло ҷавҳарӣ.

Ғазали Камоли Хуҷандӣ

То кай, эй дилбар, дилам бе мӯчибе ғамгин кунӣ,
Гиряҳои талхи ман бинию лаб ширин кунӣ.

Чун ҳалоки чони худ хоҳам ба зорию дуо,
Ношунида орию дар зери лаб омин кунӣ.

Гуфтаӣ: - Қонат ба коми дил расонам ё ба лаб,
Он нахоҳӣ кард бо ман, донам, аммо ин кунӣ.

Аз гули рӯйи туам ранге чуз ин ҳосил нашуд,
К-аз сиришки арғавонӣ чехраам рангин кунӣ.

Сар ба тоҷи салтанат дигар фурӯ н-ояд маро,
Гар ҳама умр илтифоте бар мани мискин кунӣ,

Эй дил, аввал остин бар ақлу даст аз чон фишон,
Гар зи хомӣ панча бар он соиди симин кунӣ.

Ҷаннатулфирдавс бинмоянд дар хобат, Камол,
Гар шабе хоки дари он мохро болин кунӣ.

Ғазали Мавлоно Қомӣ

Рӯзи майдон аст, турки шаҳсавори ман кучост?
Чашми ҳар кас бар руҳи ёрест, ёри ман кучост?

Ошиқон ҳар кас ба рӯйи ёри худ хандону хуш,
Ман чунин ғамгин чароям, ғамгусори ман кучост?

То баранд аз ҷилваи ҳубӣ ҳиҷолат некувон,
Нимҷавлоне зи сарви гулғизори ман кучост?

Чанд гардам бекарору сабр ҳар сӯ инчунин,
Он шикебомӯзи чони бекарори ман кучост?

Дод кардам аз ғамаш умрею он бадхӯ нагуфт,
Он ки умре буд, ҳоки раҳгузори ман, кучост?

Нест хуш бар домани покаш ғубори чун мане,
Бедиле, к-аз гирия биншонад ғубори ман, кучост?

Монд Қомӣ дур аз он дар, ваҳ, чӣ хуш бошад ғаҳе
Боз пурсад, к-он ғариби хоксори ман кучост?

Ғазали Парии Ҳисорӣ

Боварам н-ояд, ки имшаб ёр ояд дар барам,
Дар барам ояд, бибинам, то биёяд боварам.

Соғарам аз акси рӯи ёр дорад мавчи май,
Мавч меҷӯшад, таҷаллӣ мезанад аз соғарам.

Пайкарам аз захми шамшери ту дорад обрӯ,
Обрӯ то субҳи Маҳшар кам мабод аз пайкарам.

Дилбарам ҳаргиз намеояд ба хобам дар бағал,
Дар бағал ояд ба бедорӣ зи мастӣ дилбарам.

Гавҳарам олист аз гарди ятимӣ дар назар,
Дар назар ойинаи ҳусни маонӣ гавҳарам.

Чавҳарам арзи камоли хеш дорад дар шикаст,
Дар шикаст ойинаи сад обрӯ шуд чавҳарам.

Парварам танро ба ишқи лоларӯён то абад,
То абад ин пунба дар тӯфони оташ парварам.

Бар сарам неҳ пой, монад то қиёмат, эй парӣ,
Эй парӣ, аз нақши поят тоҷи шохӣ бар сарам.

Камтарам донад, Парӣ, аз зарра ҳуснаш, месазад,
Месазад гӯям, ки ман аз камтари ӯ камтарам.

Ғазали Абулқосим Лоҳутӣ

Ошиқам, ошиқ ба рӯят, гар намедонӣ, бидон,
Сӯхтам дар орзуят, гар намедонӣ, бидон.

Бо ҳама занчиру банду ҳилаву макри рақиб
Хоҳам омад ман ба кӯят, гар намедонӣ, бидон.

Машнав аз бадгӯ суҳан, ман сустпаймон нестам,
Ҳастам андар чустучӯят, гар намедонӣ, бидон.

Гар пас аз мурдан биёй бар сари болини ман,
Зинда мегардам ба бӯят, гар намедонӣ, бидон.

Гар рақиб аз ғам бимирад ё ҳасад кӯраш кунад,
Бӯса хоҳам зад ба рӯят, гар намедонӣ бидон.

Ҳеч медонӣ, ки ин Лоҳутии овора кист?
Ошиқи рӯи накӯят, гар намедонӣ бидон.

Таронаи 5
Халқӣ

Ҳар гаҳ, ки ояд лаълаш ба гуфтор,
Гуфтем такрор: -Лаълаш ба гуфтор.

Ёбад шифо ҳар дилхаста бемор,
Гуфтем такрор: -Дилхаста бемор.

Гулҳои олам беҳор бошанд,
Хандон зи шамъи дидор бошанд.

Мо гул начидем аз боғ беҳор,
Гуфтем такрор: -Аз боғ беҳор.

Шайдо намуда-ст он моҳрухсор,
Гуфтем такрор: -Он моҳрухсор.

Таронаи 6
Халқӣ

Ҳамчун ҳубоб бекарорам,
Ишқи ту кард хору зорам.

Эй қасам ба чашмони сиёҳат,
Ҷуз ту дигар касе надорам.

Ёри вафодор, ҳайрони ту ман,
Мӯнису ғамхор, қурбони ту ман.

Илова

(Аз хонишҳои Бобо Ҷалол)

Ғазали Мавлоно Ҷомӣ

Ман бандаи ҳақиру ту султони мухташам,
Ғар дар ғами ту зор бимирам, туро чӣ ғам!

Ранҷур гаштаам зи таманнои мақдамат,
Баҳри Худо, ба пурсиши ман ранча кун қadam!

Саргаштағони бодия-м паймони ишкро,
Ҳаҷри туро намуд ба сад манзили адам.

Шуд синаам шикоф-шикоф, аз хаданги он
В-аз ҳар шикоф оташи дил мезанад алам.

Рӯзе, ки менавишт қазо номаи аҷал,
Қатли маро ба теғи ҷафои ту зад рақам.

Умрест чуръанӯши сафоли сағони туст,
Ҷомӣ, ки оби Хизр нанӯшад зи Ҷоми Ҷам.

ТАЛҚИНИ УЗЗОЛ

Ғазали Восифӣ

Соқие, ҳамчун гули раъно дар айёми баҳор
Ҷоми зар аз бодаи гулгун даме холи мадор.

Ҳаст дуде з-оташи сӯзанда қад афроста
Бе ниҳоли қоматат сарви сикҳи дар лолазор.

Гунча хунолуди пайконе бувад бигрифта ранг,
Дида то лаъл аз даҳонат дар чаман, эй гулузор.

Лола дар ҳован²⁷ чӣ ҳочат, мушк сояд чун сабо
Мевазад дар гулситон аз хоки поят мушкбор.

Бар канори рӯдҳо, дар сояҳои бедгул
Моҳиёро ранги гул дар об бини сад ҳазор.

Бар канори чӯ чу ханҷарҳои савсан ранг ёфт,
Бод сояд обро сӯхонсифат дар ҷӯйбор.

Аз даруни байза тӯтибаччаҳо сар мекашанд,
Меваҳои сабз чун гашт аз шукуфа ошкор.

Боғ дебои мулавван²⁸ аз гулу аз сабза сохт,
Сабза аз гулшан чароғони сипеҳри зарнигор.

Ёри вафодоре, ҳайрони ту ман!
Мӯнису ғамхору қурбони ту ман!

²⁷ Ҳован - ӯғурча.

²⁸ Мулавван - рангоранг.

*Ғазали
Ҷалолуддини Балхӣ*

Пардаи дигар мазан ҷуз пардаи дилдори мо,
Он ҳазорон Юсуфи ширини ширинкори мо.

Юсуфонро маст карду пардахошонро дарид
Ғамзаи хунии масти он шаҳи хаммори мо.

Ҷони мо ҳамчун сағони кӯйи ӯ хунхор шуд,
Офаринҳо сад ҳазорон бар сағи хунхори мо.

Дар навои ишқи он сад навбаҳори сармадӣ
Сад ҳазорон булбулон андар гулу гулзори мо.

Дил чу зунноре зи ишқи он Масеҳи аҳд баст,
Лочарам ғайрат барад имон ба ин зуннори мо.

Офтобе не зи Шарқу не зи Ғарб аз ҷон битофт,
Зарравор омад ба рақс аз вай дару девори мо.

Чун мисоли зарраем андар пайи он офтоб,
Рақс бошад ҳамчу зарра рӯзу шаб кирдори мо.

Ошиқони ишқро бисёр ёриҳо диҳем,
Чунки Шамсуддини Табретӣ кунун шуд ёри мо.

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Эй фуруғи моҳи ҳусн аз рӯйи рахшони шумо!
Обрӯйи хубӣ аз чоҳи занардонии шумо!

Азми дидори ту дорад ҷони барлабомада,
Бозгардад ё барояд, ҷист фармони шумо?

Кас ба даври наргисат тарфе набаст аз офият,
Беҳ, ки нафрӯшанд мастурӣ ба мастони шумо.

Бахти хоболуди мо бедор хоҳад шуд магар,
З-он ки зад бар дида обе рӯйи рахшони шумо?!

Бо сабо ҳамроҳ бифрист аз руҳат гулдастае,
Бу, ки бӯйе бишнавар аз хоки бустони шумо.

Умратон боду мурод, эй соқӣёни базми Ҷам,
Гарчи ҷоми мо нашуд пурмай ба даврони шумо.

Дил харобӣ мекунад, дилдорро оғаҳ кунед,
Зинҳор, эй дӯстон, ҷони ману ҷони шумо.

Кай диҳад даст ин ғараз, ё Раб, ки ҳамдастон шаванд
Хотири маҷмӯи мо, зулфи парешони шумо?

Дур дор аз хоку хун доман, чу бар мо бигзарӣ,
К-андар ин раҳ кушта бисёранд қурбони шумо.

Мекунад Ҳофиз дуое, бишнав, омине бигӯ,
Рӯзии мо бод лаъли шаккарафшони шумо.

Эй сабо, бо сокинони шаҳри Язд аз мо бигӯ,
К-эй сари ҳақношиносон гӯи чавғони шумо.

Гарчи дурем аз бисоти қурб, ҳиммат дур нест,
Бандаи шоҳи шумоему саноҳони шумо.

Эй шаҳаншоҳи баландахтар, Худоро, ҳиммате,
То бибӯсам ҳамчу ахтар хоки айвони шумо.

Ғазали Маҳзуни Самарқандӣ

Аз насими кӯйи ӯ андак асар дорад баҳор,
Рангу бӯйи гул аз ӯ бошад, хабар дорад баҳор.

Шамъсон равшан кунад боғи ҷаҳони тору танг,
Баски аз нори муҳаббат як шарар дорад баҳор.

Ҳар кучо гул кард доғи ишқ, чун бебор нест,
Аз паси ҳар гул дар ин гулшан самар дорад баҳор.

Ранг гардондан ба ин гулшан баҳори дигар аст,
Рӯзи дигар чун хазоне дар назар дорад баҳор.

Таъби товусам ба ҳар ранге, ки гӯйӣ, бол дошт,
Парфишониҳои сад ранг аз ҳунар дорад баҳор.

Насби айши мо бувад ҳар дам баҳори зиндагӣ,
Ҳайф, аз боди хазон андар хатар дорад баҳор.

Мебарад рангам, намедонам, ҷӣ гул дар ҷанги ӯст,
Гоҳ сӯйи гулшани мо ҳам гузар дорад баҳор.

Ташнакомӣ то ба кай? Сероб шав аз оби ҷашм!
З-об ин сон дар садаф ҷандин гуҳар дорад баҳор.

Меравад аз дидаи Маҳзун чу селоби сиришк,
Жола аз абри сиёҳаш ин қадар дорад баҳор.

*Ғазали
Муҳаммадсолеҳи Нодим*

Шуд баҳор, аз кулбаи ғам, эй дили шайдо, баро,
Шаҳр танг омад зи файзи беҳудӣ, саҳро баро.

Аз насими атромези чаман ҳар субҳдам
Чашми хеш аз хоб чун наргис кушо, бино баро.

Сози кумрӣ, савти булбул гуфтугӯӣ дигар аст,
Маҳрами оҳанги мурғон шав, дабиросо баро.

Ғасли найсон аст, эй лабташнаи аҳли карам,
Чун садаф аз қатраи чуди гуҳарсимо баро.

Кисвати сурх аз нучуми лола хоки тира ёфт,
Домани гул гир в-аз боғи тарабафзо баро.

Дона мерӯяд зи хоку гул ба ҳам қад мекашад,
Тухми уммеди ман аз пастӣ, бигӯ, боло баро.

Достони қиссаи Маҷнун агар бояд шунид,
Сар ба саҳрои чунун аз ҳасрати Лайло баро.

Нолаву афғони ман аз анделебон нест кам,
Боварат н-ояд, ба гулшан, эй гули раъно, баро.

Вақти гул шуд дар тамошои баҳори хурраи,
Нодим, аз хум бода андар соғари мино баро.

Ғазали Лоиқ Шералӣ

Хусни ту бо дилрабоӣ мекушад охир маро,
Дарди ту бо худнамоӣ мекушад охир маро.

Нест ғайри дурият дар толеи пешониям,
Васли ту бо норавоӣ мекушад охир маро.

То туро аз даст додам, даст бар сар мезанам,
Ишки ту бо норизоӣ мекушад охир маро.

Ҳеч бокам нест аз чашми бади дилмурдагон,
Чашми ту бо ошноӣ мекушад охир маро.

Марги зебо буд гар пеши ту мемурдам, дарег,
Ошиқӣ андар ҷудой мекушад охир маро.

Ҳар худочӯе, ки буд, мемурд дар роҳи Худо,
Беҳудӣ ё беҳудой мекушад охир маро.

Ғазали Лоиқ Шералӣ

Соқиё, соғар бикаш, то ин дам осон бигзарад,
Оби Ҳайвон деҳ, ки фарёдам зи Кайвон бигзарад.

Дар ҷаҳони гирдгардон кори мо саргаштагист,
Ҷом гардон кун, ғами гардуни гардон бигзарад.

Бар сари мо ҳам гулафшон рехт, ҳам борону барф,
Гулфишон бигзашт, инак барфу борон бигзарад.

Ҳар чӣ бар мо бигзарад ҳамчун насими зиндагӣ,
Ҷумла аз кӯйи дилу аз кӯчаи ҷон бигзарад.

Косаи ҳаққи маро лабрес кун, эй косагул,
Ҳар кӣ гул бар сар занад, хоре ба домон бигзарад.

Соқиё, паймона деҳ, паймонаи умрам чӣ фарқ
Сахтпаймон бигзарад ё сустпаймон бигзарад.

Ғазали Гурез Сафар

Дил гувоҳӣ медиҳад, чонона меҳмон мешавад,
Кулбаи торикам аз рӯяш гулистон мешавад.

Мезудояд аз дилам дарду ғубори хастагӣ,
Пуртароват осмон аз резаборон мешавад.

Дарди дилро дар ҷаҳон дармон намеёбам агар,
Ҳарфи хубаш беҳтарин дорую дармон мешавад.

Ёр ноаҳл ар бувад, мушkil шавад осони ту,
Аҳл бошад ёр агар, сад мушkil осон мешавад.

Гар ҳунармандӣ, ба қадри хештан бояд расид,
Сад ҳунар медон, ки аз як айб пинҳон мешавад.

Дар дилаш дорад агар ҳар тоҷике меҳри ватан,
Ҷаннатосо сарзамини Тоҷикистон мешавад.

Таронаи 1

Халқӣ

Эй дӯст, агар чон талабӣ, чон ба ту бахшам,
Аз чон чӣ азиз аст, бигӯ, он ба ту бахшам.

Эй шӯх, агар нақди муҳаббат талаби туст,
Аз дидаву дил гавҳару марчон ба ту бахшам.

Таронаи 2

Халқӣ

Аз дидаву дил гавҳару марчон ба ту бахшам,
О, чонам...

Ғазали Пайрав Сулаймонӣ

Кай гуфтаамат партави базми дигарон бош,
Эй шуъла, ба сӯзи дили мо ҳам нигарон бош!

То кай чу Ҳумо чатр ба раъси²⁹ дигаронӣ?
Гул бошу ба парвози ҳазорат нигарон бош!

То чанд ҳаме мардумаки дидаи ғайрӣ?
Эй марҳами биниш, назари беназарон бош!

Мурдем ба зиндони ғамат, лаб накушудем,
Эй тӯтии ширинсухани мо, ба фиғон бош!

Соғаркаши танҳой, ҳарифони ҳаёлист,
Соқии сари маҷлиси хунинчигарон бош.

Ангури сари ток нашуд рафъи хуморе,
Мамнуни арақрезии ин кӯзагарон бош!

Дар чавфи³⁰ садаф нархи гуҳарро нафизоянд,
По бар сари ин дида неҳу тоҷи сарон бош!

Шоҳини асорат сари ҳар кӯй нишинад,
Дилбурдаи дилдодаи худро нигарон бош!

Пайрав, зи чӣ муфт ин ҳама дурдонафурӯшӣ?
Мағбун³¹ кунандат, ҳазар аз насягарон бош!

²⁹ Раъс - сар.

³⁰ Чавф - ковокӣ, миёнтиҳигӣ.

³¹ Мағбун - фиребхӯрда.

Ғазали Боқӣ Раҳимзода

Наврӯзи наву соли наву кори нав омад,
Дар кишвари дил файзи фараҳбори нав омад.

Пӯшида ба тан пераҳани тоза табиат,
Булбул ба навои гулу гулзори нав омад.

Аз домани худ абр басо дурру гуҳар рехт,
Дар авҷи фалак барқи шарарбори нав омад.

Савсан бигирифта-ст ба бар чомаи нилӣ,
Сархуш ба чаман наргиси хуммори нав омад.

То бўса занад сабза кафи пойи нигоре,
Дар тору пуди қолии зангори нав омад.

Бо тиру камон гарчи баҳор аст мунаққаш,
Аммо бари дилшодии дилдори нав омад.

Дар майса ниҳон донаву дар шоха шукуфа,
Ҳар як ба ҳаводории асмори³² нав омад.

Ин шеър бувад тухфаи идонаи Боқӣ,
Аз хошияи дафтари ашъори нав омад.

³² Асмор - қ. самар.

Ғазали Аскар Ҳаким

Ин ойинаи нур кӣ будаст, кӣ будаст,
К-аз оби рухаш чашмаи хуршед намудааст.

Оҳ, ин чӣ гузаштан зи бари мо ба хамӯшӣ,
Хомӯш, ки хомӯшии ӯ авчи суруд аст.

Дар ғунчаи лабҳо-ш агар бӯйи баён нест,
Шаҳр ин хабари тозаи ишқ аз кӣ шунудааст?

Хуш мераваду рафтани ӯ нест видое,
Ўро, ки ба ҳар макдами падруд дуруд аст.

Ў масчиду дайреву куниште нашиносад,
Аммо ҳама афтода ба пояш ба сучуд аст.

Гар дасти сахо мояи ноз аст башарро,
Ин ўст, ки аъзои вучудах ҳама чуд аст.

Ин банда, Худоё, чӣ Худоест, ки банда-ш
Будоию тарсову мусалмону яхуд аст.

Як бор, ки бар боми фалак рафт, дигар рафт,
Ойини ҷаҳон гарчи фароз асту фуруд аст.

Он аст, ки аз рӯзи азал нест сукуташ,
Роҳе, ки кунад азм, суъуд асту суъуд аст.

Моро ҳама ин дидаи ҳайрон зи қафояш
Бо шавқу хитобе, ки кӣ будаст, кӣ будаст?!

НАСРУЛЛОЙ

Ғазали Саййидои Насафӣ

Биё, ки маҷлиси хубони бовафо ин ҷост,
Суруди мутриби риндони хушнаво ин ҷост.

Ҷамоли шоҳиди маънӣ зи шиша карда тулӯъ,
Шаробу соғару соқии маҳлиқо ин ҷост.

Ба гӯшу хуш шунидам, ки пири майкада гуфт:
-Биё ба сидқ, ки чоми ҷаҳоннамо ин ҷост.

Дафу пиёлаю чангу рубобу шишаи май,
Қароргоҳи дили беқарори мо ин ҷост.

Нифоку ширк дар ин сарзамин намебошад,
Чӣ феълҳову амалҳои бериё ин ҷост.

Ба як карашма дилу дину ақлу хушам бурд,
Ғазалсарои ҳарифони хушнаво ин ҷост.

Зи холи кунчи лаби лаъли ёр пурсидам,
Ба ханда гуфт, ки сарчашмаи бақо ин ҷост.

Касе, ки дар талаби дӯст дар ба дар бошад,
Хабар кунед, рафиқон, ки муддао ин ҷост.

Ғазали Мавлоно Ҷомӣ

Биё, ки шоҳиди бустон зи рух ниқоб андохт,
Насим дар сари зулфи бунафша тоб андохт.

Сабо шамими гулу бўйи ёри гулрух дод,
Марову мурғи чаманро дар изтироб андохт.

Пайи нисори қудуми гул аз шукуфа насим
Ба сахни боғ дирамҳои сими ноб андохт.

Зи шабнами саҳарӣ ғунча бомдоди пагоҳ
Кушод пераҳан аз ҳам, дар офтоб андохт.

Тавон бар абри хурӯшанда таъна зад ба ҷунун,
Зи санги жола, ки бар шишаи ҳубоб андохт.

Даруни соғари лола чарост мушқолуд,
Агар на мушқ пайи тиб³³ дар шароб андохт.

Ҷакид нам зи ҳаво ё зи назми тар, Ҷомӣ,
Ба ғӯши шоҳиди гул луълӯи хушоб андохт.

³³ **Тиб** – хушбӯйӣ.

Ғазали Саййидои Насафӣ

Биё ба кулбаам, эй мохрӯ, сафо ин ҷост,
Нишин ба дидаам, эй нури чашм, ҷо ин ҷост.

Зиёрати дили мо созу сайри ҷаннат кун,
Калиди куфли дари боғи дилкушо ин ҷост.

Зи доғи туст маро сина равзаи шуҳадо,
Ба ханҷари ту қасам, дашти Карбало ин ҷост.

Маро забони нигоҳи ту ёри ҳарф шуда,
Қучо равам, ки суҳанҳои ошно ин ҷост.

Ба кӯят омадаму гашт чашми ман равшан,
Қасам ба хоки қудумат, ки тӯтиё ин ҷост.

Бинои Каъба бувад дил ба даст овардан,
Агар Худоталабӣ мекунӣ, Худо ин ҷост!

Ба гиря гуфтамаш: -Оби Ҳаёт меҷӯям?
Ба ханда гуфт лабаш: -Чашмаи Бақо инҷост.

Рақиб хост, ки имшаб ба базм биншинад,
Ишора кард ба абрӯ, ки Саййидо ин ҷост.

Ғазали Муҳаммад Иқбол

Ба одамӣ нарасидӣ, Худо чӣ меҷӯӣ?
Зи худ гурехтаӣ, ошно чӣ меҷӯӣ?

Дигар ба шохи гул овезу оби нам даркаш,
Паридаранг, зи боди сабо чӣ меҷӯӣ?

Ду катра хуни дил аст-он чи мушк меноманд,
Ту, эй ғизоли Ҳарам, дар Ҳато чӣ меҷӯӣ?

Иёри³⁴ факр зи султонию ҷаҳонгирист,
Сарири Ҷам биталаб, бӯриё чӣ меҷӯӣ?

Суроғи ӯ зи хиёбони лола мегиранд,
Навои хуншудаи мо зи мо чӣ меҷӯӣ?

Назар зи суҳбати равшандилон бияфзояд,
Зи дарди камбасарӣ тӯтиё чӣ меҷӯӣ?

Қаландарему каромати мо ҷаҳонбинист,
Зи мо нигоҳ талаб, кимиё чӣ меҷӯӣ?

³⁴ Иёр - маҳак.

Таронаи 1
(Сувора)

Ғазали Саййидои Насафӣ

Домани гулистонаш то маро ба чанг омад,
Пераҳан бар аъзоям ҳамчу гунча танг омад.

Чилва чун тазарви боғ, чома чун пари товус,
Чехра чун гули раъно бо ҳазор ранг омад.

Баста бар камар таркаш, теғи шуълаву оташ,
Бар сари ман он саркаш аз барои чанг омад.

Дар муҳити савдояш киштии дил афгандам,
Шуд ҳубоби ӯ гирдоб, мавчи ӯ наҳанг омад.

Хатти номусулмонаш дод ақлу дин бар бод,
Баҳри ғорати румӣ лашкари Фаранг омад.

Баршикаст базми ман, осмон фалохун шуд,
Бар даҳони миноям чойи пунба санг омад.

Гул ба сар ҳавас кардам, хорам аз бадан гул кард,
Марҳам орзу будам, ноҳуни паланг омад.

Саййидо, шуда Фарҳод бар ҳалоки худ розӣ,
Теша баски шуд дилгир, Бесутун ба танг омад.

Ғазали Фарзона

Навбахори атласпӯш рафту барнамегардад,
Субху шои шабнамнӯш рафту барнамегардад.

Нағмаи баҳоринат, ларзаҳои поринат,
Эй дил, эй дили хомӯш, рафту барнамегардад.

Аз ҳавошии умрат тундтар зи мавҷи вақт
Мадду ҷазри тӯфончӯш рафту барнамегардад.

Дар дилат тапишхоро, растахези зеборо
Гӯш кун, ки завқи гӯш рафту барнамегардад.

Сад чаман таманно ҳам, сад ниғаҳ тамошо ҳам
Чун раҳо шуд аз оғӯш, рафту бар намегардад.

Иштиёқи сармадро³⁵ бо ҷӣ метавон бишкаст,
Ишқ ҳам фалак бар дӯш рафту
барнамегардад.

³⁵ Сармад - доимӣ, абадӣ, ҷовидон.

Таронаи 2

Ғазали Саййидои Насафӣ

(Эй) Дӯстон, девонаи моро ба худ мӯнис кунед,
(Эй) Ҳалқаи занҷири мо аз ҳалқаи наргис кунед.
Саййидо, маъшуқи беошиқ чароғи мурда аст,
Шамъи бепарвонаро берун аз ин маҷлис кунед!

Асли матни ғазал ин аст:

Дӯстон, чун шамъ имшаб ҷой дар маҷлис кунед,
Дидаи худро тихӣ аз хоб чун наргис кунед.

Бар сари озодагон бошад зи тарки сар кулоҳ,
Эй қаландармашрабон, моро ба худ мӯнис кунед.

Сарвро беҳосилӣ бошад ҳисори офият,
Аҳли дунё, таъя бар девори ин муфлис кунед.

Кӯчагарди беҳудеро зери по иксирхост³⁶,
Ҳалқаи занҷири ин девонаро аз мис кунед.

Дар гулистоне, ки гардад навхати ман чилвагар,
Айнаки чашми ман аз барги гули наргис кунед.

Саййидо, маъшуқи беошиқ чароғи мурда аст,
Шамъи бепарвонаро берун аз ин маҷлис кунед!

³⁶ Иксир - кимиё, ҷавҳаре, ки мисро ба тилло табдил медиҳад.

Ғазали Кароматулло Олимзода

Ҳар замон наззораи руҳсори чонон хуштар аст,
Гесувони табдори атрафшон хуштар аст,

Шаҳрро чашмони зебодилбарон равшан намуд,
Сайри шом акнун, биё, дар боғу бустон хуштар аст.

Ғунчаҳо аз чаҳ-чаҳи булбул шукуфо мешаванд,
Нози дилбар дар бари ёри ғазалхон хуштар аст.

Беги маҷнун гашт пинҳонсози розу зери он
Бӯсаҳо бо шеъри боронҳои найсон хуштар аст.

Сурма дар чашмон, ҳино бар дастҳо, атлас ба тан
Нозу лутфу хандаи ёри сухандон хуштар аст.

Аз вафову ишқу меҳраш шаҳр ҳуснобод шуд,
Зиндагонӣ бо нигори сахтпаймон хуштар аст.

Таронаи 3

Лаъли лабат ба коми ман то нашавад, намешавад,
Дарду ғамат ба чони ман то нашавад, намешавад.

Аз сари кӯят, эй ҳабиб, чойи дигар намеравам,
Чойи дигар агар равам, бе ту ба сар намеравам.

Ғазали Меҳринисо

Лаҳза ба лаҳза, дам ба дам ёди ту, ёр, мекунам,
Дил ба Худо супурдаву рӯ ба қарор мекунам.

Сабзтар аз ғурури ман, фотиҳаи сурури ман,
Тан ба ҷафо намедиҳам, дору мадор мекунам.

Панча кӣ зад ба ранҷи ман, бо ҳаваси шиканҷи ман,
Ишқ фазуда ганҷи ман, гуфт: -Ҳазор мекунам?!

Пушти тирезаи умед ку-куи бахти сап-сафед,
Дона бихоҳаду навид, майли хумор мекунам.

Дӯст агар дарам занад дар талаби шикасти ҳаҷр,
Шоҳаи тирамоҳро тозабаҳор мекунам.

Оҳ, агар зи фикри ҳеч дил канаму раҳо шавам,
Тавба зи шикваи дилам лайлу наҳор мекунам.

То ки фитад бинои ғам дар қадами сучуди Меҳр,
Каъбаи меҳрубониرو нақшу нигор мекунам.

Таронаи 4
Халқӣ
(Даромади Насри уззол)

Лаъли лабат ба коми ман то нашавад, намешавад...
О, ёра, асират, ёра, чонам...

НАСРИ УЗЗОЛ

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Сабо, зи манзили чонон гузар дарег мадор
В-аз ӯ ба ошиқи мискин хабар дарег мадор.

Ба шукри он ки шукуфтӣ ба коми бахт, эй гул,
Насими васл зи мурғи саҳар дарег мадор.

Ҳарифи ишқи ту будам, чу моҳи нав будӣ,
Кунун ки моҳи тамомӣ, назар дарег мадор.

Ҷаҳону ҳар чӣ дар ӯ ҳаст, саҳлу мухтасар аст,
Зи аҳли маърифат ин мухтасар дарег мадор.

Кунун, ки чашмаи қанд аст лаъли нӯшинат,
Сухан бигӯю зи тӯти шакар дарег мадор.

Макорими³⁷ ту ба офоқ мебарад шоир,
Аз ӯ вазифаву зоди сафар дарег мадор.

Чу зикри хайр талаб мекунӣ, сухан ин аст,
Ки дар баҳои сухан симу зар дарег мадор.

Ғубори ғам биравад, ҳол беҳ шавад, Ҳофиз,
Ту оби дида аз ин раҳгузар дарег мадор.

³⁷ **Макорим** - қ. макрумат; иззату эҳтиром, лутфу карам.

Ғазали Соиби Табрезӣ

Чу шамъ чон зи насими саҳар дарег мадор,
Зи дӯстони сабукрӯҳ сар дарег мадор.

Дар ин ҳадиқа агар дӯстдори чашми худӣ,
Назар зи мардуми равшангуҳар дарег мадор.

Чу офтоб агар майли тоҷу зар дорӣ,
Зи ҳеч зарра фурӯғи назар дарег мадор.

Саре зи рахнаи девори боғ берун кун,
Зи ҳеч роҳнаварде самар дарег мадор.

Яке шумор даҳони наҳангу коми садаф,
Зи ҳар кӣ лаб бикушояд, гуҳар дарег мадор.

Дар ин баҳор, ки миоди³⁸ ин чаман шудай,
Назар зи Соиби оташчигар дарег мадор.

Супориши аввалин

Ҳоҷа Ҳофиз

Ки Ҳофиз чу мастона созад суруд,
Зи чархаш диҳад Зухра овози руд.

³⁸ Миод – ваъдагоҳ.

УФАРИ УЗЗОЛ

Ғазали Саъдии Шерозӣ

Эй сорбон, оҳиста рон, к-ороми чонам меравад
В-он дил, ки бо худ доштам бо дилситонам меравад.

Ман мондаам маҳчур аз ӯ, бечораву ранчур аз ӯ,
Гӯйӣ, ки неше дур аз ӯ дар устухонам меравад.

Гуфтам ба найрангу фусун пинҳон кунам реши дарун,
Пинҳон намоннад, ки хун бар остонам меравад.

Маҳмил бидор, эй сорвон, тундӣ макун бо корвон,
К-аз ишқи он сарви равон, гӯйӣ, равонам меравад.

ӯ меравад доманкашон, ман заҳри танҳой чашон,
Дигар мапурс аз ман нишон, к-аз дил нишонам меравад.

Баргашт ёри саркашам, бигзошт айши нох(в)ашам,
Чун мичмаре пуроташам, к-аз сар духонам³⁹ меравад.

Бо ин ҳама бедоди ӯ в-ин аҳди бебунёди ӯ,
Дар сина дорам ёди ӯ, то бар забонам меравад.

Боз ою бар чашмам нишин, эй дилфиреби нозанин,
К-ошӯбу фарёд аз замин бар осмонам меравад.

³⁹ Духон - дуд.

Шаб то саҳар менағнавам в-андарзи кас менашнавам
В-ин раҳ на қосид меравам, к-аз каф инонам меравад.

Сабр аз висоли ёри ман, баргаштан аз дилдори ман,
Гарчи набошад кори ман, ҳам кор аз онам меравад.

Дар рафтани ҷон аз бадан гӯянд ҳар навъе суҳан,
Ман худ ба чашми хештан дидам, ки ҷонам меравад.

Саъдӣ, ғигон аз дасти мо, лоиқ набуд, эй бевафо.
Тоқат намеорам ҷафо, кор аз ғигонам меравад.

Ғазали Сайфи Исфарангӣ

Эй аз хаёли рӯйи ту дар чашми ман гулзорҳо,
Дар хурдаҳои соҳирӣ чашми туро ханчорҳо.

Эй дарди ту дармони дил, гулдастай бустони дил,
Бар риштаи майдони дил ишқи туро пайкорҳо.

Чун баркушой аз тараб гулгунчаи хандони лаб,
Дар зулфи анбарбори шаб кофур гардад борҳо.

То гарм гардад як замон ҳангомаи шайдоиён,
Аз ҳусни ту гирди ҷаҳон бар ҳар тараф бозорҳо.

Дурдикашони гармрав бо қомати чун моҳи нав,
Карда ба майхона гарав дар роҳи ту дасторҳо.

То пеши ҷосуси назар бикнад зи ту дилро хабар,
Ҳичрони ту бар раҳгузар ромиш кунад деворҳо.

Афтад, ки ҷоми сарди май вақти сабӯ аз дурди май
Бо ёди мо бар лаб ниҳӣ, як сӯ ниҳӣ озорҳо.

Моем асири ҷону дил аз доругири ҷону дил,
Эй ногузири ҷону дил, андеша кун дар корҳо.

Дилҳои саргардоншуда дар роҳи ту хайрон шуда
В-ар ту дили садҷоншуда бозичаи тиморҳо.

В-аз наргиси хунхори ту ҷонҳо шуда дар кори ту
В-аз гунаи рухсори ту гулро ба домон хорҳо.

Боре ба ёди дилситон чанге бизан дар бўстон,
Гаҳ булбулонро як замон дарҳам шикан дар корҳо.

Он ҷо, ки базме сохтӣ, гардан чу сарв афрохтӣ,
Дар чашми гул андохтӣ аз рӯйи чун маҳ хорҳо.

Бинӣ арӯсон дар чаман, чун дилбарон дар анчуман,
Карда зи хуни чашми ман гулгунае рухсорҳо.

Ғазали Ҳоча Ҳофиз

Он кист, к-аз рӯйи карам бо мо вафодорӣ кунад,
Бар ҷойи бадкоре чу ман, як дам накӯкорӣ кунад?!

Аввал ба бонги ною най орад ба дил пайғоми вай
В-он гаҳ ба як паймона май бо ман вафодорӣ кунад.

Дилбар, ки ҷон фарсуд аз ӯ, коми дилам накшуд аз ӯ,
Навмед натвон буд аз ӯ, бошад, ки дилдорӣ кунад.

Гуфтам: -Гираҳ накшудаам з-он турра, то ман будаам,
Гуфто: -Манаш фармудаам, то бо ту таррорӣ кунад.

Пашминапӯши тундхӯ, к-аз ишқ нашнида-ст бӯ,
Аз мастияш рамзе бигӯ, то тарки ҳушёрӣ кунад.

Чун ман гадои бенишон мушкил бувад ёре ҷунон,
Султон кучо айши ниҳон бо ринди бозорӣ кунад!

З-он турраи пурпечу хам саҳл аст, агар бинам ситам,
Аз банду занчираш ҷӣ ғам, ҳар кас ки айёрӣ кунад.

Шуд лашкари ғам беадад, аз бахт меҳоҳам мадад,
То фаҳри дин Абдуссамад бошад, ки ғамхорӣ кунад.

Бо ҷашми пурнайранги ӯ, Ҳофиз, макун оҳанги ӯ,
К-он турраи шабранги ӯ бисёр таррорӣ кунад.

Ғазали Қассоби Кошонӣ

Ҳусни ту аз нур асту ҷон, ниме аз ин, ниме аз он
В-аз ширу шаккар он даҳон, ниме аз ин, ниме аз он.

Оби наботу ангубин бисёр ҷамъ омад, ки шуд
Лаъли ту, эй ширинзабон, ниме аз ин, ниме аз он.

Рӯ дод чандин гуфтугӯ бо мушку анбар, то аз он
Холи рухат омад аён, ниме аз ин, ниме аз он.

Гӯё қади сарви туро бо ҷону дил дар анчуман
Пайванд карда боғбон, ниме аз ин, ниме аз он.

Дар гулшани хубӣ шуда аз лолаю гул оразат,
Эй дилнавози ошиқон, ниме аз ин, ниме аз он.

Ошӯби ин нух осмон ё шӯриши кавну макон
Шуд печутоби он миён, ниме аз ин, ниме аз он?

Ду ҷашми мастат ҳар яке доранд ниме аз дилам,
Осон гирифтани кай тавон, ниме аз ин, ниме аз он.

Зад аз ҷамоли лолагун в-аз ҷашми масти пурфусун
Қассобро оташ ба ҷон, ниме аз ин, ниме аз он.

Ғазали Гулрухсор

Хобӣ агар, бедор шав, ман омадам, ман омадам,
Мастӣ агар, хушёр шав, ман омадам, ман омадам.

Аз базми ғамҳо рӯ зада, аз ҷамъи танҳо рӯ зада,
Танҳои худро ёр шав, ман омадам, ман омадам.

Бо сад забон гӯё шудам, аз сад забон пайдо шудам,
Пажмурдари гулзор шав, ман омадам, ман омадам.

Чону дилам афсурда буд, худ куштанам беҳуда буд,
Дилмурдари дилдор шав, ман омадам, ман омадам.

Аз мурданам эҳё шудам, аз зиндагон ово шудам,
Сардо, шарарафзор шав, ман омадам, ман омадам.

Аз пир барно омадам, аз дашт зебо омадам,
Гулёр шав, гулнор шав, ман омадам, ман омадам.

Дигар маро сарсон мачӯ, аз барфу аз борон мачӯ,
Сабзу баҳоросор шав, ман омадам, ман омадам.

Бар қасди зулмат фар кушо, то ҳафт гардун пар кушо,
Ман нураму ту нор шав, ман омадам, ман омадам.

Супориши охирин

Машав «Бузург»-ҳавою ниёзоҳанг бош,
Дар ин мақом ба «Уззол»-у «Наср»-ҳо пардоз.

САВТИ САРВИНОЗ

*Мухаммаси Ҳаё бар
газали Нозими Ҳиравӣ*

Чу дар дил орзуи суҳбати ширинкалом омад,
Зи номи ӯ забонро лаззати шаккар ба ком омад,
Ба базми майпарастон духтари раз дар хиром омад,
«Арӯси бодамаст аз пардаи мино ба чом омад,
Тарабро муждаи домодии айши мудом омад»...

Ба гулзоре, ки сарви қоматаш аз бод мерақсад,
Зи хубии ниҳоли қоматаш шамшод мерақсад,
Чун он сайде, ки аз сайди ғамаш озод мерақсад,
«Лаби чоки қафас меҳандаду сайёд мерақсад,
Намедонам кадомин сайди озоде ба дом омад».

Ҳаё, доим маро бо нуктасанҷон аст дамсоzӣ,
Забони хичлатам аз ман наёбад ҳарфи ғаммозӣ,
Расид аз суҳбати соҳибдилонам чун сарафрозӣ,
«Зи файзи хоксорӣ буд, не аз нуктапардозӣ,
Агар Нозим ба базми аҳли ирфон дӯстком омад».

*Муҳаммаси Мухлиси Бадахшонӣ
бар газали Саййидои Насафӣ*

Ба уммеди гули рӯят, ки ман сӯйи чаман рафтам,
Ту бар ағёр биншастию ман чон дар бадан рафтам,
Ту ин чо бош, эй нозукбадан, акнун, ки ман рафтам,
«Зи шаҳр имрӯз аз дасти ту, эй гулпераҳан, рафтам,
Ба худ печида ҳамчун гирдбод, аз хештан рафтам».

Зи савдои бути Лайливаше монандаи Маҷнун,
Ба кӯху дашти ғам рӯ кардаам бо дидаи пурхун,
Парешонгашта он розам, ки гаштӣ аз даҳан берун,
«Маро кай метавонад аз забонҳо кард чамъ акнун,
Ман он рози ниҳон будам, ки берун аз даҳан рафтам».

Чу Фарҳодам ба савдои рухат, эй дилбари ширин,
Канам сад кӯхи ғамро рӯзу шаб бо тешаи тамкин,
Зи савдои ҷамолат сар ниҳодам бар сари болин,
«Ба ёди чашмат имшаб хоб дидам оҳуи мушкін,
Тасаввур карда чашматро, ба саҳрои Хутан рафтам».

Магар акси рухат ойина бар худ диду ҳайрон шуд,
Зи теғи абруйи нози ту чони халқ қурбон шуд,
Дили мо то ба аксои гиреҳи роз пинҳон шуд,
«Сарангуштам зи дандони надомат шуълаафшон шуд,
Ҷазои он ки ҳамчун шамъ дар ҳар анҷуман рафтам».

Шабе риндона дар бар кардаам далқи гадоиро,
Шудам, Мухлис ба гулшан, то ба гул гӯям ҷудоиро,
Чу булбул боз бикшодам забони ошноиро,
«Зи гӯши гул шунидам то ҳадиси бевафоиро,
Чу ғунча, Саййидо, аз марг пеш андар кафан рафтам».

Муҳаммаси Саҳбо

Руҳи худро зи ман кардӣ ниҳон оҳиста-оҳиста,
Рабудӣ тоқатам, аз мағзи чон, оҳиста-оҳиста,
Гирифтӣ дил ту аз пиру чавон оҳиста-оҳиста,
Фикандӣ шӯру ғавго дар ҷаҳон оҳиста-оҳиста,
Намудӣ расми бадахдӣ аён оҳиста-оҳиста.

Дили зори маро як умр дар гесӯй барбасти,
Ба ман кардӣ ҷафо, бо ғайр, эй махрӯй, барбасти,
Ту бо як ишва меой, вафову аҳд бишкасти,
Чаро кардӣ чунин, эй бевафо, бисёр бадмасти,
Ба куштан мебарӣ, моро, кашон оҳиста-оҳиста.

Шикастӣ, аз сари ҷавру ҷафо паймонаи ҳушам,
Ниҳодӣ бори дарду кулфату ғамро ту бар дӯшам,
Ба худ аз оташи ишқи ту ман ҳар лаҳза меҷӯшам,
Ман аз ҳачри ту, эй шӯҳи ситамгар, заҳр менӯшам,
Ки бар ман мекуний акнун гумон оҳиста-оҳиста.

Ҳавои зулфи мушкинат расад ҳар гаҳ, ки бар ёдам,
Дамодам бигзарад аз гунбади афлок фарёдам.
Нашуд як бор хурсанд аз ту ҳаргиз таъби ношодам,
Мани Саҳбо ба роҳи ишқбозӣ ҳамчу Фарҳодам,
Бикун лутфе ту, эй ширинзабон, оҳиста-оҳиста.

*Муҳаммаси Саййидои Насафӣ
бар газали Соибӣ Тарезӣ*

Баҳор омад, бикаш дар боғ рахти комрониро,
Зи акси бода гулгун соз ранги заъфарониро,
Агар чун Хизр меҳоҳӣ ҳаёти ҷовидониро,
«Мадеҳ аз даст дар пирӣ шароби арғавониро,
Шароби кухна аз дил мебарад ёди ҷавониро».

Дило, дар ишқ худро бо ғаму андӯх парвардӣ,
Сари пурдарди худро дар ҷаман беҳуда овардӣ,
Абас бар гирди шамъи хеш, эй парвона, мегардӣ,
«Ба ошиқ медиҳӣ таълими ҷон додан, ҷӣ бедардӣ!
Ҷароғи субҳ медонад тариқи ҷонфишониро».

Фалак бо ман ҳилоли хешро то чанд бинмояд?
Гиреҳ аз риштаи ман нохуни тадбир нақшояд,
Ба ҳар кас ҳар ҷӣ месозам, ҳамон дар пеш меояд,
«Надомат чун лаби ман дар таҳи дандон нафарсояд,
Чу гул дар ханда кардам сарф айёми ҷавониро».

Ба сар шаб то саҳар савдои он рӯйи чу маҳ дорам,
Ба кунчи номуродӣ шиква аз бахти сияҳ дорам,
Даруни сина ҳамчун ғунча доғи таҳ ба таҳ дорам,
«Ҷӣ хунҳо меҳурам дар пардаи дил, то ниғаҳ дорам
Зи ҷашми сӯзани номаҳрам ин рози ниҳониро».

Ниқоби зулф аз рухсори худ рӯзе, ки бикшӯй,
Зи ҳусни хеш муъҷизҳо ба аҳли шавқ бинмӯй,
Ҷӣ бошад, гар ба сӯйи мо қадамро ранча фармӯй,

«Ба уммеде, ки чун боди саҳар аз дар бурун оӣ,
Чу гул дар дасти худ дорем нақди зиндагониро».

Маро даврон агар то рӯзи маҳшар медиҳад меҳнат,
Ба худ май нӯшаму монандаи гул мекунам ишрат,
Дар ин гулзор натвонам кашидан аз касе миннат,
«Забуни кас наям, чун боди субҳ аз партави ҳиммат
В-агарна ёд меодам ба шамъ оташзабониро».

Шабе дар хонаи ман омад он гулгунқабо, Соиб,
Зи ҷо, чун Саййидо, бархостам, кардам дуо, Соиб,
Ба теғаш вақти куштан баски кардам мочаро, Соиб,
«Аҷаб дорам, ки бардорад зи ман узри туро, Соиб,
Ба ҷон озурдаам аз хештан он ёри ҷониро».

ТАЛҚИНЧАИ САВТИ САРВИНОЗ

Ғазали Абдулқодири Бедил

Зи раҳи ҳавас ба ту кай расам, нафасе зи худ нарамида ман,
Ҳама ҳайратам, ба кучо равам, ба раҳат саре накашида ман?

Чу гул он ки нусхаи сад чаман зи ниқоби чилва кушуда ту,
Чу май он ки ишрати оламе зи гудози худ талабида ман...

Ту ба маҳфиле нанамуда рӯ, ки зи тоби шуълаи ғайраташ
Ҳама ашк гашта ба ранги шамъу зи чашми худ начакида
ман.

Майи чоми нозу ниёзҳо ба хумор агар накушад, чаро
Зи сари чафо нагузашта ту, зи дари вафо нарамида ман...

Чу нигоҳи гарм ба ҳар тараф, ки гузашта маҳмили нози ту,
Чу дили гудохта аз паят ба рикоби ашк давида ман...

Туву сад чаман тарабу нумӯ, ману шабнами нигаҳ обрӯ,
Ба баҳори олами рангу бӯ ҳама чилва ту, ҳама дида ман...

Ба кадом нағмаи дилгусил зи навокашон нашавам хичил,
Чу чарас ба ғайри шикасти дил сухане зи худ нашунида ман,

Мани Бедилу ғами ғафлате, ки зи чашмбанди фусуни дил
Ҳама ҷо зи чилваи ман пур асту ба ҳеч ҷо нарасида ман.

Ғазали Абдулҳайи Муҷаҳарфӣ

Агарат ба манзили дилрабо гузаре фитад, караме намо,
Хабаре бигӯй ту, эй сабо, зи мани хучаста ба дилрабо,

Ки зи дарди ишқ бувад ҳазин, зи хаёли ҳаҷр бувад ғамин,
Суханаш ҳамеша бувад чунин, ки дилам фидои ту, дил рабо.

На зи кӯйи ту гузарон шавам, на ба ғайри ту нигарон шавам,
Зи шарори шавқ чунон шавам, ки касе наёбад асар зи мо.

Ба раҳи ҳавои ту чон диҳам, ба ғамат ҳазор чаҳон диҳам,
Ба чаҳими⁴⁰ дард чинон⁴¹ диҳам, ки хаёли туст биҳишти мо.

На зи роҳи ишқи туам гузар, на ба ғайри ту бувадам назар,
На зи чуз ту мешунавам хабар, на ба дил муҳаббати
мосиво⁴².

Дилу чон ба ишқи ту додаам, ба раҳи ту пой ниҳодаам,
Ба тариқ агарчи пиёдаам, зи рафиқи шавқ наям чудо.

Шудаем ошиқи рӯйи ту, мутаваҷҷеҳем ба сӯйи ту,
Ба тавофи Каъбаи кӯйи ту бирасад ба ҷону дилам сафо.

Зи хаёли рӯйи ту мурдаам, дилу чон чу бо ту супурдаам,
Ки чу андалеб бувад маро зи ҳавои ишқи ту сад наво.

Чӣ шавад, ки чилванамо шавад қади ту ба дидаи Абдуҳай,
Ки зи шавқи як назарат шавад зи хаёли ҳастии худ раҳо!

⁴⁰ **Чаҳим** - дӯзах.

⁴¹ **Чинон** - ҷаннат.

⁴² **Мосиво** - ғайри он, ба чуз он.

ШОДИБАХШИ САВТИ САРВИНОЗ

Ғазали Абдулқодири Бедил

Агар ба гулшан зи ноз гардад
қади баланди ту чилвафармо,
Зи пайкари сарв мавчи хичлат
шавад намоён чу май зи мино.

Зи чашми мастӣ ту гар биёбад
қабули кайфияти нигоҳе,
Тапад зи мастӣ ба рӯйи ойина
нақши чавҳар чу мавчи сахбо.

Ба ҳеч сурат зи даври гардун
насиби мо нест сарбаландӣ,
Зи баъди мурдан магар насиме
ғубори моро барад ба боло.

На шоми моро сахар навиде,
на субҳи моро дами сафедӣ,
Чу ҳосили мост ноумедӣ,
ғубори дунё ба фарқи уқбо.

Расида аз дида бетааммул,
гузаштӣ охир ба сад тағофул,
Агар надидӣ тапидани дил,
шуниданӣ дошт нолаи мо.

Ба аввалин чилваат зи дилҳо
рамид сабру гудохт тоқат
Кучост ойна, то бигирад
ғубори хайрат дар ин тамошо?

Ба даври паймонаи нигоҳат
агар занад лофи майфурушӣ,
Нафас ба ранги каманд печад
зи мавчи май дар гулӯи мино.

Ба ҳар кучо ноз сар барорад,
ниёз ҳам пой камӣ надорад,
Туву хиромею сад тағофул,
ману нигоҳею сад таманно.

Зи ғунчаи ӯ дамид, Бедил,
ғубори хатти назарфиребе,
Ба муъҷизи ҳусн гашт охир
раги зумуррад зи лаъл пайдо.

Ғазали Абдулқодири Бедил

Тараб дар ин боғ меҳиромад зи сози фурсат паём бар лаб,
Зи наргис акнун мабош ғофил, ки най гирифта-ст ҷом бар лаб.

Агар ба маънӣ расида бошӣ, хурӯши мастон шунида бошӣ,
Чу барги токанд аҳли машраб нухуфта зикри мудом бар лаб.

Расонд халқе зи ҳарзарой ба арсаи қудратозмой,
Ҳучуми ашғоли жожхой чу тавсани белиҷом бар лаб.

Ба худфурӯшист иззату шон, ба ҳарфу савт аст фаҳри ёрон,
Ту ҳам ба қадри нафас пар афшон чу дастгоҳи калом бар лаб.

Суботи ноз он қадар надорад бинои иқболи бебақоят,
Гузашта гир ин ки офтобе расонда бошӣ чу бом бар лаб.

Масоили муфтиён шунидам, ба пушту рӯи варақ расидам,
Тасарруфи мол ғасб дидам, ҳалол дар дил, ҳаром бар лаб.

Зи хонақаҳ ҳар кӣ сар барорад, маротиби ҷӯъ⁴³ мешуморад,
Тариқаи сӯфиён надорад ба ғайри зикри таом бар лаб.

Гар аз мукофоти хубси⁴⁴ ғайрат шунидаӣ ваъдаи надомат,
Чаро замоне зи захми дандон намерасонӣ паём бар лаб.

⁴³ Ҷӯъ – гуруснагӣ.

⁴⁴ Хубс - бадӣ, палидиҳо.

Чунуни чандин ҳазор шуҳрат фусурд дар чайби синачоке,
Касе нашуд маҳрами садое аз ин нигинҳои номбарлаб.

Рақам задам бар табассуми гул зи соиди чин дар остинат,
Қалам кашидам ба мавҷи гавҳар аз он хати мушкфом бар лаб.

Ҷаҳон ба сад ранги шуғл моил, ману ҳамин тарзи шавқ, Бедил,
Тасаввурат солу моҳ дар дил, тараннумат субҳу шом бар лаб.

*Ғазали Навид
(Муҳаммадӣ Ҳодизода)*

На тоби дурӣ зи моҳи рӯят,
на пойи рафтани ба ҷустуҷӯят,
На як навиде, на як саломе,
на як паёме зи тарфи кӯят.

На бар машомам зи боғи улфат
насим орад шамими зулфат,
На як садое ба гӯши ҷонам
шамол орад зи гуфтугӯят.

Зи шоми торик дилам гирифта,
на як сафое, на рӯшноӣ,
На хонақахро хурӯши завқе,
на дар харобот ҳою ҳуят.

Ман арчи дурам, чаро ҳарифон,
ки лофи қурбат зананд ҳар дам
Ба ташнаҷонони кӯйи ҳирмон
намечашонанд зи оби ҷӯят.

Бирав, муганнӣ, ки аз муҳаббат
садо надорад навои созат,
Ба кӯйи риндон ҷӣ мешитобӣ,
шикастасоғар, тихӣ сабӯят.

**СОҶИНОМАИ САВТИ
САРВИНОЗ**

Соқиномаи Мавлоно Чомӣ

Биё, соқиё, барги ишрат бисоз,
Макун дар ба рӯйи ҳарифон фароз...

Агар будӣ аз ҷаҳл ҳар сина соф,
Барафтодӣ аз даҳр расми хилоф...

Биё, мутрибо, уд бинҳода гӯш,
Ба як гӯшмол овараш дар хурӯш,

Хурӯше, ки дилро ба ҳуш оварад,
Ба доно паёму суруш оварад...

Дар ин куҳнабеша дурангӣ макун,
Зи шерӣ занӣ дам, палангӣ макун.

Макун зоеъ инъоми худ, зинҳор,
Ба ҳақношиносони ҳақногузор.

Наёяд зи як даст кардан ду кор,
Нашояд ба як дил гирифтани ду ёр!

Соқиномаи Хоҷа Ҳофиз

Сари фитна дорад дигар рӯзгор,
Ману мастию фитнаи чашми ёр.

Биё, соқӣ, он май, ки ҳол оварад,
Фароғат фазояд, камол оварад.

Ба ман деҳ, ки бас бедил афтодаам,
Аз ин ҳар ду беҳосил афтодаам.

Биё, соқӣ, он май, ки аксаш зи ҷом
Ба Кайхусраву Ҷам фиристам паём.

Бидеҳ, то бигӯям ба овози най,
Ки Ҷамшед кай буду Ковус кай?

Биё, соқӣ, он кимиёи футӯҳ,
Ки бо ганчи Қорун диҳад умри Нӯҳ,

Бидеҳ, то ба рӯят кушоянд боз
Дари комронӣю умри дароз.

Бидеҳ, соқӣ, он май, к-аз ӯ ҷоми Ҷам
Занад лофи биной андар адам.

Ба ман деҳ, ки гардам ба таъйиди ҷом
Чу Ҷам огаҳ аз сирри олам тамом...

УФАРИ САВТИ САРВИНОЗ

*Муҳаммаси Хокии Кӯҳистонӣ
бар газали Мавлоно Ҷомӣ*

Эй зулфи ту барҳам зада сад мушки Хаторо,
Дорад ба хама атрфишон боди саборо,
Монанди ту нозукбадане нест, нигоро!
«Симинбадано, сарвқадо, лолаузоро!
Хуш кун ба нигоҳе дили ғампарвари моро»!

Эй сарви равон, гоҳ маро дар назар афтӣ,
Чун сабзаи сероб ба гулбарги тар афтӣ,
Гоҳе ба рухи сабзаву гоҳе ба бар афтӣ,
«Хуш он ки зи май маст шавӣ, беҳабар афтӣ,
Пинҳон зи ту ман бўса занам он кафи поро».

Тӯтӣ шуда ҳайрон зи суҳан кардани нозук,
Бас ғунча хичил гашт зи хандидани нозук,
Аз риштаи ҷон дӯхта пероҳани нозук,
«Озурда мабодо, ки шавад он тани нозук,
Аз баҳри дили мо бикушо банди қаборо»!

*Мухаммаси
Ҳоҷӣ Ҳусайни Кангуртӣ*

Эй дар ғами рӯйи ту ҳаросон дили булбул
В-аз ҳасрати дидори ту хунин даҳани гул,
Хичлатзадаи мӯйи ту шуд турраи сунбул,
Бо чашми ту овозаи мастӣ набарад мул,
Аз шарми ту мино накунад чуръати қул-қул.

Умрест, ки дар кӯйи туам дида ба роҳ аст,
Мижғони сафедам ба чунин ҳол гувоҳ аст,
Эй Юсуфи ман, бе руҳи ту ҳол табоҳ аст,
Чун кокули ту толеи ман гашта сиёҳ аст,
Чун зулфи ту баҳтам шуда бо даври тасалсул⁴⁵.

Маҳ кист, ки бо зулфи ту чӯяд раҳи нафрин?
Худ меҳр кадом, он ки нагӯяд ба ту таҳсин?
Дар олами инсоф нагӯйи зи ваю ин,
Гар накҳати зулфи ту равад бар Хутану Чин,
Оҳуи хатой бихарад турраи сунбул.

То саҳни чаман то қади яктои ту рафта,
Шамшод зи по рафтаву дар пойи ту рафта,
Бо ҳар тараф овозаи болои ту рафта,
Гӯё ба фалак партави симои ту рафта,
Биншаста кавокиб ба мазоёи⁴⁶ таҷаммул.

⁴⁵ Тасалсул - ҳалқа-ҳалқа, печпечон.

⁴⁶ Мазоё - афзалият, бартарӣ.

То дар дили ман фикру хаёлоту ту пайваст,
Фориғ зи чафо як нафасу як даме наншаст,
То кай зи ту чавру зи ман ойини вафо аст?
Дигар натавон, Ҳочӣ, дилу дин бишуд аз даст,
Тамҳиди муҳолот шикебову таҳаммул!

ЗАМЗАМАИ БУЗУРГ

*Ғазали Амирӣ
(Умархон)*

Ишқ бебок асту ман ғамноку ночор инчунин,
Ёр бепарвову ман бесабру дил зор инчунин.

Чашм - наргис, зулф – сунбул, чехра-гул, шамшод-қад,
Кас надида бар бихишти ноз гулзор инчунин.

Дар муҳаббат хешро расвои олам сохтам,
Ҳар касе ошиқ шавад, ўро бувад кор инчунин.

Қадди ўро дар гулистон сарви мавзун диду гуфт:
К-инчунин қадро бувад шоиста рафтор инчунин.

Орази ў дар саводи зулф равшантар намуд,
Кас надида моҳтобе дар шаби тор инчунин...

Ғазали Анвариш Абевардӣ

Охир, эй чони ҷаҳон, бо ман ҷафо то кай кунӣ?
Дасти аҳд аз домани суҳбат раҳо то кай кунӣ?

Чун ба ҷуз ҷавру ҷафо коре надорӣ рӯзу шаб,
Пас, маро байғораи⁴⁷ меҳру вафо то кай кунӣ?

Бохтам дар нарди ишқат ин ҷаҳону он ҷаҳон,
Чун ҳама дарбохтам, бо ман дағо то кай кунӣ?

Чун кулоҳи хоҷагӣ якбора бинҳодам зи сар,
Ҷони ман, пероҳани сабрам қабо то кай кунӣ?

Аз вафои Анварӣ чун рӯй гардонидаӣ,
Шарм дор аз рӯйи ӯ, охир, ҷафо то кай кунӣ?

⁴⁷ **Байғора** – маломат, сарзаниш.

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Булбуле барги гуле хушранг дар минқор дошт
В-андар он баргу наво хуш нолаҳои зор дошт.

Гуфтамаш: -Дар айнаи васл ин нолаву фарёд чист?
Гуфт: -Моро чилваи маъшук дар ин қор дошт.

Ёр агар наншаст бо мо, нест ҷойи эътироз,
Подшоҳе қомрон буд, аз ғадое ор дошт.

Дарнамегирад ниёзу нози мо бо ҳусни дӯст,
Хуррам он, қ-аз нозанин бахти бархурдор дошт.

Хез, то бар қилки он наққош қон афшон қунем,
Қ-ин ҳама нақши аҷаб дар ғардиши парғор дошт.

Ғар муриди роҳи ишқӣ, фикри бадномӣ макун,
Шайхи Санъон хирқа раҳни ҳонаи ҳаммор дошт.

Вақти он ширинқаландар хуш, қи дар атвори сайр
Зикри тасбеҳи малак дар ҳалқаи зуннор дошт.

Чашми Ҳофиз зери боми қасри он ҳурисиришт
Шеваи “ҷанноти таҷри тахтаҳо-л-анҳор”⁴⁸ дошт.

⁴⁸ Ҷанноти таҷри тахтату-л-анҳор – сураи «Аттавба», ояти сад аз Қуръон; ...ва омода сохт барои эшон бӯстонҳо, қи зери онҳо ҷӯйҳо қорианд.

Ғазали Нозими Ҳиравӣ

Мутрибе ку, то ба чӯш орад хушовозӣ маро,
Хусни саршоре кунад масти назарбозӣ маро.

Дар шикори орзу шахбози олиҳимматам,
То Ҳумое пар наяфшонад, наяндозӣ маро.

Рӯ ба ҳар шохе, ки меорам, зи ман сар мекашад,
Карда расвои чаман беҳудапардозӣ маро.

Хотири ошуфтагон аз барги гул нозуктар аст,
Хуш намеояд зи булбул нағмапардозӣ маро.

Сохтам сад офтобу ахтарам равшан нашуд,
Кош мебуд ихтиёри осмонсозӣ маро!

Ҳамдаме дар хонаи ойина, Нозим, кас надид,
Тӯтиям, бо акси худ бошад сухансозӣ маро.

Ғазали Саййидои Насафӣ

Дар дили мо гар намеойӣ, ба чашми мо биё,
Аз муҳит андеша дорӣ, бар лаби дарё биё.

Хок бар чашмам занад наззора ҳамчун гирдбод,
Эй насими пераҳан, бар домани саҳро биё.

Аз тапидан рехт зери дом болу пар маро,
Бар сари сайди худ, эй сайёди бепарво биё.

Синаро чун лола аз доғат чароғон кардаам,
Дар чаман баҳри тамошо, эй гули раъно, биё.

Аз нигоҳам метавон сайди гули бодом кард,
Чашм бар роҳи туам, эй наргиси шахло, биё.

Хонаи дил кардаам чун сафҳаи ойна соф,
Як шаб, аз баҳри Худо, эй базми шамъоро, биё.

Рӯзгоре шуд, ки чашми Саййидо маъвои туст,
Офтобӣ, дар мақоми худ биё, танҳо биё!

Ғазали Қутбӣ Қиром

Лашкари ҳуснаш, ки дил дар инқилоб овардааст,
Офарин бодо ба он қалбе, ки тоб овардааст.

Як ниғаҳ бинмуда мастам сохту ақлам рабуд,
Ӯ магар аз соғари чашмаш шароб овардааст?!

Рӯҳи ӯ болида, фикраш тезу иқболаш расо,
Нӯшдоруи муҳаббат аз гулоб овардааст.

Қутбиям, лекин нигори нозанинам аз замин
Сӯйи ман аз лутфи эҳсон офтоб овардааст.

Ғазали Лоиқ Шералӣ

Ишқи навоғози моро ҳеч анҷоме мабод,
Қалби ноороми моро ҳеч ороме мабод.

Дигарон бошанд инъоме зи даврон хостгор,
Баҳри ман чуз васли ту аз бахт инъоме мабод.

Дур аз ту бо ғамат наздиктар шуд ҷони ман,
Дар дили ман чуз ғами ширини ту коме мабод.

Ишқи ман дар тирамах бо номи ту гул мекунад,
Дар замири хотирам чуз номи ту номе мабод.

Ғар хазонрез аст, бо бўйи баҳорат зиндаам,
Дар гулистони дилам чуз ту гуландоме мабод.

Сафҳаи шеъри маро то ҳар нафас равшан кунӣ,
Субҳи рухсори туро, эй кошкӣ, шоме мабод!

**ТАЛҚИНЧАИ ЗАМЗАМАИ
БУЗУРГ**

Ғазали Ўбонӣ

Сайди домафтодаам бо обу тоби зулфи ёр,
Бе ҳузури бодаам масту хароби зулфи ёр.

Дар дили шабҳои тор аст печу тоби зулфи ӯ,
Мӯшикофон з-он намедонад ҳисоби зулфи ёр.

Шона медонад зи чоки сина аз таъсир беш
Печу тобу хобу тобу обу тоби зулфи ёр.

Аз чӣ сарфи як сару корем мо ҳар ду ба ҳам,
Тавқбанди гардани мо шуд таноби зулфи ёр...

Хуни дил чун нофаи нофи гизолон мебарад,
То кашида боди саҳро изтироби зулфи ёр...

Мешавад Ўбонӣ дар доми шикори ӯ асир,
Гарчи сайди лоғари мо шуд хароби зулфи ёр.

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Гар зи дасти зулфи мушкинат хатое рафт, рафт
В-ар зи ҳиндуи шумо бар мо чафое рафт, рафт.

Барқи ишқ ар хирмани пашминапӯше сӯхт, сӯхт,
Ҷаври шоҳи комрон гар бар гадое рафт, рафт.

Дар тариқат ранчиши хотир набошад, май биёр,
Ҳар кудуратро, ки бинӣ, чун сафое рафт, рафт.

Ишқбозиро таҳаммул бояд, эй дил, пой дор,
Гар малоле буд, буду гар хатое рафт, рафт.

Гар диле аз ғамзаи дилдор боре бурд, бурд
В-ар миёни чону чонон мочарое рафт, рафт.

Аз суханчинон малолатҳо падид омад, вале
Гар миёни ҳамнишинон носазое рафт, рафт.

Айби Ҳофиз, гӯ, макун, воиз, ки рафт аз хонақоҳ,
Пойи озоде чӣ бандӣ? –Гар ба чое рафт, рафт.

Ғазали Саййидои Насафӣ

Мурғи беболупаре дидам, дилам омад ба ёд,
Нолаи чуғде шунидам, манзилам омад ба ёд.

Аз фиреби ваъдаҳои ӯ шудам розӣ ба марг,
Шаб ҳама шаб дасту теғи қотилам омад ба ёд.

Дар талоши баҳр чун гирдоб саргардон шудам,
Ҳасрати лабҳои хушки соҳилам омад ба ёд.

Сар назад аз киштзори умри ман ғайр аз сипанд,
Сӯхтам, чун мазраи беҳосилам омад ба ёд.

Саййидо, дидам ба хок афтода барги лоларо,
Теғиноҳақхӯрда сайди бисмилам омад ба ёд!

Ғазали Салими Техронӣ

Ёди айёме, ки ҳусн андешаи номус дошт,
Шамъро шарм аз пари парвона дар фонус дошт.

Бода танҳо кай тавон хӯрдан, ки бе ҳамсуҳбатон
Хизр бар лаб обу дар зери забон афсус дошт.

Дӯш машғули хаёлат буд дар маҳфил дилам,
Хилвате дар анчуман чун сурати фонус дошт.

Ҳосили дунё набуд он сон, ки мо мехостем,
Тифл чашми байзаи рангине аз товус дошт.

Дӯш меболид аз хоки дараш бар худ Салим,
Таёя, пиндорӣ, магар бар маснади Ковус дошт.

Ғазали Лоиқ Шералӣ

Соқиё, соғар бикаш, то ин дам осон бигзарад,
Оби Ҳайвон деҳ, ки фарёдам зи Кайҳон бигзарад.

Дар ҷаҳони гирдгардон кори мо саргаштагист,
Ҷом гардон кун, ғами гардуни гардон бигзарад.

Бар сари мо ҳам гулафшон рехт, ҳам борону барф,
Гулфишон бигзашт, инак барфу борон бигзарад.

Ҳар чӣ бар мо бигзарад ҳамчун насиби зиндагӣ,
Ҷумла аз кӯйи дилу аз кӯчаи ҷон бигзарад.

Косаи ҳаққи маро лабрез кун, эй косагул,
Ҳар кӣ гул ба сар занад, хоре ба домон бигзарад.

Соқиё, паймона деҳ, паймонаи умрам чӣ фарқ,
Сахтпаймон бигзарад ё суштпаймон бигзарад.

Соқиё, паймона деҳ, паймона деҳ, паймона деҳ,
«Ҳар чӣ ояд бар сари фарзанди инсон, бигзарад».

ШОДИБАХШИ ЗАМЗАМАИ БУЗУРГ

Ғазали Таҷаллӣ

Бар ман назар барбаста ту, чашм аз ҷаҳон пӯшида ман,
Бо дигарон гардида ту, бар гирди ту гардида ман.

Ман шамъаму ту шуълай, ман хораму ту оташӣ,
Аз сӯзишам нолида ту в-аз шӯришат коҳида ман.

Ҳар қатра ашк аз дидаам дорад нигоҳе дар камин,
Қурси қамар бинмуда ту в-аз хандаат болида ман.

Ҳай-хай хуш он соат, ки ман бо хештан бинам туро,
Банди қабо бикшуда ту, дар бўйи гул ғалтида ман.

Дилдор агар пурсад зи ту ҳоли Таҷаллиро бигӯ,
Хуштарҳ ту, хушханда ту, чӯлидаву шӯрида ман.

Ғазали Анвариин Абевардӣ

Чурме надорам беш аз ин, к-аз чон вафодорам туру
В-ар қасди озорам кунӣ, ҳаргиз наёзорам туру.

З-ин чавр бар чонам кунун даст аз вафо шустӣ ба хун,
Чоно, чӣ хоҳад шуд фузун, охир, зи озорам туру?

Рух гар ба хун шӯям ҳаме, об аз чигар чӯям ҳаме
В-ар ҳоли худ гӯям ҳаме, ёде бувад, к-орам туру.

Оби рухони ман мабар, дил рафту чонро дарнигар,
Тимори кори ман бихар, к-аз чон харидорам туру.

Ҳон, эй санам, хорӣ макун, моро фаро зорӣ макун,
Обам, буро, торӣ макун, то дарди сар н-орам туру.

Чоно, зи лутфи эзадӣ, гар бар дилу чонам задӣ,
Ҳаргиз нагӯйӣ, Анварӣ, рӯзе вафодорам туру!

*Ғазали
Фаридуddини Аттор*

Сурат набандад, эй санам, бе зулфи ту ороми дил,
Дил фитна шуд бар зулфи ту, эй фитнаи айёми дил.

Эй чони ман мавлои ту, дил ғаркаи дарёи ту,
Дерест то савдои ту бигрифт ҳафт андоми дил.

То чон ба ишқат банда шуд, з-ин бандагӣ тобанда шуд,
То дил зи номат зинда шуд, пур шуд ду олам номи дил.

Чоно, дилам аз чашми бад на ҳуш дорад, на хирад,
То аз шароби ишқи худ пурбода кардай чоми дил.

Пайғомаш омад аз дилам, к-эй моҳ ҳал кун мушкилам,
Кай хоҳӣ омад ҳосилам, эй фориг аз пайгоми дил.

Аз рух маҳи гардун тӯй в-аз лаб майи гулгун тӯй,
Коми дили ман чун тӯй, ҳаргиз наёбам коми дил.

Эй ҳамгинонро ҳамдаме, шодии ман аз ту ғаме,
Атторро дар ҳар даме, чоно, тӯй ороми дил!

*Ғазали
Шоҳии Сабзворӣ*

Ид асту халқе ҳар тараф доманкашон бо ёри худ,
Мискин мани бесабру дил ҳайрон шуда дар кори худ.

Ҳам мурғ нолон дар чаман, ҳам гул дарида пераҳан,
Ҳар кас ба ёре дар сухан, ман бо дили афғори худ.

Аклам бароям раҳнамун, хандид бар аҳли чунун,
Ман низ меҳандам кунун бар ақли даъводори худ.

Гар рози дил нанхуфтаме, дар хоку хун кай хуфтаме,
Ҳам бо табибе гуфтаме ҳоли дили бемори худ.

Дар ҷон дарун он тундхӯ, доим ба дил дар гуфтугӯ,
Бечора ман маҳрум аз ӯ, чун дида аз дидори худ.

Ту ҳамчу гул доманкашон рафта ба гашти бўстон,
Пеши ту мискин боғбон шарманда аз гулзори худ.

Шоҳӣ зи хубон зад нафас, афтода дар доми ҳавас,
Чун андалебони қафас во монда аз гуфтори худ.

Ғазали Мавлоно Қомӣ

Қон бахшад аз лаб куштаре в-он гаҳ ба худ фармон диҳад,
Хунхории он шӯҳ бин, к-аз баҳри куштан қон диҳад.

Ҳокаш пас аз фарсудагӣ резад дари майдони ӯ,
Бошад, саманди хешро рӯзе бар он чавлон диҳад.

Қонам фидои соқие, к-ӯ ошкоро май хурад,
Он дам, ки даври мо расад, хунобаи пинҳон диҳад.

Гар соя бар хор афганад он гулғизори ғунчалаб,
Он хор шохи гул шавад, бар ғунчаи хандон диҳад.

Ҳар тир, к-он шӯҳ афканад дар сина бо сад завқи дил,
Гоҳаш чу қон дар бар кашад, гаҳ бўса дар пайкон диҳад.

Чун даст надҳад васли ӯ дур аз рақибӣ тундхӯ,
Он беҳ, ки ошиқ хешро хӯ бо ғами ҳиҷрон диҳад.

Гарде шуд аз роҳаш равон дар чашми Қомӣ он замон,
Орад ба доманҳо гуҳар аз дида, то товон диҳад.

Ғазали
Муҳаммадҷон Раҳимӣ

Дишаб ба хилват омадам, дунё чароғон рӯ ба рӯ,
То субҳ суҳбат доштам бо моҳи хубон рӯ ба рӯ.

Бардоштам ҷоми ақиқ, аз лаългул кардам газак,
Дар ҷом оташ доштам, сад шуъла хандон рӯ ба рӯ.

Торафт шайдо мешудам, мемурдам, эҳё мешудам,
Чун сурати бечону тан, биншаста бо ҷон рӯ ба рӯ.

Собит намудам ошиқӣ, бар ҳукми ӯ тобеъ шудам,
Бикшод бо ман уқдаҳои аҳду паймон рӯ ба рӯ.

Бар пушти дасти симтан бо ашк овардам гувоҳ,
Садбарги тар бо оташи тар гашт яксон рӯ ба рӯ.

Бедор будам чун сабо бўсида гоҳ аз туррааш,
Субҳ омад аз болои дар бо моҳи тобон рӯ ба рӯ.

З-он пас ки собит шуд ба ӯ, ман ошиқам, ман шоирам,
Гуфто: -Раҳимӣ андаке биншин ғазалхон рӯ ба рӯ.

*Ғазали
Симини Беҳбаҳонӣ*

Гар бўса меҳохӣ, биё, як не, дусад бистон, бирав,
Ин ҷо тани беҷон биё, з-ин ҷо саропо ҷон бирав.

Сад бўсаи тар баҳшамат, аз бўса беҳтар баҳшамат,
Аммо зи чашми душманон пинҳон биё, пинҳон бирав.

Ҳаргиз мапурс аз рози ман, з-ин раҳ машав дамсози ман,
Гар меҳрубон хоҳӣ маро, ҳайрон биё, ҳайрон бирав.

Дар пойи ишқам ҷон бидеҳ, ҷон чист, беш аз он бидеҳ!
Гар бандаи фармонбарӣ, аз ҷон пайи фармон бирав.

Имшаб чу шамъи равшанам сар мекашад ҷон аз танам,
Ҷони бурун аз тан манам, хомуш биё, сӯзон бирав.

Бингар, ки нури Ҳақ шудам, зебоии мутлақ шудам,
Дар чеҳраи Симин нигар, бо чилваи ҷонон бирав.

Ғазали Гулназар

Аз хоџири ошuftаам ширинзабони ман гузашт,
Озурдагӣ аз дил бирафт, талхӣ зи чони ман гузашт.

То чун Бухоро ёбамаш, маҳбуби дилҳо ёбамаш,
Аз синаи пурсӯзи ман сад Зарфишони ман гузашт.

Ишқи бузургу бепаноҳ чун офтоби бегуноҳ
Дар осмони ман дамид, аз остони ман гузашт.

Барге агар набвад маро, марге дигар набвад маро,
Эй навбаҳори ман, биё, фасли хазони ман гузашт.

Тиру камон беҳуда аст, сад қасди ҷон беҳуда аст,
То аз ҳарими чони ман абрӯкамони ман гузашт.

Эй навҷавонӣ, зинда бош, бо дарди ман фархунда бош,
То шикваҳо кардам зи ту, умри ҷавони ман гузашт.

Чун мазраҳои кишварам сабз аст рӯи дафтарам,
К-аз ҷӯяхои сатри ман оби замони ман гузашт!

**СОҶИНОМАИ ЗАМЗАМАИ
БУЗУРГ**

Соқиномаи Хоҷа Ҳофиз

Муғаннӣ! Кучой, ки вақти гул аст,
Зи булбул чаманҳо пур аз гулгул аст.

Ҳамон беҳ, ки хунам ба чӯш оварӣ,
Даме чангро дар хурӯш оварӣ.

Муғаннӣ! Навои тараб соз кун!
Ба қавлу ғазал қисса оғоз кун!

Ки бори ғамам бар замин дӯхт пой,
Ба зарби усулам баровар зи ҷой.

Биё, соқӣ, аз май надорам гузир!
Ба як қоми боқӣ маро даст гир!

Ки Ҳофиз чу мастона созад суруд,
Зи чархаш диҳад Зухра овози руд.

Соқиномаи Низомии Ганҷавӣ

Бисоз, эй муғаннӣ, раҳи дилписанд,
Бар автори⁴⁹ ин арғануни баланд.

Раҳе, к-он зи меҳнат раҳой дихад,
Ба торикшаб рӯшноӣ дихад.

Муғаннӣ, биё з-аввали субҳи бом,
Бизан захмаи пухта бар руди хом.

Аз он захма, к-ӯ рӯди об оварад,
Зи савдои беҳуда хоб оварад.

Муғаннӣ, яке нағма бинвоз зуд,
К-аз андеша дар мағзам афтод дуд.

Чунон баркаш он нағмаи нағзро,
Ки сокин кунӣ дар сар ин мағзро.

Муғаннӣ, «Раҳи бостонӣ» бизан,
Муғона «Навои муғонӣ» бизан.

Мани бенаворо ба он як наво
Гиромӣ куну гармтар кун ҳаво.

Муғаннӣ, биёр он навои ғариб,
Навоинтар аз нағмаи андалеб.

⁴⁹ Автор – ҷ. ватар; тори сози мусиқӣ.

Навое, ки дар вай навое бувад,
Навое, на к-аз бенавой бувад.

Муғаннӣ, бад-он тори тиморсӯз
Нишоти маро як замон барфурӯз.

Магар з-он навои бирешимнавоз
Бирешим кашам Румро дар Тароз.

Ғазали Убайди Зоконӣ

Дило, бо муғон ошноӣ талаб,
Зи пири муғон рӯшноӣ талаб!

Ба кунчи қаноат гарат роҳ нест,
Зи девонагон раҳнамоӣ талаб!

В-агар авчи қудсат кунад орзу,
Зи доми табиат раҳой талаб.

Агар орифӣ, роҳи майхона гир
В-агар аблаҳӣ, порсой талаб!

Давои дили хаста аз дард ҷӯй,
Навои худ аз бенавоӣ талаб!

Агар сад раҳат бишканад рӯзгор,
Макун аз хасон мӯмиёӣ талаб!

Убайд, ар гадоӣ, ғанимат шумор
В-агар подшоҳӣ, гадоӣ талаб!

**УФАРИ ЗАМЗАМАИ
БУЗУРГ**

Ғазали Шамсиддин Шоҳин

Эй ки аз қадди расо ғайрати сарви чаманӣ,
Сарвӣ, эй моҳ, ба қад, лек ба гесӯ суманӣ.

Лабу дандони ту, эй сарвқади симинтан!
Беҳтар аз лаъли бадахшонию дурри аданӣ...

Лаби майгуни ту аз ғояти сурхӣ, ки дар ўст,
Натавон фарқ намудан зи ақиқи яманӣ...

Гуфтамаш: -Шонасифат панча ба зулфи ту занам,
Гуфт: -Бар доми дилу дида чӣ сон панча занӣ?

Бар сари кӯйи ту, бигзор, қароре гирам,
Умрҳо шуд, ки малулам зи ғами беватанӣ.

Кард хосийяти шахди лаби чонон, Шоҳин,
Тӯтии табъи маро шухра ба ширинсуханӣ.

*Ғазали
Амир Хусрави Деҳлавӣ*

Ханда ҳаргиз даҳане ҳамчу даҳони ту наёфт,
Сухан ар об намуд, таъми забони ту наёфт.

Дид борикии олам ҳама мӯй андар мӯй,
Дид, лекин сари мӯйе чу миёни ту наёфт.

Бо чунин ҳусну латофат, ки туй, дидаи даҳр
Сӯйи кӣ дид, ки ўро нигарони ту наёфт?

Писта, к-ӯ тангдаҳон буд, даҳонбаста бимонд,
Хешро дид, ки ҳамтунги даҳони ту наёфт.

Бар гаҳи субҳ чу гул хандазанон мерафтӣ,
Бод ҳарчанд ки биштофт, нишони ту наёфт.

Гул ба гулзор, ки дар тобиши хуршед бисӯхт,
З-он ки ӯ сояе аз сарви равони ту наёфт.

Пойи Хусрав фалак аз хори ҷафо бознадошт,
То сараш рехта дар пойи инони ту наёфт.

ИРОҚИ БУХОРО

Ғазали Васлӣ

Агар ба зулфи ту машшота печу тоб диҳад,
Сазад, ки шона ба офоқ мушки ноб диҳад.

Умеди васли ту мумкин бувад, наметарсам,
Ба теги ҳаҷр маро ҳар қадар азоб диҳад...

Яқин, ки ҳусну чамолат зи меҳру моҳ накӯст,
Ҳазор таъна зи ҳубӣ бар офтоб диҳад.

Маҳи чабини ту оромгоҳи нуру сафост,
Сафову нур ба хуршеду моҳтоб диҳад.

Ба пирӣ ар зи шароби лаби ту нӯш кунам,
Ҳамон шароб маро қуввати шабоб диҳад.

Карашмаи ту кунад ишқро ба дил бедор,
Ба чашми наргису бодом бўйи хоб диҳад.

Агар ба ваъз барой ба вақти субҳи видоъ,
Бурида бод забоне, туро ҷавоб диҳад.

Нигоҳи наргиси мастат зи Васлӣ хуш рабуд,
Ба ҳар кӣ вонигарӣ, наргисат шароб диҳад.

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Биё, то гул барафшонему май дар соғар андозем,
Фалакро сакф бишкофему тархе нав дарандозем.

Агар ғам лашкар ангезад, ки хуни ошиқон резад,
Ману соқӣ ба ҳам созему бунёдаш барандозем.

Шароби арғавониро гулоб андар қадах резем,
Насими атргардонро шакар дар мичмар андозем.

Чу дар даст аст руде хуш, бизан, мутриб, суруде хуш,
Ки дастафшон ғазал хонему покӯбон сар андозем.

Сабо, хоки вучуди мо бад-он олиҷаноб андоз,
Бувад, к-он шоҳи хубонро назар бар манзар андозем.

Яке аз ақл мелофад, яке томот мебофад,
Биё, к-ин довариҳоро ба пеши довар андозем.

Бихишти адн агар хоҳӣ, биё бо мо ба майхона,
Ки аз пойи хумат рӯзе ба ҳавзи Кавсар андозем.

Сухандонию хушхонӣ наметаварзанд дар Шероз,
Биё, Ҳофиз, ки то худро ба мулке дигар андозем.

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Сабо ба лутф бигӯ он ғизоли раъноро,
Ки сар ба кӯху биёбон ту додай моро.

Шакарфурӯш, ки умраш дароз бод, чаро
Тафаққуде накунад тӯтии шакархоро?!

Ғурури хуснат иҷозат магар надод, эй гул,
Ки пурсише накуни андалеби шайдоро?

Ба хулку лутф тавон кард сайди аҳли назар,
Ба банду дом нагиранд мурғи доноро.

Надонам аз чӣ сабаб ранги ошноӣ нест,
Саҳиқадони сияҳчашми моҳсиморо?

Чу бо ҳабиб нишинию бода паймоӣ,
Ба ёд ор муҳиббони бодпайморо.

Чуз ин қадар натавон гуфт дар чамоли ту айб,
Ки вазъи меҳру вафо нест рӯи зеборо.

Дар осмон на ачаб, гар ба гуфтаи Ҳофиз
Суруди Зухра ба рақс оварад Масеҳоро.

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Агарчи бода фараҳбахшу бод гулбез аст,
Ба бонги чанг махур май, ки муҳтасиб тез аст.

Суроҳиеву ҳарифе гарат ба чанг афтад,
Ба ақл нӯш, ки айём фитнаангез аст.

Дар остини мураққаъ пиёла пинҳон кун,
Ки ҳамчу чашми суроҳӣ замона хунрез аст.

Ба оби дида бишӯем хирқаҳо аз май,
Ки мавсими вараъу рӯзгори парҳез аст.

Маҷӯй айши хуш аз даври вожгуни сипеҳр,
Ки софи ин сари хум ҷумла дурдомез аст.

Сипеҳри баршуда парвезанест⁵⁰ хунафшон,
Ки резааш сари Кисрову тоҷи Парвез аст.

Ироқу Форс гирифтӣ ба шеъри хуш, Ҳофиз,
Биё, ки навбати Бағдоду вақти Табрес аст.

⁵⁰ Парвезан – элак.

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Танат ба нози табибон ниёзманд мабод,
Вучуди нозукат озурдаи газанд мабод.

Саломати ҳама офоқ дар саломати туст,
Ба ҳеч ориза шахси ту дардманд мабод.

Чамоли сурату маънӣ зи амни сихҳати туст,
Ки зоҳират диҷаму ботинат нажанд мабод.

Дар ин чаман чу дарояд хазон ба яғмоӣ,
Раҳаш ба сарви саҳиқомати баланд мабод.

Дар он бисот, ки ҳусни ту чилва оғозад,
Маҷоли таънаи бадбину бадписанд мабод.

Ҳар он ки рӯйи чу моҳат ба чашми бад бинад,
Бар оташи ту ба чуз ҷони ӯ сипанд мабод.

Шифо зи гуфтаи шаккарфишони Ҳофиз чӯй,
Ки ҳочатат ба илоҷи гулобу қанд мабод.

Ғазали Бадриддин Ҳилолӣ

Ба хоки пойи ту, эй сарви нозпарвари ман,
Ки ҷуз ҳавои висоли ту нест дар сари ман.

Ба роҳи ишқи ту хокам, тариқи ман ин аст,
Дар ин тариқ набошад касе баробари ман.

Ғами ту дар дили тангам нишасту мунфаилам⁵¹,
Ки нест лоиқи ӯ кулбаи муҳаққари⁵² ман.

Зи чилваи суману сарв дил наёсояд,
Кучост сарви саҳиқомату суманбари ман.

Зи турки масти ман, эй зоҳидон, канора кунед,
Ки нест ҳеч мусулмон ҳарифи кофари ман.

Ҳазар кунед, рақибон, зи сели мижғонам,
Ки дардмандаму хун мечакад зи ҳанҷари ман.

Итоб карду ҷафо низ мекунад, ҳайҳот
Ҳанӯз то чӣ кунад толеи ситамғари ман.

Ҳилолӣ, аз майи ишрат маро насибе нест,
Магар ба хуни чигар пур кунанд соғари ман!

⁵¹ **Мунфаил** - хичолатманд.

⁵² **Муҳаққар** - ҳақирона, ночиз.

Ғазали Саййидои Насафӣ

Намеравад зи дилам ёди меҳрубон ҳаргиз,
Касе чу ман назада оташе ба ҷон ҳаргиз.

Чу най агарчи саропойи ман зи нола пур аст,
Накардаам ба сари кӯйи ӯ фиғон ҳаргиз.

Ба бӯстони ҷаҳон гунҷае, ки ман дорам,
Чу гул намешунавад ҳарфи боғбон ҳаргиз.

Мабод чашми ман афтад ба рӯйи аҳли ҷаҳон,
Зи хона по нагузорам бар остон ҳаргиз.

Ба лолазори дили худ назорае дорам,
Нарафтаам ба тамошои бӯстон ҳаргиз.

Зи баски аҳли ҷаҳон ҳасми якдигар шудаанд,
Намеравам ба мулоқоти дӯстон ҳаргиз.

Ба аҳли ҷоҳ умеди мулоимат дур аст,
Муроиди кас набарояд зи осмон ҳаргиз.

Ба ранги коҳии ушшоқ мезанад паҳлу,
Назар намекунам аз рашк бар хазон ҳаргиз.

Насими субҳ даровард гунҷаро бар ҳарф,
Маро надод сухан рӯ ба он даҳон ҳаргиз.

Суханвар аз дами шамшер рӯ наметобад,
Ба тег хома наместонад аз забон ҳаргиз.

Ба нахли қомати ӯ, Саййидо, мурувват нест,
Касе нахурда бар аз шохи арғавон ҳаргиз.

ТАЛҚИНЧАИ ИРОҚИ БУХОРО

Ғазали Камоли Хучандӣ

Ҷонро ба ҷуз лабони ту Оби Ҳаёт нест,
Ширинтар аз лаби ту ба олам набот нест.

Рӯзи нахуст, эй маҳи хубон, ба ошиқон
Рухро чаро намудӣ, агар майли мот нест?

Гуфтам: -Давои дарди диламро хате навис,
Гуфто: -Давот чун бинависам, давот нест...

Доғи чафо ба ҷони мани хастадил манех,
Рӯзе ки дар вафот бимирам, вафот нест.

Гуфтам: -Закоти лаъли лабат бўсае бидех!
Гуфто: -Бирав, Камол, ки вақти закот нест.

Ғазали Бадриддини Ҳилолӣ

Барҳез, то ниҳем сари худ ба пой дӯст,
Чонро фидо кунем, ки сад чон фидои дӯст.

Дар дӯстӣ мулоҳизаи маргу зист нест,
Душман беҳ аз касе, ки намирад барои дӯст.

Ҳошо, ки ғайри дӯст кунад ҷо ба чашми ман,
Дидан наметавон дигареро ба ҷои дӯст.

Аз дӯст ҳар ҷафо, ки расад ҷойи миннат аст,
Зеро ки нест ҳеч вафо чун ҷафои дӯст.

Бо дӯст ошно шуда, бегонаам зи халқ,
То ошноӣ ман набувад ошноӣ дӯст.

Дар халқаи сағони дараш меравам, ки боз
Аҳбоб сар зананд ба гирди сарои дӯст.

Дастӣ дуо кушод Ҳилолӣ ба ҳазратат,
Яъне ба даст нест маро ҷуз дуои дӯст.

ЧАПАНДОЗИ ИРОҚИ БУХОРО

Ғазали Мавлоно Ҷомӣ

Ҳар замон моро ба кӯяш завқи дидор овард,
Булбулонро орзуи гул ба гулзор овард.

Гул, ки бозорӣ шавад, булбул занад худро ба дом,
Бар умеди он ки сайёдаш ба бозор овард.

Ғар кунам арзи таҳаммул бар сари бозори ишқ,
Сад ҳазорон ҳамчу Юсуфро харидор оварад...

Ҷомии бечора дур аз кӯйи он номехрубон,
То ба кай дар гӯшаи ғам рӯ ба девор овард.

Ғазали Саъдии Шерозӣ

Ин туй, ё сарви бустонӣ ба рафтор омада-ст?
Ё малак дар сурати мардум ба гуфтор омада-ст?

Он парӣ, к-аз халқ пинҳон буд чандин рӯзгор,
Боз мебинам, ки дар олам падидор омада-ст.

Уд месӯзад ва ё гул медамад дар бӯстон?
Дӯстон, ё корвони мушки Тотор омада-ст?

То маро бо нақши рӯят ошноӣ уфтод,
Ҳар чӣ мебинам, ба чашмам нақши девор омада-ст.

Сорбоно, як назар дар рӯйи он зебо нигор,
Гар ба қоне медиҳанд, инак харидор омада-ст.

Ман дигар дар хона наншинам асиру дардманд,
Хоса ин соат, ки гуфтӣ: -Гул ба бозор омада-ст.

Ваҳ, ки гар ман боз бидам рӯйи ёри хешро,
Мурдае бинӣ, ки бар дунё дигар бор омада-ст.

Он чи бар ман меравад дар бандаш, эй ороми қон,
Бо қасе ғӯям, ки дар банде гирифта омада-ст.

Най, ки менолад ҳаме дар маҷлиси озодагон,
З-он ҳаменолад, ки бар вай захми бисёр омада-ст.

Саъдиё, гар ҳиммате дорӣ, манол аз чаври ёр,
То қаҳон буда-ст, чаври ёр бар ёр омада-ст.

*Ғазали
Сӯзанин Самарқандӣ*

Соқиё, пеш ор боз он оби оташфомро,
Ҷом гардон кун, бибар ғамҳои беанҷомро.

З-он, ки айёми нишоту ишрату шодӣ шуда-ст,
Бад бувад беҳуда зоеъ кардан ин айёмро.

Маҷлисе дарсоз дар бустону ҳар сӯйе нишон
Луъбатони гулруҳу ҳурони симандомро.

Хомтабъ аст, он ки мегӯяд ба ҷангу каф мағир
Зулфакони ҳам -ҳаму ҷоми набиди хомро.

Маҷлиси айшу тараб барсозу чун барсохтӣ,
Пеш хон он мутриби маҳрӯйи тӯбономро.

Ҳар кучо тӯбо бувад, он ҷо бувад ҳулди барин,
Назди мо пайғамбар овардаст ин пайғомро.

Ғазали Камоли Хуҷандӣ

Дӯстон, гар кушт моро дӯст, мо донему дӯст,
Чун ҳалоки мо ризои ўст, мо донему дӯст.

Гар навозад, гар гудозад чони мо, касро чӣ кор?
В-ар ба чон душман шавад ё дӯст, мо донему дӯст.

Дидаи гирёни мо дар пойи ҳар сарву гуле
Гар ба чустучӯйи ў чун чӯст, мо донему дӯст.

Кас надонад аз барои кист сар бар хоки роҳ,
Он ки доим бар сари он кӯст, мо донему дӯст.

Чанд печидан дар ин, к-аз ғам танат шуд риштае,
Гар аз ин ғам кам зи тори мӯст, мо донему дӯст.

Ин суханҳо аз каят гуфтан, ки бераҳм асту меҳр,
Гар дилаш дил нест, сангу рӯст, мо донему дӯст.

Бо накӯхоҳону бадгӯён бигӯ аз мо, Камол,
Дӯст бо мо бад в-агар некӯст, мо донему дӯст!

Ғазали Исмати Бухорӣ

Хуррам он рӯзе, ки дар дил меҳри ёре доштам,
Дида бар роҳи саманди шаҳрёре доштам.

Гарчи умре зардрӯйиҳо кашидам чун хазон,
Шод будам, чун умеди навбахоре доштам.

Бе миёнаш гарчи дар дарёи ғам будам ғарик,
Ғам намехурдам, чу умеди каноре доштам,

Эй рақиб, аз холи дурафтодагон шодӣ макун,
З-он ки ман ҳамчун ту рӯзе эътиборе доштам.

То ба ӯ будам, наметарсидам аз бими рақиб,
Бо вучуди гул кучо парвои хоре доштам.

Ёд меорам зи рӯзи дурию хун меҳурам,
З-он ки вақте дар ҳарими васл ёре доштам.

Хок шуд Исмат зи ҳаҷру бори тан бурд аз дараш,
Дар дилаш н-омад, ки рӯзе хоксоре доштам.

Ғазали Соиби Табрeзӣ

Ҳусни оламсӯзи ўро соғаре даркор нест,
Чехраи хуршедро равшангаре даркор нест.

Каҳрабe ҳосили моро ба ғорат мебарад,
Хирмани бемағзи моро сарсаре даркор нест.

Ҳар чӣ бояд, одамӣ бо хештан овардааст,
Хоб чун афтод сангин, бистаре даркор нест.

Оташ аз худ медиҳад берун сипанди шўхро,
Ин сабуксайри фаноро мичмаре даркор нест.

Қатраи обе ба ҳам печад бисоти хобро,
Дар шикасти аҳли ғафлат лашкаре даркор нест.

Ҳеч нақше нест, к-аз ойина рӯ пинҳон кунад,
Дил чу равшан шуд, китобу дафтаре даркор нест.

Сел бе раҳбар ба дарё мерасонад хешро,
Шавқ дар ҳар ҷо ки бошад, раҳбаре даркор нест.

Мутриби мо чун хуми май синаи пурҷўши мост,
Маҷлиси ушшоқро хунёгаре даркор нест.

Мерабояндат чу шабнам шўхии гулҳо ба ҳам,
Сайри ин гулзорро болу паре даркор нест.

Борҳо ковидаам хокистари афлокро,
Ғайри доғи ишқ, Соиб, аҳгаре даркор нест.

Ғазали Соиби Табрeзӣ

Хоксорӣ то далели чони огоҳи ман аст,
Мекунад ҳамвор ҳар чоҳе, ки дар роҳи ман аст.

Интиқом аз душмани оқиз ба некӣ мекашам,
Мекунам сарсабз ҳар хоре, ки дар роҳи ман аст.

Булбул аз ғайрат ба хуни ман гувоҳӣ медиҳад
В-арна ҳар барге дар ин гулшан ҳавохоҳи ман аст.

Дашти Мачнун оҳанинпое надорад ҳамчу ман,
Дуд аз ҳар чо, ки бархезад, қадамгоҳи ман аст.

Мушт бар хоро задан бозуи худ ранҷондан аст,
Мекунад бар хеш бад, ҳар кас, ки бадхоҳи ман аст.

Ин ҷавоби он ғазал, Соиб, ки мегӯяд Калим:
-«Ҳар чӣ чонкоҳ аст дар ин роҳ, дилхоҳи ман аст».

**СОҶИНОМАИ ИРОҚИ
БУХОРО**

*Ғазали Амирӣ
(Умархон)*

Чаман шуд тозарӯ, то фасли гулгашти баҳор омад,
Зи ҳар шохи гуле як сарвқадди гулғизор омад.

Чаманзори хаёлаш навбаҳори дигаре дорад,
Дил аз худ рафт чандоне, ки гулшан дар канор омад.

Кушуд ин бўстонро шоҳиди гул турраи сунбул,
Бидех, соқӣ, қадаҳ тағйир, ҳангоми баҳор омад.

Шудам нақши қадам, то пойбӯси он санам гаштам,
Ба роҳаш хоксориҳои ман охир ба кор омад.

Муборак бод наврӯзи тараб боғи табиатро,
Гули шодӣ шукуфту меваи ишрат ба бор омад.

Ғазали Низомии Ғанҷавӣ

Чавонӣ бар сари кӯч аст, дарёб ин чавониро,
Ки шаҳрӣ боз кай бинад ғариби корвониро.

Хамидапушт аз он гаштанд пирони ҷаҳондида,
Ки андар хок мечӯянд айёми чавониро.

Ба ҳарза медиҳӣ бар бод умри нозанин, к-аз вай
Ба ҳосил метавон кардан ҳаёти ҷовидониро.

Ба ҷон нахридаӣ ҷонро, аз он қадраш намедонӣ,
Ки ҳинду қадр нашносад матои ройгониро.

Агар ту шодмон бошӣ, ҷӣ маъзулӣ расад ғамро
В-агар худро кушӣ аз ғам, ҷӣ нуқсон шодмониро?!

Низомӣ, гар диле дорӣ, навои ошиқӣ баркаш,
Самоӣ арғануниро, шароби арғавониро.

Ғазали Сайфи Исфарангӣ

Ту имшаб доди ман аз худ бихоҳӣ дод, ман рафтам,
Ту хуш биншину май менӯш, мезӣ шод, ман рафтам.

Маро бо ту умеди кордорӣ шод бошад ҳам,
Чу дониستم, ки бо хӯйи ту кор афтод, ман рафтам.

Чу кардӣ чашми уммеди маро дар хоб, ман хуфтам,
Чу додӣ хирмани умри маро бар бод, ман рафтам.

Ту бо ман арбадаҷӯйию ман бехештан аз ту,
Ту сармастию ман хушёр аз бедод, ман рафтам.

Ба исми дӯстгонӣ аз барои ному нанг имшаб
Ба ҷоми бодае ҳаргиз накардӣ ёд, ман рафтам.

Ту ро дар айби ман ҷустан баҳона кам намеояд,
Аз ин пас пеши кас аз ман макун фарёд, ман рафтам.

Дилам дар хидмат аст имшаб, ғуломиро камар баста,
Ту донию дилам он гаҳ, шабат хуш бод, ман рафтам.

Ғазали
Амир Хусрави Деҳлавӣ

Дилам дар ошиқи овора шуд, оворатар бодо!
Танам аз бедилӣ бечора шуд, бечоратар бодо!

Ба торочи азизон зулфи ту айёрие дорад,
Ба хунрези ғарибон чашми ту айёратар бодо!

Рухат тоза-сту баҳри мурдани худ тозатар хоҳам,
Дилат хора-сту баҳри куштани ман хоратар бодо!

Ғар , эй зоҳид, дуои хайр мегӯӣ, маро ин гӯӣ,
Ки он овораи кӯӣ бутон оворатар бодо!

Дили ман пора гашт аз ғам, на з-он гуна, ки беҳ гардад,
Агар ҷонон бад-ин шод аст, ё Раб, поратар бодо!

Ҳама гӯянд, к-аз хунхорияш халқе ба ҷон омад,
Ман ин гӯям, ки баҳри ҷони ман хунхоратар бодо!

Чу бо тардоманӣ хӯ кард Хусрав бо ду чашми тар,
Ба оби чашми покон доманат ҳамвора тар бодо!

Ғазали Носири Бухорӣ

Магар боди сабо гӯяд ҳадиси ҷон ба ҷонона,
Ки набвад шамъи тобонро хабар аз сӯзи парвона.

Маро бар хотири равшан ҷу ойина-ст зангоре,
Ки дандони тамаъ дорад ба чини зулфи ӯ шона.

Насим аз ҳалқаи зулфаш ҷу занцире бичунбонад,
Дили ошуфта аз ғайрат шавад дарҳол девона.

Ҷу даври умри мо бар бод хоҳад рафт, он беҳтар,
Ки соқӣ даври умри мо бипаймояд ба паймона.

На он риндам, ки чун зоҳид ба масҷид сар фуруд орам,
Ки май ганҷ асту меёбам манаши дар кунчи вайрона.

Маро чун хӯи ширин аст, аз ин хӯ барнамегардам,
Агар хонанд афсуну агар гӯянд афсона.

Ба бӯи ошноӣ рафт дар баҳри талаб Носир,
Ҷу бо ишқ ошноӣ кард, гашт аз ақл бегона.

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Шароби талх меҳоҳам, ки мардафкан бувад зӯраш,
Ки то як дам биёсям зи дунёву шару шӯраш.

Симоти⁵³ даҳри дунпарвар надорад шахди осоиш,
Мазоқи хирсу оз⁵⁴, эй дил, бишӯй аз талху аз шӯраш.

Биёвар май, ки натвон шуд зи макри осмон эмин
Зи лаъби⁵⁵ Зухраи чангию Миррихи силаҳшӯраш.

Каманди сайди Баҳромӣ бияфкан, чоми Чам бардор,
Ки ман паймудам ин сахро, на Баҳром асту на гӯраш.

Биё, то дар майи софӣ-т рози даҳр бинмоям,
Ба шарти он ки нанмой ба қачтабъони дилкӯраш.

Назар кардан ба дарвешон мунофии⁵⁶ бузургӣ нест,
Сулаймон бо чунон ҳашмат назарҳо буд бо мӯраш.

Камони абруйи чонон намепечад сар аз Ҳофиз,
Валекин ханда меояд бад-ин бозуи безӯраш.

⁵³ **Симот** – дастархон.

⁵⁴ **Оз** – тамаъ.

⁵⁵ **Лаъб** – бозӣ.

⁵⁶ **Мунофӣ** – зид, мухолиф.

Ғазали Камоли Хуҷандӣ

Қароре кардаам бо худ, ки чун дар пеши ёр афтам,
Ба хоки пойи ӯ беҳуд биғалтам, беқарор афтам.

Маро гӯянд чун бинӣ зи дураш, беҳабар афтӣ,
Ду чашмам чор шуд, то кай ба он маҳваш дучор афтам.

Бад-он савдо, ки аз боғи чамоли ӯ барам бўйе,
Чу зулфаш гоҳ дар гулшан, гаҳе дар лолазор афтам.

Сару ҷони гиромӣ чун надорад қадри чандоне,
Чу инҳо пеши ӯ резам, зи рӯяш шармсор афтам.

Ба новакҳои сайдафкан, хушо он ғамзаву мижгон,
Ки ҳар як дар шикор афтанду ман ҳам дар шикор афтам.

Самоӣ⁵⁷ ту кучо монад ба ҳолати ман, эй сӯфӣ,
Ки ту қасдан ба рақс ойиву ман беихтиёр афтам.

Ба зикру фикр агар рафтӣ, Камол, инак туву хилват,
Маро бигзор, то дар фикри рӯи он нигор афтам.

⁵⁷ **Самоӣ** – ар. «шунидан», ҳолати шавқу завқ; вачд ва ҷазабаи сӯфиёну дарвешрон ҳангоми зикр.

Ғазали Мулҳами Бухорӣ

Намедонад касе чуз ман ҳадиси рӯйи ҷононро,
Ки ман оят ба оят кардаам тафсир Қуронро.

Ба сахрое, ки шӯҳихои чашмаш чилвагар гардад,
Саводи дашти ваҳшат мебарад чашми ғизолонро.

Зи серӣ аз даҳонам чун қалам хуни сияҳ ояд,
Ки хурдам бар гулӯ аз теги ӯ захми намоёнро.

Мани девона гар гум мешавам, аз чашми хубон пурс,
Ба Мачнун улфати дигар бувад ваҳшиғизолонро.

Муҳаббат варз бо ҳар кас, ки бадмехрӣ кунад бо ту,
Ба оташ кун илочи сардии рӯзи зимистонро.

Ба таълими ҳадиси зулфи ӯ гардидаам комил,
Ба ҳар кас метавонам дод таълими шабистонро.

Намегардад даме аз домани ман дур ашки ман,
Ки бо девонагон расми муҳаббат ҳаст тифлонро.

Зи баҳри фикр Мулҳам ин ғазалро тоза оварда-ст,
Ки то гирад ғубори хотири маънишиносонро.

Ғазали Нозими Ҳиравӣ

Биё, соқию рангин кун бисоти маҳфили моро,
Ба як паймона чун соғар ба даст овар дили моро.

Суханро нест қадре, гар суханчин даҳшате бошад,
Чӣ бок аз ботиле баҳр аст, сеҳри ботили моро.

Ба доғи синаи мо кай сари марҳам фуруд ояд,
Кунад паҳлӯ тӣҳӣ офат, чу бинад ҳосили моро.

Дуоҳои саҳар то турктозатро писанд афтад,
Ба мижғони нафас рӯбанд майдони дили моро.

Хумор аз бода баргардад, димоғ аз нашъа сар печад,
Агар паймона созад чарх минои гили моро.

Зи рӯйи дард мегириянд бедардону метарсам,
К-аз оби теғ шӯяд захми дасти қотили моро.

Хасисон бар сари ҳечанд хасми якдигар, Нозим,
Сари мӯр аст бар каф хӯшачини ҳосили моро.

Ғазали Нақибхон Туғрал

Парешон ҷаъди сунбул аз сари зулфи сумансоят,
Кушода ғунча аз хандидани лаъли шакархоят.

Бувад наззора чун ойина лаззатгири дидорат,
Саропо дидаи наргис бувад маҳви тамошоят.

Баҳористони гулзори ҷамолат оламе дорад,
Саре ку, то бувад холӣ зи савдои таманноят?!

Равӣ дур аз барам, ҷон аз танам ояд бурун он дам,
Биё, то ҷон дамад дар тан зи тарзи омаданхоят.

Ба роҳат з-интизорӣ дидаи мо шуд сафед ин ҷо,
Бибахшо тӯтиёи дида аз хоки кафи поят!

Зи ҳасрат мурдам, эй бадхӯ, нишинӣ чанд бо танҳо,
Бувад оё, ки ман бинам туро холӣ зи танхоят?!

Ба дил меҳри ту дорад Туғрал аз ағёр пинҳонӣ,
Биё сӯям, алифосо миёни ҷон диҳам ҷоят!

Ғазали Абулқосим Лоҳутӣ

Шудам дар оташи ишқат кабоб оҳиста-оҳиста,
Ба ман, соқӣ, фишон аз бода об оҳиста-оҳиста.

Туро дидам, шудам он гуна масти чашми фаттонат,
Ки рафт аз ёди ман ҷому шароб оҳиста-оҳиста.

Ба чашмат гӯ, кунад дилро зи ғам озод якбора,
Дар ин дунё кӣ дида-ст инқилоб оҳиста-оҳиста?

Маро дар синаам гӯё навозиш мекунӣ, аммо
Ниҳӣ бар гарданам аз мӯ таноб оҳиста-оҳиста.

Зи шавқи пурсишат андар гулӯ печида овозам,
Маранҷ аз ман, агар гӯям ҷавоб оҳиста-оҳиста.

Маро аз худ марон, то ҷон ба осоиш диҳам пешат,
Чаро дур аз ту мирам бо азоб оҳиста-оҳиста?

Дидам танг аст, эй мутриб, забонатро шавам курбон,
Бихон шеъру бизан як дам рубоб оҳиста-оҳиста.

Ғазали Лоиқ Шералӣ

Агар ёдат кунам, хуршеди пуранвор механдад,
Ба болои сарам ин гунбади даввор механдад.

Ба ёди ганчи рози ту, аё зебои кӯҳистон,
Тамоми ганҷҳо дар синаи куҳсор механдад.

Замину осмони хотирам аз хандаат пур буд,
Замину осмон такрор бо такрор механдад.

Чӣ ширин хандаҳое доштӣ чун субҳи наврӯзӣ,
Ба ёди хандаҳоят дар дилам гулзор механдад.

Парастуи нигоҳатро баҳорон чун ба ёд орам,
Баҳорон бо ҳазорон ҳусну рангу бор механдад.

Чу ишқи кӯдакӣ буду чӣ инъоме, ки бо ёдаш
Дилам чун кӯдакӣ бе чурму беозор механдад.

Ғазали Лоиқ Шералӣ

Ало, шеъри Ачам, фардо маро ту зинда хоҳӣ дошт,
Ало, шӯри дили дунё, маро ту зинда хоҳӣ дошт.

Ба зери сангҳои собиту сайёри гардунҳо
Ало, Албурзи побарчо, маро ту зинда хоҳӣ дошт.

Басо шеъри тари дунё бувад андар лаби дарё,
Ало, шеъри тари дарё, маро ту зинда хоҳӣ дошт.

Агар лак-лак дили покем, як-як дар дили хокем,
Ало, фарши зи арш авло, маро ту зинда хоҳӣ дошт.

Дилам рӯзе агар аз дарди шеъру ишқ мемирад,
Ало, ишқи ҷаҳоноро, маро ту зинда хоҳӣ дошт.

Сухан пайдову нопайдои ҳар халқи суҳансоз аст,
Ало, пайдову нопайдо, маро ту зинда хоҳӣ дошт.

Ало, Девони Ҳофиз, ҳофизам бошӣ зи ҳар марге,
Ало, Девони Мавлоно, маро ту зинда хоҳӣ дошт.

Ғазали Лоиқ Шералӣ

Дили бедилбаре дорам, на месӯзад, на месозад,
Кафи хокистаре дорам, на месӯзад, на месозад.

Зи паҳноҳои гардунҳо ба рӯйи хоки ҳомунҳо
Фитода ахтаре дорам, на месӯзад, на месозад.

Гули чашмам набигзорад, ки бинам чашми гулҳоро,
Нигоҳи музтаре дорам, на месӯзад, на месозад.

Дареғо, аз сарам рафта-ст дасти шафқати модар,
Сари бемодаре дорам, на месӯзад, на месозад.

Дилам холист аз табҳои сӯзони суруди ишқ,
Таби марговаре дорам, на месӯзад, на месозад.

Варақгардон шуда, дардо, китобу дафтари умрам,
Сари дарди саре дорам, на месӯзад, на месозад.

Ба шодиҳои минбаъдӣ ҳама ғамҳом бовар дошт,
Ғами бебоваре дорам, на месӯзад, на месозад.

Зи ашку хуну ҳар обе, ки умре аз сарам бигзашт,
Саропойи таре дорам, на месӯзад, на месозад.

*Ғазали
Муҳаммадали Аҷамӣ*

Чӣ хуршед аст дар чашмат, сахарро об месозӣ?
В-агар ойнаи гардон, башарро об месозӣ.

Ба қадди сарв печида чунон дарёи гесӯят,
Хироми мавҷ мечӯшад, гуҳарро об месозӣ.

Кӣ нозе инчунин дида, бинозам нозхоятро,
Табассум мекунӣ ширин, шакарро об месозӣ.

Намедонам, каломи ту чӣ сеҳре дар ниҳон дорад,
Ки ҳатто ҷони сарди бешарро об месозӣ.

Чӣ тафсире, чӣ тасвире, баҳоре ранг меборӣ,
Ба ҳар ранге, агар хоҳӣ, назарро об месозӣ.

Ба даври ишқи ту чарҳад, ҳама ин чарх, медонам,
Чӣ хуршед аст дар чашмат, сахарро об месозӣ.

Ғазали Умриддини Нӯшин

Саҳаргоҳон гули сурӣ намози ишқ меҳонад,
Ба розу рамзи мастурӣ намози ишқ меҳонад.

Ду рақъат фарзи ушшоқу се рақъат суннати Мачнун,
Ба қилу қоли мансурӣ намози ишқ меҳонад.

Даруни шишаи чонам шароби сурх меҷӯшад,
Хумори базми ангурӣ намози ишқ меҳонад.

Ба меҳроби муҳаббатхонаи шоҳид, сари сачда
Ниҳода лолаи Турӣ намози ишқ меҳонад.

Дар ин паскӯчаи ирфон тиловат мекунад Қуръон
Ва Аттори Нишопурӣ намози ишқ меҳонад.

Сабоҳ он булбули хушхон ба лаб шеъри таре дорад,
Бад-ин шодию масрурӣ намози ишқ меҳонад.

Бибин, Нӯшин, лаби дарё ғубори дил бурун созад,
Тамоми умр махмурӣ намози ишқ меҳонад.

УФАРИ ИРОҚИ БУХОРО

Ғазали
Ҳоҷӣ Ҳусайни Кангуртӣ

Чӣ сабаб, ки шӯхи мастам бари мо надида бигзашт,
Нанишасту нолаи мо даме ношунида бигзашт.

Зи паёми ваъдаи ӯ, ки чу шаб биёяд, оям,
Нағунудам ин ки шаб ҳам ба дами сапеда бигзашт.

Дилу чону дин рабуда, рухи шармгин намуда,
Гираҳи қабин кушуда ба миён расида бигзашт.

Чу ҳилол пайкари ман ба тавозуи дари ӯ,
Ба умеди чабҳасоӣ ба қади хамида бигзашт.

Ба чаман ба субҳгоҳӣ чу ғизоли ваҳшӣ омад,
Зи саводи дидаи ман чӣ қадар рамида бигзашт.

Чӣ шавӣ дар имтиҳонам, ки мабод зинда монам?
Шуда об дидагонам, ба раҳат чакида бигзашт.

Зи ғами чудой, Ҳоҷӣ, ба фиғон чаро нанолам?
Ки чу най зи найситонам ҳама кас бурида бигзашт.

*Ғазали
Фаридуddини Аттор*

Назаре ба кори ман кун, ки зи даст рафт қорам,
Ба қасам накун ҳавола, ки ба чуз ту кас надорам.

Манаму ҳазор ҳасрат, ки дар орзӯи рӯят
Ҳама умри ман бирафту бинарафт ҳеч қорам.

Агарам ба дастгирӣ бипазирӣ, ин-т миннат
Ва агар на, растахезе зи ҳама ҷаҳон барорам.

Чӣ камӣ дарояд охир ба шаробхонаи ту,
Агар аз шароби васлат бибарӣ зи сар ҳуморам.

Чу наям сазои шодӣ, зи ҳудам мадор беғам,
Ки дар инчунин мақоме ғами туст ғамгусорам.

Зи ғами ту ҳамчу шамъам, ки чу шамъ дар ғами ту,
Чу нафас занам, бисӯзам, чу бихандам, ашқборам.

Чу зи қор шуд забонам, биравам ба пеши халқе,
Ғами ту ба ҳуни дида ҳама бар рухам нигорам.

Зи туам ман, он чи ҳастам, ки ту гар наӣ, наям ман,
Ки туй, ки офтобию манам, ки зарраворам.

Агар аз ту ҷони Аттор асари камол ёбад,
Манам он ки аз ду олам ба камоли ихтиёрам.

*Ғазали
Амир Хусрави Деҳлавӣ*

Руҳи гул хуш асту аз вай руҳат, эй нигор, хуштар,
Чӣ бувад гуле, ки рӯят зи дусад баҳор хуштар.

Чӣ равам ба боғу бустон, чу гуле ба ту намонад,
Зи гуле, ки бе ту бинам, ба ду дида хор хуштар.

Зи яке сухан, ки гӯйӣ, бизияд дубора мурда,
Ки зи оби зиндагонӣ ду лабат ду бор хуштар.

Чӣ хуш аст як карашма зи барои мурдани ман,
Ки агар зиям ба дидан, яке аз ҳазор хуштар.

Манаму шабею бо дил ҳама шаб ҳикояти ӯ,
Ки ғами дароз гуфтан ба шабони тор хуштар.

Чу равам ба хок, чонам кунад ин сухан ба ҳасрат,
Ки бар инчунин замине руҳи он савор хуштар.

Чу ғуломи туст Хусрав, зияду мурад ба фарёд,
Ту аз ин ду, гӯй, пешат, ки кадом кор хуштар!

*Ғазали
Амир Хусрави Деҳлавӣ*

Гули нав расиду бӯйе зи баҳори ман наёмад,
Чӣ кунам насими гулро, ки зи ёри ман наёмад.

Дили ман чаро чу ғунча нашавад ҳазор пора,
Ки садо расиду бӯйе зи нигори ман наёмад.

Агар, эй ҳариф, дорӣ назаре ба рӯйи ёре,
Ту баҳори хеш хуш кун, ки баҳори ман наёмад.

Ҳама умр ташна будам ба умеди оби Ҳайвон,
Ба чуз оби шӯри дида ба канори ман наёмад.

Шабу рӯз чадвали хун ба ду рух чӣ суд дорад,
Чу ситораи саодат ба шумори ман наёмад.

Зи шароби ишқу мастӣ чӣ шиносаду харобӣ
Ба сари касе, ки дар вай зи хумори ман наёмад.

Манаму харобаи ғам, зи хушӣ хабар надорам,
Чу аз он диёр мурғе ба диёри ман наёмад.

Мани хунгирифта кардам назарею кушта гаштам,
Ту бидон, ки ӯ ба амдан⁵⁸ ба шикори ман наёмад.

⁵⁸ Амдан - қасдан, дидаву доништа.

Ғазали Фахруддини Ироқӣ

Ҳама шаб бар остонат шуда кори ман гадоӣ,
Ба Худо, ки ин гадоӣ надиҳам ба подшой.

На ба сарв тақя кардам, на ба сояи санавбар,
Ба ту тақя кардам, эй шах, ки ту сояи Худой.

Руҳи худ ба хок молам, ба ҳазор дард нолам,
Макушед ошиқеро, ки ту ошиқам чароӣ?!

Ба қиморхона рафтам, ҳама покбоз дидам,
Чу ба савмаа расидам, ҳама зоҳиди риёӣ.

Ба тавофи Каъба рафтам, ба ҳарам раҳам надоданд,
Ки буруни дар чӣ кардӣ, ки даруни хона оӣ?!

Дари дайр мезадам ман, зи дарун нидо баромад:
-Ки биё, биё, Ироқӣ, ки ту ҳам аз они мой.

*Ғазали
Абдурраҳмон Мушфиқӣ*

Набарӣ гумон, ки ҷойе равам аз ҳарими кӯят,
Ҳама ҷо асир бошад, на ҷунон ки ман ба рӯят.

Бикушой чашми раҳмат ба шикастабастаи ман,
Ки дили шикаста бастам ба каманди орзуят.

Ту ба ҳӯйи бад насозӣ ба касе, ки мубтало шуд,
Чӣ кунам, агар насозам мани мубтало ба ҳӯят?!

Гул агар ҳазор чилва зи ниқоби ғунча дорад,
На шунидану на дидан бирасад ба рангу бўят.

Сару зар нисор кардам ба ду зулфи тобдорат,
Дилу ҷон зи даст додам ба ду чашми фитначӯят.

Ба ҳавас гузашт умру нафасам ба охир омад,
Нафасе ҳамӯш ҳаргиз нашуда зи гуфтугӯят.

Зи ҷаҳон фитад иқомат дили хок Мушфиқиро,
Наравад ҳанӯз аз дил ҳаваси руҳи нақӯят.

*Ғазали
Абдулқодири Бедил*

Ба хаёл зинда будан ҳаваси бақо надорад,
Чу ҳубоби ҷирми мино сари мо ҳаво надорад.

Саҳари чӣ, гулситонем, ки ба ҳукми бенишонӣ
Гули ранг роҳи бўйе ба димоғи мо надорад?!

Ба румузи хилвати дил ману маҳрамӣ чӣ ҳарф аст,
Ки нафас ба он тақарруб⁵⁹ паси парда чо надорад.

Дили мурда ғофил афтад зи маоли⁶⁰ кори ҳастӣ,
Сари зиндае надорад, ки ғами фано надорад.

Зи таронаҳои ибром⁶¹ хичил аст фитна, аммо
Чӣ кунад забони соил, ки ғараз ҳаё надорад.

Баму зери сози ҳазён ту ба ҳоби маҳмал афкан,
Ки димоғи ин навоҳо найи бурё надорад.

Ба баҳонаи ману мо зи раҳи хаёл барҳез,
Ки ғубори ваҳми ҳастӣ чу нафас асо надорад.

Гули шамъҳои хомуш ба хаёл мекунад дуд,
Ҳаваси фусурда доғи чигарозмо надорад...

⁵⁹ Тақарруб - наздикӣ.

⁶⁰ Маол - оқибат.

⁶¹ Ибром - истодагарӣ.

Ба фано чу аҳд бастӣ, зи чафои чарх растӣ,
Ки шикасти дона то ҳашр ғами осӣё надорад.

Дилу дида сайргоҳаш, сару тан ғубори роҳаш,
Сафи ноз качкулоҳаш, таку пӯ кучо надорад.

Ба ҳавои пойбӯсаш ману ноумеди Бедил,
Чӣ қадар ба хун нағалтам, ки чабин ҳино надорад.

Ғазали Муҳаммад Иқбол

Ба фиғон на лаб кушудам, ки фиғон асар надорад,
Ғами дил нухуфта беҳтар, ҳама кас чигар надорад.

Чи Ҳарам, чи Дайр, ҳар чо сухане аз ошноӣ,
Магар ин ки кас зи рози ману ту хабар надорад.

Чӣ надиданист ин чо, ки шарар ҷаҳони моро
Нафасе нигоҳ дорад, нафасе дигар надорад.

Ту зи роҳи дидаи мо ба замири мо гузаштӣ,
Магар ончунон гузаштӣ, ки ниғаҳ хабар надорад.

Кас аз ин ниғаҳшиносон нагузашт бар нигинам,
Ба ту месупорам онро, ки ҷаҳон назар надорад.

Қадаҳи хирадфурузе, ки Фаранг дод моро,
Ҳама офтоб, лекин асари саҳар надорад.

Ғазали Муҳаммад Иқбол

Шаби ман саҳар намудӣ, ки ба талъат офтобӣ,
Ту ба талъат офтобӣ, сазад ин ки беҳичобӣ.

Ту ба дарди ман расидӣ, ба замирам орамидӣ,
Зи нигоҳи ман рамидӣ ба чунин гаронрикобӣ.

Ту иёри камъиёрон, ту қарори беқаророн,
Ту давои дилфигорон, магар ин ки дерёбӣ.

Ғами ишқу лаззати ӯ асари дугуна дорад
Ғаҳи сӯзу дардмандӣ, ғаҳи мастию харобӣ.

Зи ҳикояти дили ман ту бигӯ, ки хуб донӣ,
Дили ман кучо, ки ўро ба канори ман наёбӣ.

Ба ҷалоли ту, ки дар дил, дигар орзу надорам,
Ба ҷуз ин дуо, ки бахшӣ ба кабутарон уқобӣ.

Ғазали Ховари Абдулҳай

Чигарам биришта кардӣ ба паёми нонавишта,
Ману ранҷи интизорӣ, туву одати фаришта.

Дари дидаҳо бибастӣ, чу ба хилватам нишастӣ,
Дилам аз қафас раҳо шуд чу кабутари биҳишта.

Хами обшори мӯят зи кафам аҷаб набошад,
Ки ба водии дилистони ту рафт ришта-ришта.

Ба саволи гарми шавқам лаби бўсахоҳат, эй гул,
Зи баҳори як табассум ҳама посухам набишта.

Ман агар зи хеш растам, ман агар ғубори мастам,
Ба ту гар даме нишастам, ту фариштаӣ, фаришта!

БЕБОКЧА

*Мухаммаси Сипандӣ
бар Ғазали Шавкат*

Дар чаман то рахти ноз он қадди дилчӯ мекашад,
Сарв худро аз хичолат бар лаби чӯ мекашад.
Булбули шӯрида аз гулзор паҳлӯ мекашад,
«Ҳар кучо наққош нақши он парирӯ мекашад,
Гар ба зулфи анбараш навбат расад, бӯ мекашад»...

Он қадар дорад ниҳоли қадди чонон нозукӣ,
Бас латофат маҳви ӯ гардиду ҳайрон нозукӣ,
Марҳабо, мӯйи миён чун риштаи чон нозукӣ,
«Гирди он мӯйи миён гардам, ки бо он нозукӣ
Ин ҳама бори латофатро ба як мӯ мекашад».

Эй қадат сарву даҳонат гунчаву рӯят гул аст,
Нақҳати зулфи парешони ту рашки сунбул аст,
Ин мухаммас чун зи мазмуни навои булбул аст,
«Бо парешониҳтилотон ошноӣ мушқил аст,
Шона чабри арраро аз баҳри гесӯ мекашад»...

*Мухаммаси Саййидои Насафӣ
бар газали Соиби Табрeзӣ*

Шӯхи ман, бепарда дар бозорҳо чавлон макун!
Дидаи ойинаро бар рӯи худ ҳайрон макун!
Булҳавасро барги айши ғунча дар домон макун!
«Маҷлиси агёрро аз ханда гулрезон макун!
Чашми хунбори маро ҳамкосаи тӯфон макун!»

Аз ҷамолат шуд гулистон базми пири майфурӯш,
Чун гул аз ғайрат маро хуни чигар ояд ба чӯш,
То ба кай чун ҳалқаи кокул туро ғӯям ба ғӯш:
-«Эй Худонотарс, он чоки гиребонро бишӯш,
Шуълаи оҳи маро дар анҷуман урён макун!»

Эй хичил аз партави рухсори ту бадри мунир,
Карда зулфи саркашат хуршедрӯёро асир,
Панди ман имрӯз бишнава, эй ба ҳубӣ беназир,
«Чашм агар кофир шавад, аз кас матои дил магир,
Зулф агар зуннор бандад, ғорати имон макун!»

Ғамзаро ғӯ, то камони абрувон орад ба зех,
Захмҳои синаам гардад зи пайкони ту бех,
Гар аз ин маънӣ дилат чун ғунча бошад дар гирех,
«Аз барои имтиҳон аввал намак бар доғ нех,
Гар наёбам судай алмосро, сомон макун!»

Умрҳо шуд, Саййидоро уқдаҳое мушкил аст,
Бар сари кӯйи ту ўро рӯз то шаб манзил аст,
Гарчи аз ғесӯи ту мақсуди дилҳо ҳосил ст,
«Синаи Соиб зиёратгоҳи арбоби дил аст,
Гар мусулмонзодаӣ, ин Каъбаро вайрон макун!»

*Мухаммаси
Фитрати Вардонзеҳӣ
бар газали Хоҷа Ҳофиз*

Боз савсан мефиристад бар гулу насрин салом,
Боди наврӯзӣ зи ранги рафта меорад паём,
Хуш бувад имрӯз даври ишрату минои чом,
«Ишқбозию чавонию шароби лаълфом,
Мачлиси унсу ҳарифи ҳамдаму шурби мудом.»

Мутрибо, омода кун чангу рубоби зиндагӣ,
Хуш бихон ашъори рангин аз китоби зиндагӣ,
Хаст дар таҳвили сол имрӯз боби зиндагӣ,
«Шоҳиде аз лутфу покӣ рашки оби зиндагӣ,
Дилбаре дар ҳусну хубӣ ғайрати моҳи тамом.»

Боғ дар чӯши раёҳин шуд чу саҳрои Хутан,
Дашт аз фарти шақоиқ чашми ҷонро шуълазан,
Ҳар кӣ меҳоҳад дилаш, танҳо наҳоҳад табъи ман,
«Соқии шаккардаҳону мутриби ширинсухан,
Ҳамнишине неққирдору надиме неқном.»

Дар чаман бинҳод гул бар тораки гулбун кулоҳ,
Дашту ҳомун шуд зумуррадпӯш аз гӯши сиёҳ,
Сухбати маъшуқу май имрӯз бошад табъҳоҳ,
«Ҳар кӣ ин сухбат надорад, хушдилий бар вай табоҳ
В-он ки ин ишрат наҳоҳад, зиндагӣ бар вай ҳаром!»

*Мухаммаси Абдулҳайи Мучахарфӣ
бар газали Хоҷа Ҳофиз*

Хусни он маҳ қадри булбул, қимати гул бишканад,
Ёди гулзораш хумори нашъаи мул бишканад,
Дар суроҳӣ нағмаи овози қулқул бишканад,
«Турки ман чун ҷаъди мушкин гирди кокул бишканад,
Лоларо дил хун шавад, бозори сунбул бишканад».

В-ар гузар созад ба ханда сӯйи гулзору чаман,
Булбулон дигар на бо гул бингаранд, не бо суман,
Чилвааш дилро бисозад фориг аз ёди Яман
«В-ар хиромон сарви гулнорааш кунад майли чаман,
Сарвро аз по дарандозад, дили гул бишканад».

Дар баҳори ёди гулзораш дилам масрур шуд,
Бе нигоҳи рӯйи он маҳ дидаам бенур шуд,
Чунки он моҳам ба абри нози худ мастур шуд,
«То ҳаёли абруйи чонон зи чашмам дур шуд,
Андар ин раҳ селҳо бошад, ки сад пул бишканад».

Гар ҳаёли ӯ ба фикри боданӯшӣ бигзарад,
Мастии сад хум шароберо ба як ҷав нашмарад,
Бе тамошои чамолаш дар гулистон нангарад,
«Чун насими субҳгоҳӣ пардаи гул бардарад,
Хори ғам андар дили маҷрӯҳи булбул бишканад».

Қиблаи чон сохтан абруйи он дилдор бех,
Бо дили фориг ништастан бо ҳаёли ёр бех,
Ќуз ба ишқи дӯст, Абдулҳай, ба чизе дил манех,
«Ҳофизо, ин сирри ваҳдатро зи дасти худ мадеҳ,
То ҳаёли зуҳду тақову таваккул бишканад»!

СИНАХУРЎШ

Ғазали Қоонии Шервонӣ

Ба ҳар чӣ васф намоям туро ба зебой,
Ҷамилтар зи ҷамолӣ, чу рӯй бинмой.

Сифат кунанд накӯёни шаҳрро ба ҷамол,
Ту бо ҷамоли чунин дар сифат намеой.

Ба нотавонии ман бин, тарахҳуме фармо,
Ки нест бо ту маро панҷаи тавоноӣ...

Тафовути шабу рӯз аз барои мост зи ту,
Аз он сабаб, ки ту худ меҳри оламорой.

Шаби висоли ту дониستم аз чӣ кӯтоҳ аст,
Ту худ ситораи рӯзӣ, чу парда бикшой...

Ба сарву моҳ аз он ошиқ аст Қоонӣ,
Ки моҳи сарвқаду сарви моҳсимой.

Ғазали Котиби Туршезӣ

Кунун, ки фасли баҳор асту вақти гул чидан,
Кучост ёр, ки рӯяш наметавон дидан?

Фироқи он гуҳари сангдил, к-аз он ёрест,
Наметавон ба тарозуи ақл санчидан.

Чӣ ранчад аз сухани ман, чу ҳаст пешаш ҳеч,
Тариқ нест зи ёрон зи ҳеч ранҷидан.

Ба даври ишқ зи хуни дил аст шарбати ман,
Табиб кист? Бад-ӯ хоҳам ин чашонидан.

Мушобиҳи даҳани ҳамчу себи ӯ наққош
Наёфт сурату н-орист гирд гардидан.

Чу Котибӣ шудаам з-оҳуи хушаш бемор,
Чаро напурсам аз ӯ, айб нест пурсидан?!

Ғазали Убайди Зоконӣ

Хушо касе, ки зи ишқаш даме раҳой нест,
Ғамаш зи риндию майлаш ба порсой нест.

Дили рамидаи шӯридагони расвой
Шикастаест, ки дар банди мӯмиёй нест.

Зи фикри дунйиву укбӣ фароғате дорад,
Худошинос, ки бо халқаш ошноӣ нест.

Ғуломи ҳиммати дарвеши конеам, к-ӯро
Сари бузургию савдои подшой нест.

Муроди худ маталаб ҳар замон зи ҳазрати Ҳақ,
Ки бар дари карамаш ҳочати гадой нест.

Ба кунчи узлат аз он рӯй гаштаам хурсанд,
Ки дигарам ҳаваси суҳбати риёй нест.

Қаландарест мучаррад Убайди Зоконӣ,
Ҳарифи хоҷагию марди кадхудой нест.

РОК

Ғазали Шамсиддин Шоҳин

Дилбаро, садқа шавам наргиси фаттони туро,
Қадди сарву лаби чун лаъли Бадахшони туро.

То бари чоки гиребон набарам дасти умед,
Ҳаргиз аз каф надихам гӯшаи домони туро.

Дил ба якбор бипардохтам аз фикри китоб,
То бидидам рухи ҳамчун маҳи тобони туро...

Як ҷаҳон дил фитад аз ҳар хамаи мӯйи ту ба хок,
Доя гар шона кунад зулфи парешони туро.

Қурси хуршеду қамар гар биниҳодаш ба канор,
Илтифоте набувад резахури хони туро...

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Он сияҳчурда, ки ширинии олам бо ўст,
Чашми майгун, лаби хандон, дили хуррам бо ўст.

Гарчи шириндаҳанон подшаҳонанд, вале
Ў Сулаймони замон аст, ки хотам бо ўст.

Рўйи хуб асту камоли ҳунару домани пок,
Лоҷарам, ҳиммати покони ду олам бо ўст.

Холи мушкин, ки бад-он орази гандумгун аст,
Сирри он дона, ки шуд раҳзани Одам, бо ўст.

Дилбарам азми сафар кард, Худоро, ёрон,
Чӣ кунам бо дили маҷрӯҳ, ки марҳам бо ўст?

Бо кӣ ин нукта тавон гуфт, ки он сангиндил
Кушт морову дами Исии Марям бо ўст.

Ҳофиз аз муътақидон аст, гиромӣ дораш,
З-он ки бахшоиши бас рӯҳи мукаррам бо ўст.

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Субҳдам мурғи чаман бо гули навхоста гуфт:
-Ноз кам кун, ки дар ин боғ басе чун ту шукуфт.

Гул бихандид, ки аз рост наранҷем, вале
Ҳеч ошиқ сухани талх ба маъшук нагуфт.

Гар тамаъ дорӣ аз он чоми мурассаъ майи лаъл,
Эй басо дур, ки ба нӯки мижаат бояд суфт.

То абад бӯйи муҳаббат ба машомаш нарасад,
Ҳар кӣ хоки дари майхона ба рухсор наруфт.

Дар гулистони Ирам дӯш чу аз лутфи ҳаво
Зулфи сунбул ба насими саҳарӣ меошуфт.

Гуфтам: -Эй маснади Чам, чоми ҷаҳонбинат ку?
Гуфт: -Афсӯс, ки он давлати бедор бихуфт.

Сухани ишқ на он аст, ки ояд ба забон,
Соқиё, май деҳу кӯтоҳ кун ин гуфтушунуфт.

Ашки Ҳофиз хираду сабр ба дарё андохт,
Чӣ кунад? Сӯзи ғами ишқ наёрист нухуфт.

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Ё Раб, ин шамъи дилафрӯз зи кошонаи кист?
Чони мо сӯхт, бипурсед, ки чононаи кист?

Ҳолиё хонабарандози дилу дини ман аст,
То дар оғӯши кӣ меҳуспаду ҳамхонаи кист?

Бодаи лаъли лабаш, к-аз лаби ман дур мабод,
Роҳи рӯҳи кию паймондеҳи паймонаи кист?

Давлати суҳбати он шамъи саодатпартав
Бозпурсед, Худоро, ки ба парвонаи кист?

Медихад ҳар касаш афсунею маълум нашуд,
Ки дили нозуки ӯ моили афсонаи кист?

Ё Раб, он шоҳваши мохрухи зухрачабин
Дурри яктои кию гавҳари якдонаи кист?

Гуфтам: -Оҳ аз дили девонаи Ҳофиз бе ту,
Зери лаб хандазонон гуфт, ки девонаи кист?

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Ҳаргизам нақши ту аз лавҳи дилу ҷон наравад,
Ҳаргиз аз ёди ман он сарви хиромон наравад.

Аз димоғи мани саргашта хаёли руҳи дӯст
Ба ҷафои фалаку ғуссаи даврон наравад.

Дар азал баст дилам бо сари зулфат пайванд,
То абад сар накашад в-аз сари паймон наравад.

Ҳар ҷӣ ҷуз бори ғамат бар дили мискини ман аст,
Биравад гар сари ман в-аз дили ман он наравад.

Онҷунон меҳри туам дар дилу ҷон ҷой гирифт,
Ки агар сар биравад, аз дилу аз ҷон наравад.

Гар равад аз пайи хубон дили ман, маъзур аст,
Дард дорад, ҷӣ кунад, к-аз пайи дармон наравад?

Ҳар кӣ хоҳад, ки чу Ҳофиз нашавад саргардон,
Дил ба хубон надихад в-аз пайи эшон наравад.

Ғазали Садриддин Айни

Эй ба гулгун рухи ту бандаву чокар гули сурх,
Чехра бинмо, ки ба пойи ту нихад сар гули сурх.

Ба латофат лаби лаъли ту бад-он мемонад,
Ки даромехта бошанд ба шаккар гули сурх.

Нест дар бўй ба мӯйи ту мусовӣ⁶² сунбул,
Нест дар ранг ба рӯйи ту баробар гули сурх.

Ќуз каду орази зебои ту дар боғи ҷаҳон,
Кас надида-ст сар оварда санавбар гули сурх.

Рӯйи насрини ту моҳест, ки бар сар сунбул,
Мӯйи мушкини ту морест, ки сар бар гули сурх.

Ин на шабнам, ки саҳаргоҳ ба боғ афтода-ст,
Ба арақ гашта зи шарми рухи ту тар гули сурх.

Магар имрӯз гузаштӣ ба чаман в-арна набуд
Пеш аз ин ин ҳама хушбӯю муаттар гули сурх.

Ба гулистон бигузар, хуш бинишин, ишрат кун,
Сарв миност барои туву соғар гули сурх.

Ба тамошои гули сурх нахоҳам рафтан,
Накушояд дили маҳзуни маро ҳар гули сурх.

Айни, аз шавқ, ба рӯйи ту ғазал мегӯяд,
Ҳамчу булбул, ки сарояд ба чаман дар гули сурх.

⁶² Мусовӣ - баробар.

Ғазали Ҳабиб Юсуфӣ

Хандаи лаъли лабат бурда қарори дили ман,
Наргисат бо ниғаҳе карда шикори дили ман.

Як даме бе ту диҳад гулшани ҷонам ба хазон,
Гули бишкуфтаи рӯйи ту - баҳори дили ман.

Рӯйи моҳат ҳама дам дар назарам чилвагар аст,
Наравад меҳри ту ҳаргиз зи канори дили ман.

Як назар 3-ойинаи дида намо ҳадя ба ман,
Ки барояд зи нигоҳи ту ғубори дили ман.

Оташи ҳаҷр бигирад ҳама аъзои рақиб,
Гар бибинад, ки нишастӣ ба канори дили ман.

Як назар дидаи ман дид чу гулзори руҳат,
Ошиқӣ, эй гули ман, гашта шиори дили ман.

Бастаи банди сари зулфи сиёҳат шудааст,
Дар раҳи ишқи ту афтода гузори дили ман.

Гуфтамаш, оташи ишқат ҳама ҷо дор ниҳод,
Лек маълуми ҳама кард шарори дили ман.

МУСТАЗОДИ РОК

*Ғазали мустазоди Исо
Махдӯми Кӯлобӣ*

Наргис ба чаман мунтазири чашми сиёҳат,
 бихром ба гулзор!
 Гулҳо ҳама тан гӯш ниҳода ба паёмат,
 бинвоз ба гуфтор!

Аз гарди хиромӣ ту, ки шамшоду санавбар,
афроста қомат,
Бархост бас ошӯб, ки гардам зи хиромат,
рӯ қониби ман ор!

Ҳар ҷо, ки хиромӣ ту аз он пойи ҳиноӣ
накше, ки барафтад,
Гул бишқуфад сабза дамад, ин ҷӣ аломат?
сеҳрест падидор.

Хун гашт дил аз ҳасрати рӯят, чӣ тавон кард?
маҳрум зи рӯят,
Аз субҳи буногӯши туву пардаи шомат
в-аз лаъли шакарбор...

Мустазоди Амир Суҳайлӣ

Эй аз назар андохта арбоби вафоро,
бе ҳеч гуноҳе,
В-эй рехта хун дидаи ғамдидаи моро,
нокарда нигоҳе.

Рӯзи сияҳамро чиҳат аз зулфи сияҳ пурсе,
ҳарчанд набошад,
Ҳоли мани савдозадаи бесарупоро,
ҳочат ба гувоҳе.

Ғайри сағи он кӯй кӣ фарёд барорад,
чун сӯйи ту оям,
Кас нест, ки тақрир⁶³ кунад ҳоли ғадоро,
дар ҳазрати шоҳе.

То бод раҳи гесуӣ мушкини ту гум кард,
ҳамчун мани бедил,
Бар сар зи таассуф натавон ёфт саборо,
ҷуз хоки сиёҳе.

Садпора дил аз дидаи пурхун бадар афтод
з-он наргиси махмур,
Бар чехраи ҳамчун зари ман, лолағизоро,
пӯшида нигоҳе.

⁶³ **Тақрир** - сухан гуфтан, баён кардан.

Афрӯхта хоҳам нафасе кулбаи торик,
аз шамъи шабистон,
Меҳмони сияҳхонаи ман кард гадоро,
бо рӯйи чу моҳе.

Чуз меҳру вафо нест чу ойини Суҳайлӣ,
боз ой зи кина,
Андешаи онам куну мапсанд ҷафоро,
оҳею чӣ оҳе?!

Шеъри Сӯфихоҷаи Сӯфӣ

Парвонаи девонаи бехонаам имрӯз
аз чашми сиёҳе,
Лабташнаи беқарору афсонаам имрӯз,
аз чилваи моҳе.

Шаб то ба саҳар нолакунон дар раҳи мақсуд,
монанди ҷарас
Бисмил шудаам, кучост ҷононаам имрӯз,
иншаста ба роҳе?!

ШОДИБАХШИ РОК

Ғазали Абдуллоҳи Авзаҳ

Аз чустучӯят, эй чон, чонам ба лаб расида,
Во ҳасрато, ки мурдам рӯйи маҳат надида.

Гоҳи суҳан зи лаълат шахду шакар бирезад,
Эй кошкӣ, ки гирам ман аз лабат макида.

То чанд меситезӣ, то чанд мегурезӣ?
Оё бувад, ки гирам аз доманат давида.

Эй шоҳи мулки хубӣ, баҳри Худо, тарахҳум,
Истодаам ба роҳат, рангам зи рӯ парида.

Хуш он шабе, ки оӣ, банди қабо кушойӣ,
Гирам ба вақти оғӯш аз ғабғабат газида.

Вақте шавад, ки афтӣ танҳо шабе ба дастам?
Доди дилам ситонам, андар бағал кашида!

Авзаҳ шабону рӯзон андар суроғи кӯят
Бар сар калобадастор, кафш аз чакак дарида.

Ғазали Авҳадиш Мароғай

Савдои ишқи хубон аз сар бадар кун, эй дил,
Дар кӯйи неқномӣ лахте гузар кун, эй дил.

Дунёву дину дониш дар кори ишқ кардӣ,
З-ин кор ғусса бинӣ, кори дигар кун, эй дил.

Зуд ин дуруст қалбат расво кунад ба олам,
Чуст ин дуруст бишкан в-ин қалб зар кун, эй дил.

Мастӣ зи сар фурӯ неҳ в-аз пойи кибр биншин,
Пас дасти васл бо ӯ хуш дар камар кун, эй дил.

Дарбоз ҷони ширин, тар кун зи хуни дида,
Яъне, ки ишқбозӣ ширину тар кун, эй дил.

Ин ҷо ба дидаи ҷон бинӣ ҷамоли ӯро,
Гар марди ин ҳадисӣ, он дида бар кун, эй дил.

Бори талаб ҷу бастӣ, биншин, ки хаста гаштам,
Гар пой хаста гардад, рафтан ба сар кун, эй дил.

Дар хилвати висолаш рӯзе, ки бор ёбӣ,
Бечора Авҳадиро он ҷо хабар кун, эй дил!

*Ғазали
Ҷалолуддини Балхӣ*

Дидам нигори худро, мегашт гирди хона,
Бардошта рубобе, мезад яке тарона.

Бо захмае чу оташ мезад таронае х(в)аш,
Масту харобу дилкаш аз бодаи муғона.

Дар пардаи «Ироқӣ» мезад ба номи соқӣ,
Мақсуд бода будаш, соқӣ будаш баҳона.

Соқии мохрӯе, дар дасти ӯ сабӯе,
Аз гӯшае даромад, бинҳод дар миёна.

Пур кард чоми аввал з-он бодаи мушаъбал⁶⁴,
Дар об, ҳеч дидӣ, оташ занад забона?

Бар каф ниҳода онро, он баҳри дилситонро,
Он гаҳ бикард сачда, бўсид остона.

Бистад нигор аз вай, андаркашид он май,
Шуд шуълаҳо аз он май бар рӯи ӯ равона.

Медид хусни х(в)адро, мегуфт чашми бадро,
Не буду не биёяд чун ман дар ин замона.

⁶⁴ Мушаъбал - шуълавар.

Ғазали Фахруддини Ироқӣ

Бо дарди хастагонат дармон чӣ кор дорад?
Бо васли куштагонат ҳичрон чӣ кор дорад?

Бо меҳнати фироқат роҳат чӣ рух намояд?
Бо дарди иштиёқат дармон чӣ кор дорад?

Гар дар дилам ҳаёлат н-ояд, ачаб набошад
Дар дӯзахи пуроташ Ризвон чӣ кор дорад?

Савдои ту нагунҷад андар диле, ки чон аст,
Дар хонаи туфайлӣ меҳмон чӣ кор дорад?

Дилро хуш аст бо чон, гар з-они туст в-ар не,
Бе рӯи ту дили ман бо чон чӣ кор дорад?

Бар бўии васлат, эй чон, дил бар дари ту монда,
В-арна фитода дар хок, ҳайрон чӣ кор дорад?

Бо ишқи туст чонро сад сирри сар нухуфта,
Лекин дили Ироқӣ бо он чӣ кор дорад?

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Қон бе ҷамоли қонон майли ҷаҳон надорад,
Ҳар кас, ки ин надорад, ҳаққо, ки он надорад.

Бо ҳеч кас нишоне з-он дилситон надидам,
Ё ман хабар надорам, ё ӯ нишон надорад.

Ҳар шабнаме дар ин раҳ сад баҳри оташин аст,
Дардо, ки ин муаммо шарҳу баён надорад.

Сарманзили фароғат натвон зи даст додан,
Эй сорбон, фурӯ каш, к-ин раҳ қарон надорад.

Чархи хамидақомат меҳонадат ба ишрат,
Бишнавар, ки панди пирон ҳечат зиён надорад.

Эй дил, тариқи риндӣ аз муҳтасиб биёмӯз,
Маст асту дар ҳақи ӯ кас ин гумон надорад.

Аҳволи ганҷи Қорун, к-айём дод бар бод,
Дар гӯши дил фурӯ хон, то зар ниҳон надорад.

Ғар худ рақиб шамъ аст, асрор аз ӯ бипӯшон,
К-он шӯхи сарбурида банди забон надорад.

Кас дар ҷаҳон надорад як банда ҳамчу Ҳофиз,
Зеро ки чун ту шоҳе кас дар ҷаҳон надорад.

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Гуфтам: -Ғами ту дорам. Гуфто: -Ғамат сар ояд,
Гуфтам, ки: - Моҳи ман шав. Гуфто: -Агар барояд.

Гуфтам: -Зи меҳрварзон расми вафо биёмӯз!
Гуфто: -Зи хубрӯён ин кор камтар ояд.

Гуфтам, ки: -Бар ҳаёлат роҳи назар бибандам,
Гуфто, ки шабрав аст ӯ, аз роҳи дигар ояд.

Гуфтам, ки: - Бӯйи зулфат гумроҳи оламам кард,
Гуфто: -Агар бидонӣ, ҳам ӯ-т раҳбар ояд.

Гуфтам: -Хушо ҳавое, к-аз боди субҳ хезад,
Гуфто: -Хунук насиме, к-аз кӯйи дилбар ояд.

Гуфтам, ки: - Нӯши лаълат моро ба орзу кушт,
Гуфто: -Ту бандагӣ кун, к-ӯ бандапарвар ояд.

Гуфтам: -Дили раҳимат кай азми сулҳ дорад?
Гуфто: -Мағӯй бо кас, то вақти он дарояд.

Гуфтам: -Замони ишрат дидӣ, ки чун сар омад?!
Гуфто: -Хамӯш, Ҳофиз, к-ин ғусса ҳам сар ояд.

Ғазали Соиби Табрeзӣ

Ҳар хори ин гулистон ангушти раҳнамоест,
Ҳар шабнаме дар ин боғ чоми ҷаҳоннамоест.

Ҳар гунҷаи ҳамӯше мактуби сарбамухрест,
Ҳар бонги андалебе овози ошноест.

Ойинахонаи дил аз занг гар барояд,
Ҳар барги сабзи ин боғ тӯтии хушнавоест.

Овозаи талабро Хизрест ҳар сиёҳӣ,
Киштишикастагонро ҳар мавҷ нохудоест.

То нури ҳусни мутлақ гавҳарфурӯзи хокест,
Ҳар ҷугди бепарубол дар ҷашми худ ҳумоест.

Бо дастгоҳи фирдавс як боғбон чӣ созад?
Ҳар ҷузъи ҳусни ўро машшотаи ҷудоест.

Ҳарчанд кулзуми ишқ бар як ҳавост доим,
Дар ҳар сари ҳубобе аз шавқи ў ҳавоест.

Эй барқи бемурувват, поро шумурда бигзор,
Ҳар хори ин биёбон ризқи бараҳнапоест.

Дил чун зи по нишинад, ҷон чун қарор гирад,
Дар ҳар шиканҷи зулфаш ҳангомаи ҷудоест.

То ишқ соя афканд бар хомаи ту, Соиб,
Муштоқи нолаи туст ҳар ҷо, ки хушнавоест.

Ғазали Соиби Табрeзӣ

Он дилрабо баромад аз хона май кашида,
Моил ба уфтодан чун меваи расида.

Нози баҳоначӯро бар як тараф ниҳода,
Шарми ситезахӯро дар хоку хун кашида.

Бӯйи кабоби дилхо печида дар либосаш,
Хуни ҳазор бедил аз доманаш чакида.

Чашм аз фасонаи ноз дар хоби субҳгоҳӣ,
Мижгон ба дилфишорӣ дасти нигордида.

Барқи сабукинонро мижгони хушнигоҳаш
Майдон ба тарҳ дода, чун оҳуи рамида.

Гул з-инфиоли рӯяш дар хок гашта пинҳон,
Райҳон зи шарми хатташ бар хок хат кашида.

Барқе зи абр часта, ҳар ҷо ки рам намуда,
Сарве зи хок раста, ҳар ҷо ки орамида.

Дигар надида худро то домани қиёмат,
Соиб, касе ки ўро масту хароб дида.

*Мухаммаси Садриддин Айни
бар газали Соиби Табрэи*

Рафтам ба чустуҷӯяш дар кӯчаҳо давида,
Ҳам ҷома чок карда, ҳам пераҳан дарида.
Дар кӯи ӯ фитодам дар хоку хун тапида,
«Он маҳлиқо баромад аз хона май кашида,
Моил ба уфтодан чун меваи расида».

Гесӯи мушкбӯро тоби каманд дода,
Анворбахш рӯро хуршедсон кушода,
Дар ошиқ орзуро карда басте зиёда,
«Нози баҳонаҷӯро дар як тараф ниҳода,
Шарми ситезахӯро дар хоку хун кашида».

Рӯи чу маҳ гирифта андар паноҳи соид,
Бар маҳ фурӯғ дода аз тоби моҳи соид,
Дар қатли ишқбозон бикшода роҳи соид,
«Молида остинро то бўсагоҳи соид,
То ноф пераҳанро чун субҳдам дарида».

Бурқаъ зи рӯ кушода, боғи Ирам намуда,
Пайвастаабрувонро теғи дудам намуда,
Дилро ба дом баста, зулфон чу ҳам намуда,
«Барқе зи абр часта, ҳар ҷо қарам намуда,
Сарве зи хок раста, ҳар ҷо, ки орамида».

Қад нахлаи назокат, тан пайкари латофат,
Лаб чашмаи ҳаловат, рӯ матлаи саодат,
Айни чу дида он маҳ боре ба ин қиёфат,
«Дигар надида худро то домани қиёмат,
Сойиб, касе, ки ўро масту хароб дида».

Ғазали Фарзона

Булбул, ки кард ҳичрат, гул ноздонаи кист,
Булбул забонбурида, савсан забонаи кист?

Дар нуҳ фалак садо зад фарёди бечавобам,
К-он ошнои рафта дар ошёнаи кист?

Он шамъи анчумафрӯз, он офтоби Наврӯз
Шодии равшани кӣ, нозу баҳонаи кист?

Аз хонақоҳи боло бонги маёмай ояд,
Хуршеди арғавонӣ оби муғонаи кист?

Эй пирзоли гардун, худро мазан ба гӯлӣ,
Захме, ки хӯрдаам ман, аз тозиёнаи кист?

Моро ба лутф бинвоз, қудсошёнаи ман,
Ин осмони нухту⁶⁵ дар рӯи шонаи кист?

Шаб номаест манзум аз ҳарфҳои анҷум,
Оҳ, ин таронаи кӣ, оҳ, ин таронаи кист?!

⁶⁵ Нухту – нухқабат.

СОҶИНОМАИ РОК

*Ғазали
Мирзо Азими Сомӣ*

Шуд зи рӯят барги гул дар бӯстон хушрангубӯ,
Ёфт пеши боғбон сарв аз қади ту обрӯ.

Фитнаҳо мерезадам ҳар лаҳза бар сар, чун туро
Шона гирад зулф, ё ойна гардад рӯ ба рӯ.

Чехра - гул, қад- сарв, абрӯ- моҳи нав, рӯят- қамар,
Пайкарат- самину соид- симу мушки сода- мӯ.

Абруят мушкин ҳилол омад ба ташбеҳи дигар,
Оразат рангин баҳору чаъди зулфат мушкбӯ...

Ғазали Саъдии Шерозӣ

Дӯст медорам ман ин нолидани дилсӯзро,
То ба ҳар навъе ки бошад, бигзаронам рӯзро!

Шаб, ҳама шаб, интизори субҳрӯйе меравад,
К-он сабоҳат нест ин субҳи ҷаҳонафрӯзро.

Ваҳ, ки гар ман боз бином чехри меҳрафзои ӯ,
То қиёмат шукр гӯям толеи пирӯзро.

Гар ман аз санги маломат рӯй барпечам, занам,
Ҷон сипар карданд мардон новаки дилдӯзро!

Комҷӯёнро зи нокомӣ чашидан чора нест,
Бар зимистон сабр бояд толиби наврӯзро.

Оқилони хӯшачин аз сирри Лайлӣ ғофиланд,
Ин каромат нест ҷуз Маҷнуни хирмансӯзро!

Ошиқони дину дунёбозро ҳосийятест,
К-он набошад зоҳидони молу ҷоҳандӯзро.

Дигареро дар каманд овар, ки мо худ бандаем,
Ресмон дар пой ҳоҷат нест дастомӯзро!

Саъдиё, дӣ рафту фардо ҳамчунон мавҷуд нест,
Дар миёни ину он фурсат шумор имрӯзро!

Ғазали Носири Бухорӣ

Шамъи Эрон гӯямат ё моҳи Тӯрон хонамат,
Қиблаи дил донамат ё каъбаи ҷон хонамат?!

Ҳамчу ҷонӣ ногузиру ҳамчу ақлӣ дилфурӯз,
Хуштар аз ҷону ҷаҳон он чист, то он хонамат?!

Хонамат фирдавс, чун аз чеҳра бардорӣ ниқоб
В-аз ду лаб чун рӯҳ бахшӣ, оби Ҳайвон хонамат.

Дар вафо бунёди меҳру дар сафо феҳристи ҳусн,
Дар макорим айни лутфу кони эҳсон хонамат.

Чун кашӣ дар базм бода, донамат Ҷамшеди вақт,
Чун кунӣ дар Рахш ҷавлон, Пури Дастон хонамат.

Чун ба ҳубӣ ҷумла ҳубон бандаи ҳусни туанд,
Подшоҳи дилбарону шоҳи ҳубон хонамат.

Аз руҳи гетикушо Маҳдии олам хонамат
В-аз лаби муъҷизнамо Исии даврон хонамат.

Сӯйи хешам хон, ки ман хонам туро ошиқнавоз,
Сӯйи ман бихром, то сарви хиромон хонамат.

Гӯш кун ашъори Носир, боздон асрори ӯ,
То миёни мардумон шоҳи сухандон хонамат.

Ғазали Маълоно Чомӣ

Ёри нозукдил, ки бемучиб зи ман озор дошт,
Умре аз теги тағофул хотирам афғор дошт.

Доштам бисёр дарду ҳасрат аз озори ӯ,
Бо ман озораш намедонам чаро бисёр дошт.

Кори ӯ ин буд, к-орад ошиқонро дил ба даст,
Чун маро афтод бо ӯ кор, даст аз кор дошт.

Дидаи бахти ман аз нодидани ӯ тира буд,
Равшан он чашме, ки биной аз он дидор дошт.

Огаҳ аз бедории шабҳои ман донӣ, ки кист?
Он ки бе рӯйи чунон моҳе шабе бедор дошт.

Мегузашт он сарву мемурдам зи ғайрат, к-аз чӣ рӯ
Бо вучуди чашми ман бар хоки раҳ рафтор дошт.

Буд Чомӣ бо сагонаш ёр, лек он сангдил
Гаҳ-гаҳе гар илтифоте дошт, бо агёр дошт.

Ғазали Нақибхон Туғрал

Дил ба тоқи абруйи ӯ майпарастӣ мекунад,
Чун кабутар дар равоқи Каъба мастӣ мекунад.

Аз баландӣ кай расам дар зурваи он остон,
Толеъу иқболи сустам сахт пастӣ мекунад!

Сурма дорад орзу чашм аз ғубори мадҳашон,
Хоки роҳашро чабинам пешдастӣ мекунад.

Ҳеч кас дар ишқи Лайлӣ нест ин ҷо устувор,
Кай чу Маҷнун дигаре даъвои ҳастӣ мекунад?!

Аҷз бошад дар талаб шамъи далели муддао,
Сад дуруст аз мӯмиё як дилшикастӣ мекунад.

Фикри мавзунам кунун, Туғрал, дар иқлими сухан
Ҳукми девони вазорат чун Маҳастӣ мекунад.

Ғазали Низом Қосим

Боғи дил ҳам гул кунад то боз, эй ҳамгил, биё,
Хушксорам зад ба чон, эй мавсими ҳосил, биё.

То биёяд чону дил андар канори ман, марав,
Хизмати тан мекушад охир маро, эй дил, биё.

Даступо то чанд бояд зад ба дарёи вучуд,
Даст деҳ инак маро, подор, эй соҳил, биё.

Оқили девона афзун гашту дунё шуд хароб,
Бар хароботи дил, эй девонаи оқил, биё.

Чон кучо? Дил чист? – Бе ту кай маро ояд ба ёд,
Чон туиву дил туй, эй чон, биё, эй дил, биё.

Эй зи дунё беҳ, ту дунёӣ, дили мо – заррае,
Аз барои ин дили ноқис, аё комил, биё.

Сӯйи сарчамъӣ, аё, эй шамъ, равшан кун раҳе,
Эй сари пурнур, эй сарчамъии маҳфил, биё.

Интизори зинда гаштан мекушад охир маро,
Сури Исрофили ман, эй зиндасози дил, биё.

УФАРИ РОК

*Ғазали мустазоди
Қамоли Хуҷандӣ*

Гуфт ёр:- Аз ғайри мо пӯшон назар!
Гуфтам:- Ба чашм,
В-он гаҳе дуздида бар мо менигар!
Гуфтам: - Ба чашм.

Гуфт: -Агар гардӣ шабе аз рӯи чун
моҳам ҷудо,
То саҳаргоҳон ситора мешумар!
Гуфтам: - Ба чашм.

Гуфт: - Агар гардад лабат хушк
аз дами сӯзони оҳ,
Боз месозаш чу шамъ аз гиря тар!
Гуфтам: - Ба чашм.

Гуфт: - Агар бар остонам об хоҳӣ зад
зи ашк,
Ҳам ба мижгонат бирӯб он хоки дар!
Гуфтам: - Ба чашм.

Гуфт агар сар дар биёбони ғамам
хоҳӣ ниҳод,
Ташнагонро муждае аз мо бибар!
Гуфтам ба чашм!

Гуфт: -Агар дорӣ хаёли дурри васли мо,
Қамоли,
Қаъри ин дарё бипаймо сар ба сар!
Гуфтам: -Ба чашм.

*Ғазали мустазоди
Алишери Навоӣ - Фонӣ*

Гуфт: -Роҳамро бирӯб, он симбар.
Гуфтам: -Ба чашм,
Гуфт: -Дигар раҳ бизан обаш, дигар.
Гуфтам: -Ба чашм.

Гуфт: -Агар рӯзе зи зулфам дур мондию
чудо,
Гиря мекун з-аввали шаб то саҳар.
Гуфтам: -Ба чашм.

Гуфт: -Агар бар ёди лаълам бодаи гулгун
хурӣ,
Косаҳо пур соз аз хуни чигар.
Гуфтам: -Ба чашм.

Гуфт: -Агар хоҳӣ ба рӯям чашми худ
равшан кунӣ,
Аз ҳама хубон бикун қатъи назар.
Гуфтам: -Ба чашм.

Гуфт: -Агар ёбад зи шоми ҳаҷр
чашмат тирағӣ,
Соз аз шамъи рухам нури басар.
Гуфтам: -Ба чашм.

Гуфт: -Бо чашмат бигӯ, к-аз хоки роҳи
тавсанам,
Нур ёбад сурмаро, миннат мабар.
Гуфтам: -Ба чашм.

Гуфт: -Фонӣ чунки аҳли ишқ сӯйи
маҳвашон
Бингаранд, он дам ту сӯйи мо нигар.
Гуфтам: -Ба чашм.

*Ғазали мустазоди
Бадриддин Ҳилолӣ*

Ёр гуфт: - Аз мо макун қатъи назар.

Гуфтам: -Ба чашм!

Гуфт:-Қатъан ҳам мабин сӯйи дигар.

Гуфтам: -Ба чашм!

Гуфт: - Бо мо дӯстӣ мекун ба дил.

Гуфтам: -Ба чон!

Гуфт: -Роҳи ишқи мо мерав ба сар.

Гуфтам: -Ба чашм!.

Гуфт: -Бо чашмат бигӯ, то дар миёни мардумон

Сўйи мо ҳар дам наяндозад назар.

Гуфтам: -Ба чашм.

Гуфт: -Агар бо мо сухан дорӣ,

ба чашми дил бигӯ,

То нагардад чашми мардумро хабар.

Гуфтам: -Ба чашм.

Гуфт: -Агар хоҳад дилат 3-ин лаъли майгун
хандае,

Гиряхо макун ба сад хуни цигар.

Гуфтам: -Ба чашм.

Гуфт: -Агар хоҳӣ ғубори фитна биншинад
зи роҳ,
Барфишон обе ба хоки раҳгузар.
Гуфтам: -Ба чашм.

Гуфт: -Агар дорад, Ҳилолӣ, чашми гирёнат
ғубор,
Кухли биной бикаш 3-ин хоки дар.
Гуфтам: -Ба чашм.

САРАХБОРИ РОСТ

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Соқӣ, ба нури бода барафрӯз чоми мо,
Мутриб, бигӯ, ки кори чаҳон шуд ба коми мо.

Мо дар пиёла акси рухи ёр дидаем,
Эй беҳабар, зи лаззати шурби мудоми мо!..

Ҳаргиз намирад он ки дилаш зинда шуд ба ишқ,
Сабт аст бар чаридаи олам давоми мо.

Чандон бувад карашмаву нози сиҳикадон,
К-ояд ба чилва сарви санавбархироми мо.

Эй бод, агар ба гулшани аҳбоб бигзарӣ,
Зинҳор арза деҳ бари чонон паёми мо.

Гӯ: -Номи мо зиёд ба амдо чӣ мебарӣ,
Худ ояд он, ки ёд наёри зи номи мо.

Мастӣ ба чашми шоҳиди дилбанди мо хуш аст,
З-он рӯ супурдаанд ба мастӣ зимоми мо.

Тарсам, ки сарфае набарад рӯзи бозхост
Нони ҳалоли шайх зи оби ҳароми мо.

Дарёи ахзари фалаку киштии ҳилол
Ҳастанд ғарқи неъматӣ Ҳоҷӣ Қавоми мо.

Бигрифт ҳамчу лола дилам дар ҳавои сарв,
Эй мурғи бахт, кай шавӣ, охир, ту роми мо?!

Ҳофиз, зи дида донаи ашке ҳамефишон,
Бошад, ки мурғи васл кунад қасди доми мо.

Ғазали Саъдии Шерозӣ

Эй дил, ба коми хеш чаҳонро бурида гир,
Дар вай ҳазор сол чу Нӯҳ орамида гир.

Бустони боғ сохта гир андар он, вале
Айвони қаср бар фалаки саркашида гир.

Ҳар неъмате, ки ҳаст ба олам, ту хӯрда дон,
Ҳар лаззате, ки ҳаст ба олам, чашида гир.

Ҳар бандае, ки ҳаст ба Бағдоду Руму Чин,
Он бандаро ба симу зари худ харида гир.

Кимхоби Миср, атласи Шому ҳарири Чин
Бибрида гир, дӯхта гиру дарида гир.

Он рӯз ёд аз сару анҷоми кор нест,
Сад бор пушти даст ба дандон газида гир.

Чун анкабут ҳастию моли ту чун магас,
Чун анкабут гирди магасро танида гир.

Саъдӣ, бидон, ки рӯҳи ту мурғест дар қафас,
Рӯзе қафас шикаставу мурғе парида гир.

Ғазали Камоли Хучандӣ

Сар бар дари туам, бинигар сарбаландиям,
Эй ман саги ту, афв кун ин худписандиям.

Гӯ ҳиндуи ду чашми ту баркаш зи ғамза тир,
Ман он наям, ки аз ту бурад теғи ҳиндиям.

Хуш гуфт зулф бо лаби ҷонбахши ту шабе:
-Хунӣ туй, чаро мани афтода бандиям.

Гуфтӣ: -Ба пурсиши ту чу оям чӣ оварам?
Раҳме биёр бар ману бар мустамандиям.

Хез, эй табиб, марҳаму дармон зиён макун,
К-ин дарди ўст, доғ кунад судмандиям.

Аз ман бибаст чашм ба ҳангоми нозу гуфт:
-Ҳорут, гӯ, биёву бибин чашмбандиям.

Бо лутфи табъ мардуми Шероз, аз Камол
Бовар намекунанд, ки гӯям хучандиям.

Ғазали Мавлоно Қомӣ

Соқӣ, биё, ки даври фалак шуд ба коми мо,
Хуршедро фурӯғ деҳ аз акси қоми мо.

Гулгуни май дарор ба майдон кунун, ки ҳаст
Раҳши сипеҳру тавсани айём роми мо.

Овард оби рафта ба чӯ боғи ҳусро
Сарви баландқомати тӯбихироми мо.

Товусвор тӯтии қон қилва мекунад
Аз фарри он Ҳумой, ки омад ба доми мо.

Гоҳе майи шабонаву гаҳ бодаи сабӯҳ,
Бингар вазифаи саҳару вирди қоми мо.

Қомӣ, ба васфи он лаби ширин шакар шикаст,
Хомуш мабод тӯтии ширинкаломи мо.

Ғазали Нозими Ҳиравӣ

Мо булбулон чу тори наво тоб додаем,
Гулзорро ба нағмаи тар об додаем.

Моро мағӯ гирифта, ки як олам изтироб
Аз дил гирифтаему ба симоб додаем.

Шояд ба пой чилваи сарве гузар кунад,
Мушти паре зи фохта бар об додаем.

Аз бас намудаем мудоро ба душманон,
Худро ба дасти таънаи аҳбоб додаем.

Бар мо агар нисор кунад ганҷҳо, кам аст,
Вайронаро башорати селоб додаем.

Нозим, чароғи охи ту равшан шавад, к-аз ӯ
Шабҳо чу дашти сина ба маҳтоб додаем.

Таронаи 1
Халқӣ

Сайри гули боғ бе ту ҳаром аст,
Бе лаби лаълат хун дили ҷом аст.

З-он ки рухи туст моҳи чаҳонтоб,
Равшании дил аз ту мудом аст.

Гуфтай: -Меҳмон мешавам имшаб,
Ҷон ба фидоят ин ҷӣ калом аст?!

Ханчари мижгон бар чигарам зад,
Шукр аз ин лутф, бахт ба ком аст.

Раъно-м, ҷойи ту холист,
Барно-м, ҷойи ту холист.

Таронаи 2

Ғазали Абдулқодири Бедил

Маст бар сарам омад офати дилу хуше,
Соя бар сарам афканд моҳи ҳолаогӯше.

Оразе зи май гулгун, лаб ба ранги ёкуте,
Чеҳра сандалинранге, бо ҳаё ҳамогӯше.

Зудчанги каммеҳре, дерсулҳи маҳруйе,
Шӯхи анбаринмӯйе, чома гулқабопӯше...

Таронаи 3

Дар кишвари ҳусну вафо, эй моҳи канъонӣ, биё,
Ман зарраи саргаштаам, хуршеди тобонӣ, биё!

Ҳамчун шифобахш аз қарам по неҳ ба сӯи кулбаам,
Беморам аз ишқ, эй санам, бар дард дармонӣ, биё!

То рафтӣ, эй гулпераҳан, шуд кулбаам байтулҳазан!
Чун ҷон даро дар мулки тан, эй моҳ, пинҳонӣ биё!

Ғаввоси баҳри дил шудам, гавҳар наёмад бар қафам,
Танг аст хилватхонаам, эй моҳи ман, танҳо биё!

Таронаи 4 **Халқӣ**

Пеши кӣ равам? Назди кӣ равам?
Азбаски дилам сӯи ту бошад.

Аз нозу ситам васли ту ба ман авло-авло,
Рӯят бинамо, то гул рӯяд сахро-сахро.

Оташ ба даруни синаам хирман-хирман,
Хунобаи ҳар ду дидаам дарё-дарё.

Таронаи 5 **Халқӣ**

Дил бурдани ғамзаҳои пинҳон як сӯ,
Пинҳон як сӯ.

Доғи дили душмане, боғи дили дӯст,
Дил аз ту чаро қанам, ки ҳулки ту нақӯст.
Ман туро садқа.

ТАЛҚИНИ УШШОҚ

Ғазали Ҳусайнӣ

Дӯш он маҳ бо лаби чӯ бо қади дилчӯ гузашт,
Чӯ зи гулшан, гулшан аз гул, гул зи рангу бӯ гузашт.

Нори бустонро зи шарми он қади гулгуни ёр
Ҷома аз тан, тан зи бистар, бистар аз паҳлӯ гузашт.

Гулрухонро дар ҳавои pistaи хандони ӯ
Дил зи ханда, ханда аз лаб, лаб зи гуфтугӯ гузашт.

Дурии роҳи ту чун фаҳмид мурғи номабар,
Нома аз пар, пар зи шаҳпар, шаҳпар аз бозӯ гузашт.

Дӯш дар базми ҳарифон даст афшондӣ ба ноз,
Даф зи мутриб, мутриб аз най, най зи ҳову ҳӯ гузашт.

Дид чун машшота ҳусну зебу орои туро,
Ғоза аз каф, каф зи шона, шона аз гесӯ гузашт.

Маҳвашеро то Ҳусайнӣ хост бинад чилвагар,
По зи чунбиш, чунбиш аз дил, дил зи ҷустуҷӯ гузашт.

Ғазали Хоқони Шарвонӣ

Бар сари бозори ишқ озод натвон омадан,
Банда бояд будану дар байъи қонон омадан.

Аз итоби дӯстон чун соя натвон даррамид,
Қон фишондан бояду чун соя бечон омадан.

Ишқбозонро барои сар буридан суннат аст,
Бар сари натъи маломат пойкӯбон омадан.

Ними шаб пинҳон ба кӯйи дӯст гумномон шаванд,
Шуҳраномонро мусаллам нест пинҳон омадан.

Бар сари ганҷ он шавад, к-ӯ пай ба торикӣ барад,
Машъала бар карда сӯйи ганҷ натвон омадан.

Қон дар ин раҳ наъли кафш омад, бияндозаш зи пой,
Кай тавон бо наъл пеши тахти султон омадан?!

Шарти Хоқонӣ-ст аз куфр ошкоро дам задан,
Пас ниҳон аз хокиён дар хуни имон омадан.

Ғазали Соиби Табрeзӣ

Мачлис имшаб аз фурӯғи лоларӯён равшaн аст,
Беҳабар ҳар сӯ ки меғалтад нигоҳам, гулшaн аст.

Ҷони ғoфилро сафар дар чордевoри таn аст,
Пойи хоболударo мaнзил кaнoри домaн аст.

Тирарӯзон якдигарро хуб пайдо мекунанд,
Сурмаи ӯ гӯшаи чашме ки дорад, бо мaн аст.

То ба чанд, эй офтоби ҳусн, мастурӣ кунӣ?
Чашми мо ҳайратнигоҳон кам зи чашми равзaн аст.

Эй сабои бемурувват, барқтозӣ вогузор,
Рӯҳи бемори ЗулҒайно ҳамаҳи пероҳaн аст.

Соиб, аҳволи мақоми дил чӣ мепурсӣ зи мaн?!
Хонаи ҳайратнасибони муҳаббат гулхaн аст.

Ғазали Ҳақназар Ғоиб

Зарра-зарра умри ширин меравад, ёдат кунам,
Об аз маҷрои дерин меравад, ёдат кунам.

Омадан хуш бошаду рафтан чӣ сангин асту сахт,
Зиндагӣ бо ҳукми сангин меравад, ёдат кунам.

Ханда бар лаб ахтари рӯз омад аз бурчи фалак,
Шуд саҳаргаҳ, наҷми заррин меравад, ёдат кунам.

Рӯйи махро дида, овардам ба хотир рӯйи ту,
Бе ту имшаб ёри дерин меравад, ёдат кунам.

Рафта будӣ аз ману гул чида аз домони дашт,
Ҳар касе аз дашт гулчин меравад, ёдат кунам.

Тирамаҳ наздик омад, мевазад боди хазон,
Фасли гул аз боғ ғамгин меравад , ёдат кунам.

Чӯ агар чӯше занад, ёд оварам аз чӯши дил,
Чӯйи умр аз чӯйи чин меравад, ёдат кунам.

Умри рангини ҷавониро амонат доштам,
Вақт шуд, дунёи рангин меравад, ёдат кунам.

СУПОРИШИ ТАЛҚИНИ УШШОҚ

Халқӣ

Ҳай дӯст – ҳай дӯст,
Доғи дили душмане, боғи дили дӯст,
Дил аз ту чаро канам, ки хулқи ту накӯст.
Ман туро садқа.

ТАРОНА

Бидеҳ зи дарси такаллум ба гулрухон сабақе,
Бимонад аз ту дар ойини дилбарон насақе.

Сазад, ки лоларухон анҷуман ба ту гиранд,
Ту офтобию лоиқ бувад туро шафақе.

НАСРИ УШШОҚ

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Агар он турки шерозӣ ба даст орад дили моро,
Ба холи ҳиндуяш бахшам Самарқанду Бухоро.

Бидеҳ, соқӣ, майи боқӣ, ки дар чаннат нахоҳӣ ёфт
Канори оби Рукнободу гулгашти Мусаллоро.

Фигон, к-ин лӯлиёни шӯхи ширинкори шахрошӯб
Чунон бурданд сабр аз дил, ки туркон хони Яғморо.

Зи ишқи нотамоми мо ҷамоли ёр мустағнист,
Ба обу рангу холу хат чӣ хочат рӯи зеборо?

Ман аз он хусни рӯзафзун, ки Юсуф дошт донистам,
Ки ишқ аз пардаи исмат бурун орад ЗуЛайхоро.

Агар дашном фармой в-агар нафрин, дуо гӯям,
Ҷавоби талх мезебад лаби лаъли шакархоро.

Насиҳат гӯш кун, чоно, ки аз ҷон дӯсттар доранд
Ҷавонони саодатманд панди пири доноро.

Ҳадис аз мутрибу май гӯву рози даҳр камтар чӯ,
Ки кас накшуду накшоёд ба ҳикмат ин муамморо.

Ғазал гуфтию дур суфтӣ , биёву хуш бихон, Ҳофиз,
Ки бар назми ту афшонад фалак иқди Сурайёро.

Ғазали
Амир Хусрави Деҳлавӣ

Дилам дар ошиқӣ овора шуд, оворатар бодо,
Танам аз бедилӣ бечора шуд, бечоратар бодо!

Ба торочи азизон зулфи ту айёрие дорад,
Ба хунрези ғарибон чашми ту айёратар бодо!

Рухат тоза-сту баҳри мурдани худ тозатар хоҳам,
Дилат хора-сту баҳри куштани ман хоратар бодо!

Гар, эй зоҳид, дуои хайр мегӯӣ, маро ин гӯӣ,
Ки ин овораи кӯӣи бутон оворатар бодо!

Дили ман пора гашт аз ғам, на з-он гуна, ки беҳ гардад,
Агар ҷонон бар ин шод аст, ё Раб, поратар бодо!

Ҳама гӯянд, к-аз хунхорияш халқе ба ҷон омад,
Ман ин гӯям, ки баҳри ҷони ман хунхоратар бодо!

Чу бо тардоманӣ хӯ кард Хусрав бо ду чашми тар,
Ба оби чашми покон доманаш ҳамвора тар бодо!

Ғазали Анвариш Абевардӣ

Маро сурат намебандад, ки дил ёре дигар гирад,
Маро бекор бигзорад, сари коре дигар гирад.

Дили худро диҳам панде, агарчи панд напзирад,
Ки бигзорад ҳавои ӯ, ҳаводоре дигар гирад.

Аз ӯ дури наёрам ҷуст, тарсам з-он, ки ногоҳе
Хурад зинҳор бо чонам, вафодоре дигар гирад.

Агар з-он лаъли шаккарбор бифрӯшад ба чон мӯйе,
Ризои ӯ бичӯяд чон, харидоре дигар гирад.

Гули боғи висолашро раҳо кардам ба нодонӣ,
Ба ҷойи гул зи ҳачри ӯ ҳаме хоре дигар гирад.

Ғазали Шайх Суҳайлӣ

Буте хоҳам, ки моҳи оразаш рашки қамар бошад,
Ниҳоли қомат аз ширинияш чун найшакар бошад.

Гирифтормони савдо аз насими зулфи мушкинаш
Замоне дарди сар, гоҳе давои дарди сар бошад.

Ба абрӯйи хамида қиблаи арбоби дил гардад,
Ба мижғони балочӯ офати аҳли назар бошад.

Чу хоҳад ҳуққаи маъҷуни лаълаш гавҳарафшонӣ,
Аз он май то хабар гардад касеро беҳабар бошад.

Ба ҳар сӯ пӯя⁶⁶ гирад рӯзи майдон бодпойи ӯ,
Фитода аз халоиқ оламе бар якдигар бошад.

Зи асбоби латофат ҳар чӣ бошад хубрӯёнро,
Ба танҳой маҳи рухсори ӯро он қадар бошад.

Набошад бо чунин зебой аз ҳусну вафо холӣ,
Суҳайлӣ, фикри хубе кардаӣ, хуб аст, агар бошад.

⁶⁶ Пӯя - гашти босуръат.

Ғазали Соиби Табрeзӣ

Набинад зери пойи хеш, раъно инчунин бояд,
Напардозад ба кас, ойинасимо инчунин бояд.

Зи шаккархандааш ҳар чашми мӯре тунги шаккар шуд,
Такаллуф бартараф, лаъли шакарҳо инчунин бояд.

Фалакро сабзаи хобида донад қадди раънояш,
Қиёматчилвагонро қадду боло инчунин бояд.

Нашуд аз дидаи Фарҳод ғоиб сурати Ширин,
Бинои Бесутунро корфармо инчунин бояд.

Зи гардиш монд даври осмон чун чашми курбонӣ,
Иёри чилваҳои ҳайратафзо инчунин бояд.

Зи нақши пойи ман рӯи замин дарёи оташ шуд,
Талабгори туро оташ таҳи по инчунин бояд.

Ба нили чашмзахмаш нест чархи нилгун кофӣ,
Азизи Мисрро рухсори зебо инчунин бояд.

Надорад водии мо лолазоре ғайри бўйи хун,
Зи худ рамкардаро домони сахро инчунин бояд.

Ниҳодам даст то бар дил, ҷунуни ман яке сад шуд,
Зи лангар мешавад шӯрида, дарё инчунин бояд.

Накард аз хоби ҳайрат ҷӯши дил бедор Соибро,
Нигоҳи ошиқон маҳви тамошо инчунин бояд.

Ғазали Файзулло Ансорӣ

Зи хоки пойи ту бар дидаи худ тўтиё кардам,
Барои дил фақат ишқи туро ман муттако кардам.

Ман аз ҷаври ту менолам, ба ҳоли ман тарахҳум кун,
Тарахҳум кун, ки бо ин шодии дил интиҳо кардам.

Ҷаҳонро ҷойи шодию ғами инсон биномиданд,
Ғаму шодии оламро даруни сина ҷо кардам.

Маро бо ёди ту шавқе бувад дар дил басо муҳкам,
Хаёлатро парастам, душманатро зери по кардам.

Агар бо дўстон як ҷо шавӣ ғамро фаромуш кун,
Суруди тозае хон, ки аз он кайфу сафо кардам.

Ба олам то муҳаббат ҳаст, ёрон, дар амон бошед,
Ки ман бо шеъри Ансорӣ шуморо ошно кардам.

Ғазали Муҳаммад Ғоиб

Омад баҳори гулфишон, Наврӯз шуд, Наврӯз шуд,
Сарсабзу рӯсурх одамон, Наврӯз шуд, Наврӯз шуд.

Бадҳол хушҳолӣ кунад, дилро зи ғам холӣ кунад,
Як ҳарф бошад дар забон: - Наврӯз шуд, Наврӯз шуд.

Гӯё ки аз абри сипеҳр борад фақат борони меҳр,
То кина гардад бенишон, Наврӯз шуд, Наврӯз шуд.

Дар шоҳахову лонаҳо, дар гӯшабоми хонаҳо
Хонанд ширин мурғакон: - Наврӯз шуд, Наврӯз шуд.

Аз чӯйҳо берун шуд об, рахшандатар гашт офтоб,
Дар остону осмон Наврӯз шуд, Наврӯз шуд.

Ояд ба гӯш овозҳо, густарда пойандозҳо
Аз атласи рангинкамон, Наврӯз шуд, Наврӯз шуд.

Пирони чӯёи Худо гӯянд ҳангоми дуо:
-Сад шукри даври беҳазон, Наврӯз шуд, Наврӯз шуд.

Дар баҳри шодӣ ҷумла гарқ, Наврӯз дорад Ғарбу Шарқ,
Чашн аст дар рӯйи ҷаҳон, Наврӯз шуд, Наврӯз шуд!

Ғазали
Қароматулло Олимзода

Ғаҳе маҳви чунуномези як наззора мегардам,
Ғаҳе бо чилвае монанди оташпора мегардам.

Ғаҳе чун сабза помолам, гаҳе чун руд менолам,
Ғаҳе чун пунба нарму гоҳ санги хора мегардам.

Ғаҳе андар сукутам ҳамчу бори шонаи тобут,
Ғаҳе чун мавчи меҳри кӯдаки гаҳвора мегардам.

Ғаҳе ҳамчун сипанди мичмарам дар маҳфили гарме,
Ғаҳе дар олами танҳои худ овора мегардам.

Ғаҳе рози вучуди хештан таҳқиқ месозам,
Ғаҳе дар ҷустуҷӯи собиту сайёра мегардам.

Ғаҳе мағрурам аз донишпажӯҳии дурӯғине,
Ғаҳе дарवेशи гардолудаи бечора мегардам.

Ба бозоре, ки қадри санги беоташ фузун бошад,
Ба мисли шишаи номуси дил садпора мегардам.

Таронаи 1

Ғазали Аҳриман

Омад насими субҳдам, тарсам, ки озораш кунад,
Таҳрики зулфи анбарин аз хоб бедораш кунад.

Шаб он бути гулпераҳан хобад чу дар саҳни чаман,
Булбул шавад масти суҳан в-аз нола хушёраш кунад.

Хуш он ки ҳичрондидае бинад чамоли ёри худ,
Дасте, ки бар сар мезанад, бар гардани ёраш кунад...

*Ғазали
Абдулқодири Челонӣ*

Аз хонумон овораам аз дасти ишқ, аз дасти ишқ,
Саргаштаву бечораам аз дасти ишқ, аз дасти ишқ.

Эй кошкӣ будӣ адам, то бозрастӣ аз алам,
Ман сӯзам аз сар то қадам аз дасти ишқ, аз дасти ишқ.

Парварда кардам хону мон, саргаштаам гирди чаҳон,
Гаштам заифу нотавон аз дасти ишқ, аз дасти ишқ,

Ҳар нимашаб аз гулхане, то рӯз созам маскане,
Чун гулхане шуд домане аз дасти ишқ, аз дасти ишқ,

Ҳар рӯзу шаб девонае, дар гӯшаи вайронае,
Гӯям ба худ афсонае аз дасти ишқ, аз дасти ишқ,

Ин сӯю он сӯ меҳазам, савдои хоме мепазам,
Ангушт бо дандон газам аз дасти ишқ, аз дасти ишқ,

Эй Хоча, моро чун шумо, сад фикр буд дар корҳо,
Шуд рост қору бори мо аз дасти ишқ, аз дасти ишқ,

Бо кас нагирам улфате, аз халқ дорам ваҳшате,
Чунам зи ҳар кас тухмате, аз дасти ишқ, аз дасти ишқ,

Муҳйӣ, Худоро хону бас, ин ғам мағӯ бо ҳеч кас,
Наъра мазан ту з-ин сипас аз дасти ишқ, аз дасти ишқ,

*Ғазали
Ҷалолуддини Балхӣ*

Омад баҳори ошиқон, то хокдон бустон шавад,
Омад нидои осмон, то мурғи ҷон паррон шавад.

Ҳам баҳр пурғавҳар шавад, ҳам шӯра чун Кавсар шавад,
Ҳам санг лаъли кон шавад, ҳам ҷисм ҷумла ҷон шавад.

Гар чашму ҷони ошиқон чун абри тӯфонбор шуд,
Аммо дилам дар абри тан чун барқҳо рахшон шавад.

Донӣ, чаро чун абр шуд дар ишқ чашми ошиқон?
Зеро ки он маҳ бештар дар абрҳо пинҳон шавад!

Эй шоду хандон соате, к-он абрҳо гириянда шуд,
Ё Раб, хучаста ҳолате, к-он барқҳо хандон шавад.

З-он сад ҳазорон қатраҳо, як қатра н-ояд бар замин
В-ар з-он ки ояд бар замин, ҷумла ҷаҳон вайрон шавад.

Ҷумла ҷаҳон вайрон шавад в-аз ишқи ҳар вайронае,
Бо Нӯҳ ҳамкиштӣ шавад, пас маҳрами тӯфон шавад.

Тӯфон агар сокин будӣ, гардон набудӣ осмон,
З-он мавҷи берун аз ҷиҳат ин шаш ҷиҳат ҷунбон шавад.

Эй монда зери шаш ҷиҳат, ҳам ғам бихур, ҳам ғам махур,
К-он донаҳо зери замин як рӯз нахлистон шавад.

Аз хок рӯзе сар кунад, он бех шохи тар кунад,
Шоҳе ду-се-ш ар хушк шуд, боқӣ-ш обистон шавад.

В-он хушк чун оташ шавад, оташ чу ҷон ҳам х(в)аш шавад,
Он ин набошад, ин шавад, ин он набошад, он шавад.

Чизе даҳонамро бибастан, яъне канори бому маст,
Ҳар чӣ ту з-он ҳайрон шавӣ, он чиз аз ӯ ҳайрон шавад.

Таронаи 2
(даромади Сабо)

Саъйе куну бо мардуми доно бинишин,
Ё бо санами латифу раъно бинишин.
З-ин ҳар ду агар ба ту муяссар нашавад,
Дар хонаи хаммор, биё, бо мо бинишин.

НАВРҶЗИ САБО

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Сабо, ба лутф бигӯ он ғизоли раёноро,
Ки сар ба кӯху биёбон ту додаи моро!

Шакарфурӯш, ки умраш дароз бод, чаро
Тафаккуде⁶⁷ накунад тӯтии шакархоро.

Ғурури хуснат иҷозат магар надод, эй гул,
Ки пурсише накуни андалеби шайдоро?

Ба хусну хулқ тавон кард сайди аҳли назар,
Ба дому дона нагиранд мурғи доноро.

Надонам аз чӣ сабаб ранги ошноӣ нест
Саҳиқадони сияхчашму моҳсиморо.

Чу бо ҳабиб нишинию бода паймоӣ,
Ба ёд ор ҳарифони бодпайморо!

Чуз ин қадар натавон гуфт дар чамоли ту айб,
Ки вазъи меҳру вафо нест рӯи зеборо.

Дар осмон на аҷаб, гар ба гуфтаи Ҳофиз
Самоӣ Зухра ба ракс оварад Масеҳоро.

⁶⁷ Тафаккуд - меҳрубонӣ, дилчӯйӣ.

Ғазали Котиби Туршези

Касе, ки моҳи рухат диду лаъли майгунро,
Ба чуръае нахарад косаҳои гардунро.

Гули ҷамоли туро нест рангу бӯи вафо,
Чӣ эҳтиёҷ ба гулгуна рӯи гулгунро.

Ҳазор шукр, ки аз поси шаҳри дил растам,
Гирифт лашкари ишқат даруну берунро.

Даме, ки тири ту гардад зи хунам олуда,
Ба пардаҳои дилам пок сози он хунро.

Чӣ айб, агар саги Лайлӣ ба пурсише рӯзе
Сафедрӯй кунад устухони Мачнунро.

Барои хеш басте толибони неъмату ганҷ
Фурӯ шуданду надиданд ганҷи Мачнунро.

Висоли он парӣ, эй Котибӣ, на афсона-ст,
Ба хуни мурғи дили худ навис афсунро.

ТАЛҚИНЧАИ САБО

Рубоии Хоҷа Ҳофиз

Рӯзе, ки фироқ аз ту дурам созад
В-аз ҳачри рухи ту носабуррам созад,
Гар чашм ба сӯйи дигаре боз кунам,
Ҳаққи намаки ҳусни ту кӯрам созад.

Ман бандаи он касам, ки шавқе дорад,
Бар гардани худ зи ишқ тавқе дорад.
Ту лаззати ишқу ошиқӣ кай донӣ
Ин бода касе хурад, ки завқе дорад!

Рубоиёти Ҷалолуддини Балхӣ

Ман зарра будам, зи кӯҳ бешам кардӣ,
Пасмонда будам, аз ҳама пешам кардӣ.
Дармони дили харобу решаи кардӣ,
Сармастаку дастакзани хешам кардӣ.

Ҳамхони туем, низ меҳмони туем,
Ҳам ҷамъи туему ҳам парешони туем.
Дар шишаи дил тахт ту неҳ, ҳукм ту кун,
Эй рашки парӣ, ҷунки парихони туем.

Умре руҳи ҳамдигар бидидем ба чашм,
Имрӯз, ки дар ҳам нигаридем ба чашм.
Аҳволи дили хештан аз бими рақиб
Гуфтем ба абрӯву шунидем ба чашм.

Супориши аввалин

*Аз ғазали
Абдулқодири Бедил*

Ҳама созҳо маҳви кори диланд,
Ҳама пардаҳо пардадори диланд.

УФАРИ УШШОҚ

*Ғазали Амирӣ
(Умархон)*

То ниҳод он симтан лаб бар лаби чоми шароб,
Кард рашки ӯ дили пурхуни ошиқро кабоб.

Ҳар кучо машшота бар гесӯи он маҳ шона зад,
Риштаи ҷони маро афтод чандин печутоб.

Хандаи лаълаш ба ҳангоми такаллум шуд падид,
З-он даҳони бенишон як нукта кардам интиҳоб.

Аз ҳаёли орази ӯ ошиқон ҷон медиханд,
Хуш аз он соат, ки аз рӯяш барандозад ниқоб.

Меҳурам хуни дилу сад нола иншо мекунам,
Бода нӯшад ҳар кучо он шӯҳ бо чангу рубоб.

Кардаам сад бор аз лаълаш саволи бўсае,
Аз лаби ҷонбахши ӯ як бор нашнидам ҷавоб.

Хок гардидам, тапидам, сурма гаштам, сӯхтам,
Аз тағофул во нашуд он чашми масти нимҳоб...

Ғазали Саъдии Шерозӣ

Эй ки гуфтӣ: -Ҳеч мушкил чун фироқи ёр нест,
Гар умеди васл бошад, ҳамчунон душвор нест.

Халқро бедор бояд буд аз оби чашми ман
В-ин ачаб, к-он вақт мегирям, ки кас бедор нест.

Нӯки мижгонам ба сурхӣ бар баёзи рӯи зард
Қиссаи дил менависад, ҳоҷати гуфтор нест!

Бедилонро айб кардам, лоҷарам бедил шудам,
Он гунахро ин укубат ҳамчунон бисёр нест.

Борҳо рӯй аз парешонӣ ба девор оварам
В-ар ғами дил бо касе ғӯям, беҳ аз девор нест.

Мо забон андаркашидем аз ҳадиси халқу рӯй,
Гар ҳадисе ҳаст, бо ёр аст, бо ағёр нест.

Қодирӣ бар ҳар чӣ, меҳохӣ магар озори ман,
З-он ки гар шамшер бар фарқам ниҳӣ, озор нест.

Эҳтимоли неш кардан воҷиб аст аз баҳри нӯш,
Ҳамли кӯхи Бесутун бар ёди Ширин бор нест.

Сарвро монӣ, валекин сарвро рафтор не,
Моҳро монӣ, валекин моҳро гуфтор нест.

Гар дилам дар ишқи ту девона шуд, айбаш макун,
Бадр⁶⁸ бенуқсону зар беайбу гул беҳор нест!

Лавҳашаллоҳ, аз қаду болои он сарви сихӣ,
З-он ки ҳамтояш ба зери гунбади даввор нест!

Дӯстон гӯянд: -Саъдӣ, хайма бар гулзор зан,
Ман гулери дӯст медорам, ки дар гулзор нест.

⁶⁸ Бадр- мохи пурра.

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Воизон, к-ин чилва дар меҳробу минбар мекунанд,
Чун ба хилват мераванд, он кори дигар мекунанд.

Мушкиле дорам, зи донишманди маҷлис бозпурс:
-Тавбафармоён чаро худ тавба камтар мекунанд?

Гўйиё бовар намедоранд рӯзи доварӣ,
К-ин ҳама қалбу дағал дар кори довар мекунанд.

Ё Раб, ин навдавлатонро бар хари худ-шон нишон,
К-ин ҳама ноз аз гуломи турку астар⁶⁹ мекунанд.

Эй гадои хонақах, барчаҳ, ки дар дайри муғон
Медиҳанд обею дилҳоро тавонгар мекунанд.

Хусни бепоёни ӯ чандон, ки ошиқ мекушад,
Зумраи дигар ба ишқ аз ғайб сар бармекунанд.

Бар дари майхонаи ишқ, эй малак, тасбеҳ гўй,
К-андар он ҷо тинати Одам мухаммар⁷⁰ мекунанд.

Субҳдам аз арш меомад сурӯше, ақл гуфт:
-Қудсиён, гўйи ки шеърӣ Ҳофиз аз бар мекунанд.

Супориши охири

Зи роҳи «Рост» гар оҳанг мекунӣ ба «Ҳичоз»,
Зи «Исфаҳон» гузаре ҷониби «Ирок» андоз.
Ба ноқа «Зангула»-и пардаи «Раҳовӣ» банд,
Дар ин мақом зи «Ушшоқ» бо «Сабо» пардоз.

⁶⁹ Астар - хачир.

⁷⁰ Мухаммар - сиришташуда, хамиркардашуда.

САВТИ УШШОҚ

Ғазали Шайдо

Камони абруят хамёзаҳову нозҳо дорад,
Хаданги тири мижгонат ба ҷон андозҳо дорад.

Ба зери зулфи худ пинҳон макун холи рухи худро,
Тазарви дил барои донае парвозҳо дорад.

Ба ҳарфе мекушӣ сад бору бозам зинда месозӣ,
Сухан аз лаъли ҷонбахшат чунин эъҷозҳо дорад.

Зи имоҳову шӯҳихои чашмони ту мефаҳмам:
-Ба холи ошиқи зорат ниҳонӣ розҳо дорад.

Чу най аз банд- банди устухонам нола меҳезад,
Қади хамгаштаам чун чанг сӯзу созҳо дорад.

Зи бас савдои олам бар сарам афтодааст, Шайдо,
Ба ранги косаи чинӣ сарам овозҳо дорад.

Ғазали Аскар Ҳаким

Саҳар чун ёдат овардам, навозид ин садо гӯшам,
Ки сад булбул ғазал сурх аст дар барги баногӯшам.

Ҳазор ангушти тарзахма занад дар боғҳо оҳанг
Зи рӯйи нутаи қалбам, ман аммо бе ту хомӯшам.

Маро ҳар тори ҳастӣ обшори савту оҳанг аст,
Вале дур аз канорат обшорони фаромӯшам.

Ба пеши пойи ту ҷорист чӯйе тозаву урён,
Намедонӣ, чаро бо сабзааш аз чашм мепӯшам?

Саҳар хуршед мебинад, ки дасте мезанам бар об,
Зи об ойина медорад ба симосо бару дӯшам.

Шаҳи гардуни шаб гирад арӯси мохро дар бар,
Шароби орзуятро ба ҷоми лола менӯшам.

Қиёми бодаи лабҳот бар ин ташна мегӯяд,
Ки гар имрӯз менӯшӣ, хуморовартар аз дӯшам.

Хумори дишабат дар сар, хумори дил, биё, ин ҷост,
Ки беш аз сад ҳазору як шаб аст имшаб, як оғӯшам.

*Ғазали
Алиш Муҳаммадиш Хуросонӣ*

Мабод, офат расад он лолаи рухсори хандонро,
Мабодо, нокасе бўсад лаби лаъли Бадахшонро.

Илоҳо ғайрро аз пеши роҳаш дур андозӣ,
Ки то нодида аз раҳ нагзарад ин ёри пазмонро.

Хасуди нохалафро назди ӯ бадгӯи худ дидам,
Кучо кӯтоҳдасте бад нагӯяд шоҳу султонро?!

Расад, эй кош, он рӯзи муборак, рӯзи меҳрафзо,
Ба ҳам чамъ оварад дар базми хубон чумла ёронро.

Илочи дарди моро ғайри ёри мо кӣ медонад?
Ту, охир, дард додӣ, аз пасаш бинмой дармонро.

Намози шукр меҳонам, ки дар олам варо дорам,
Бад-ин нармӣ кунам мағлуб лофи тоҷдоронро.

Итоби нозанинон лутфҳо дорад саранчомаш,
Зи ҳамворӣ шунидам қиссаи рӯди қухистонро.

Саҳар боди сабо мебурд аз гӯше ба оғӯше
Ба васфи ёри чонӣ нӯшбоди хушёронро.

Аҷаб дорам, чу бефарқон чаро нодида мегирад
Хуросонии бар аҳду вафо як умр шоёнро!

Ғазали Содиқи Каширӯдӣ

Маро ёди рухи ту мекашад ҳар дам ба сӯйи ту,
Хумори хандаҳоят мебарад бар гирди кӯйи ту.

Бибин, ҳар дам ба дил сад орзу чун чашма мечӯшад,
Ки то нӯшам шароби ишқи ошиқ аз сабӯйи ту.

Бидидам чехраи хубони зебои Фарангу Чин,
Надидам рӯйи зебое, ки бошад мисли рӯйи ту.

Фаромӯшам шавад ғамҳои ин дунёву он дунё,
Дар он соат агар бо панча созам шона мӯйи ту.

Ту, чоно, навбаҳори пургулӣ дар рӯзгори ман,
Чу булбул масту шайдо гаштаам аз рангу бӯйи ту.

Ба хусну бо латофат хубтарини ҷумла хубонӣ,
Малакро мекунад тасхири чон атвору хӯйи ту.

Кучо рӯ оварам, рӯйи ту ояд пеши чашмонам,
Ки дар чашмони Содик ҷой дорад акси рӯйи ту.

ТАЛҚИНЧАИ САВТИ УШШОҚ

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Соқӣ, биёр бода, ки омад замони гул,
То бишканем тавба дигар дар миёни гул!

Кӯрии хор, наъразанон то чаман равем,
Чун булбулон нузул⁷¹ кунем ошёни гул.

Дар саҳни бустон қадаҳе бода нӯш кун,
К-оёти хушдиӣ бирасид аз забони гул.

Гул дар чаман расид, машав эмин аз хазон,
Ёру шароб чӯю саробӯстони гул.

Ҳофиз, висоли гул талабӣ ҳамчу булбулон
Чон кун фидои хоки раҳи боғбони гул!

⁷¹ Нузул - фуруд омадан.

*Ғазали
Амир Хусрави Деҳлавӣ*

Ё Раб, чӣ буд имшабу меҳмони ман кӣ буд,
Таскини ҷони бесару сомони ман кӣ буд?

Бедор гашт бахтаму албатта, рост шуд,
Он ҷумла хобҳои парешони ман кӣ буд?

Шабҳо зи ҳаҷр зистам аз ҷони дигарон,
Имшаб, ки мурда зинда шудам, ҷони ман кӣ буд?

Хайрони оху нолаи ман буд то ба субҳ,
Боре, ниғаҳ кунед, ки хайрони ман кӣ буд?

Нагзошт оби дида, ки некӯ бибинамаш,
Ё Раб, ки пеши дидаи гирёни ман кӣ буд?

Беҳушиям бало шуд, агарна чу хоб кард,
Гар бўса додамаш, ниғаҳбони ман кӣ буд?

Жӯлида хостааст, тафаҳхус⁷² кун, эй рақиб,
К-он дам, ки хуфт, паҳлуи ҷонони ман кӣ буд?

Ман будаам ҳарифи шаробаш тамоми рӯз,
Шаб посбони давлати султони ман кӣ буд?

Бадноми рӯзгор шудӣ, Хусраво, зи ишк,
Расвои шаҳру кӯй ҷунон з-они ман кӣ буд.

⁷² Тафаҳхус - ҷустуҷӯ кардан, кофтуков кардан.

*Ғазали
Абдулқодирхочаи Савдо*

Гўйӣ, ки қадри ҳусни ман аз хат баланд шуд,
Оре, ки ҳусн кам шуд, аз он арҷманд шуд.

То дам задам зи ишқи ту, нозат баҳона чист?
Нағзӣ, ки зуд кард, ҳамон борбанд шуд.

Завқам наёфт чошнии эътибор, нест
Бурдан пиёла бар лабу гуфтан, ки қанд шуд.

Гўянд, рӯҳ бахшад лаъли ту чун Масеҳ,
Ин ҷон, ки дар тан аст маро, худписанд шуд.

Хотирнишони ёр нашуд тири оҳи ман,
То қоматам зи бори ғами ӯ каманд шуд.

Эй аҳли табъ, ошиқию шоирӣ балост,
З-ин ҳар ду пур ба мардуми доно газанд шуд.

Савдо, ман аз миёнаи ушшоқ ин ғазал
Дар тарки ишқ гуфтаму некӯ писанд шуд!

ШОДИБАХШИ САВТИ УШШОҚ

*Ғазали
Абдуррахмон Мушфиқӣ*

Баски дар дил ҳасрати чашми сиёҳаш доштам,
Оҳуе дидам, туфайли ӯ нигоҳаш доштам.

Дар дили шаб рӯ ба меҳнатхонаи ман дошт ғам,
Шуъла зад оҳам, чароғи пеши роҳаш доштам.

Қадри он шабҳо надонидам, ки то маҳ менишаст,
Чашми худ равшан ба рӯйи ҳамчу моҳаш доштам.

Шоми ҳичрон бар дили худ раҳм меомад маро,
Гарчи рӯзи худ сияҳ аз дуди оҳаш доштам.

Умр бигзашту сарам болини осоиш надид,
Солҳо аз зонуи худ такягоҳаш доштам.

Мушфиқӣ, рӯзе ки бояд чашм пӯшид аз ҷаҳон
Орзуи дидани чашми сиёҳаш доштам.

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Юсуфи гумгашта боз ояд ба Канъон, ғам махур,
Кулбаи аҳзон шавад рӯзе гулистон, ғам махур!

Эй дили ғамдида, ҳолат беҳ шавад, дил бад макун
В-ин сари шӯрида боз ояд ба сомон, ғам махур!

Гар баҳори умр бошад, боз бар тахти чаман
Чатри гул дар сар кашӣ, эй мурғи хушхон, ғам махур!

Даври гардун гар ду рӯзе бар муроди мо нарафт,
Доимо яксон намонад ҳоли даврон, ғам махур!

Хон, машав навмед, чун воқиф най аз сирри ғайб,
Бошад андар парда бозиҳои пинҳон, ғам махур!

Эй дил, ар сели фано бунёди ҳастӣ барканад,
Чун туро Нӯҳ аст киштибон, зи тӯфон, ғам махур!

Дар биёбон гар ба шавқи Каъба хоҳӣ зад қадам,
Сарзанишҳо гар кунад хори муғелон, ғам махур!

Гарчи манзил бас хатарнок асту мақсад бас баъид⁷³,
Ҳеч роҳе нест, к-онро нест поён, ғам махур!

Ҳоли мо дар фурқати ҷонону иброни⁷⁴ рақиб,
Љумла медонад Худои ҳолгардон, ғам махӯр!

Ҳофизо, дар кунчи ғакру хилвати шабҳои тор,
То бувад вирдат дуову дарс Қуръон, ғам махур!

⁷³ Баъид – дур.

⁷⁴ Иброн – пофишорӣ, истодагарӣ.

*Ғазали
Шоҳии Сабзворӣ*

Сарви моро ҳар замон дил мекашад сӯе дигар,
Чун гули раъно, ки дорад ҳар тараф рӯе дигар.

Ҳар кӣ дорад рӯйи дил дар қиблаи дидори ӯ,
Саҳв бошад сачда дар меҳроби абрӯе дигар.

Дар тариқи дӯстӣ собитқадам чун хок бош,
Чун сабо то чанд ҳар дам бар сари кӯе дигар?!

Қони бемори маро тоби шикебой намонд,
Эй табиб, ар оқили, чуз сабр доруе дигар.

Панд гӯйӣ, беш аз инам дар сафи тоат махон,
Зишт бошад рӯй дар меҳробу дил сӯе дигар.

Мавсими наврӯзу ман дар кунчи танҳой асир,
Ҳар касе дар сояи сарву лаби чӯе дигар.

Гар дили Шоҳӣ ба дашноме бичӯйӣ, дур нест,
З-он ки ҳамчун ӯ намебинам дуогӯе дигар.

Ғазали Маълоно Ҷомӣ

Рӯзи майдон аст, турки шаҳсавори ман кучост?
Чашми ҳар кас бар руҳи ёрест, ёри ман кучост?

Ошиқон ҳар кас ба рӯйи ёри худ хандону хуш,
Ман чунин ғамгин чароям, ғамгусори ман кучост?

То баранд аз ҷилваи хубӣ хичолат некувон,
Нимҷавлоне зи сарви гулғизори ман кучост?

Чанд гардам беқарору сабр ҳар сӯ инчунин,
Он шикебомӯзи ҷони беқарори ман кучост?

Дод кардам аз ғамаш умреву он бадхӯ нагуфт,
Он кӣ умре буд хоки раҳгузори ман, кучост?

Нест хуш бар домани покаш ғубори чун мане,
Бедиле, к-аз гиря биншонад ғубори ман, кучост?

Монд Ҷомӣ дур аз он дар, ваҳ, чӣ хуш бошад гаҳе
Бозпурсад, к-он ғариби хоксори ман кучост?

Ғазали Маълоно Ҷомӣ

Ҷуз ҳавои васли ту дар сар ҳавас набвад маро,
Гар кунӣ парвои ман, парвои кас набвад маро.

Баста ҷон эҳроми кӯйи туст, қолаб маҳрам аст,
Ҷуз дили нолон дар ин маҳмил ҷарас набвад маро.

Маст мегардам ба даври лаъли ту дар шаҳру кӯй,
Ҳеч бок аз шаҳнаву бим аз асас⁷⁵ набвад маро.

Даст меҳоҳам ба поят сояму молам ба рӯй,
Беш аз ин чизе зи лутфат мултамас⁷⁶ набвад маро.

Як нафас меҳоҳамат лаъли лабат дар коми хеш,
Лек ҳаргиз бо ту ҳадди ин нафас набвад маро.

Баъди дерам кардаӣ дашном, ҳолӣ бас макун,
З-он ки сад чандин ба ҳар дам аз ту бас набвад маро.

Гуфтай: -Ҳар дам расад аз Ҷомиям шеъре ба даст,
Чун кунам, з-ин хидмате беҳ дастрас набвад маро.

⁷⁵ Асас - посбони шабгард.

⁷⁶ Мултамас - илтимос, хоҳиш.

Ғазали Соиби Табрезӣ

Бишкуфад парвона, гар дар анчуман бинад маро,
Хезад аз булбул фиғон, чун дар чаман бинад маро.

Мисраи барҷастаи оҳам чунин, к-истодаам,
Об гардад шамъ, агар дар анчуман бинад маро.

Чархи очизкуш, ки чун шамъ оташам дар чон зада-ст,
Чашм дорам бар мазори хештан бинад маро.

Ҳамчу гург аз якдигар чашми ҳасудаш медарад,
Гар зи накши бўриё дар пераҳан бинад маро.

Нохуни ман обрӯи тешаи Фарҳод рехт,
Оҳ, агар Ширин ба чашми Кӯҳкан бинад маро.

То ақиқ аз содагӣ санҷид худро бо лабаш,
Чӯши ғайрат ташнаи хуни Яман бинад маро.

З-он намебандам лаб аз хоҳиш, ки ин чархи ҳасис
Рӯзиямро мебарад, гар бедаҳан бинад маро.

Гар чунин, Соиб, ғарибонро навозиш мекунад,
Чашм бикшояд чу ғурбат, дар ватан бинад маро.

СОҚИНОМАИ САВТИ УШШОҚ

Соқиномаи Мавлоно Қомӣ

Биё соқӣ, он оби озар биёр,
На май, балки кибрити аҳмар⁷⁷ биёр!

Ки бар мисси мо кимёӣ кунад,
Ба нақди хирад раҳнамоӣ кунад.

Биё, мутрибо, захма бар чанг зан
В-аз он парда ин дилкаш оҳанг зан!

Ки хуш вақти он бесарупо гадоӣ,
Ки зад афсари шоҳро пушти пой...

Биё, соқӣ, он қоми гетифурӯз,
Ки шабро ниҳад роз бар рӯйи рӯз,

Бидеҳ то зи макроварони ҷаҳон
Намонад зи мо ҳеч макре ниҳон.

⁷⁷ Аҳмар – сурх, сурхтар.

Соқиномаи Низомии Ганҷавӣ

Биё, соқӣ, он май нишон деҳ маро,
Аз он доруи беҳушон деҳ маро.

Бад-он доруи талх беҳуш кунам,
Магар хештанро фаромуш кунам.

Биё, соқӣ, аз сар бинех хобро,
Майи ноб деҳ ошиқи нобро.

Майе, к-ӯ чу оби зулол омада-ст,
Ба ҳар чор мазҳаб ҳалол омада-ст.

Биё, соқӣ, он арғавонӣ шароб
Ба ман деҳ, ки то маст гардам, хароб.

Магар з-он харобӣ навое занам,
Хароботиёнро салое занам.

УФАРИ САВТИ УШШОҚ

Ғазали Бадри Чочӣ

Ба ду чашми ту, ки мастони итобанд имрӯз,
Ба ду зулфи ту, ки бар моҳ ниқобанд имрӯз,

Ба ду шохи шакаринпистаи шӯрангезат,
Ки ба коми дили мо лаъли хушобанд имрӯз,

Ба ду рухсор, ки чун тоҷи хурӯсанд ин дам,
Ба ду абрӯ, ки сияҳ ҳамчу ғуробанд⁷⁸ имрӯз,

Ба ду зангибачаи симқабои ҷонсӯз,
Ки арӯсони саропардаи хобанд имрӯз,

Ба ду сунбул, ба ду наргис, ба ду лола, ба ду лаъл,
Ки ҳама марҳами ҷонҳои харобанд имрӯз,

Ки ман аз ҷоми ғамат беҳабару боҳабарам,
К-ин ҳама з-оташи ишқи ту кабобанд имрӯз.

⁷⁸ Ғуроб - зоғи сиёҳ.

*Ғазали
Чалолуддини Балхӣ*

Хабарат ҳаст, ки дар Миср шакар арзон шуд?
Хабарат ҳаст, ки дай гум шуду тобистон шуд?

Хабарат ҳаст, ки райҳону қаранфул дар боғ
Зери лаб хандазанонанд, ки кор осон шуд?

Хабарат ҳаст, ки булбул зи сафар боз омад,
Дар самоъ омаду устои ҳама мурғон шуд?

Хабарат ҳаст, ки дар боғ кунун шохи дарахт,
Муждаи нав бишунид аз гулу дастафшон шуд?

Хабарат ҳаст, ки чон маст шуд аз бўйи баҳор,
Сарви хуш рақсунон дар ҳарами султон шуд?

Хабарат ҳаст, ки лола рухи пурхун омад,
Хабарат ҳаст, ки гул косибаки девон шуд?

Хабарат ҳаст, ки дуздии дайи девона,
Шаҳнаи адли баҳор омаду ӯ пинҳон шуд?

Бистаданд он санамон хатти убур аз девон,
То замин сабз шуду бо сару бо сомон шуд.

Шоҳидони чаман аз пор қиёмат карданд,
Ҳар як имсол ба зебоии садчандон шуд.

Гулрухоне зи адам чархзанон омадаанд,
К-анҷуми чарх нисори қадами эшон шуд.

Нозири мулк шуд он наргиси маъзулшуда,
Ғунчаи тифл чу Исо фатину хатхон шуд.

Базми он ишратиён бори дигар зеб гирифт,
Боз он боди сабо бодадеҳи бустон шуд.

Нақшҳо буд паси пардаи дил пинҳонӣ,
Боғҳо ойинаи сирри дили эшон шуд.

Он чи бинӣ ту, зи дил чӯй, зи ойина мачӯй,
Ойина нақш шавад, лек натонад чон шуд.

Ғазали Лоиқ Шералӣ

Ба ҳама нағмаи ночӯр дилам месӯзад,
Ба ҳама тинати бенур дилам месӯзад.

Зи ҳама раъшаи пирона танам меларзад,
Ба асогирии ҳар кӯр дилам месӯзад.

Беди мачнун шуда сархам зи маломат бином,
Ба ҳама валвалаву шӯр дилам месӯзад.

Офтоб аз ҳасади шамъ наафтад зи фалак,
Ба шикоятгари пурзӯр дилам месӯзад.

Ҳар гаҳе то ба фалак роҳ барад маҳвора,
Ба дили ошиқи раҳдур дилам месӯзад.

Ба раҳи кӯршуда беравуою такутоз,
Ба сари холию мағрур дилам месӯзад.

Ба қади модари пирам, ки замингир шуда,
Мениҳад по ба лаби гӯр, дилам месӯзад.

САВТИ САБО

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Сабо вақти саҳар бўйе зи зулфи ёр меовард,
Дили шӯридаи моро зи нав дар кор меовард.

Ман он шохи санавбарро зи боғи сина баркандам,
Ки ҳар гул, к-аз ғамаш бишкуфт, меҳнат бор меовард.

Зи рашки тори зулфи ёр бар боди саҳар медод,
Сабо ҳар нофаи мушке, ки аз Тотор меовард.

Фурӯғи моҳ медидам зи боми қасри ӯ равшан,
Ки рӯй аз шарми ӯ хуршед бар девор меовард.

Зи бими ғорати ишқаш дили пурхун раҳо кардам,
Вале мерехт хуну раҳ бад-он ҳанҷор меовард.

Ба қавли мутрибу соқӣ бурун рафтам гаҳу бегаҳ,
К-аз он роҳи гарон қосид хабар душвор меовард.

Саросар баҳшиши чонон тариқи лутфу эҳсон буд,
Агар тасбеҳ мефармуд, агар зуннор меовард.

Афаллах⁷⁹, чини абрӯяш агарчи нотавонам кард,
Ба ишва ҳам паёме бар сари бемор меовард.

Аҷаб медоштам дишаб зи Ҳофиз чому паймона,
Вале манъаш намекардам, ки сӯфивор меовард.

⁷⁹ Афаллах – Худо бибахшад.

*Ғазали
Амир Хусрави Деҳлавӣ*

Зимистон меравад, айёми гулҳо пеш меояд,
Зи боди субҳ моро бўйи он бадкеш меояд.

Сабо мечунбаду бозам парешон мекунад аз сар,
Диле бадбахт, агар вақте ба ҳоли хеш меояд.

Расид айёми гул в-он шӯх хоҳад рафт дар бустон,
Аз он рӯзе, ки метарсидам, инак пеш меояд.

Сари девонагиро мужда деҳ, эй санги бадномӣ,
Ки боз он фитна баҳри ақли дурандеш меояд.

Чӣ ғам медорадат, бихром хуш-хуш, чони ман, чандон
Раҳо кун, то намак бар синаҳои реш меояд.

Ба чон зан тир, не бар дида, то ин як дами боқӣ
Кунам наззорае, к-он аз кадомин кеш меояд.

Аз ин хирман намонда коҳбарге, мағрӣ, эй дида,
Ки беш аст оташам ҳарчанд борон беш меояд.

Макун нозе, ки мехонад зи баҳри тирборонат,
Дар он ҳазрат кучо ёди дили дарвеш меояд?

Наёрам бурд номи лаб, ба дуздӣ ғамза зан гаҳ-гаҳ,
Ки Хусрав не зи баҳри нӯш, баҳри неш меояд.

Ғазали Сайфи Исфрангӣ

Ту имшаб доди ман аз худ бихоҳӣ дод, ман рафтам,
Ту хуш биншину май менӯш, зӣ дилшод, ман рафтам.

Маро бо ту умеди кордорӣ шод бошад ҳам,
Чу дониستم, ки бо хӯйи ту кор афтод, ман рафтам.

Чу кардӣ чашми умеди маро дар хоб, ман хуфтам,
Чу додӣ хирмани умри маро бар бод, ман рафтам.

Ту бо ман арбадачӯйиву ман бехештан аз ту,
Ту сармастию ман ҳушёр аз бедод, ман рафтам.

Ба исми дӯстгонӣ аз барои ному нанг имшаб
Ба чоми бодае ҳаргиз накардӣ ёд, ман рафтам.

Туро дар айби ман чустан баҳона кам намеояд,
Аз ин пас пеши кас аз ман макун фарёд, ман рафтам.

Дилам дар хидмат аст имшаб, гуломиро камар баста,
Ту донию дилам, он гаҳ шабат хуш бод, ман рафтам.

*Ғазали
Муҳаммадаминхоҷа Кошиф*

Ба чуз меҳри ту кардам аз ҳама қатъи умед ин ҷо,
Маро шуд ишқ бар қуфли дари мақсад калид ин ҷо.

Дихад дашном дарбонаш, сағи ӯ мегазад поям,
Касе дар кӯйи ӯ маҳрумтар чун ман надид ин ҷо.

Дар ин гулшан, ки маҳрумист рангу бӯйи гулҳояш,
Гули шодӣ ба домони таманно кас начид ин ҷо.

Зи абри номуродӣ рехт борони сияхбахтӣ,
Дар ин мазраъ зи ҳар сӯ донаи ҳасрат дамид ин ҷо.

Чу толеъ шуд зи бурчи ҳусн нури меҳри рухсораш,
Ба ранги субҳдам чайби шикебой дарид ин ҷо.

Ба саҳрои чунун чун гирдбод овора гардидам,
Ғизоли ваҳшатам аз суҳбати мардум рамид ин ҷо.

Ғазаб меборад аз абрӯи ӯ сӯйи асиронаш,
Кунад чашмаш зи мардум дилбарихои ҷадид ин ҷо.

Ба сӯйи нафс, Кошиф, сад ҷаҳон оворагӣ дидам,
Сари шӯрида дар кунҷи қаноат орамид ин ҷо.

ТАЛҚИНЧАИ САВТИ САБО

Ғазали Саъдӣ Шерозӣ

Вақти тараб хуш ёфтам он дилбари таннозро,
Соқӣ, биёр он чоми май, мутриб, навоз ин созро!

Имшаб, ки базми ошиқон аз шамъи рӯят равшан аст,
Оҳиста, то набвад хабар риндони шоҳидбозро.

Дӯшина, май хӯрдӣ магар, чашмат гувоҳӣ медиҳад?
Май бо ҳарифе хур, ки ӯ пӯшида дорад розро.

Чашмони шӯху абрувон новак ба ҷонам мезананд,
Ё Раб, кӣ дода-ст ин камон он турки тирандозро?

Рӯйи хушу овози хуш доранд ҳар як лаззате,
Бингар, чӣ хуш лаззат бувад маҳбуби хушовозро!

Саъдӣ, ту мурғи зиракӣ, ҷунат ба дом овардаанд?
Мушкил ба дом орад касе монанди ту шаҳбозро.

Ғазали Сайфи Фарғонӣ

Ман тухфа аз дил мекунам, наздики чонон мебарам
В-ар низ гӯяд: -Қон бидеҳ. Ман-банда фармон мебарам.

Чун ман гадои ҳеч кас чуз қон надорам дастрас,
Маъзурам, ар пойи малах назди СуЛаймон мебарам.

Ман кори ишқи дӯстро осон ҳамепиндоштам,
Боре гарон бардоштам, афтону хезон мебарам.

Гар тег бар рӯям занад, рӯ барнагардонам аз ӯ,
Бо дӯст аҳде кардаам, лобуд⁸⁰ ба поён мебарам.

Ҳар шаб ба овози сагон оям ба кӯйи дилситон,
Оре, ба бонги булбулон раҳ суйи бустон мебарам.

Он дӯст пойи хештан дар домани ман мекунад,
Ҳар гаҳ, ки баҳри фикри ӯ сар дар гиребон мебарам.

То зад ғамаш чавғони худ бар аспи майдонии ман,
Ман гӯйи давлат ҳар замон аз подшоҳон мебарам.

В-аз ҳасрати он дӯстон чун Сайфи Фағонӣ сухан
Гавҳар ба сӯйи маъдану луълӯ ба Уммон мебарам.

Чун Саъдӣ аз рӯйи вафо мегӯям, эй кони сафо,
«Ман дӯст медорам чафо, к-аз дасти чонон мебарам».

⁸⁰ Лобуд - ночор.

ШОДИБАХШИ САВТИ САБО

Ғазали Фузулӣ

Зихӣ дамодам ба бӯйи зулфат машоми ман хуш,
димоғи ман тар,
Маро замоне мабод ҳолӣ ҳаёлат аз дил, ҳавоят аз сар.

Туй бутонро шикаста равнак, гул аз ту дорад ҳазор ҳичлат,
Бутӣ ту, аммо бути сухангӯ, гулӣ ту, аммо гули суманбар.

Ман аз ту беҳуд, ту ғофил аз ман, зи ҳаҷр мурдам,
 чӣ чора созам?
На бо ман улфат туро муносиб, на бе ту тоқат
 маро муяссар.

Накарда раҳме ба чашми пурхун ба холи махзуни
 мо нухуфтӣ,
 Ду лаъл хандон, ду чашм фаттон, ду зулф печон,
 ду рӯй анвар.

Бад-он умедам, ки боз ойӣ, намонда тоқат дар интизорат
 Ду даст дар дил, ду пой дар гил, ду чашм бар рах,
 ду гӯш бар дар.

Зи ҳачри зулфи сиёҳоре марост рӯзе ба шаб баробар,
Зи барқи оҳи ҷаҳонфурузам марост шому саҳар баробар...

Ғазали Исмати Бухорӣ

Зихӣ ду чашмат ба хуни мардум кушода тирӯ
кашида ханҷар,
Руҳи чу моҳат сабоҳи давлат, хати сиёҳат шаби муанбар.

Ба шамъу бода чӣ ҳочат афтад, агар чашонӣ в-агар намоӣ
Зи лаъли нӯшин майи мусаффо, зи рӯйи зебо маҳи мунаввар.

Фитад дар обу равад дар Оташ, ба гоҳи чилва,
ба вақти ханда,
Зи шарми қаддат ниҳоли Тӯбо, зи рашки лаълат
зулоли Кавсар.

Дили ману ту, туву дили ман, ману ғами ту, ғами туву ман
Чу ҷаннату хур, чу хурру ҷаннат, чу пайкару рӯх,
чу рӯҳу пайкар.

Ғубори кӯят ба дида нуру хаёли рӯят чу нури дида,
Қади баландат баробари ҷон, лаби чу қандат
ба ҷон баробар.

Хати ту бар лаълу лаъл бо рух, руҳи ту дар хай,
хайи ту бар лаб,
Шабу шаробу шароб бо гул, гулу гулобу гулобу шаккар.

Зи ҷайби якто намуда рӯйе хати суманбӯ ба тоби мӯят,
Хур аз ҳариру қамар зи қиру гул аз абиру суман зи анбар.

Ба даври ҳуснат шуда фасона, ба бутпарастӣ ҳазор чун ман,
Ба теғи зулфат бурида улфат, зи тоати бут ҳазор кофар.

Зи чашми масту зи шаҳди лаълу зи гарди наълу
зи моҳи рӯят,
Шакар шакиру сакар сакиру насар насиру назар пурахтар.

Зи ҳалқаи мӯ, зи лаъли дилчӯ, зи нури рӯю насими бўят
Чаҳон парешон, забон дурахшон, чаҳон гулистон,
чаман муаттар.

Зи чашми бемору лаъли хунхору шавқи дидору ранги рӯят
Дарун харобу диле кабобу назар пуробу чигар пурозар.

Хаю лабону руху даҳону чаҳи занаҳдону хайли мижгон
Майи раҳиқу гули ақиқу чаҳи амиқу синону ханчар.

Дили ману ту зи зулфи ғамза, қаду хаду хат, тану дили ту
Асири занчиру теғу тиру гулу абиру ҳариру мармар.

Хати сиёҳу камони абрӯ, рухи чу моҳу лаби сухангӯ,
Шаби умеду ҳилоли иду гули сафеду шароби аҳмар.

Намуда рӯю даҳони тангу изори гулрангу чашми мастат,
Зи Маҳ Суҳо в-аз Суҳо Сурайё, зи ҳола лола, зи лола абҳар.

Ду чашми ҷоду ба дилрабой; яке ба шӯхӣ, яке ба мастӣ
Зи қавси мушкин кушода тире зи хайли мижгон
кашида лашкар.

Ду лаъли дилчӯ ба ҷонфизой; яке ба посух, яке ба ханда
Зи гунча шаккар фишонда бар гул, зи зарра Парвин
намуда бар х(в)ар.

Ҳавои кӯю балои ишқу гудози тире ғубори наълат
Ба ҷон мувофиқ, ба дил муносиб, ба сина лоиқ,
ба дида дарх(в)ар.

Ба сад чунин ҳусну дилрабой адам намоӣ ба пеши чашмам,
Агар насой рухи иродат ба пеши пойи шаҳи музаффар...

Ғазали Асирии Хучандӣ

Зихӣ баҳоре, зи файзи субҳаш бароварад сар зи чайби
баҳман,
Дихад шукӯҳи сифандёрӣ ба хоназодони хоки гулшан.

Ҳаво СуЛаймони авчи рифъат, баҳор Билқиси тахти иззат,
Чаман паризоди Қофи шавкат, хазон сияҳдил чу оҳи Бежан.

Навои булбул чу лаҳни Довуд, фиғони кумрӣ фусуни Осаф,
Сабо чу Худхуд паямбари айш, ҳаво чу Билқис Худои
гулшан.

Нигоҳи наргис ғизолбардӯш, канори гул чоҳи Юсуфоғӯш,
Суман ЗулЛайҳои парниёнпӯш, қабои ғунча даридадоман.

Ниҳода даврон ба чехра ғоза, замона пӯшида тахти тоза,
Ҷаҳон арӯси ҳашамҷамоза⁸¹, изори олам чу гул мулавван.

Ба шона шамшод зулфи пирӯз, ҷаъди сунбул кушуда гесӯ,
Ба оби бустон сиришта оҳу, ба оби гулзор шуста Хутан.

Бунафша масти шароби Мӯсо, шукуфа ёзида дасти байзо,
Шаҷар асодори Пури Сино, шақоик афрӯхта шамъи Айман.

Асо зи шамшоду минбар аз гул, даҳон зи ғунча
фарогирифта,
Магар ба васфи амири Кобул забон кушода хатиби савсан.

⁸¹ Ҷамоза - шутури тезрафтор.

Зи зарби теғу синону гурзу нигоҳи тири адӯшиносаш
Адам вучуду хафо шухуду набуд буду гумон мубарҳан⁸².

Ба рӯзи рамзи равонситонаш ба теғ дода саломи хасмон,
Ба тир пурсида қалби аъдо, ба тӯб гуфта ҷавоби душман.

Зи субҳи лутфи сафобаҳораш намонда чин бар
чабини фағфур,
Зи шои қаҳри шафақнигораи Фаранг дорад
ба хун нишеман.

Ба фарқи икболи дӯстонаш саҳоби раҳмат кунад ҳумой,
Сари шаётини душманонро ба сеҳр созад ситора хирман.

Намози шукри саломати ӯ тавонад он кас гузорад, аммо
Зи субҳи ҳастӣ қиём варзад расад сучудаи ба шои мурдан.

Ба даври шоҳи малаксипоҳе ба чор чизам расон, илоҳӣ,
Майи мулавван, дили музаввақ⁸³, руҳи мусаффо,
тани мусамман⁸⁴.

Дилам турунҷе зи ғам кафида, руҳи нишоте надида дида,
Ба ин адо гар кунам қасида, ҷаҳонпаноҳе, мағир бар ман.

Агарчи худ зору мустамандам, Асири хору ҳаси Хучандам,
Ба ҷуз дуоят наменписандам ба ҳар диёру ба ҳар нишеман.

⁸² Мубарҳан - бодалел.

⁸³ Музаввақ – завқбахш

⁸⁴ Мусамман- фарбех.

СОҶИНОМАИ САВТИ САБО

Соқиномаи Хоҷа Ҳофиз

Муғаннӣ, навои тараб соз кун,
Ба қавлу ғазал қисса оғоз кун!

Ки бори ғамам бар замин дӯхт пой,
Ба зарби усулам баровар зи ҷой!

Биё, соқӣ, он чоми софисифат,
Ки бар дил кушояд дари маърифат.

Бидех, то сафои дарун орадам,
Даме аз кудурат бурун орадам!

Биё, соқӣ, он май, ки тезӣ кунад,
Ба боғи дилам мушкбезӣ кунад!

Бидех, то бинӯшам ба ёди касе,
Ки ҳаст аз ғамаш дар дилам хун басте!

Соқиномаи Низомии Ганҷавӣ

Муғаннӣ, самоёе барангез гарм,
Суруде баровар ба овози нарм.

Магар гармтар 3-ин шавад кори ман,
Касодӣ гурезад зи бозори ман!

Муғаннӣ, биё, чангро соз кун,
Ба гуфтан гулӯро хушовоз кун!

Маро аз навозидани чанги хеш
Навозишгарӣ кун ба оҳанги хеш!

Муғаннӣ ғиноро даровар ба чӯш,
Ки дар боғ булбул набояд хамӯш.

Магар хотирамро ба чӯш оварӣ,
Мани гунгро дар хурӯш оварӣ!

Муғаннӣ, саҳаргоҳ бар бонги руд
Ба ёд овар он «Паҳлавонӣ» суруд.

Нишоти ғино дар ман овар падид,
Фарогат диҳам, 3-он чи натвон шунид!

Муғаннӣ, бисоз аз дами ҷонфизой
Калиде, ки шуд ганчи гавҳаркушой.

Бар ин дар магар чун калид оварӣ,
Аз ӯ ганчи гавҳар падид оварӣ!

УФАРИ САВТИ САБО

Ғазали Маҳрами Бухорӣ

Хезед, яке сарви дилором биёред,
Арбоби тарабро ба дил ором биёред!

Бар мурғи дил аз холи лабаш дона бипошед
В-аз ҳалқаи зулфи сияҳаш дом биёред!

Ин маҷлиси унс аст, навои дафу тор аст,
Соқию гулу шамъу маю ҷом биёред!

Аз сарву гул, эй аҳли сафо, ном нагиред,
Дар маҷлиси мо сарви гуландом биёред!

Дар базми ман аз нутқу даҳону лабу чашмаш
Нуклу шакару пиставу бодом биёред!

Бар Маҳрам агар васли руҳаш нест муяссар,
Аз лаъли лабаш бўса ба пайғом биёред!

Ғазали Абулқосим Лоҳутӣ

Пур кардаам аз меҳри ту паймонаи дилро,
Бо шакли ту оростаам хонаи дилро.

Аз обу гили сидку вафо кардаам обод
Бо раҳбарии ишқи ту вайронаи дилро.

Ҷонона маро металабад, ӯ ба сар ояд,
Қурбон шавам ин ҳолати мастонаи дилро.

Раҳм ораду бар сина ниҳад дасти иродат,
Аз ман шунавад ҳар касе афсонаи дилро.

Як умр задам ғӯта ба дарёи муҳаббат,
То ёфтам он гавҳари якдонаи дилро.

Бар давлату хушбахтии дил рашк барад гул,
Бинад ба чаман чун рухи ҷононаи дилро.

Дар хонаву дар кӯчаву саҳро ҳама хонанд,
Афсонаи Лоҳутии девонаи дилро.

Ғазали Абулқосим Лоҳутӣ

Кай бошаду кай, рӯи туро боз бибинам,
Гулзори сари кӯи туро боз бибинам.

Ғамгин шудам, ин сарв, ки рафтор надорад,
Кай он қади дилҷӯи туро боз бибинам?

Хун мечакад аз ҳасрати шамшери ту аз чашм,
Пас, кай ҳамаи абрӯи туро боз бибинам?

Девона шудам дур зи дидори ту, вақт аст
К-он силсилаи мӯи туро боз бибинам.

Эй олиҳаи ҳусну вафо, як назар андоз,
То наргиси ҷодуи туро боз бибинам!

Бандам даҳан аз шиква, чу бо хандаву шодӣ
Он лаъли суҳангӯи туро боз бибинам.

Дур аз ту ҷаҳон дар назарам ранг надорад,
Кай бошаду кай, рӯи туро боз бибинам?

УШШОҶИ КАЛОН

Мухаммаси Тоҷуддавлаи Раиштӣ

Қади ман аст ба олам фиканда ғавғоро,
Кучо бувад масале дилбарони раъноро.
Ҷамоли ман ба ҷаҳон реҳт шӯру савдоро,
«Агар ба бод диҳам зулфи анбаросоро,
Ба доми хеш кашам оҳувони саҳросоро».

Манам, ки рашки басте дилбарони моҳвашам,
Мисоли нукраи хомам, ки нест ҳеч ғашам,
Зи ҷоми ҳусн ба ҳар ишвае шароб кашам,
«Агар ба наргиси шаҳлои хеш сурма кашам,
Сияҳ кунам ба ҷаҳон рӯзгори Лайлоро».

Агар ба маҷлиси ушшоқ майли ханда кунам
В ё ки майли суҳанҳои дилбаранда кунам,
Зи лутфи худ ҳамаро мустадом банда кунам,
«Ба ними ғамза тавонам, ки мурда зинда кунам,
Хабар кунед зи эъҷози ман Масеҳоро».

Гулам ба гулшани маҳбуб, з-он ҳаменозам,
Маҳам ба бурчи латофат, ба ҳусн мумтозам,
Ба осмони малоҳат баландпарвозам,
«Агарчи кабкхиромам, вале-к шаҳбозам,
Ба пойи ман нарасад даст ҳеч анқоро».

Ба хоҳири ҳама маҳбуб, балки ҷононам,
Ба ҷисми мардуми ушшоқ қуввати ҷонам,
Сипоҳиям, зи сарои дил ин, ки медонам,
«Чу Тоҷдавла нишон шуд, ки хубрӯёнам,
Сабо, зи толеъи ман мужда деҳ шаҳаншоро».

УШШОҶИ САМАРҚАНД

Ғазали Зебуннисо

Биё, ки зулфи қачу чашми сурмасо ин ҷост,
Нигоҳи гарму адоҳои дилрабо инҷост .

Карашма теғу мижа ханчару нигоҳ алмос,
Шаҳодат ар талабӣ, дашти Қарбало ин ҷост.

Агар бихишт диҳандат, фиреби кас нахурӣ,
Қадам зи майкада берун манех, ки ҷо ин ҷост.

Зи пой то бар сараш ҳар кучо, ки менигарам,
Карашма домани дил мекашад, ки ҷо ин ҷост.

Китобхонаи олам варақ-варақ ҷустам,
Хати ту дидаму гуфтам, ки муддао ин ҷост.

Зақоти ҳусн агар медиҳӣ барои Худо,
Биё, ки Зебунисо ҳамчу ман гадо ин ҷост.

УШШОҶИ ИСФАРА

Ғазали Ҳилолӣ

Ба хоки пойи ту, эй сарви нозпарвари ман,
Ки чуз ҳавои висоли ту нест дар сари ман.

Ба роҳи ишқи ту хокам, тариқи ман ин аст,
Дар ин тариқ набошад касе баробари ман.

Ғами ту дар дили тангам нишасту мунфаилам⁸⁵,
Ки нест лоиқи ӯ кулбаи муҳаққари ман.

Зи чилваи суману сарв дил наёсояд,
Қуҷост сарви саҳиқомати суманбари ман.

Ҳазар кунед, рақибон, зи сели мижгонам,
Ки дардмандаму хун мечакад зи ҳанчари ман.

Ҳилолӣ, аз майи ишрат маро насибе нест,
Магар ба хуни чигар пур кунанд соғари ман.

⁸⁵ Мунфаил - хичолатманд, шармсор.

УШШОҚИ ҲОФИЗ

Ғазали Ҳоҷа Ҳофиз

Агар зи кӯйи ту бӯйе ба ман расонад бод,
Ба мужда қону ҷаҳонро ба бод хоҳам дод.

Агарчи гард барангехтӣ зи ҳастии ман,
Ғуборе аз мани хокӣ ба доманат марасод!

Ту то ба рӯйи ман, эй нури дида, дар бастӣ,
Дигар ҷаҳон дари шодӣ ба рӯйи ман накушод.

Хаёли рӯйи туам дида мекунад пурхун,
Ҳавои зулфи туам умр медиҳад бар бод.

На дар баробари чашмӣ, на ғоиб аз назарӣ,
На ёд мекуни аз ман, на меравӣ аз ёд.

Ба ҷойи таъна агар тег мезанад душман,
Зи дӯст даст надорем, ҳар чӣ бодо, бод!

Зи дасти ишқи ту Ҳофиз намебарад ҷонро,
Ки ҷон зи меҳнати Ширин намебарад Фарход.

Ғазали
Алиш Муҳаммадиш Хуросонӣ

Туро, ба боди сабо сад қасам, ки дилбандам,
Фиреби чашм наяст ин, ҳамӣ-ст савгандам.

Хаёли қомату қаддат маро рабуд аз ман,
Азоби олами ишқи ту гашт пайвандам.

Шароби шавқи ту шӯранда мағз дар мағзам,
Рабеъи⁸⁶ ҳусни ту сабзанда банд дар бандам.

Маро умед зи лабҳои нӯши ҳалвоист,
Худо кунад, ки расонӣ ду пора з-он қандам.

Хироми ҷилваи ту чанд мебарад дилро,
Улуви⁸⁷ ҳиммати ту чанд мекунад фандам?!

Ниҳоли қадди ту бином, напурсам аз Тӯбо,
Наими рӯи ту бином, наим⁸⁸ напсандам.

Мазори хоки маро то ниҳанд дар кӯят,
Диёри ишқи ту роҷидона побандам.

Тамоми хубии олам зи хубрӯён аст,
Азизи Миср бимонда ҳамин нақӯ пандам!

⁸⁶ **Рабеъ** - баҳор.

⁸⁷ **Улуви** - баландӣ, баргарӣ.

⁸⁸ **Наим** - дар қалимаи аввал саодатмандӣ ва дар сонӣ неъмат, мол, дорой.

УШШОҚИ СОДИРХОН

Ғазали Мавлоно Ҷомӣ

Ба як карашма зуЛайховаше дили моро
Чунон рабуд, ки Юсуф дили ЗуЛайхоро.

Фиғон, ки мурғи дилам сайди тифли нодон аст,
Ки болу пар шиканад мурғи риштабарпоро.

Сучуди хоки дарат бурданам таманно буд,
Ба хок мебарам имрӯз ин таманноро.

Ҳалоки Ҷомии дилхаста хост, ин кораш
Ба шакли шева ҷавонони сарвболоро.

ШОДИБАХШИ УШШОҚИ СОДИРХОН

Ғазали Бадриддин Ҳилолӣ

Эй ки мепурсӣ зи ман, к-он мохро манзил кучост?
Манзили ӯ дар дил аст, аммо надонам дил кучост?

Қони пок аст он парирухсор аз сар то қадам
В-арна шакле, ки чунин дар нақшу обу гил кучост?

Носеҳо, ақл аз муқимони сари кӯяш махоҳ,
Мо ҳама девонаем, ин ҷо каси оқил кучост?

Орзуи соқию пири мугон дорам, вале
Он ҷавони хубрӯ в-он муршиди комил кучост?

Ҳар шаби васл аз фурӯги моҳи гардун фориғам,
Инчунин моҳе, ки ман дорам, дар он маҳфил кучост?

Чун Ҳилолӣ ҳосили мо дарди ишқ омад, вале
Ишқбозонро ҳавои зухди беҳосил кучост?!

*Ғазали
Амир Хусрави Деҳлавӣ*

Зулф гирд овар, ки бозам дил парешон мешавад,
Рӯй пинҳон кун, ки бозам дида ҳайрон мешавад.

Ақлу ҳушу дил ҳаёлат бурду чонам мунтазир,
То ҳанӯз аз наргиси мастат чӣ фармон мешавад?

То каям сӯзӣ, ки ҳар субҳе дуои сабр хон,
Ин касеро гӯ, ки ўро шаб ба поён мешавад.

Он чи ман хурдам ғамат, боре пушаймон нестам,
Гар дили ту лутф нокарда пушаймон мешавад.

Ошиқонро сад бало беш аст гоҳи диданат,
Ќуз яке роҳат, ки боре мурдан осон мешавад.

Аз ҳалокам дӯстон ғамноку ман ҳуш мешавам,
К-он чи боре коми ҷонони ман аст, он мешавад.

Эй дили хаста, мадеҳ ёдам зи мижгонаш, аз он-к
Мӯй бар андоми ман ҳар бор пайкон мешавад.

Ќун ба поён ояд ин қисса, ки мегуфтам ба дард,
Як ҳадису сад табам хотирпарешон мешавад.

Эй ки пандам медиҳӣ, назди ту осон аст, лек
Он касе донад, ки ўро хона вайрон мешавад.

Он ки гуфтандат, ки аз ҳубон-т рӯзе бад расад,
Инак-инак, ҷони Хусрав гуфти эшон мешавад.

Варианти 2:

*Ғазали Амир Хусрав
дар иҷрои Содирхон Ҳофиз*

Кофири ишқам, мусулмонӣ маро даркор нест,
Ҳар рағи ман тор гашта, ҳоҷати зуннор нест.

Мо ғарибон аз тамошои гулистон бенасиб,
Доғҳои синаи мо камтар аз гулзор нест.

Сӯзи булбул кам нагардад, гар равад гул аз чаман,
Хусн бебунёд гардад, ишқ ноподор нест.

Аз сари болини ман бархез, эй нодон табиб,
Дардманди ишқро дору ба ҷуз дилдор нест.

Халқ мегӯяд, ки Хусрав бутпарастӣ мекунад,
Оре, оре, мекунад, бо халқи олам кор нест.

ДАРОМАДИ УШШОҚ

Ғазали Саййидои Насафӣ

Эй дил, чу булбул аз пайи он бевафо марав,
Аз дасти мо парида чу ранги ҳино марав.

Меҳроб з-интизори ту оғӯш карда во
Бар хонаи Худо, зи барои Худо, марав.

Дар базми гулрухон сабукӣ санги тафриқа-ст,
Эй бӯйи гул, ба ҳар нафасе чун сабо марав.

Ҳар ҷо равӣ, чу соя ба дастор ҳамрахӣ,
Чун офтоб сар зада бе раҳнамо марав.

Бо кумриён ҳаёти худ, эй сарв, бигзарон,
Зинҳор аз навои ҳазорон зи ҷо марав.

То кай ба мо сухан зи сари зулф мекунӣ,
Пайваста зери сояи боли хумо марав.

Бегонавор ҳарф ба гӯши касон манех,
Берун зи худ ба ҳар сухани ошно марав.

Эй Саййидо, ту поси дили худ нигоҳ дор,
То сар бувад ба ҷой, дар он кӯ ба по марав.

САРАХБОРИ НАВО

Ғазали Амирӣ

Бошад ба ёди лаъли ту ушшоқ дар наво,
Парварда найшакар ба умеди шакар наво.

Дил пора-пора гаштаву чон дар фиғон, ҳанӯз
Парголаҳо зи дида барояд ба ҳар наво.

Дорам ба ёди зулфи буногӯшат изтироб,
Дар шом нола дораму вақти саҳар наво.

То чанд аз дилам зи ғамат нола сар кашад?
То кай кашам ба ёди қадат аз чигар наво?

Дар кӯҳу беша нола кунам, манъи ман масоз,
Мачнун кунад ҳамеша ба ҳар дашту дар наво...

*Ғазали
Фаридуддини Аттор*

То офтоби рӯйи ту мушкин ниқоб баст,
Ҷонро шаб андаромаду дил дар азоб баст.

Тарсид зулфи ту, ки кунад чашми бад асар,
Хуршедро зи пардаи мушкин ниқоб баст.

Ногоҳ офтоби рухат теғ баркашид,
Пас теғи тез бар тутуқи⁸⁹ мушки ноб баст.

Гар чехраи ту дарнакушодӣ футӯхро,
Меҳост турраи ту раҳи фатҳи боб баст.

Олам, ки буд тиратар аз зулфи ту базе
Рӯйи ту кард равшану бар офтоб баст.

Як шуъла оташ аз рухи ту бар ҷаҳон фитод,
Селоби ишқ дар дили муште хароб баст...

Накқоши сунъро ҳама лутфи ту буд қасд,
Бар гул навишт нақши туву бар гулоб баст.

Чун хаймаи ҷамоли ту аз пеш баргирифт,
Аз зулфи анбарини ту бар вай таноб баст.

Ҷоне, ки гашт хайманишини ҷамоли ту,
Якборагӣ кӣ дар ҳаваси ҷоҳу об гашт.

Мискин Фарид дар ҳама олам диле, ки дошт,
Бигсаст поку дар ту ба сад изтироб баст.

⁸⁹ Тутук -парда .

Таронаи 1
Халқӣ

Э, вой, мо дар ин шаҳрем, чону дил побастӣ ту,
Э, вой, шӯҳи мане, доду ғигон аз дасти ту,
Э, вой, бемуҳобо хуни ошиқ рехтӣ,
Э, вой, доду фарёду ғигон аз дасти ту.

Эй, соқӣ, биёр бар он чоми май,
Ёр, мутриб навоз ин чангу най,
Ёр, бар ман бигӯ ин қиссаро,
Ёр, аз ман шунав ин нағмаро.

Таронаи 2
Халқӣ

Бастам дили худ, ёр, бар зулфи дилдор,
Ёра, дилбаста шудам,
Ёр, бар ишқ гирифтӣ, раҳме бинамо,
Ёр, бар синаи афғор ҷабре манамо,
Ёр, эй нозанино!

Илова

(Дар хонишҳои Бобо Чалол)

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Соқӣ, ба нури бода барафрӯз чоми мо,
Мутриб, бигӯ, ки кори ҷаҳон шуд ба коми мо.

Мо дар пиёла акси руҳи ёр дидаем,
Эй беҳабар, зи лаззати шурби мудомӣ мо!

Ҳаргиз намирад он ки дилаш зинда шуд ба ишқ,
Сабт аст бар ҷаридаи олам давоми мо.

Чандон бувад карашмаву нози саҳиқадон,
К-ояд ба ҷилва сарви санавбархиромӣ мо.

Эй бод, агар ба гулшани аҳбоб бигзарӣ,
Зинҳор арза деҳ бари ҷонон паёми мо.

Гӯ: -Номи мо зи ёд ба амдо ҷӣ мебарӣ,
Худ ояд он, ки ёд наёри зи номи мо.

Мастӣ ба ҷашми шохиди дилбандӣ мо хуш аст,
З-он рӯ супурдаанд ба мастӣ зимомӣ мо.

Тарсам, ки сарфае набарад рӯзи бозхост
Нони ҳалоли шайх зи оби ҳаромӣ мо.

Дарёи ахзари фалаку киштии ҳилол
Ҳастанд ғарқи неъматӣ Ҳочӣ Қавоми мо.

Бигрифт ҳамчу лола дилам дар ҳавои сарв,
Эй мурғи бахт, кай шавӣ, охир, ту роми мо?

Ҳофиз, зи дида донаи ашке ҳамефишон,
Бошад, ки мурғи васл кунад қасди доми мо.

Таронаи 3

Ғазали Мавлоно Чомӣ

Эй ба ханда лаълатро майли шаккарафшонӣ,
майли шаккарафшонӣ,
З-он ду лаб чӣ ширин аст, ёра, хандаҳои пинхонӣ.

Чун ту Юсуфи Мисрї, кай бувад ба ин хубї?
Дар миѐни махрӯѐн, ѐра офтоби тобонї.

Ин ки бар лаби лаълат, ёра, хол чист, медонӣ?
Ҳиндуест биншаста, ёра аз пайи ниғаҳбонӣ,
Ёра, аз пайи ниғаҳбонӣ.

Таронаи 4

Сарви нозам,
Бурдї дилам.
Ёр яла лал-ло,
Яла лалла-ялалло, ялалло,
Эво, ялалла-ялалло,
Дўст ялала-ялалло, ялалло, ялалло.

ТАЛҚИНИ БАЁТ

Ғазали Бадриддин Ҳилолӣ

Тарки ёрї кардию ман ҳамчунон ёрам туру,
Душмани чонию аз чон дӯсттар дорам туру.

Гар ба сад хори ҷафо озурда созӣ хотирам,
Хотири нозук ба барги гул наёзорам туру.

Қасди чон кардӣ, ки яъне даст кӯтах кун зи ман,
Чон зи каф бигзораму аз даст нагзорам туру.

Гар бурун оранд чонамро зи хилватгоҳи дил,
Нест мумкин, чони ман, к-аз дил бурун орам туру.

Як -ду рӯзе сабр кун, эй чони барлабомада,
3-он ки хоҳам дар ҳузури дӯст биспорам туру.

Инчунин к-аз савти мутриб базми айшат пурсадост,
Мушkil огоҳӣ шавад аз нолаи зорам туру.

Гуфтай: -Хоҳам Ҳилолиро ба коми душманон,
Ин сазои ман, ки бо худ дӯст медорам туру.

Ёр, дӯст ялалла лалло
Эво яла лалла-ло, дӯст.
Яла лалло, ялалла-ло.

*Ғазали
Амир Хусрави Деҳлавӣ*

Дилбаро, умрест то ман дӯст медорам ту ро,
Дар ғамат месӯзаму гуфтан намеёрам ту ро.

Вой бар ман, к-аз ғамат мемираму чон медиҳам
В-огаҳӣ нест аз дили бемори афғорам ту ро.

Эй ба ту равшан ду чашмам, гар дарорӣ сар ба ман,
Аз азизӣ ҳамчу нури дида медорам ту ро.

Дорӣ андар сар, ки бигзорӣ марову ман бар он-к
Дар ҷамеи умри худ аз даст нагзорам ту ро.

Хорию озор бар ман гар ба тег ояд зи ту,
Хорам андар дида, гар бо гул биёзорам ту ро.

Як замон аз пой наншастам зи ҷустучӯйи ту,
Ё кунам сарро фидоят ё ба даст орам ту ро.

Шарт нест, эй дӯст, бар Хусрав ту ро чандин ҷафо,
Шарм дор, охир, ки ман ёри вафодорам ту ро.

Ғазали Носири Бухорӣ

Ҳар дам аз дасти фироқат мешавад садпора дил,
Дарди дилро чорае пайдо нашуд, бечора дил!

Ҳамчу шамъаш то ба кай гаҳ сӯзию гоҳе кушӣ,
Удсон он беҳ, ки хокистар шавад якбора дил.

То насими зулфи ту меояд аз боди сабо,
Дар пайи боди сабо хоҳад шудан овора дил.

Зинда месӯзад дилам, боре биё наззора кун,
Гарчи бадҳол аст, меарзад ба як наззора дил.

Тиравактам, к-офтоби равшанам толеъ нашуд,
Ёфт ин бадтолей боз аз кадом истора дил?!

Турраи таррори ўро дил ба айёри гирифт,
Нест воқиф гӯйиё з-он наргиси айёра дил.

Шуд дили Носир зи баҳрат тира, охир рух намоӣ,
То магар равшан шавад аз акси он рухсора дил!

Ғазали Муҳаммад Иқбол

Чун чароғи лола сўзам дар хиёбони шумо,
Эй ҷавонони Ачам, ҷони ману ҷони шумо!

Ғўтаҳо зад дар замири зиндагӣ андешаам,
То ба даст овардаам афкори пинҳони шумо.

Меҳру маҳ дидам, нигоҳам бартар аз Парвин гузашт,
Рехтам тарҳи Ҳарам дар кофаристони шумо.

То синонаш тезтар гардад, фурӯ печидамаш,
Шуълае ошуфта буд андар биёбони шумо.

Фикри рангинам кунад назри тухидастони Шарқ
Пораи лаъле, ки дорам аз Бадахшони шумо.

Мерасад марде, ки занчири ғуломон бишканад,
Дидаам аз равзани девори зиндони шумо.

Ҳалқа гирди ман занед, эй пайкарони обу гил!
Оташе дар сина дорам аз ниёкони шумо.

Таронаи 1

Рубоии Хоҷа Ҳофиз

Дар сунбулаш овехтам аз рӯйи ниёз,
ёра, аз рӯйи ниёз, аз рӯйи ниёз,
Гуфтам:- Мани савдозадаро чора бисоз,
ёра, дӯст, чора бисоз, ёр чора бисоз.
Гуфто, ки лабам бигиру зулфам бигуздор,
Дар айши хуш овоз, на дар умри дароз!

Ороми ҷонам (а),
Сарви нозам(а)!

*Рубоиёти
Чалолуддини Балхӣ*

Имрӯз маҳам дастзанон омадааст,
Пайдову ниҳон чу нақши чон омадааст.
Масту хушу шангу беамон омадаст,
З-он рӯй чунинам, ки чунон омадааст.

Хезед, ки он ёри саодат бархост,
Хезед, ки аз ишқ ғаромат бархост.
Хезед, ки он латифқомат бархост,
Хезед, ки имрӯз қиёмат бархост!

Ишқат ба дилам даромаду шод бирафт,
Боз омаду рахти ишқ бинҳод, бирафт.
Гуфтам ба такаллуф: -Ду-се рӯзе бинишин,
Биншаст, кунун рафтаниш аз ёд бирафт.

Ишке бакамолу дилрабое бачамол,
Дил пурсухану забон зи гуфтан шуда лол.
З-ин нодиратар кучо бувад дигар ҳол,
Ман ташнаву пеши ман равон оби зулол!

Ороми чонам (а),
Сарви нозам (а)!

Таронаи 2
Халқӣ

Теғ ба каф меояд
Бо қасди ҷонам (а)
Сарви нозам (а)

НАСРИ БАЁТ

Ғазали Бадриддин Ҳилолӣ

Биё, биё, ки дилу чони ман фидои ту бод,
Саре, ки бар тани ман ҳаст, хоки пои ту бод!

Дилам ба меҳри ту сад пора боду ҳар пора
Ҳазор зарраву ҳар зарра дар ҳавои ту бод!

Зи хона то ба дар ойию по ниҳӣ ба сарам,
Сарам фитода ба хоки дари сарои ту бод!

Туро ба бисмили⁹⁰ ман гар ризост, бисмиллоҳ,
Биё, биё, ки қазо тобеи ризои ту бод!

Муқассирам⁹¹ зи дуо дар ҷавоби дашномат,
Малоики ҳама афлок дар дуои ту бод!

Мабод он ки раҳад ҳаргиз аз балои ту дил,
Дар ин ҷаҳону дар он низ мубталои ту бод!

Ба дард хӯй гирифтам, даво намехоҳам,
Ҳамеша дар дили ман дарди бедавои ту бод!

Чӣ лутф буд, рақибо, ки рафтӣ аз кӯяш,
Бад-ин савоб ки қардӣ, биҳишт ҷои ту бод!

Агар Ҳилолии бечора дар ҳавои ту мурд,
Барои мурдани ӯ ғам махур, бақои ту бод!

⁹⁰ Бисмил - сарбуридан

⁹¹ Муқассир - гунаҳгор.

Ғазали Сайфийи Бухорӣ

Зи баски дарди ту бар қони нотаवони ман аст,
Ҳалоки ман талабад, ҳар кӣ меҳрубони ман аст.

Табиб чораи ман чун кунад, ки гармии ишқ,
Ҳароратест, ки дар мағзи устухони ман аст.

Макун канор, к-аз ин бартараф нахоҳад шуд
Муҳаббате, ки миёни туву миёни ман аст.

Чунин ки зистанам бе ҳаёли ўст муҳол,
Ҳаёли ёр тасаввур кунӣ, ки қони ман аст.

Ба ғайри бодаву савдои гулруҳон, Сайфӣ,
Ба ҳар чӣ умри гиромӣ равад, зиёни ман аст.

Таронаи 1

Ман худ чи созам бо дилам, к-аз сина берун меравад,
Зеро ки аз пеши назар он чехрагулгун меравад.

Абрӯи ту, дилдори дил, бо ӯ бувад девона бас,
Ҳар кучо Лайлӣ равад ночор Мачнун меравад.

Лайлӣ намерурсад зи кас Мачнуни дилношодро?
Ширин намедонад магар чон кандани Фарҳодро!

Ман, ки бо ханчари ситам синаи худ шикофтам,
Ғайри ҷафои гулрухон чизи дигар наёфтам.

Ороми ҷони кистӣ?
Сарви равони кистӣ?

Таронаи 2

*Ғазали Амирӣ
(Умархон)*

То ишқи ӯ шуд як тараф, ошӯбу савдо як тараф,
Ман меравам бо як тараф, дил меравад бо як тараф.

Шабҳо ба гирди кӯйи ӯ бо шӯру ғавғо то сахар
Саргаштагонаш як тараф, девонаи мо як тараф...

*Ғазали
Ҷалолуддини Балхӣ*

Омад баҳор, эй дӯстон, манзил ба сарвистон кунем,
То бахти дар рӯ хуфтаро чун тахти Сарвистон кунем.

Ҳамчун ғарибони чаман бе по равон гашта ба фан,
Ҳам бастапо, ҳам гомзан азми ғарибистон кунем.

Ҷоне, ки рафт аз хокдон, номаш равон омад, равон,
Мо ҷони зонубастаро ҳамманзили эшон кунем.

Эй барг, қувват ёфтӣ, он шохро бишкофтӣ,
Чун растӣ аз зиндон, бигӯ, то мо дар ин ҳабс он кунем.

Эй сарв, бар сарвар задӣ, то аз замин сар барзадӣ,
Сарвар чи сайр омӯхта, то мо дар он сайрон кунем.

Эй гунча, гулгун омадӣ в-аз хеш берун омадӣ,
Бо мо бигӯ, чун омадӣ? -То мо зи худ хезон кунем.

Он ранги абҳар⁹² аз кучо в-он бўйи анбар аз кучо?
В-ин хонаро дар аз кучо? -То хидмати дарбон кунем.

Эй булбул, омад доди ту, ман бандаи фарёди ту,
Ту шоди гул, мо шоди ту, кай шукри ин эҳсон кунем?!

Эй сабзпӯшон чун Хизир, эй ғайбҳо гӯён ба сир,
То ҳалқаи гӯш аз шумо пурдурру пурмарҷон кунем.

⁹² Абҳар – равшан; чашми зебо.

Бишнава зи гулшан розҳо, бе ҳарфу бе овозҳо
Барсохт булбул созҳо, гар фаҳми он дастон кунем.

Овози қумрӣ то қамар баррафту тӯтӣ бар шакар
Меоварад алҳони тар, чон масти он алҳон кунем.

*Ғазали
Чалолуддини Балхӣ*

Эй ёри ман, эй ёри ман, эй ёри безинҳори ман,
Эй ҳаҷри ту дилсӯзи ман, эй лутфи ту ғамхори ман.

Эй дар замин моро қамар, эй нимашаб моро саҳар,
Эй дар хатар моро сипар, эй абри шаккарбори ман.

Хуш меравӣ дар ҷони ман, хуш мекунӣ дармони ман,
Эй дини ман, имони ман, эй баҳри гавҳардори ман.

Эй ҷони ман, эй ҷони ман, султони ман, султони ман,
Дарёи бепоёни ман, болотар аз пиндори ман.

Эй шабравонро машъала, девонагонро силсила,
Эй қиблаи ҳар қофила, эй қофиласолори ман.

Ҳам раҳзанӣ, ҳам раҳбарӣ, ҳам моҳию ҳам муштарӣ,
Ҳам ин сарӣ, ҳам он сарӣ, ҳам ганҷу истизҳори⁹³ ман.

Чун Юсуфи пайғамбарӣ, ойӣ, ки хоҳам муштарӣ,
Ту оташе андар зарӣ дар Мисру дар бозори ман.

Ҳам Мӯсию ҳам Тури ман, Исипайи ранчури ман,
Ҳам нури нури нури ман, ҳам Аҳмади Мухтори ман.

Ҳам мӯниси зиндони ман, ҳам давлати хандони ман,
Валлах, ки садчандони ман бигзашта аз бисёри ман.

⁹³ Изтизҳор - пушту паноҳ.

Гўйӣ: -Маро шарҳе бигӯ. Гўям: -Чӣ гўям пеши ту?

Гўйӣ: -Биё, хуччат маҷӯ, эй бандаи таррори ман!

Гўям, ки ганчи шойгон. Гўяд: -Бале, не ройгон,

Чон хоҳаму он гаҳ чӣ чон? Гўям: -Сабук кун бори ман.

Гар ганҷ хоҳӣ, сар бинех в-ар ашк хоҳӣ, чон бидех,

Дар саф даро вопас мачех, эй Ҳайдари каррори ман!

Ғазали Лоиқ Шералӣ

Эй асли девону ғазал, шод омадӣ, шод омадӣ,
Нақди дилу чон дар бағал шод омадӣ, шод омадӣ.

Бунёди ғамҳо сӯхта, чони маро афрӯхта,
Бар қасди сад макру ҳиял шод омадӣ, шод омадӣ.

Бикшода зулфи пуршикан, бишкаста сад армони ман,
Эй кони айши беҳалал, шод омадӣ, шод омадӣ.

Аз сафҳаи барги гулат хонам ғазалҳои дилат,
Эй шоҳкори бебадал, шод омадӣ, шод омадӣ.

Дар олами шӯру мағал, дар арсаи ҷангу чадал,
Эй дар малоҳат бемасал, шод омадӣ, шод омадӣ.

Дар базми гунгу кӯрҳо, дар хони талху шӯрҳо
Кандуи⁹⁴ саршори асал, шод омадӣ, шод омадӣ.

Будам зи ҳастият хичил, дар чоҳ монда по ба гил,
Пирӯз бар ғавҷи аҷал шод омадӣ, шод омадӣ.

Андар забони ғунчасон пайке зи умри ҷовидон
Бар қасди марги бемаҳал шод омадӣ, шод омадӣ.

Бо ман даме даврон бирон, бо ман бигӯ, бо ман бихон,
Эй армуғоне аз азал, шод омадӣ, шод омадӣ.

⁹⁴ Канду -кутии занбӯри асал.

Ғазали Лоиқ Шералӣ

Он лаъли дилхунро бигӯ,
Лоиқ видоат карду рафт,
Он ёри маҳзунро бигӯ,
Лоиқ видоат карду рафт.

Қолаб тихй созам агар
зору ҳазин, чони падар,
Рав, беи маҷнунро бигӯ,
Лоиқ видоат карду рафт.

Дар рӯйи тобутам агар
гулбаргафшонӣ кунанд,
Он шохи гулгунро бигӯ,
Лоиқ видоат карду рафт.

Ду дида Ҷайхун доштам
аз марги армонҳои халқ,
Рав, оби Ҷайхунро бигӯ,
Лоиқ видоат карду рафт,

Озори дунё дар дилам
аз реги ҳомун беш буд,
Он реги ҳомунро бигӯ,
Лоиқ видоат карду рафт,

Дил додаам, дил бурдаам,
 чоми паёпай хурдаам,
Он чоми ворунро бигӯ,
 Лоик видоат карду рафт,

Ин дафтари шеърӯ ғазал
 чун ман намирад аз ачал,
Рав, чархи гардунро бигӯ,
 Лоик видоат карду рафт,

Ғазали Неруи Шариф

Эй рӯйи меҳрафзои дил, қабл аз манат пайғомҳо,
Чонӣ, ки чон бифристамат, нодиртар аз инъомҳо.

Рамзе чунонам додай з-он чашми чун рамзи фалак,
З-ин рамз баргирам румуз, бар он ниҳам илҳомҳо.

Гуфтам: -Ба ёди рӯйи ту овораи дунё манам,
Гуфти: -Башорат медиҳам аз хуштарин анҷомҳо.

Мо мурғи арзанхораем, бар мо гаронӣ мекунад
Он донаҳо, ки чидаем аз гӯшабори домҳо.

Ман аз тахайюл хондаам ангораи анҷоми завқ,
По бар тақаддум мениҳам бар сахнаи иқдомҳо.

Неру, басе ҳам номҳо шуҳрат ба кайҳон бурдаанд,
Тавфиқи Яздон боядат, то бар шавӣ аз номҳо.

Таронаи 3
Халқӣ

Имшаб тӯяст, чононая оғӯшаш гири,
Бӯса-бӯса аз рӯяш, аз мӯяш гири.
Сарви ноз, бандаат ман,
Асири хандаат ман!

Таронаи 4

(Даромади «Орази наво»)

Халқӣ

Ту чаро дил кандӣ аз ман?!

ОРАЗИ НАВО

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Ҳумои авчи саодат ба доми мо афтад,
Агар туро гузаре бар мақоми мо афтад.

Ҳубобвор барандозам аз нишот кулоҳ,
Агар зи рӯйи ту аксе ба ҷоми мо афтад.

Чу ҷон фидои лабат шуд, ҳаёл мебастам,
Ки қатрае зи зулолат ба коми мо афтад.

Ҳаёли зулфи ту гуфто, ки ҷон васила масоз,
К-аз ин шикор фаровон ба доми мо афтад!

Ба ноумедӣ аз ин дар марав, бизан фоле,
Бувад, ки қуръаи давлат ба номи мо афтад.

Шабе, ки моҳи мурод аз уфуқ тулӯъ кунад,
Бувад, ки партави нуре ба боми мо афтад.

Зи хоки кӯйи ту ҳар гаҳ, ки дам занад Ҳофиз,
Насими гулшани ҷон дар машоми мо афтад.

Ғазали Хаёли Бухорӣ

Чи кард сарв ба қаддат, ки баркашидандаш?
Чи гуфт шамъ ба рӯят, ки сар буридандаш?

Зи дида дӯш чӣ диданд селиёни сиришк,
Ки як ба як ҳама бар рӯй медавидандаш.

Бунафша сабзаи хатти туро парешон гуфт,
Бад-ин гуноҳ забон аз қафо кашидандаш.

Руҳи ту бурд диламрову мардумон диданд,
Ба мардуме, ки дар ин ҳоли хуб дидандаш.

Гирифта буд ду чашми ту дар Хаёли роҳ,
Ки гесувони ту низ аз қафо расидандаш.

Таронаи 1

Ғазали Мавлоно Қомӣ

Бом барову чилва деҳ моҳи тамоми хешро,
Матлаи офтоб кун гӯшаи боми хешро.

Бо ҳама мерасад ғамат, қисмати банда ҳам бидеҳ,
Хос ба дигарон макун раҳмати оми хешро.

Пухт зи таф ғами дилам, хом ҳанӯз кори ман,
Пеши ту арза мекунам пухтаву хоми хешро.

Шуд ба ғуломи дарат сарф чавониям ҳама,
Баҳри Худо, тафаккуде⁹⁵ пири ғуломи хешро.

Бар ту салом мекунам, гарчи фуруд ёфтам
Бо шарафи ҷавоби ту қадри саломи хешро.

Бурд матои ҳастияш зуд ба кишвари адам,
Ҳар кӣ ба дасти ишқи ту дод зимом⁹⁶ хешро.

Бар варақе, ки кардаам номи сагон-тро рақам,
Зертарак навиштаам аз ҳама номи хешро.

Бар мани хастадил мазан таъна ба меҳри некувон,
Сайди каси дигар махон оҳуи доми хешро.

Қомии ташналаб, ки шуд хок зи шавқи лаъли ту,
Бода хуру бар ӯ фишон чуръаи қоми хешро.

⁹⁵ Тафаккуд - меҳрубонӣ, ҳолпурсӣ.

⁹⁶ Зимом – ихтиёр.

Ғазали Фигонии Шерозӣ

Хезу чароғи субҳ кун моҳи тамоми хешро,
Соғари офтоб деҳ ташнаи чоми хешро.

Хол ниҳода пеши лаб, зулф кашида гирди рух,
Карда балои ақлу дин донаву дони хешро.

То чу маҳи духафтаат бар лаби бом дидаам,
Сачдаи шукр мекунам ахтари боми хешро.

Санги чафо чӣ мезанӣ бар дигарон зи нозукӣ,
Бар сари мо ҳавола кун раҳмати оми хешро.

Эй ки мудом мекашӣ май ба хаёли лаъли ӯ,
Шод нишину шукр гӯ айши мудоми хешро.

Сӯзам, агар касе дигар арзи саломи ман кунад,
Ранча намо, ки худ кунам арз саломи хешро.

Мегузарию мекунӣ нозу итоб зери лаб,
Баҳри Худо ниҳон макун лутфи каломи хешро.

Бе ту Фигонии ҳазин кард мазиди⁹⁷ оҳи дил
Нолаи субҳгоҳию гиряи шоми хешро.

⁹⁷ Мазид – афзоиш, зиёдшавӣ.

Ғазали Муҳаммад Иқбол

Чанд ба рӯйи худ кашӣ пардаи субҳу шомро?
Чехра кушо, тамом кун чилваи нотамодро.

Сӯзу гудоз ҳолатест, бода зи ғам талаб кунӣ,
Пеши ту гар баён кунам мастии ин мақомро.

Ман ба суруди зиндагӣ оташи ӯ фузудаам,
Ту нами шабнаме бидех лолаи ташнакомро.

Ақл варақ-варақ бигашт, ишқ ба нуктае расид,
Тоири зираке барад донаи зери домро.

Нағма кучову ман кучо? Сози сухан баҳонаест,
Сӯйи қатор мекашам нокаи безимомро.

Вақти бараҳна гуфтан аст, ман ба киноя гуфтаам,
Худ ту бигӯ, кучо барам ҳамнафасони хомро?!

Ғазали Боқӣ Раҳимзода

Чанг ба тору чанг зан, навбати гулғизор шуд,
Саҳна зи печу тоби ӯ чилвағаҳи баҳор шуд.

Гардиши чархи доманаш ҳуш чу гирдбод бурд,
Чилваи сеҳри қоматаш нолаи мусиқор шуд.

Ларзиши пайкараш, нигар, ларза ба ҷону дил диҳад,
Мутриби нағмасанҷро нағма қачу дутор шуд.

Сар бирасад ба пойи ӯ, ҳалқа ки зад чу моҳи нав,
Мӯй чу шоми зиндагӣ дар қадамаш нисор шуд.

Даст зи остин бурун мисли кабӯтари сафед
Бол фишонда гирди сар, замзамаи ҳазор шуд.

Завқи чунин ба ҳар саре аз сари ғамзааш фитод,
Мавҷи садои ҳойу ҳу паҳн ба ҳар канор шуд.

Боқӣ, ба чашми ақл бин, зодаи санъат аст ин,
Шеърӣ ту то шавад чунин, дидаи номдор шуд.

Ғазали Назри Яздонӣ

Обу адо агар шудам, ман шудаам адои ту,
Савту навои ман ҳама садқаи як садои ту.

Зиндаю вола мондаам дар ҳаваси ҳавои ту,
Зиндаю банда мешавам боз ҳам аз барои ту.

Ханчари чаври ту агар рафт дар устухони ман,
Боз ҳам устухони ман металабад давои ту.

Аз найи устухони ман савти ҷафо чу мерасад,
Боз дучанд мешавад дар талаби вафои ту.

Лутфу адои дигарон дарди маро даво нашуд,
Ханчари чаври ту сазад маҳраму мӯмиёи ту.

Меҳри бутон буридаам, муҳри ту баргузидаам,
Чашми ману умеди ту, дасти ману дуои ту.

Обу гилам сириштаанд, гавҳари ишқ киштаанд,
Ишқу сиришту гавҳарам садқаи хоки пойи ту.

Таронаи 2

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Дарахти дӯстӣ биншон, ки коми дил ба бор орад,
Ниҳоли душманӣ баркан, ки ранчи бешумор орад.

Чу меҳмони хароботӣ, ба иззат бош бо риндон,
Ки дарди сар кашӣ, чоно, гарат мастӣ хумор орад.

Шаби суҳбат ғанимат дон, ки баъд аз рӯзгори мо
Басе гардиш кунад гардун, басе Лайлу наҳор орад.

Аморидори⁹⁸ Лайлиро, ки маҳди⁹⁹ моҳ дар ҳукм аст,
Худоро, дар дил андозаш, ки бар Маҷнун гузор орад.

Баҳори умр хоҳ, эй дил в-агарна ин чаман ҳар сол
Чу насрин сад гул орад бору чун булбул ҳазор орад.

Худоро, чун дили решаи қароре баст бо зулфат,
Бифармо лаъли нӯшинро, ки зудаш бо қарор орад.

Дар ин боғ аз Худо хоҳад дар ин пиронасар Ҳофиз
Нишинад бар лаби ҷӯйеи сарве дар канор орад.

⁹⁸ **Аморӣ** – қачова, маҳмил, тахти равон дар пушти уштур.

⁹⁹ **Маҳд** – гаҳвора.

Ғазали Низомии Ғанҷавӣ

Чавонӣ бар сари кӯч аст, дарёб ин чавониро,
Ки шаҳрӣ боз кай бинад ғариби корвониро?

Хамидапушт аз он гаштанд пирони чаҳондида,
Ки андар хок мечӯянд айёми чавониро.

Ба ҳарза медиҳӣ бар бод умри нозанин, к-аз вай
Ба ҳосил метавон кардан ҳаёти ҷовидониро.

Ба ҷон нахридаӣ ҷонро, аз он қадраш намедонӣ,
Ки ҳинду қадр нашносад матоӣи ройгониро.

Агар ту шодмон бошӣ, ҷӣ маъзулӣ расад ғамро
В-агар худро кушӣ аз ғам, ҷӣ нуқсон шодмониро!

Низомӣ, гар диле дорӣ, навои ошиқӣ баркаш,
Самоӣи аргануниро, шароби арғавониро.

Ғазали Файзии Даканӣ

Чунин к-оварда дар хоби сахар гулгашти маҳтобаш,
Магар боди сабо бедор созад аз шакархобаш.

Умедамро каноре нест пайдо, баъд аз ин хоҳам
Бишӯям даст аз дарёву гавҳарҳои ноёбаш.

Ману ғаввосии баҳри муҳаббат, гарчи медонам
Ҳубобе ҳам наёрад даст берун зад зи гирдобаш.

Магар шуд дар ҳарими Каъба тарсозодае, к-имшаб
Фурӯғи синаи май медиҳад қандили меҳробаш.

Маро ногаҳ гузар афтод дар базми қадахнӯшӣ,
Ки дорад бӯии хуни майпарастон бодаи нӯшаш.

Агар ғалтам ба хоку хун, чӣ ғам нозукниҳолеро,
Ки дар озор дорад бистару болини санҷобаш.

Қабули назми Файзӣ ин қадар донам, ки дар маҷлис
Зи баҳри гармии ҳангома мехонанд аҳбобаш.

Ғазали Мулҳами Бухорӣ

Намедонам ба ғайр аз дил дар ин олам чиҳо дорам,
Ҳамин як дона гандум зери ин нух осие дорам.

Қаландармашрабам, бо куфру дин қорам намебошад,
Ба ҳар кӯйе, ки дорам бенавой, як наво дорам.

Асар то аз вучудам ҳаст, як ҷо нест оромам,
Сипанди миҷмари шавқам, ки оташ зери по дорам.

Ҷудо аз ёди абрӯяш чаро нолам, чаро нолам?
Агар аз тоқ меафтам, шикасти бесадо дорам.

Намегардад хато, Мулҳам, нишони фикр дур аз ман,
Қавизӯрам, агар ҳамчун камон пушти дуто дорам.

Ғазали Абдулқодири Бедил

Ба авчи кибриё, к-аз паҳлуи аҷз аст роҳ он ҷо,
Сари мӯйе гар ин ҷо ҳам шавӣ, бишкан кулоҳ он ҷо.

Адабгоҳи муҳаббат нозу шӯхӣ барнамедорад,
Чу шабнам сар ба муҳри ашк меболад нигоҳ он ҷо.

Ба ёди маҳфили нозаш саҳархез аст аҷзоям,
Табассум то кучоҳо чида бошад дастгоҳ он ҷо?

Муқими дашти улфат бошу хоби ноз сомон кун,
Ба ҳам меоварад чашми ту миҷғони гиёҳ он ҷо.

Ба саъйи ғайр мушқил буд з-ошӯби дӯй растан,
Саре дар чайби худ дуздидаму бурдам паноҳ он ҷо.

Хушо, базми вафо, к-аз хичлати изҳори навмедӣ
Шарар дар санг дорад парфишониҳои оҳ он ҷо.

Зи тарзи машраби ушшоқ сайри бенавой кун,
Шикасти ранги кас обе надорад зери коҳ он ҷо.

Зи бас файзи саҳар мечӯшад аз гарди саводи дил,
Ҳама гар шаб шавад, рӯзат намегардад сиёҳ он ҷо.

Ба Канъони ҳавас гарде надорад Юсуфи матлаб,
Магар дар худ фуру рафтани кунат эҷоди чоҳ он ҷо.

Хаёли чилвазори нестӣ ҳам оламе дорад,
Зи нақши по саре бояд кашидан гоҳ-гоҳ он чо.

Дил аз камзарфии тоқат набаст эҳроми¹⁰⁰ озодӣ,
Ба санг ояд магар ин чому гардад узрхоҳ он чо.

Замингирам ба афсуни дили бемуддао, Бедил,
Дар он водӣ, ки манзил низ меафтад ба роҳ он чо.

¹⁰⁰ **Эҳром** – пораи матои сафеди нодӯхта, хоҷиён ба бар кунанд.

Таронаи 3

Аз ғазали Мавлоно Қомӣ

Ҳар бомдод, к-ояд он маҳ савора берун,
Ояд зи шаҳр халқе баҳри назора берун.

Пеши рухат бутонро набвад маҷоли чилва,
То офтоб бошад, набвад ситора берун.

Дарди дили ҳазинро бо кӯҳ агар бигӯям,
Ояд садои нола аз санги хора берун...

*Ғазали
Фаридуddини Аттор*

Аз дарди ишқ як дил бедор менабинам,
Мастанд чумла дар худ, хушёр менабинам.

Чумла зи худпарастӣ машғули кори хешанд,
Дар кори ӯ дилеро бар қор менабинам.

Умре ба сар давидам, гуфтам, магар расидам,
Бодаст ҳар чӣ дидам, чун ёр менабинам.

Гуфтам, магар ки бошам аз хосағони кӯяш,
Худ аз сағони кӯяш осор менабинам.

Даъвист, чумла даъвӣ, ку ошикию ку ишқ?
К-аз қуштағони ишқат дайёр менабинам.

Ғар ошиқӣ, баровар аз қон дами «аналҳақ»¹⁰¹,
Зеро ки қойи ошиқ қуз дор менабинам.

Чун марди дин набудам, кеши муғон гузидам,
Дин рафту бар миён қуз зуннор менабинам.

Акнун зи нотамомӣ на муғ, на муъминам ман,
Андак зи даст додам, бисёр менабинам.

Дардо, ки дод чун гул Аттор дил ба бодаш
В-аз гулбуни висолаш як хор менабинам.

¹⁰¹Аналҳақ – «ман ҳақиқат ҳастам, ман Худо ҳастам». Сухани Ҳусайн ибни Мансури Ҳаллоҷ, ки бо игъои мутаассибон ўро гӯё барои даъвои «ман Худо» гуфтаниш дар соли 922 дар Бағдод ба дор қашида буданд.

**Таронаи 4
(Даромади Хусайнӣ)**

Ояд садои нола аз санги хора берун,
О, эй ёрам(а).

ҲУСАЙНӢ

Ғазали Ҷазбӣ

Муҳаббати ту, ки дар дил балои ҷони ман аст,
Балои ҳаҷри ту бар ҷони нотавони ман аст.

Ба ҳар куҷо ки равам, аз ғамат халосӣ нест,
Ки сӯзи ишқи ту дар мағзи устухони ман аст.

Ба кӯраи алами ишқ сӯхтам чандон,
Ҳамеша маскани парвона ошёнӣ ман аст.

Зи гуфтугӯи рақибон дилам ба танг омад,
Ачаб, ки дар ҳама ҷо ҳарфи достони ман аст.

Зи бевафоии Ширин ҳалок шуд Фарҳод,
Чӣ зулмҳо, ки туро ҳар замон ба ҷони ман аст.

Зи остонаи ҷонон куҷо равам, Ҷазбӣ,
Ки ишқи лоларухон боиси амони ман аст?!

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Биё, ки қасри амал сахт сустбунёд аст,
Биёр бода, ки бунёди умр бар бод аст.

Ғуломи ҳиммати онам, ки зери чархи кабуд
Зи ҳар чӣ ранги тааллуқ пазирад, озод аст.

Чи гӯямат, ки ба майхона дӯш масту хароб
Суруши олами ғайбам чӣ муждаҳо дода-ст,

Ки эй баландназар шоҳбози сидранишин,
Нишемани ту на ин кунчи меҳнатобод аст.

Туро зи кунгураи арш мезананд сафир,
Надоматат, ки дар ин домгаҳ чӣ афтода-ст?

Насиҳате кунамат, ёд гиру дар амал ор,
Ки ин ҳадис зи пири тариқатам ёд аст:

Ғами ҷаҳон махуру панди ман мабар аз ёд,
Ки ин латифаи нағзам зи раҳраве ёд аст.

Ризо ба дода бинех в-аз ҷабин гирех бикшой,
Ки бар ману ту дари ихтиёр накшода-ст.

Маҷӯ дурустии аҳд аз ҷаҳони сустниҳод,
Ки ин ачуза арӯси ҳазор домод аст.

Нишони аҳду вафо нест дар табассуми гул,
Бинол, булбули бедил, чӣ ҷойи фарёд аст!

Ҳасад чӣ мебарӣ, эй сустназм, бар Ҳофиз?
Қабули хотиру лутфи сухан худодод аст.

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Расид мужда, ки айёми ғам нахоҳад монд,
Чунон намонду чунин низ ҳам нахоҳад монд.

Ман арчи дар назари ёр хоксор шудам,
Рақиб низ чунин муҳтарам нахоҳад монд.

Чу пардадор ба шамшер мезанад ҳамаро,
Касе муқими ҳарими ҳарам нахоҳад монд.

Чӣ чойи шукру шикоят зи нақши неку бад аст,
Чу бар саҳифаи ҳастӣ рақам нахоҳад монд!

Суруди мачлиси Чамшед гуфтаанд, ин буд,
Ки қоми бода биёвар, ки Чам нахоҳад монд.

Ғанимате шумар, эй шамъ, васли парвона,
Ки ин муомила то субҳдам нахоҳад монд.

Тавонгаро, дили дарवेशи худ ба даст овар,
Ки махзани зару ганҷи дирам нахоҳад монд.

Бар ин равоқи забарҷад навиштаанд ба зар,
Ки чуз нақӯии аҳли қарам нахоҳад монд.

Зи меҳрубонии қонон тамаъ мабур, Ҳофиз,
Ки нақши қавру нишони ситам нахоҳад монд.

Ғазали Шавкати Бухорӣ

Ҳанӯз зинда бувад номи мо зи шуҳрати мо,
Зи муми зери нигин аст шамъи турбати мо.

Зи шаш чихат чу замин орамидагӣ дорем,
Бувад зи гардиши гардун каманди ваҳдати мо.

Зи зери сурма ҳаво чун нигоҳ мечӯшад,
Пур аст баски чаҳон аз ғубори кулфати мо.

Ба дил ҳаёли ту азбаски ранги ваҳшат рехт,
Нигоҳи чашми ғизол аст оҳи ваҳшати мо.

Зи ҷаври муштариён баски чӯши афғонем,
Расад ба гӯш садо аз шикасти қисмати мо.

Зи мавти мост ба рӯйи ҳаёти мо ранге,
Шукуфта лолаи дастори мо зи турбати мо.

Нишастаему рамидан ба гарди мо нарасад,
Ҳамирмои ороми мост ваҳшати мо.

Пур аст анҷумани мо чунон зи гарди малол,
Ки чашми сурмакашида-ст шамъи суҳбати мо.

Зи файзи ишқ ба дилҳои саҳт раҳ дорем,
Занад ба чашмаи ойна бўса ҳайрати мо.

Пас аз вафот надорем мотамафрӯзӣ,
Шарори санги мазор аст шамъи турбати мо.

Нигаҳ бувад кафи афсӯси дидаи аҳбоб,
Бувад зи чашм парешонназар надомати мо.

Ба сина нохуни алмос бишканад, Шавкат,
Зи гардиши нигаҳи ёри бемуруввати мо.

Супориши аввали наво

Муғаннӣ кунун вақти чӯши навост,
Ки бунёди ҳастӣ ба дӯши фаност.

УФАРИ БАЁТ

Ғазали Бадриддин Ҳилолӣ

Он камар бастану ханҷар заданаширо нигаред,
Тарфи доман ба миён барзаданаширо нигаред!

Ҷониби гири ман чун нигарад аз сари ноз,
Ханда бар ҷониби дигар заданаширо нигаред!

Шӯхи ман маст шуду соғари май зад ба сарам,
Шӯхию мастию соғар заданаширо нигаред!

Чун ба он комати раъно кунад оҳанги чаман,
Таъна бар сарву санавбар заданаширо нигаред!

Мункирон, оҳи ҷаҳонсӯзи Ҳилолӣ бинед,
Ҳар дам оташ ба ҷаҳон дарзаданаширо нигаред!

Ғазали Шамсиддин Шоҳин

Вақти он шуд, ки ҳарифон майи гулранг зананд,
Майи гулранг ба оҳанги дафу чанг зананд.

Ошноӣ натавон кард ба хубон, ки агар
Аз сари сулҳ дарой, сухан аз чанг зананд.

Аз рақибони ту дар чанги бало афтодам,
Ё Раб, ин тираниҳодон ба бало чанг зананд.

Ба сари сабза нишинанду лаби оби равон,
Гоҳ сабзоб¹⁰² бинӯшанду гаҳе банг зананд.

Бар сари кӯйи ту арбоби ҳасад бисёранд,
Ки агар пой ниҳам, бар сари ман санг зананд.

Ман ба сад ҳила лабе тар нанамудам аз ту,
Дигарон чоми лаболаб ба чӣ найранг зананд?

Мениҳанд аз сари таслим сар андар қадамат,
Шаҳрёрон, ки қадам аз сари авранг зананд.

Хурда бар гуфтаи Шоҳин натавонанд гирифт,
Нуктадонон, ки дам аз донишу фарҳанг зананд.

**Супориши охири
Халқӣ**

Навои раҳи хушнавоӣ бисоз,
Пуруҳангу пушӯру ширин навоз.

¹⁰² Сабзоб – шароби ангурӣ.

САВТИ НАВО

Ғазали Зебуннисо

Ба рағми булбулон имшаб лаб аз гуфтор мебастам,
Зи хуни дида дар дил нақши сад гулзор мебастам.

Зи гирия мезадам обе дар оташхонаи ҳичрон,
Ба сеҳри сомири имшаб бути таррор мебастам.

Чу марчон шуд хаси мижгон маро аз лаҳти дил имшаб,
Гул аз боғи ҳавас мечидаму бар хор мебастам.

Ба ёди рӯи ту имшаб ба гирди шамъ мегаштам,
Назар чун андалебон бар гули рухсор мебастам.

Ба танҳой гирифтам хӯ чунон дар кунчи танҳой,
Ки дар бар рӯи акси сояи девор мебастам.

Руҳи уммедро, Махфӣ, агар аввал чунин дидӣ,
Зи оҳ ойинаи дилро гули зангор мебастам.

*Ғазали
Симини Бехбаҳонӣ*

Магар, эй бехтар аз чон, имшаб аз мо бехтаре дидӣ,
Ки рух тобидию дар мо ба чаши дигаре дидӣ?

Гарониҳои дардамо чӣ медонӣ зи ашки ман,
Зи тӯфон шабнаме дидӣ, зи дарё гавҳаре дидӣ.

Ба ёд овар, ки меҳоҳам бимирам андар оғӯшат,
Дар оғӯши сахар дар осмон гар ахтаре дидӣ...

Маро монда-ст ақле хушку домоне тар аз дунё,
Бисӯз, эй оташи ғам, ҳар кучо хушку таре дидӣ.

Туро ҳақ медиҳам, эй ғам, даст аз ман намедорӣ,
Ки бо камтар касе ин сон дили ғампарваре дидӣ.

Маро, эй боғбоно, дил агар сӯзӣ, сазоворам,
Ки дар гулшан ниҳоли хушки бебаргубаре дидӣ.

Тихидастӣ насиби шох аз боди хазон омад,
Миёни боғ агар ганчинаи бодоваре дидӣ.

Зи Симин ёд кун в-аз номи ӯ дар дафтари гетӣ,
Агар барги гули хушке миёни дафтаре дидӣ.

Ғазали Ҳасани Султон

Биё, масти шароби соғару минои гул бошем,
Гулафшону дилафшон бар сару бар пой гул бошем.

Саҳар бо гул шукуфтан ҳусни оғози назар бахшем,
Шабонгаҳ аз шамими атри гул чӯёи гул бошем.

Канори ҷонфизои гул, канори офият чӯём,
Муриди Шамси Табрезию Мавлонои гул бошем.

Гул аз боғи ҷинон овард шӯри ишқу шайдоӣ,
Биё, шайдои дунё, ошиқи шайдои гул бошем.

Ту рашки сунбулӣ, эй гул, фузун аз ҳар гулӣ, эй гул,
Ба ҳусни гулшанороят ҷаҳонорои гул бошем.

Дар ин гулшан, ки булбул пушт бар меҳроби гул дорад,
Гули гӯё, биё, то булбули гӯёи гул бошем.

ТАЛҚИНЧАИ САВТИ НАВО

Ғазали Хоча Ҳофиз

Эй офтоб ойинадори чамоли ту,
Мушки сиёҳ мичмарагардони холи ту.

Саҳни сарои дида бишустам, вале чӣ суд?
К-ин гӯша нест дархури хайли хаёли ту.

Матбуътар зи рӯи ту сурат набаст ҳеч,
Тугронависи абрӯи мушкинмисоли ту.

Дар чини зулфаш, эй дили мискин, чӣ гунаӣ,
К-ошуфта гуфт боди сабо шарҳи холи ту?!

Бархост бӯи гул, зи дари оштӣ дарой,
Эй навбаҳори мо лаби фархундафоли ту.

*Ғазали
Шамсиддин Шоҳин*

Як шаб висоли ёр чунон шуд муяссарам,
К-омад, ба ноз тақя заду хуфт дар барам.

Азбас ба ноумедии худ будам устувор,
Медидамаш аёну намегашт боварам.

Гуфтам, ки умри ман ҳама бигзашт дар фиروق,
Акнун чунон мабод, ки аз васл бар х(в)арам.

Таҳқиқи худ намудаму дарёфтам, ки ўст,
Дил шуд зи дасту чон зи тану хуш аз сарам.

Эй вой, агар висол чунин аст, кулфаташ
Бошад ҳазор бор аз он ҳаҷр беҳтарам.

Охир ба сад машаққату меҳнат ба забти хеш
Пардохтам, ки рӯ надихад ҳоли дигарам.

Рафтам канораеву нишастам умедвор,
Шояд, ки хонадам ба канори худ аз карам.

Мижгон зи хоби ноз кушуду маро бидид,
Гуфт: -Эй фалон, кучо шудӣ аз рӯи бистарам.

Частам зи чойи хеш, задам бўса бар замин,
Гуфтам: -Чӣ хидмате, ки бувад, банда чокарам.

Шоҳин, ба рӯи саҳфа чу хома ба фарқи хеш
Тақрир аз ин зиёда кунам, теғ меҳ(в)арам.

*Ғазали
Абдулқодирхоҷаи Савдо*

Ҳар ҷо ҳадиси қомати он тундхӯ бувад,
Аз чашми ман сиришк равон ҳамчу ҷӯ бувад.

Дар базми ӯ ҳадиси гирифториям мағӯй,
Мутриб, ки он баҳонаталаб тундхӯ бувад.

Гар ғамза аст фитнаи даврон, ҳамон бувад,
Гар ҷилва аст қотили мардум, ҳам ӯ бувад.

То як намоз дар хама абрӯи ӯ кунам,
Ҳар дам ба оби дида маро сад вузӯ бувад.

Ошиқ ҳар он чи баҳри қудумат кунад нисор,
Лаъли сиришки мо гуҳари обрӯ бувад.

Натвонам аз фироқи ту кардан шикоят,
Азбас ба дил ҳаёли туам рӯ ба рӯ бувад.

Ҷони манӣ, вале-к танам аз ту гашта зор,
Як тан надидаем, ки ҷонаш адӯ бувад.

Шояд нишон зи давлати васли туаш диҳанд,
Савдо ҳамеша дар ба дару кӯ ба кӯ бувад.

Ғазали Шаҳрия

Қоно, катибаҳои диламро китоб кун,
Шаҳбайти абрувони маро интиҳоб кун.

Бинӣ агар вуболи муҳаббат ба нози ман,
Дар созу сӯзи ишқ ту кори савоб кун.

Фардо ба кофтан ту наёбӣ ҳисоби дил,
Имрӯз мӯйи бофтаамро ҳисоб кун.

Қонам, ба охи сарди дили зори ман мапеч,
Чун хуни гарм бар тани ман инқилоб кун.

Хоҳад дилам баҳори худ аз тирамоҳи умр,
Аз нав маро шукуфаи аҳди шабоб кун.

Эй бе ту ҳеч рӯзи сапедам намерасад,
Ою шаби сиёҳи маро моҳтоб кун.

Имшаб, ки Шаҳрзоди ту афсона гӯядат,
Бедор бахти хуфта зи афсуни хоб кун.

ШОДИБАХШИ САВТИ НАВО

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Чун шавам хоки раҳаш, доман бияфшонад зи ман
В-ар бигӯям дил магардон, рӯ бигардонад зи ман.

Рӯйи рангинро ба ҳар кас менамояд ҳамчу гул
В-ар бигӯям боз пӯшон, боз пӯшонад зи ман.

Чашми худро гуфтам, охир, як назар сераш бибин,
Гуфт: -Меҳохӣ магар, то чӯйи хун ронад зи ман?

Ў ба хунам ташнаву ман бар лабаш, то чун шавад,
Ком бистонам аз-ӯ, ё дод бистонад зи ман!

Гар чу Фарҳодам ба талхӣ чон барояд, бок нест,
Бас ҳикоятҳои ширин бозмемонад зи ман.

Гар чу шамъаш пеш мирам, бар ғамам хандад чу субҳ
В-ар биранчам, хогири нозук биранҷонад зи ман.

Дӯстон чон додаам баҳри даҳонаш, бингаред,
К-ӯ ба чизе мухтасар чун боз мемонад зи ман!

Сабр кун, Ҳофиз, ки гар з-ин даст бошад дарси ғам,
Ишқ дар ҳар гӯшае афсонае хонад зи ман.

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Дӯш бо ман гуфт пинҳон роздоне тезхуш,
Аз шумо пинҳон нашоёд кард сирри майфурӯш.

Гуфт: - Осон гир бар худ корҳо к-аз рӯи табъ
Сахт мегирад ҷаҳон бар мардумони сахткӯш.

В-он ғаҳам дардод ҷоме, к-аз фурӯғаш бар фалак
Зухра дар рақс омаду барбатзанон мегуфт: - Нӯш!

Бо дили хунин лаби хандон биёвар ҳамчу чом,
Не гарат захме расад, ойи чу чанг андар хурӯш.

То нагардӣ ошно 3-ин парда рамзе нашнавай,
Гӯши номахрам набошад ҷойи пайғоми сурӯш.

Гӯш кун панд, эй писар в-аз баҳри дунё ғам махур,
Гуфтамаст чун дур ҳадисе, гар тавонӣ, дор гӯш.

Дар ҳарими ишқ натвон зад дам аз гуфту шунид.
3-он ки он ҷо ҷумла аъзо ҷашм бояд буду гӯш.

Дар бисоти нуктадонон худфурӯшӣ шарт нест,
Ё суҳан доништа гӯ, эй марди оқил, ё ҳамӯш!

Соқие, май дех, ки риндиҳои Ҳофиз фаҳм кард,
Хусрави соҳибқирони ҷурмбаҳши айбпӯш.

*Ғазали
Саййидои Насафӣ*

Фитначӯйе дӯш торочи дилу чон карду рафт,
Хонаамро омаду чун сел вайрон карду рафт.

Ҳамчу гул авроқи аъзоъам ба ҳам пайваста буд,
Чун дами субҳи хазон омад, парешон карду рафт.

Кулбаамро дод бар боди фано чун гирдбод,
Домани худ барзаду рӯ дар биёбон карду рафт.

Хонаам буд аз висоли ӯ гулистони Ирам,
Хайрбоди ӯ ба хоки тира яксон карду рафт.

Баст бар бозу камону гӯшаи абрӯ намуд,
Синаро сӯрохҳо аз тири мижгон карду рафт.

Омаду болу пари парвонаро микроз кард,
Шамъи базмамро чароғи зери домон карду рафт.

Рӯзгоре доғи ӯро доштам дар дил ниҳон,
Бар сари ман омаду чун гул намоён карду рафт.

Аз ғами ӯ шишаҳо карданд соғарро видоъ,
Омаду асбоби айшамро парешон карду рафт.

Рӯзи маҳшар доманаш хоҳам гирифт, эй Саййидо,
Дар ҳақи ман зулмҳо он номусулмон карду рафт.

СОҶИНОМАИ САВТИ НАВО

Соқиномаи Хоҷа Ҳофиз

Муғаннӣ кучой, ки вақти гул аст,
Зи булбул чаманҳо пур аз гулгул аст,

Ҳамон беҳ, ки хунам ба чӯш оварӣ,
Даме чангро дар хурӯш оварӣ.

Биё соқӣ, аз май талаб коми дил,
Ки бе май надорам ман ороми дил...

Биё соқӣ, он май, ки тезӣ кунад,
Ба боғи дилам мушкбезӣ кунад.

Бидеҳ, то бинӯшам ба ёди касе,
Ки ҳаст аз ғамаш дар дилам хун басе.

Соқиномаи Низомии Ганҷавӣ

Муғаннӣ, як имшаб бар овози чанг
Халосам деҳ аз ранҷи ин роҳи танг.

Магар, чун шавад роҳ бар ман фарох,
Барам рахт берун аз ин санглох!

Муғаннӣ, бад-он чурраи чоннавоз
Ба оҳанги мо нолаи нав бисоз,

Ки гаштем чун булбул аз нола маст,
Бад-он нола з-ин нола донем раст!

Муғаннӣ, дар ин пардаи дерсол
Навоя барангезу бо ӯ бинол.

Магар бар навои чунин нолае,
Фурӯ борад аз ашки ман жолае!

Муғаннӣ, раҳи ромиши чон бисоз,
Навозиш кунам з-он раҳи дилнавоз.

Чунон зан наво аз яке то ба сад,
Ки дар базми Хусрав задӣ Борбад!

УФАРИ САВТИ НАВО

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Тоби бунафша медиҳад турраи мушксои ту,
Пардаи гунча медарад хандаи дилкушои ту.

Эй гули хушнаси ми ман, булбули хешро масӯз,
К-аз сари сидқ мекунад шаб ҳама шаб дуои ту!

Ман, ки малул гаштаме аз нафаси фариштагон,
Қолу мақоли оламе мекашам аз барои ту.

Давлати ишқ бин, ки чун аз сари фахру ифтихор
Гӯшаи тоҷи салтанат мешиканад гадои ту.

Хирқаи зухду қоми май гарчи на дархури ҳаманд,
Ин ҳама нақш мезанам аз ҷиҳати ризои ту.

Шӯри шаробу ишқи ту он нафасам равад зи сар,
К-ин сари пурҳавас шавад хоки дари сарои ту.

Шоҳнишини чашми ман такағаҳи ҳаёли туст,
Қоӣ дуост, шоҳи ман, бе ту мабод қоӣ ту!

Хуш чаманест оразат, хоса, ки дар баҳори хусн
Ҳофизӣ хушқалом шуд мурғи суҳансарои ту.

Ғазали Назирии Нишопурӣ

Гар ба сухан дароварам ишқи сухансаройро,
Бар бару дӯш сар диҳӣ гирияи ҳой- ҳойро.

Гул ба хазон шукуфта шуд в-ин дили баста во нашуд,
Дар буни нохун аст, не, бахти гирехкушойро.

Не зи раҳе хабар диҳам, не ба диле асар кунам,
Савти қачам зи қорвон замзамаи даройро.

Ҳар аламе, ки сабътар рӯзии ошиқон шавад,
Туъма зи устухон занад ҳавсалаи ҳумойро.

Дарси адиб агар бувад замзамаи муҳаббате,
Қумъа ба мактаб оварад тифли гурезпойро.

Хотами Қам шикаста тан ҳайкали ишқ сохта,
Манзари дӯст қарда дил қоми ҳаҳоннамойро.

Пеши Назирият малик қарди диле қарам, ки ҳаст
Бар қари шаҳ қарадуде қолаи он қадойро.

ЗАМЗАМАИ НАВО

Ғазали Зебуннисо

Рангомези хаёлам, хона рангин кардаам,
Дурдошоми ғамам, паймона рангин кардаам.

Панчаи шона наям дар панчаи занҷири зулф,
Даст рангин, панча рангин, шона рангин кардаам.

Бар ниҳад шояд, ки по бар дида, баҳри мақдамаш
Базм рангин, фарш рангин, хона рангин кардаам.

То кунад қасди шикоре гоҳ-гоҳе дар чаман,
Боғ рангин, об рангин, дона рангин кардаам.

Баҳри тифли орзу, Махфӣ, зи хуноби чигар
Бар дари ҳар хонае афсона рангин кардаам.

Ғазали Шоҳии Сабзворӣ

Эй зи ишқат оламеро рӯй дар оворагӣ,
Дидамат як бор, аз он шуд кори дил якборагӣ.

Мӯнисам шабҳои танҳой чуз андӯҳи ту нест,
Вой бар ҳоли касе, к-аш ғам кунад ғамхорагӣ.

Эй табиби дардмандон, раҳмате фармо, ки ман
Чораи дигар намедонам ба чуз бечорагӣ.

Кас нишоне з-ӯ намегӯяд, ки дар аввалнигоҳ
Мешавад ҳайрони рӯяш дидаи наззорагӣ.

Шоҳӣ, аз кӯяш бирав ё эҳтимоли чавр кун,
Чора дар ишқи бутон сабр аст ё оворагӣ.

*Ғазали
Абдулқодири Бедил*

Эй хаёли қоматат оҳи заифонро асо,
Бар рухат наззораҳоро лағзиш аз чӯши сафо.

Нашъаи сад хум шароб аз чашми мастат ғамзае,
Хунбаҳои сад чаман аз чилваҳоят як адо.

Ҳамчу ойна ҳазорат чашми ҳайрон рӯ ба рӯ,
Ҳамчу кокул як ҷаҳон ҷамъи парешон дар қафо.

Теғи мижгонат ба оби ноз доман мекашад,
Чашми махмурат ба хуни ток мебандад ҳино.

Абруи мушкинат аз бори тағофул гашта хам,
Монда зулфи саркашат з-андешаи дилҳо дуто.

Ранги ҳолат сурма дар чашми тамошо мекашад,
Гарди хаттат медиҳад ойнаи дилро ҷило.

Баста бар боли асират номаи парвози ноз,
Хуфта дар хуни шаҳидат чӯши гулзори бақо.

Аз сафои оразат ҷон мечакад гоҳи арак,
Аз шикасти турраат дил медамад ҷойи садо.

Лаъли хомӯшат гар аз мавҷи табассум дам занад,
Ғунча созад дар чаман пероҳан аз хичлат қабо.

Аз нигоҳат нашъаҳо болида ҳар мижгон задан
В-аз хиромат фитнаҳо чӯшида аз ҳар нақши по.

Ҳар кучо завқи тамошоят барандозад ниқоб,
Кист, гардад як мижа бар ҳам задан саброзмо!

Гар ҷамолат ом созад рухсати наззораро,
Мардумак аз дидаҳо пеш аз ниғаҳ гирад ҳаво.

Охир аз худ рафтаним роҳе ба фаҳми роз бурд,
Сӯхтаи чандон ки бо ҳӯйи ту гаштаи ошно.

Умрҳо шуд дар ҳавоят боли аҷзе мезанад,
То кучо парвоз гирад Бедил аз дасти дуо?

*Ғазали
Мирзо Содикӣ Муниӣ*

Вақти гул бе бодаи гулфом будан мушқил аст,
Лола соғар мекашад, бе ҷом будан мушқил аст.

Фасли наврӯзу замони боғу айёми баҳор,
Бе маю соқӣ дар ин айём будан мушқил аст.

Санги бадномӣ бизан дар шишаи номусу нанг,
Умрҳо дар банди нангу ном будан мушқил аст.

Аз май, эй соқӣ, қадах пур кун ба рағми рӯзгор,
К-аз сафоли чарх дурдошом будан мушқил аст.

Вақти он шуд, к-аз лаби соқӣ бигирам коми хеш,
Дӯстон, пайваста душманком будан мушқил аст.

Май кашидан субҳ, Содик, файз дорад, шом ҳам,
Беҳабар аз файзи субҳу шом будан мушқил аст.

ТАЛҚИНЧАИ ЗАМЗАМАИ НАВО

Ғазали Мавлоно Қомӣ

Лаб кушодӣ, то сухан гӯйӣ, дури сероб рехт,
Турра афшондӣ, ки резад гард, мушки ноб рехт.

Бод гулбӯ, бода гулгун аст ё аз рашки ту
Бӯйи гул бар бод рафту ранги ӯ дар об рехт.

Гар маро куштӣ, чӣ ғам, кай бошад имкони дият¹⁰³,
Гӯсфандеро, ки хунаш ханчари қассоб рехт.

Нест ҷойи сачда обидро, зи бас к-аз дида хун
Бо ҳаёли тоқи абруйи ту дар меҳроб рехт.

Дар тани покат дили сахт аз сипеҳри бевафост,
Сим бо пӯлод дар як қолаб он қаллоб рехт.

Вақти ман аз чошнии шарбати дардат хуш аст,
Вақти он кас хуш, ки дар коми ман ин чуллоб¹⁰⁴ рехт.

Як варақ 3-авроқи ҳуснат хонд булбул дар чаман,
Дафтари гулро сабо барҳам заду дар об рехт.

Хуфта будам бар хасу хори дарат 3-авроқи гул,
Боди субҳам хорҳо дар бистари санҷоб рехт.

Килки Қомӣ нахли Марям шуд, ки чун чунбиш намуд,
Тозаву тар меваҳо перомуни аҳбоб¹⁰⁵ рехт.

¹⁰³ Дият – хунбаҳо.

¹⁰⁴ Чуллоб – шарбат, гулоб.

Ғазали Нақибхон Туграл

Шӯхи шахрошӯби ман гар беҳичоб ояд бурун,
Бо тамошои ҷамолаш офтоб ояд бурун.

Аз майи васлаш рақибон ҷумла яксар комёб,
Сӯйи ошиқ он ҷафочӯ бо итоб ояд бурун.

Дар ҷаман бе рӯйи ӯ бо гул ҷӣ сон созам нигаҳ?
Шабнами хичлат ба рӯям чун гулоб ояд бурун!

Он қадар бо ёди ӯ аз дида боридам гуҳар,
Мавҷи тӯфони сиришкамро ҳубоб ояд бурун.

Сӯхтам дар маҷмаъи ишқи ту, эй нозофарин,
Ҳар даме аз дил маро бўйи кабоб ояд бурун.

Бе ту умре ҳамчу най бо нола дорам улфате,
Барқи оҳам ҳар нафас ҳамчун шаҳоб ояд бурун.

Кист Туғрал уммати пайғамбари Хизри хаташ?
Эй ҳуш он пайғамбаре, к-ӯ бо Китоб ояд бурун.

¹⁰⁵ **Аҳбоб** – ҷ. ҳабиб, дӯстон.

Ғазали Нақибхон Туғрал

Дар ғами ишки ту охир нотавон хоҳам шудан,
Оқибат дар хок чун тири камон хоҳам шудан.

Ошиқонро хоксорӣ рутбаи озодагист,
Зери пойи тавсанат чун парниён хоҳам шудан.

Во макун бечо матоъи зулм дар дуккони даҳр,
Нақди савдои туро ман корвон хоҳам шудан.

Он қадар ман дар хаёли шавқат аз худ рафтаам,
Бо хаданги нози ту санги нишон хоҳам шудан.

Қолаби афсурдаам дар роҳат охир хок шуд,
Зери поят гар заминам, осмон хоҳам шудан.

Шукри он давлат, ки эй абрӯкамон, аз ростӣ
Бо хаданги нози ту санги нишон хоҳам шудан.

Зарраосо пеши хуршеди рухи зебои ту
З-инфиоли¹⁰⁶ нокасиҳо бенишон хоҳам шудан.

Гарчи дар кӯят намеоям ба силки ошиқон,
Чун сагон андар ҳаримат посбон хоҳам шудан.

Чойи он дорад, ки Туғрал ғазлро бошад ривоч,
Як қалам ҳамчун алиф дар қалби ҷон хоҳам шудан.

¹⁰⁶ Инфиол – хичолат.

ШОДИБАХШИ ЗАМЗАМАИ НАВО

Ғазали Мавлоно Чомӣ

Мавсими иду баҳори хурраму шоҳи ҷаҳон,
Соия абру канори сабзаву оби равон.

Мутриби хушлаҳчаро бар лаб навои арғанун,
Соқии гулчеҳраро бар каф шароби арғавон,

Эй ки мелофӣ зи лутфи табъи худ, инсоф деҳ,
Дар чунин ҳоле зи май парҳез кардан чун тавон?

Бодаи нӯшинравон дар чоми зар рез, эй надим,
Қиссаи Ҷам то каю афсонаи Нӯшинравон?

Мутрибо, бар туст гӯш, ин нуктаро бишнавад зи ман,
Чанд ҳарфе дар баёни ишқ ўро бишнавад!

Шуд хароб аз некувон ҳам дину ҳам дунё маро,
Дигарон ранҷ аз бадон бинанду ман аз некувон.

Баҳри базми шох Ҷомиро зи шаҳристони ғайб
Мерасад нуқли маонӣ корвон дар корвон.

СОҶИНОМАИ ЗАМЗАМАИ НАВО

Соқиномаи Хоҷа Ҳофиз

Биё, соқӣ, аз май надорам гузир,
Ба як чоми боқӣ маро даст гир!

Муғаннӣ, навои тараб соз кун!
Ба қавлу ғазал қисса оғоз кун!

Биё, соқӣ, аз бодаҳои куҳун,
Зи чоми паёпай маро маст кун,

Ки Ҳофиз чу мастона созад суруд,
Зи чархаш диҳад Зухра овози руд.

Соқиномаи Низомии Ганҷавӣ

Биё, соқӣ, он хуни рангини раз,
Дарафкан ба мағзам чу оташ ба хаз.

Майе, к-аз худам пойлағзӣ диҳад,
Чу субҳам димоғи думағзӣ диҳад.

Биё, соқӣ, аз шодии нӯшу ноз
Яке шарбат омез ошиқнавоз.

Ба ташна деҳ он оташи дилфиреб,
Ки ташна зи шарбат надорад шикеб.

Биё, соқӣ, он оби чӯйи биҳишт
Дарафкан бад-он қоми оташсиришт.

Аз он обу оташ мапечон сарам,
Ба ман деҳ, к-аз он обу оташ тарам.

Биё, соқӣ, он шабчароғи муғон
Биёвар, зи ман бармаёвар фиғон.

Чароғе, к-аз ӯ чашмҳо равшан аст,
Чароғи диламро аз ӯ равған аст.

УФАРИ ЗАМЗАМАИ НАВО

Ғазали Мирзо Саҳбо

Гуфтам: - Ҳама побанди ту шуд! - Гуфт: - Шумо чӣ?

Гуфтам: - Зи ғамат сӯхт дилам! - Гуфт: - Ба мо чӣ?

Гуфтам: - Чӣ шавад ҳосили ман? - Гуфт: - Чӣ донам?

Гуфтам: - Ба сарам даст бинех! - Гуфт, ки по чӣ?

Гуфтам: - Чӣ диҳам, бӯса диҳӣ? - Гуфт, ки чон деҳ!

Гуфтам: - Бикуш имрӯз маро! - Гуфт: - Паго чӣ?

Гуфтам: - Дилам обод бикун! - Гуфт: - Чӣ даркор?

Гуфтам: - Набувад аҳд туро? - Гуфт: - Вафо чӣ?

Гуфтам: - Кӣ бувад ошиқи ту? - Гуфт, ки Саҳбо!

Гуфтам, ки чаро зулм кунӣ? - Гуфт: - Чаро чӣ?

Ғазали Сайфи Фаргонӣ

Эй бар гули рӯйи ту ҳасад боғи Ирамро,
Бут кист, ки сачда накунад чун ту санамро!

Хуршед ниҳад ғошияи ҳукми ту бар дӯш,
Дар мавкиби ҳуснат маҳи истораҳашамро.

Дар ҷайби чаман боди сабо мушк фишонад,
Чун ту бифишонӣ сари он зулфи баҳамро.

Тири мижа бар ҷон бизан, эй дӯст, чу чашмат
Афканд дар абрӯйи камоншакли ту хамро.

Гар бар сари ман теғ занӣ, ишқи ту гӯяд:
-По пеш неҳу бўса деҳ он дасти карамро.

Дар кӯяш агар роҳ тавон ёфт, ба ҳар гом
Сар неҳ, ки дар ӯ ҷой намонда-ст қадамро.

Ошиқ ҷӣ кунад мулки ҷаҳон бе ту, ки Хусрав
Бе суҳбати Ширин нахӯҳад мулки Ачамро.

Бе рӯйи ту рӯзам чу шаб асту ачаб ин аст,
К-андешаи рӯйи ту чароғест шабамро.

Хоки сари кӯйи ту ба динор хариданд
Қавме, ки ба пуле бифурӯшанд дирамро.

Он лаҳза, ки бо ёди ту аз сина барояд,
Осори нафасҳои Масеҳ омада дамро.

Рахт аз ҳама офоқ ба кӯйи ту ниҳад Сайф,
Бар дарғаҳи хуршед занад субҳ аламро.

Ғазали Исматии Бухорӣ

Ёкути тар аст, он лаби хандон, ки ту дорӣ,
Тунги шакар, он лаъли сухандон, ки ту дорӣ.

Хубон ҳама, эй сарви гуландом, надоранд
Дар шеваи нозукбаданӣ он ки ту дорӣ.

К-аз Юсуфи мисрӣ, ки намак вом гирифтӣ,
Аз лаъли шакархандаи пинҳон, ки ту дорӣ.

Мурдам шаби ҳичрони ту з-ин шавқ, ки хуршед
Сар барзанад аз кӯйи гиребон, ки ту дорӣ.

Дорад ҳаваси он ки шавад хоки ту Исмат,
Бар раҳгузари қадди хиромон, ки ту дорӣ.

МУСТАЗОДИ НАВО

Мустазоди Ҳачрии Кӯҳистонӣ

Он лоларух аз хаймаи куҳсор баромад,
чун моҳ аён шуд,
Бо қасди ман он ҳайрати гулзор баромад,
дил бурду ниҳон шуд.
Гулгуна ба рухсор, ҳино бар кафи дастон,
бо нозу карашма,
Пешона ба чин он бути маккор баромад,
сад фитна ба чон шуд.

Ҳайрон, ҳайрон, ҳайрон,
Шодон, шодон, шодон,
Хандон, хандон, хандон,
Ҳайрони ту бошам,
Ман садка ба чашмон.

Чашмам ба фусун қониби ушшоқ назар дошт,
чун қоми майи ноб,
Сармасту хиромону фусункор баромад,
ошиқ ба фиғон шуд.
Биншаста чу моҳе зи таҷаммул ба сарире,
бишкуфт чу гул-гул,
Гул баҳри тамошо сари девор баромад,
бо ӯ нигарон шуд.

Ҳачрӣ, зи кӣ омӯхтӣ ин қофиясанҷӣ,
аз ёр чӣ ранҷӣ?
Дилбар ба нишон додани дидор баромад,
дил моили он шуд.

Ҳайрон, ҳайрон, ҳайрон,
Шодон, шодон, шодон,
Ҳайрони ту бошам,
Ман садқа ба чашмон.

Мустанзоди Камоли Хуҷандӣ

Эй рехта савдои ту хуни дили моро,
бе ҳеч гуноҳе,
Бинвоз даме хастаи шамшери чафоро,
боре ба нигоҳе.

Боди сахар аз равзаи ризвон хабар овард
имрӯз ба гулзор,
Эй сарви равон, ҳаст магар пайки саборо
дар кӯйи ту роҳе?

Кас нест, ки бар бӯи гулистони хаёлат,
дар боғи тараб нест,
Чун лола зи ғам чок зада чайби қаборо
в-афканда кулоҳе.

Занчири сари зулфи туро бо ҳама хубӣ
сунбул натавон гуфт,
Ҳаргиз накунад ҳеч касе мушки Ҳаторо
нисбат ба гиёҳе.

Бишкаст ҳама лашкари султони кавокиб
бар ҳар тараф имрӯз,
К-он зулфи зиреҳпӯши ту аз анбари соро
овард сипоҳе.

Аз ҳоли парешони Камолат хабаре нест,
хайҳот, чӣ тадбир?!
Он кист, ки тақрир кунад ҳоли гадоро
дар ҳазрати шохе!

Мустазоди Сӯфихоҷаи Сӯфӣ

Шабҳо ба ҳаёли лаби хандони ту бошам,
 бо чашми пуроб,
Девонаву беқарору ҳайрони ту бошам,
 бо чони кабоб.

Нолон- нолон, давон-давон бар ҳар сӯ ,
аз шавқи нигор,
Саргашта ба ҳар мазор гирёни ту бошам,
бо ҳоли хароб.

Рақсон-рақсон чу гирдбоди ҳайрон
 девонаи ту,
 Имрӯз зи худ рафаву печони ту бошам,
 моро дарёб.

Ғалтон-ғалтон ба ҳар тараф ашк равон,
аз ҳаҷри руҳаш,
Чун абри баҳор дидагирёни ту бошам,
бо ёди шароб.

Ҳайрон-ҳайрон ба ҳар тараф Сӯфӣ гуфт:
-Эй дилбари маст,
Шабҳо ба ҳаёли лаби хандони ту бошам,
бо чашми пуроб!

ТАЛҚИНЧАИ МУСТАЗОДИ НАВО

*Муҳаммаси Мулҳам
бар газали Рафеъ*

Гуфтӣ ба мо, ки он гули рухсор нозук аст,
Сар то ба пойи нахли қади ёр нозук аст,
Ҳарчанд гуфтугӯи ту бисёр нозук аст,
«Кам гӯ суҳан, ки хоҳири дилдор нозук аст,
Бори гуҳар намекашад, ин тор нозук аст».

Мутриб, садои нағмаи дерин чӣ медиҳӣ?
Таклифи ман ба боғу раёҳин чӣ медиҳӣ?
Ҳар дам навиди лолаву насрин чӣ медиҳӣ?
«Соқӣ, ту май ба ҷоми булӯрин чӣ медиҳӣ?
Аз гул пиёла соз, лаби ёр нозук аст»!

*Мухаммаси Саййидои Насафӣ
бар газали Назирӣ*

Хурдӣ шароби нобу саранҷомии ту рафт,
Шарми ниғаҳ зи наргиси бодомии ту рафт,
Ранг аз руҳи ҳаё зи майошомии ту рафт,
«Рафтӣ ба базми ғайру нақӯномии ту рафт,
Номуси сад қабила зи як хомии ту рафт».

Зохид агар ба домани покат барад сучуд,
Ошиқ ба исмати ту фириштад агар дуруд,
Ҳар дам расад зи гардиши афлок ин суруд:
«Акнун дусад фаришта нақӯ гӯядат, чӣ суд?
Дар шаҳрҳо ҳикояти бадномии ту рафт!»

Имрӯз аз изори ту рафта-ст нури ҳусн,
Аз ҳарзагардии ту намонда шуури ҳусн,
Меғуфт ҳамчу зулф ба гӯши ту шӯри ҳусн,
«Ҳамсухбати рақиб шудӣ, к-аз гурури ҳусн
Номи хуши ту бар сари худкомии ту рафт!»

Онҳо, ки ҳешро ба ту ғамхор кардаанд,
Расво туро ба кӯчаву бозор кардаанд,
Аз ошноият дилу чон ор кардаанд,
«Ёрони муттафиқ ба ту инкор кардаанд,
Ҳар ҷо ҳадиси нексаранҷомии ту рафт!»

Эй Саййидо, ба наргиси шӯхат назар намонд,
Тире, ки дар бисоти камон дошт пар, намонд,
Заҳме, ки неши ханҷари ӯ бар камар намонд,
«Бо ков-кови ғамза, Назирӣ, назар намонд,
Фориғ нишин, ки хунидилошомии ту рафт!»

Ғазали Саййидои Насафӣ

То чилваи инони ту бурда-ст ҳуши мо,
Дорад саре ба ҳалқаи фитрок гӯши мо.

Лабташнагӣ ба гунча кушояд дари нишот,
Бошад калиди фатҳ забони ҳамӯши мо.

Эй мухтасиб, риояти худро нигоҳ дор,
Дасти сабӯи бода расида ба дӯши мо.

Моро ҳалок мекунию ханда мезанӣ,
Шаҳд аст хӯрдани туву заҳр аст нӯши мо.

То по кашидаем зи майхона, Саййидо,
Афтода рахнае ба сафи майфуруши мо.

*Ғазали
Мирзо Асадуллохони Ғолиб*

Мо лоғарем, гар камари ёр нозук аст,
Фарқест дар миёна, ки бисёр нозук аст.

Дорам диле зи обила нозукниҳодтар,
Оҳиста по ниҳам, ки сари кор нозук аст.

Аз чунбиши насим фуру резадӣ зи ҳам,
Моро чу барги гул дару девор нозук аст.

Бо нолаам зи сангдилиҳои худ маноз,
Ғофил, қумоши тоқати қуҳсор нозук аст.

Заҳмат қашида он мижа баргашт ҳамчунон,
Мо саҳтҷону лаззати озор нозук аст.

Расвоие мабод худороии туро,
Гул бармазан, ки гӯшаи дастор нозук аст.

Тарсам тапиш зи банд бурун афканад маро,
Тоби каманди кокули ҳамдор нозук аст.

Аз чилва ногудохтану рӯ насохтан,
Ойинаро бибин, ки чӣ миқдор нозук аст.

Меранчад аз таҷаммули мо бар ҷафои хеш,
Ҳон, шиквае, ки хоҳири дилдор нозук аст.

ШОДИБАХШИ МУСТАЗОДИ НАВО

Ғазали Саййидои Насафӣ

Навбаҳор омад, гулистон аз пайи нашву намошт,
Ғунчахуспони чаманро ғунчаи гул муттакошт...

Нозбӯро аз бунафша нозболин зери сар,
Шохи гулро бистаре барги ҳиндар¹⁰⁷ зери пост.

Бӯйи гулро мебарад аз боғ пинҳонӣ насим,
Боғбон пай бурдааст, ин кори дузди ошност.

Аз пайи ҳам корвони гул ба бозор омада,
Метавон гуфтан, ки боғ аз бӯйи гул бустонсарост...

Сайри боғ имрӯз дилҳои ҳарифон бурдааст,
Хоки гулшан чун гулистони Ирам одамрабост...

¹⁰⁷ Ҳиндар – гиёҳи хушбӯ.

*Ғазали
Муҳаммадаминхоҷа Кошиф*

Хун шудам дар шоми ғам, эй моҳи тобонам, биё,
Чок шуд чун субҳ домони гиребонам, биё.

Уқдаи дил во нашуд аз нохуни андешаам,
То шавад аз мақдамат ин мушкил осонам, биё.

Хотири ошuftаи ман рӯ ба чамийят ниҳад,
Ҳамчу гесӯят ба ҳар ҷониб парешонам, биё.

То кафи пойи ту озоре наёбад аз хиром,
Пойандози раҳат шуд пардаи ҷонам, биё.

Аз чӣ рӯ оҳам надорад бар дили гармат асар?
Кард кар гӯши фалакро оху афғонам, биё.

Хонаи дил гар туро торик ояд дар назар,
Эй парӣ, чун мардумак дар чашми ҳайронам биё.

Нест ороме маро дар гӯшаи ғам субҳу шом,
Бе ту мондам музтариб, эй нури чашмонам, биё.

Корвони ҷодаи ишқам, матои ман вафост,
Чун чарас бар нокаи ташвиқ нолонам, биё!

Умрҳо бигзашт аз ҳачри ту, эй Лайлихисол,
Ҳамчу Маҷнун сокини кӯху биёбонам, биё.

Кошиф афтода-ст бар болини беморӣ алил¹⁰⁸,
Меравам маъюс аз дарди ту, дармонам биё!

¹⁰⁸ Алил – бемор, касал, иллатнок.

Ғазали
Муҳаммадаминхоҷа Кошиф

Соқиё, пур кун қадаҳ пайваста дар айёми ид,
Субҳи ишрат аз шафақ гул мекунад дар шоми ид.

Дар чавонӣ соз истехкоми таъмири вафо,
Мугтанам¹⁰⁹ дон ҳар нафас дар зиндагӣ ҳангоми ид.

Нест мақсудам ба ғайр аз дидани рухсори ӯ,
Маҳви кори хеш гардиданд хосу оми ишқ.

Гар ҷамоли худ намояд рӯзи ид он шоҳи ҳусн,
Мешавам чун нардбон он ҷо ба сатҳи боми ид.

Баҳри идӣ дод Кошифро зи лаълаш бўсае,
Чун нигин дар синаи ман монд нақши номи ид.

¹⁰⁹ Мугтанам – ғанимат шуморидан.

ОҚИНОМАИ МУСТАЗОДИ НАВО

Соқиномаи Мавлоно Чомӣ

Биё, соқӣ он чоми гетифурӯз,
Ки шабро ниҳад роз ба рӯйи рӯз.

Биё, мутрибо, нақше аз нав бибанд,
Бизан ин навро ба бонги баланд.

Набурда сари худ фурӯ, рост гӯй,
Ба чуз ростӣ зевари дил маҷӯй.

Надонад дили ҳеч донишваре,
Суханро беҳ аз ростӣ зеваре.

Соқиномаи Нақибхон Туграл

Биё, соқӣ, эй муқтадои¹¹⁰ тараб,
Биё, эй ту домоди бинту-л-инаб!¹¹¹

Дили мурдаамро зи май зинда кун,
Ки аз шӯри мастӣ бигӯям сухун!

Биё, соқӣ, эй обуранги баҳор,
Биё, эй Фалотуни ҳикматшиор!

Ба маъҷуни¹¹² раз кун диламро қавӣ,
Ки номаш бувад шарбати исавӣ.

Биё, соқӣ, эй офтоби карам,
Ки бе бода умрест дарди сарам!

На сандал ба рафъи хумораш давост,
Маро чуръае май беҳ аз кимиёст!

Биё, соқӣ, ҳангоми нӯши май аст,
Баҳори тарабро хазон дар пай аст.

Тағофул макун, баски даврони дун
Ба як дам кунад айши моро забун!

Биё, соқӣ, боби муғон боз кун,
Ба риндони махмур овоз кун,
Ки майхона бикшод пири сахо,
Расад, ҳар кӣ нӯшад зи шоҳу гадо!

¹¹⁰ **Муқтадо** – иктидо, пайравикунанда.

¹¹¹ **Бинту-л-инаб** – духтари раз, шароби ангурӣ.

¹¹² **Маъҷун** - омехтаи чанд чиз; хамир, маҳлул.

УФАРИ МУСТАЗОДИ НАВО

Муствазоди Дабирии Ҳисорӣ

Маҳ гард барангехта аз орази моҳат
бар торами ахзар,
Хуршеди иёри ба ҳаво рафта зи роҳат
аз зарра фурутар.

Ҳайрони ҷамолат шуда ойна ба сад рах
чун мардуми дида,
Ҳангоми назора ҳама тан маҳви нигоҳат,
хайратзада яксар.

Минову маю мутрибу соқӣ шуда беҳуд,
дар базми висолат
В-аз рамзу адои ниғаҳи ҷашми сиёҳат,
саршор чу соғар.

Зоеъ манамо хуни сиришкам, ба фидоят,
к-аз ҷашм бирезад
Ҳамроҳи дилу дида ба хоки сари роҳат,
чун тифл бипарвар.

Умрест, ки аз оби бақо васф намояд,
чун килки Дабирӣ,
Ҳар дилшудае дар талаби ҷоми висолат,
эй мӯнису дилбар...

Мустазоди Хочуи Кирмонӣ

Кас нест, ки гӯяд зи ман он турки Хаторо,
гар рафт хатое,
Боз ой, ки дорем таваккуъ¹¹³ зи ту моро,
бо ваъда вафое.

М-андоз ба номи мани дилсӯхта филфил¹¹⁴
бар оташи рухсор,
К-афтодам аз он донаи мушкини ту, ёро,
дар доми балое.

Имрӯз манам чун хамаи абрӯӣи ту дар шаҳр,
монанди ҳилоле,
То дидаам он сурати ангуштнаморо,
ангуштнамое.

Боз ой, ки сар бар қадамат бозаму чонро
дар пойи самандат,
Чун менадиҳад даст мани бесару поро
ҷуз наъл баҳое.

Дар шаҳри шумо қоида бошад, ки напурсанд
аҳволи ғарибон,
Охир чӣ зиён мамлакати ҳусни шуморо
аз бесару пое?

¹¹³ Таваккуъ – умедворӣ.

¹¹⁴ Филфил – қаламфур.

То чанд муҳолиф занӣ, эй мутриби хушгӯй,
аз пардаи ушшоқ?
Бинвоз замоне мани бедарду навро
аз бонги навое.

З-ин беш ниҳон чанд тавон доштан охир,
дар дил ғами ҳиҷрон,
Донам, ки сироят кунад ин дард, нигоро,
як рӯз ба чое.

Дар зулмати Искандарам аз ҳасрати наълат
монандаи Хочу,
Лекин чӣ кунам, чун набувад мулкати Доро
дархурди гадое?!

*Мустазоди
Абдулҳайи Мучахарфӣ*

Он моҳликое, ки аз ӯ дил шуда хаста,
нури басари мо,
Бишкаста ба ушшоқ ҳамон аҳд, ки баста,
рафта зи бари мо.

Дар дашти хаёлаш, ки давидем парешон
саргаштаву ҳайрон,
Шояд, ки дар он зулфу дар он кокули баста
афтад назари мо.

Ногоҳ насиме хабари ёр расонид
дар дашти таманно,
Гуфтем, ки аз фурқати дилбар шуда хаста
чону цигари мо.

Ранчида зи ушшоқ ва ё ноз намояд,
хун гашт дил аз ғам,
Эй боди сабо, гӯй ба он аҳдшикаста,
яъне хабари мо.

Гуфто, ки ба роҳи талабаш хезу равон шав,
як лаҳза маёром,
Аз қайди ғами ҳаҷр шавад чони ту раста,
эй ҳамсафари мо.

Рафтем ба саҳрои ғамаш бо дили садчок,
дидем баногоҳ
Он маҳваши танноз ба сад ноз ништа
дар раҳгузари мо.

Гуфто, ки сабо низ паёми ту ба мо гуфт
аз ошиқи шайдо,
Эй гулталаб, аз гулшани дидор дудаста
зуд о ба бари мо.

Абдулҳайи ғамдида кашид охи чигарсӯз,
ӯ гуфт ба ханда,
Дар моҳи чамолам нигар, эй ошиқи хаста,
он чилвагари мо!

САРАХБОРИ ДУГОҲ

Ғазали устод Рӯдакӣ

Шод зӣ, бо сиёҳчашмон шод,
Ки ҷаҳон нест ҷуз фасонаву бод.

З-омада шодмон бибояд буд
В-аз гузашта накард бояд ёд.

Ману он ҷаъдмӯйи ғолиябӯй,
Ману он мохрӯйи хурнажод.

Некбахт он касе, ки доду бихӯрд,
Шӯрбахт он ки ӯ нахӯрду надод.

Боду абр аст ин ҷаҳони фусӯс,
Бода пеш ор, ҳар чӣ бодо, бод!

Шод буда-ст аз ин ҷаҳон ҳаргиз
Ҳеч кас, то аз ӯ ту бошӣ шод?!

Дод дида-ст аз ӯ ба ҳеч сабаб
Ҳеч фарзона, то ту бинӣ дод?!

xxx

Он ақиқин майе, ки ҳар кӣ бидид,
Аз ақиқи гудохта нашнохт,

Ҳар ду як ҷавҳаранд, лек ба табъ
Ин бияфсурду он дигар бигдохт.

Нобисуда ду даст рангин кард,
Ночашида ба торақ-андар тохт.

Ғазали Раҳмат Назрӣ

Боз фардо давом хоҳам кард,
Зиндагиро салом хоҳам кард.

Сӯйи хуршеди бомдодон шод
Рақс болои бом хоҳам кард.

Чанд рӯзи умедвориро
Аз Худованд вом хоҳам кард.

Ҳамчу оби равон ҳудамро соф
Аз ҳалолу ҳаром хоҳам кард.

Мори андӯҳи ҷангалии хеш
Бо наво боз ром хоҳам кард.

Чун дарахтони ғӯрамарг аз нав
Орзуҳои хом хоҳам кард.

Зиндагӣ имтиҳон маро дорад,
Ман варо интиқом хоҳам кард.

Боз бас худсарию бегӯрӣ,
Боз ҷандин мақом хоҳам кард.

Боз дар чорсӯйи танҳой
Хешро издиҳом хоҳам кард.

Боз бебок рӯ ба рӯйи марг
Як қиёмат қиём хоҳам кард!

Илова
(Аз хонишҳои Бобо Ҷалол)

Ғазали Озарӣ

Соқӣ, биё, ки мавсими ишрат ғанимат аст,
Пур кун сабӯи бода, ки фурсат ғанимат аст.

Умри азиз мегузарад, муғтанам шумар
Ин панҷ рӯзро, ки бағоят ғанимат аст.

Айше бикун, ки масъалаи ҳаҷр мерасад,
Акнун, ки фурсат ҳаст, фароғат ғанимат аст .

Аз муфлисӣ манол, ки дорӣ тани дуруст,
Нашнидай, ки неъматӣ сиҳҳат ғанимат аст.

Акнун , ки давр- даври туст, даст-дасти туст,
Дасте бизан, ки сояи давлат ғанимат аст.

Эй Озарӣ, зи қиссаи фардо сухан макун,
Биншину бода нӯш, ки фурсат ғанимат аст.

Таронаи 1
Сувори Дугоҳ

Баҳор омад, чӣ суд аз сайри гулшан, ёр боястӣ,
Тамошои баҳори он гули рухсор боястӣ.

Гар оҳанги тараб аз сози зарринтор мақсуд аст,
Дар он суҳбат маро як шиша май бо ёр боястӣ.

Ғазали Абдулқодири Бедил

Ба гулзоре, ки он шӯхи парипайкар кунад бозӣ,
Ғуборам чун пари товуси гулбарсар кунад бозӣ.

Ҷаҳон дарёи хун гардад, агар чашми сияхмасташ
Зи дастафшони мижгон ба абрӯ сар кунад бозӣ.

Қадаҳ лабреси ҳайрат гардаду мино ба рақс ояд,
Дар он маҳфил, ки он шӯхи парипайкар кунад бозӣ.

Ба чуз машшотаи ҷоду кӣ дорад набзи гесӯяш,
Чунин море магар дар дасти афсунгар кунад бозӣ?!

Ба рӯят печутоби турраи мушкин ба он монад,
Ки шохи сунбуле бар лолаи аҳмар¹¹⁵ кунад бозӣ.

Дар ин маҳфил, ки гулчини ҳавасҳо шуд дами тегат,
Маро чун шамъ як гардан ба чандин сар кунад бозӣ.

Қалам ҳар гаҳ ба васфи неши мижгони ту пардозад,
Чу хуни ҷаста мазмун дар раги мистар¹¹⁶ кунад бозӣ.

Зи бас печидааст офокро бемеҳрии гардун,
Аҷаб, гар тифл ҳам дар домани модар кунад бозӣ.

Ҳавас дар табъи тамкинмашрабон шӯхӣ намедонад,
Чӣ имкон аст, Бедил, мавҷ дар гавҳар кунад бозӣ.

¹¹⁵ **Аҳмар** – сурх.

¹¹⁶ **Мистар** – хаткаш.

Ғазали Маъдани Понгозӣ

Ба ҳар номаҳраме зинҳор маншин, шарҳи ғам макшо,
Ба ин қалбошноён қуфли абвоби Ҳарам макшо.

Зи ҳар сурат маҷӯ кайфийяти осори худбинӣ,
Ба ҳар маҳфил зи тори пардаи дил зеру бам макшо.

Низоми кори ҳастӣ мояи савдои уқбо кун,
Матоъи дунявӣ саҳл аст, дар байъат дирам макшо.

Халили роҳи қурбат нестӣ, дасти сахо машкан,
Ба мифтоҳи ҳасосат¹¹⁷ ҳалқаи боби карам макшо.

Ба эҳсони каримон дил мадеҳ дар ҷодаи ҳиммат,
Сари хони лаимон банд, анбони шикам макшо.

Ба фикри ҳарзапаймоёни зикри субҳаи ботил,
Лаби рағбат фароҳам ор, бар лову наам¹¹⁸ макшо.

Тазаллумҳои¹¹⁹ золим ҳамъинони суръати бод аст,
Забони хома бар таҳрири бунёди ситам макшо.

Сияҳрӯзӣ ба атвори ту, эй Маъдан, сазовор аст,
Баёзи хандаи хуршед ҳамчун субҳдам макшо.

¹¹⁷ **Ҳасосат** – ҳасисӣ.

¹¹⁸ **Лову наам** – оре ва не.

¹¹⁹ **Тазаллум** – шикоят аз зулм; додхоҳӣ, адолатхоҳӣ.

Таронаи 2
Халқӣ

Гуфтам: - Ситора дар ҳаво,
Гуфто, ки ин чашми ман аст.

Гуфтам: -Мақун нозу адо!
Гуфто, ки ин расми ман аст!

Таронаи 3
Халқӣ

Сарви бустон лаъл рехт,
-Хандаи ёри ман аст.

Гул ба оташ зар бирехт,
-Ҳусни дилдори ман аст.

Таронаи 4

Ғазал Фариуддини Аҳвал

Дӯшина андар маҷлисе он моҳ шуд шаб ёри ман,
Моҳе чу шахду шоҳиди анҷумнамо дар анҷуман.

Аз меҳр ҳусн андӯхта, онро ба нур афрӯхта,
Фарҳодвашҳо сӯхта пеши рухи Ширин чу ман.

*Ғазали
Амир Хусрави Деҳлавӣ*

Бар н-омад оҳе аз дилам, зулфат парешон аз чӣ шуд?
Пешат накардам гириҷе, лабҳо-т хандон аз чӣ шуд?

Тире задию нангарӣ, гирам, ки ман надҳам бурун,
Ҳам худ бигӯ, к-охир, маро сад раҳна дар ҷон аз чӣ шуд?

Бе ман набудӣ як замон, акнун наёӣ сӯйи ман,
К-он ошно буд онҷунон, бегона з-ин сон аз чӣ шуд?

Равшан шуд андар шаҳру кӯ ин сӯзиши пинҳони ман,
Дур аст боре шамъи дил, парвона гирён аз чӣ шуд?

Хобам, на аз муҳри лабат бинам парешон хобҳо,
Боде зи ту н-омад барам, хобам парешон аз чӣ шуд?

Аз доғи Хусрав дар ҷигар ҳалқе ҷудо дорад ҳабар,
Ошиқ шиносад, к-инҷунин бемору хайрон аз чӣ шуд?

Ғазали Бадри Шервонӣ

Гуфтам: -Ту бурдӣ дил зи мо. Гуфто: -Чӣ дил, гӯ, кай, кучо?
Гуфтам: -Гувоҳ аст он даҳон. Гуфто, ки ҳеч аст он гуво!

Гуфтам, ки дар баҳри ғамат беошноям, чун кунам?
Гуфто: -Зи худ бегона шав, то бо ту гардам ошно.

Гуфтам: -Вафое нестат, охир чароӣ инчунин?
Гуфто: -Зиҳӣ савдозада, аз умр мечӯӣ вафо?

Гуфтам, ки шахд аст он даҳан. Гуфто: -Зиҳӣ ширинсухан,
Гуфтам, ки: - Ҳастӣ дини ман. Гуфто: -Бад-инӣ мубтало?

Гуфтам, ки: - Мепечад ба ҳам чон дар балои зулфи ту,
Гуфто: -Бирав, эй бечигар, ошиқ напечад аз бало.

Гуфтам: -Гадои туст дил, бар хони васлат хон даме,
Гуфто, ки: - Маншинад гадо бар хони васли подшо.

Гуфтам: -Ҳилоле гашт бадр аз меҳри рӯйе чун биҳишт,
Гуфто: -Аз он рӯ равшанӣ ёбад дилат дар меҳри мо.

Таронаи 5
Халқӣ

Эй себи Самарқанде, холаш ба мо нест,
Эй лаъли Бадахшоне, муҳтоҷи баҳо нест.
Ханчар задаӣ рост миёни чигарам,
Хун мераваду чароҳаташ пайдо нест.

Таронаи 6
Халқӣ

Рӯят, эй ороми ҷон, гул,
Ки бигӯяд дилу ҷон гул.
Базм хушрӯ шуд аз он гул,
Бода зад ранг ба он гул.

Таронаи 7
Халқӣ

Лабат дар тамъ чун оби набот аст,
Танат дар софӣ чун оби Ҳаёт аст.
Сарат гардам, агар бўса бибахшӣ,
Чу имшаб фурсати айшу нишот аст.

Таронаи 8
Халқӣ

Бегунаҳем, аз чӣ ранҷӣ?
Аҳли вафоем, чӣ ранҷӣ?

Таронаи 9
(даромади Талқини чоргоҳ)

Халқӣ
Эй шӯҳи ҷонона,
Ту ба ҳусн афсона!
Ту шамъи ин хона,
Ман ба ту парвона.

ТАЛҚИНИ ЧОРГОҲ

Ғазали Абдулвосеи Чабалӣ

Ҳар кӣ бошад ошиқи ҷонон, напардозад ба хоб,
Ҳар кӣ бошад толиби гавҳар, наяндешад зи об.

Гӯши ман сӯйи самоъу ҳуши ман сӯйи сабӯх,
Чашми ман сӯйи нигору дасти ман сӯйи шароб.

Зору нолонам чу булбул, дида пурхуни тазарв,
То нафурам¹²⁰ кард он кабки дарӣ бонги ғуроб.

Наргисе дорад сиёҳу савсане дорад сафед,
Лолае дорад латифу сунбуле дорад батоб.

Сунбуле чанбарниҳоду наргисе ханчаргузор,
Лолае шаккарфишону савсане анбарниқоб.

¹²⁰ Нафур – раманда.

Ғазали Риези Самарқандӣ

Ман ҷудо аз ёру ёр аз ман ҷудо афтодааст,
Инчунин мушкил, ки ман дорам, киро афтодааст?

Бар дари он сарвқомат барги гул пӯшидаанд,
Ё зи чашми хунфишонам қатраҳо афтодааст?

Менамояд аз даруни шиша ҳамчун ранги май,
Акси он лаб то даруни чашми мо афтодааст.

Аз шикофи сина дар ҷон партави шамъи рухат
Ҳамчу нури маҳ зи равзан дар саро афтодааст.

Ғар Риезиро сари бўсидани пойи ту нест,
Рӯзу шаб чун хок дар кӯят чаро афтодааст?

Таронаи 1
Халқӣ

Чашми ту мастана,
Дил бе ту девона!
Шамъест месӯзад,
Гирди ту парвона.

Таронаи 2
(Даромади Насри чоргоҳ)

Шеърӣ устод Рӯдакӣ

Фиғони ман ҳама з-он зулфи тобдори сиёҳ,
Ки гоҳ пардаи лола-сту гоҳ миёҷари¹²¹ моҳ.

Назар чӣ гуна бидӯзам, ки баҳри дидани ӯ
Зи хоки ман ҳама наргис дамад ба ҷойи гиёҳ?!...

¹²¹ **Миёҷар** – рӯймол, парда.

НАСРИ ЧОРГОҲ

Ғазали Наҷиби Ҳиндӣ

Ду дил ба меҳри ту бастам, ки об шуд ҳар ду,
Ду доғ сӯхтаму офтоб шуд ҳар ду.

Ҳилоли ид ду мисраъ дар обу ойина дошт,
Ба як ишорати абрӯ хароб шуд ҳар ду.

Ду шиша хуни ҷигар аз ту доштам дар дил,
Ба як ситезаи чашмон хароб шуд ҳар ду.

Ду лаб ба ғамза кушудӣ, дуо иҷобат шуд,
Ду арза додаму як ҷо ҷавоб шуд ҳар ду.

Ба абрувони ту гуфтам ду байт, як имо
Ба умр аз ту надидам, китоб шуд ҳар ду.

Ҳамон ду зулф зи машшота тоб медодӣ,
Ба гардани дилу чонам таноб шуд ҳар ду.

Зи дину дил ба ду дунё ду хона дошт Начиб,
Ба як карашмаи соқӣ хароб шуд ҳар ду.

Ғазали Туробии Хуҷандӣ

Ду дида сӯйи ту кардам, пуроб шуд ҳар ду,
Зи ҳайрат ойинаи офтоб шуд ҳар ду.

Ду нукта сирри даҳону миёнат овардам,
Саволи рамзи адамро ҷавоб шуд ҳар ду.

Ду ҳалқае, ки зи зулфат сабо парешон кард,
Гулӯи чону диламро таноб шуд ҳар ду.

Ду наргисат, ки ду соҳир, ду фитнаангез аст,
Барои қатли ман андар итоб шуд ҳар ду.

Ду оразат, ки занад таъна бар маҳу хуршед,
Сипехри меҳри туро офтоб шуд ҳар ду.

Ба теғи ханчари нозат ду пора гашт чигар,
Зи тоби оташи ҳуснат кабоб шуд ҳар ду.

Ду нукта сӯзи диламро қалам ба сафҳа навишт,
Ба назди аҳли муҳаббат китоб шуд ҳар ду.

Ду нуктае, ки зи холи лабат баён кардам,
Китоби ҳусни туро фасли боб шуд ҳар ду.

Туробӣ шарҳи ҷамолат ду сатр кард рақам,
Ба Фоиқу ба Начибат ҷавоб шуд ҳар ду.

Таронаи 1
(Суворои Чоргоҳ)

Ғазали Абдулазизи Кӯҳистонӣ

Эй гулу гулистонам орази гулистонат,
Мушку анбаристонам зулфи анбарафшонат.

Шамъи рӯйи ту ҳар гаҳ, зеби маҷлисе гардад,
Бода ранги маҳ гирад пеши лаъли хандонат.

Таронаи 2
Халқӣ

Ёрон, чу зи ман умед доред,
Он ёра ба назди ман биёред.

Аз баҳри шифо зи чашму рӯяш,
Гар бўса кунам, аҷаб медоред.

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Ёрам чу қадах ба даст гирад,
Бозори бутон шикаст гирад.

Ҳар кас, ки бидид чашми ӯ, гуфт:
-Ку муҳтасибе, ки маст гирад?

Дар баҳр фитодаам чу моҳӣ,
То ёр маро ба шаст гирад.

Дар по-ш фитодаам ба зорӣ,
Оё бувад он, ки даст гирад?

Хуррам дили он, ки ҳамчу Ҳофиз
Ҷоме зи майи аласт гирад.

Таронаи 3

Халқӣ

Дар кулбаи мо расидане дошт,
Ғамномаи мо навиштане дошт.

Ҳарчанд саманди ноз тунд аст,
Як бор инон кашидане дошт.

Афсӯс, ки талхком рафтем,
Ширин лаби ӯ макидане дошт.

Дар рафъи малоли ғунчаи ман,
Он боди сабо вазидане дошт.

Ғалтон рафтам ба пойбӯсаш,
Чун қатраи ашк дидане дошт.

Чун субҳ ба даври қаҳру хубӣ
Гул аз дили чок чидане дошт.

Ғар чӯшиши гиряам бидидӣ,
Афғони маро шунидане дошт.

Халқӣ

Чонони маро ба ман биёред,
Ин мурда танам ба ӯ супоред.

То бўса занам бар он лабонаш,
Гар зинда шавам, аҷаб мадоред.

Ҳарчанд ту шоҳу мо гадоем,
Доман мафишон, ки мубталоем.

Мо доғи ғуломии ту дорем,
Ҳар ҷо ки равем, подшоем.

Ғазали Нодира

Аз ҳаҷри рухат азоб дорам,
Як пора дили кабоб дорам.

Аз сар наравад ҳавои мастӣ,
Аз фикри лабаш шароб дорам.

Аз баҳри расидани висолаш
Чун барқ бәсе шитоб дорам.

Гардонда зи рӯзу шаб варақҳо,
Умри гузарон китоб дорам.

Аз турраи зулфи мушкбораш
Бар гардани дил таноб дорам.

Пурсидани холи дарди ҳиҷрон
Чурме набувад, савоб дорам.

Макнуна, зи зулми фурқати ӯ
Ду дида даруни об дорам.

Ғазали Хусрави Деҳлавӣ

Ишқ омаду дил зи дасти мо бурд,
Тадбир зи ақли мубтало бурд.

Айшу тарабу қарору тамкин
Як-як зи дилам чудо-чудо бурд.

Ёр омаду дар ду дида биншаст,
Шоҳ омаду хонаи гадо бурд.

Моро, ки зи ғам хаёл гаштем,
Боди сари зулфи ӯ зи ҷо бурд.

Ҳар дил, ки ба синаи касе дид,
Ё дар кафи ғам супурд, ё бурд.

Селоби ғамаш даромад аз шаҳр,
Бозори ҳазор порсо бурд.

Дилро бирабуд сели дида,
То даст дар ӯ задам, маро бурд.

Шаб сурати ӯ ба хоб дидам,
Ашкам бидавиду хобро бурд.

Ин дидаи ман, ки кӯр бодо,
Пеши ҳама обрӯйи мо бурд!

Аз даст бирафт ҷони Хусрав,
Ғам ҳеч надонамаш, кучо бурд?

Ғазали Ашӯр Сафар

Гуфтам: -Ба рухи ту дил хуморист,
Гуфто: -Чӣ хумору беқарорист?

Гуфтам: -Туй шамсу банда вартоҷ¹²²,
Гуфт: -Ин гапи гуфтаву қаторист.

Гуфтам: -Набарад ба хона хобам,
Гуфто: -Зи табиати баҳорист.

Гуфтам: -Гапакест, гӯшакат дор,
Гуфт: -Аз ғазаб аст ё ки зорист?

Гуфтам: -Лабаки ту бӯсазеб аст,
Гуфт: -Ин ту мағӯ, ки шармсорист.

Гуфтам: -Чӣ ба ӯ нагуфтӣ шарм аст?
Гуфто, ки замони ихтиёрист.

¹²² Вартоҷ – офтобпараст.

Таронаи 4

Ғазали Мавлоно Қомӣ

Бар дил аз нози ту харчанд, ки бедод равад,
Чун рухи хуби ту бинам, ҳама аз ёд равад.

То ба кай ошиқи дилхаста ба уммеди висол,
Шодмон сӯйи дарат ояду ношод равад.

Гираҳ аз турраи мушкин макушо пеши сабо,
Умри сад дилшуда мағзор, ки бар бод равад.

Таронаи 5

Шеърӣ Ҳоиф

Моро нигоҳе, эй моҳсимо,
Рафт охир аз дил сабру шикебо.

Аз лаъли нӯшин бо ин умедем
Инъом созӣ як бўса моро.

Имшаб ту, эй шӯҳ, гоҳи табассум
Сад шӯри маҷлис бинмудӣ барпо.

3-ин рӯ ба ёдат ошиқ саҳаргоҳ...

Таронаи 6

(Даромади Орази дугоҳ)

Таҳрир бинмуд ин байти зебо,
О, чонам асирата...

ОРАЗИ ДУГОҲ

Ғазали Абӯалӣ ибни Сино

Ғизои рӯҳ бувад бодаи раҳиқ¹²³ алҳақ,
Ки рангу бӯ-ш занад рангу бӯи гулро дақ.¹²⁴

Ғуломи он майи софам, ки аз рухи хубон
Ба як-ду чом барорад ҳазор гуна арақ.

Ба таъм талх чу панди падар, вале-к муфид,
Ба пеши чоҳил ботил, ба назди доно ҳақ.

Ҳалол гашта ба фатвои ақл бар доно,
Ҳаром гашта ба аҳкоми шаръ бар аҳмақ.

Чу Бӯ-Алӣ ту агар май хурӣ ҳакимона,
Ба ҳаққи ҳақ, ки вучудат ба ҳақ шавад мулҳақ¹²⁵.

¹²³ **Раҳиқ** – соф, холис, беғаш.

¹²⁴ **Дақ** – кӯфтан, кобидан.

¹²⁵ **Мулҳақ** – ҳамроҳшуда, пайвастшуда.

Таронаи 1

Ғазали Муиззии Самарқандӣ

Дӯш он нигоринрӯи ман омад ба мастӣ сӯи ман,
То шуд зи рӯяш кӯи ман чун кӯҳи Сино пурзиё.

Бар чониби машриқ шафақ чун лола бар симинтабақ,
Кавкаб ба гирдаш чун арақ бар орази маъшуқи мо.

Ғазали Исо Маҳдум

Мачнунаму дорам диле чун санг тӯфон дар бағал,
Ҳам шӯри чонон бар сару ҳам шӯриши чон дар бағал.

Хоҳам насими чилвае, то гул кунад расвоиям,
Чун гунча дорам то ба кай чоки гиребон дар бағал?!

Чон дар таку този ғаму тан хоки кӯи офият,
Пойи талаб дар доману хори мугелон дар бағал.

Тире шикорӣ хӯрдаам, омодаи захми дигар,
То чанд сар дар зистан чун тири пайкон дар бағал?

Фағфури табъи равшанам бас шоҳиди оғӯши ман,
Ман Исиям, зебад маро хуршеди тобон дар бағал!

Таронаи 2

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Дарахти дӯстӣ биншон, ки коми дил ба бор орад,
Ниҳоли душманӣ баркан, ки ранчи бешумор орад.

Чу меҳмони хароботӣ, ба иззат бош бо риндон,
Ки дарди сар кашӣ, чоно, гарат мастӣ хумор орад.

Шаби суҳбат ғанимат дон, ки баъд аз рӯзгори мо
Басе гардиш кунад гардун, басе Лайлу наҳор орад.

Иморидори Лайлиро, ки маҳди моҳ дар ҳукм аст,
Худоро, дар дил андозаш, ки бар Мачнун гузор орад.

Баҳори умр хоҳ, эй дил в-агарна ин чаман ҳар сол
Чу насрин сад гул орад бору чун булбул ҳазор орад.

Худоро, чун дили решам қароре нест бо зулфат,
Бифармо лаъли нӯшинро, ки зудаш бо қарор орад.

Дар ин боғ аз Худо хоҳад дар ин пиронасар Ҳофиз,
Нишинад бар лаби чӯйеву сарве бар канор орад.

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Даме бо ғам ба сар бурдан ҷаҳон яксар намеарзад,
Ба май бифрӯш далки мо, к-аз ин беҳтар намеарзад.

Ба кӯи майфурӯшонаш ба ҷоме барнамегиранд,
Зиҳй сачҷодаи тақво, ки як соғар намеарзад.

Рақибам сарзанишҳо кард, к-аз ин боб рух бартоб,
Чӣ афтод ин сари моро, ки хоки дар намеарзад?!

Шукӯҳи тоҷи султони, ки бими ҷон дар ӯ дарҷ аст,
Кулоҳе дилкаш аст, аммо ба тарки сар намеарзад.

Чӣ осон менамуд аввал ғами дарё ба бӯи суд,
Ғалат кардам, ки ин тӯфон ба сад гавҳар намеарзад.

Туро он беҳ, ки рӯи худ зи муштоқон бипӯшонӣ,
Ки шодии ҷаҳонгирӣ ғами лашкар намеарзад.

Чу Ҳофиз дар қаноат кӯшу аз дунёи дун бигзар,
Ки як ҷав миннати дунон¹²⁶ дусад ман зар намеарзад.

¹²⁶ Дун – паст, нокас.

Ғазали Зуфархон Ҷавҳарӣ

Қадаҳ дар даст омад маст шӯхи боданӯши ман,
Ба истикболи нозаш рафт аз сар ақлу ҳуши ман.

Ба ёди наргиси майгунаш азбас нолаохангам,
Садо гул мекунад мастона аз сози хурӯши ман.

Чунон во мондаам дар зери бори фикри абрӯяш,
Ки бошад осмоне ҳамчу моҳи нав ба дӯши ман.

Зи бас аз сурма мижғони сиёҳаш дорад истиғно,
Садои нолае аз Тур меояд ба гӯши ман.

Зи файзи маънии ҷамъийяте дорам, ки во гаштан
Надорад, Ҷавҳарӣ, чун гунча лабҳои хамӯши ман.

*Ғазали
Алиш Муҳаммадиш Хуросонӣ*

Қаноат мекунам бо пораи ноне, ки ман дорам,
Ҳазорон шукр мегӯям аз ин хоне, ки ман дорам.

Санову ҳамди беҳад мар Худои босаховатро,
Расонад ризку рӯзӣ баҳри меҳмоне, ки ман дорам.

Зи хирман-хирмани бо миннате оварда мелофанд,
Вале менозам аз ҳар хӯшаву доне, ки ман дорам.

Зи ҳочат беш макрӯҳ аст чамъи давлати дунё,
Расад бар харчи базми умр сомоне, ки ман дорам.

Надорад орзуи Дайру меҳмони Ҳарам будан,
Сари осудаву қалби мусалмоне, ки ман дорам.

Биҳишти адну з-оби Салсабилу сояи Тӯбо
Ғанимат мешуморам сарви бустоне, ки ман дорам.

Ниҳоли обрӯ мепарварам дар дил, Хуросонӣ,
Ба ҳаққи хуни поку ҳар нафас чоне, ки ман дорам!

Таронаи 3

Шаҳидӣ

Хуш меравад ба рафтор он шӯхи дилбари мо,
Дар роҳи ӯ нисор аст ашки чу гавҳари мо.
Бо дида хандааш бин, оҳанги рафтанаш бин
В-аз лаъли шаккаринаш пуршаҳд соғари мо.

Ғазали Зуфархон Чавҳарӣ

Дилро ба қайди мӯяш девона менависам,
Ҷонро ба шамъи рӯяш парвона менависам.

Ҳарфе, ки менамоям бо ёди лаълаш иншо,
Мастана хон, ки ман ҳам мастана менависам.

Асрори ишкро фош Мансурвор гӯям,
Фатвои қатли худро мардона менависам.

Аз чӯшаи сиришкам бар чеҳраи тилоӣ
Арзи ниёз бар он чонона менависам.

Ҳар чо рақибро ман бинам нишаста бо ӯ,
Деву фаришта бо ҳам ҳамхона менависам.

Аз баҳри сайди дилҳо он зулфу холро ман
Ҳам дом мешуморам, ҳам дона менависам.

Гуфтам, ки беқарорам, гуфто:-Қарор хоҳӣ?
Як бўса бо ту аз рух моҳона менависам!

Эй ақл, рав, ки имшаб дорам ба ёди васлаш
Базме, ки хешро ҳам бегона менависам.

Ҳар нукта аз каломам мармузи сад маонист,
Эй Чавҳарӣ, мапиндор, к-афсона менависам.

Ғазали Убайд Раҷаб

Боз о ба манзили ман бо шеърӯ бо тарона,
К-аз шеърӯ аз тарона-ст ин манзили ягона.

Аз ишқи дилфурузе кардам бароят обод,
Бингар ба ишқобод бо чашми ошиқона.

Тангаш магиру гоме бигзор аз раҳи лутф,
Дар тангной дарёб дунёи бекарона.

Пурбор аз сурур аст, саршор аз ғурур аст,
Аз кибру кина дур аст в-аз ҳилаву баҳона.

Бо зора зери бомаш дил гуфту ман набиштам,
Дилро ба дил кушодам, пардохтам фасона.

Гуфтам ҳаме бароят ҳарфи каме гулӯсӯз,
Ҳарфи маро ба гӯшат бигрифтай ту ё на!...

Ман аз туам, ту аз ман, мисли ду чон ба як тан,
Эй субҳи рӯзи равшан, боз о маро ба хона!

ДУГОҲИ ҲУСАЙНӢ

Шеъри Амъақи Бухорӣ

Ману нигори ман аз баҳри дидани маҳи нав,
Ду дида дӯхта бар рӯи гавҳарин дулоб.

Бути маро зи нишоти назораи маҳи нав
Чакида бар гули аҳмар ҳазор қатра гулоб.

Варо зи дидани маҳ ҳар ду дида пур зи ҳаёл,
Маро зи дидани ӯ ҳар ду дида пурмаҳтоб.

Гаҳе ба гӯш ҳама барниҳод марзангӯш,
Гаҳе зи дурчи ақиқин намуда дурри хушоб.

Зи бас ишорати ангушти дилбарон ба ҳилол
Ҳама ҳаво қалами сим шуд ба шакли шаҳоб.

Ҳилоли ид бурун омад аз сипеҳри кабуд,
Чу шамъи заррин пеши зумуррадин меҳроб.

Фалак чу чашмаи обу маҳи нав андар вай
Ба сони моҳии заррин миёни чашмаи об.

Ба сони заврақи заррин миёнаи дарё
Гаҳе бар авҷи пур аз мавҷу гоҳ дар ғарқоб.

Ҳамешуд аз пайи разму зи баҳри базми фалак
Гаҳе чу дашнаи заррин, гаҳе чу чоми шароб.

Ғазали Камоли Хуҷандӣ

Зи ғамзаҳои ту чандон ки ноз меборад,
Маро зи ҳар мижа ашки ниёз меборад.

Сиришки мо зи ту борони навбаҳорон аст,
Ки лаҳзае наситода-сту боз меборад.

Бирехт пайкари Маҳмуду чашми ӯ дар хок
Ҳанӯз хун ба фироқи Аёз меборад.

Зи дурии маҳи рӯят ду чашми бедорам
Ситораҳо ба шабони дароз меборад.

Чу хандаҳо-ш, ки мерезадам намак ба чигар,
Малоҳат аз лаби он дилнавоз меборад.

Чу дурӣ аз руҳи ӯ, бесафой, эй сӯфӣ,
Гар аз ҷаниби¹²⁷ ту нуру намоз меборад.

Зи тоби оташи рӯй аст оби чашми Камол,
Ки ашки шамъ ба сӯзу гудоз меборад.

¹²⁷ Ҷаниб – ҷониб.

Таронаи 1
(Сувораи Дугоҳи Ҳусайнӣ)

Ғазали
Абдулазизи Кӯҳистонӣ

Аз табассумат бишкуфт ғунчаҳои дил имшаб,
Чун диҳам зи каф берун ғунчаҳои домонат.

Ёди наргиси мастат дӣ ба хотирам хуш буд,
Сухбати ту нек омад бо асири ҳичронат.

Таронаи 2
Халқӣ

Аз омаданат агар хабар доштаме,
Дар рӯи раҳат тухми суман коштаме.
Нагзоштаме, ки пой бар хок ниҳӣ,
Хоки қадамат ба дида бардоштаме.

Таронаи 3

Рубоии Умари Ҳаёӣ

Дар кӯи ниёз ҳар дилеро дарёб,
Дар кӯи ҳузур муқбилеро дарёб.
Сад Каъбаи обу гил ба як дил нарасад,
Каъба чӣ равӣ? Бирав, дилеро дарёб!

СУПОРИШИ АВВАЛИНИ ДУГОҲ

Шеъри Низомии Ганҷавӣ

Чаҳонро чунин ганчу гавҳар басест,
Калиди дари ганҷ бо ҳар касест.

УФАРИ ДУГОҲ

*Ғазали
Мирзо Абдулқодири Бедил*

Эй чигарҳо доғдори шавқи пайкони шумо,
Чокҳои дил наёми теги мижғони шумо.

Аз шикасти кори мо ошуфтаҳолон нусхаест
Дафтари ошӯб, яъне сунбулистони шумо.

Аз ҳучуми ашк бар мижгон гуҳарҳо чидаем,
Дар таманнои нисори лаъли хандони шумо.

Як сари мӯ ҳолӣ аз пардозӣ шӯҳӣ нест ҳусн,
Сад ниғаҳ хобида дар таҳриқи мижғони шумо.

Бо шикасти зулф натвон он қадар пардохтан,
Ранги мо ҳам нисбате дорад ба паймони шумо.

Бедили ошуфтаи мо бўӣи чамъийят набурд,
То ба кай дар ҳалқаи зулфи парешони шумо!

Ғазали Зуфархон Чавҳарӣ

Мурдам аз ҳасрат, ки мебӯсад ҳино дасти туро,
Рӯсиёҳи сурма чашмони сияҳмасти туро.

Оламе озод мебинанд сарви қоматат,
Ќуз рикобат кист бошад дида побастии туро?

Синачокон ҳар тараф баҳри фидо саф бастаанд,
Саф кашида ханҷари мижғони пайвасти туро.

Панчаат чун байзаи хур, сойидат байзои нур,
Дастаи гул кай шавад монанд гулдасти туро!

Дурри ашқу чавҳари ҷонро кунӣ то кай нисор?
Нест мепиндорад, эй раъно, ҳама ҳасти туро.

Аз ду олам хоки кӯяш баргузидӣ, Чавҳарӣ,
Ҳиммат охир кард оӣ толеъи пасти туро.

СУПОРИШИ ОХИРИНИ ДУГОҲ

Маснавиӣ Низомии Ганҷавӣ

Аз он сахт шуд кони гавҳар чу санг,
Ки н-ояд гуҳар чуз ба сахтӣ ба чанг...

Дило, то бузургӣ наёри ба даст,
Ба ҷойи бузургон нашоҷд нишаст.

Бузургӣ-т бояд дар ин дастрас,
Ба ёди бузургон баровар нафас.

Сухан то напурсанд, лаб баста дор,
Гуҳар нашканӣ, теша оҳиста дор.

Напурсида ҳар к-ӯ сухан ёд кард,
Ҳама гуфтаи хешро бод кард.

Ба бедида натвон намудан ҷароғ,
Ки чуз дидаро дил нахоҳад ба боғ.

Сухан гуфтан он гаҳ бувад судманд,
К-аз он гуфтан овоза гардад баланд.

Чу дархурди гӯянда н-ояд ҷавоб,
Сухан ёва кардан набошад савоб.

Даҳанро ба мисмор бардӯхтан
Беҳ аз гуфтану гуфтаре сӯхтан...

САВТИ КАЛОН

Ғазали Соибӣ Табретӣ

Зи ишқат, эй парӣ, гаштам хароб оҳиста-оҳиста,
Ҳамеояд ба чашми ноз хоб оҳиста-оҳиста.

Шудам моил ба рухсораш, валекин менадонистам,
Ки хоҳад кард ошиқро кабоб оҳиста-оҳиста.

Шабе рафтам чу дуздон, дидаме хуспида он дилбар,
Гирифтам аз рухи зебо ниқоб оҳиста-оҳиста.

Гирифтам бар канори худ, макидам лаъли майгунаш,
Бишуд бедору гуфт: -Эй беҳаё, оҳиста-оҳиста.

Агар дар ишқ, Соиб, нестам, дорам тақозое,
Ки тифли хурд мехонад китоб оҳиста-оҳиста.

*Ғазали
Риёзии Самарқандӣ*

Гузаштӣ аз сари ёрӣ, задӣ шамшери кин бар ман,
Либоси ноз пӯшидӣ, фишондӣ остин бар ман.

Нихонӣ бо карашма чанд сӯйи дигарон бинӣ,
Макун дигар чунин зулми сарех,¹²⁸ эй нозанин, бар ман.

Қадам бар хок мемонӣ, ба рухсори пур аз гардам,
Зи рӯйи комронӣ сад шараф дорад замин бар ман.

Маро аз тундхӯйӣ гар диҳӣ, эй шӯҳ, дашноме,
Аз он беҳтар, ки гӯяд дигаре сад офарин бар ман.

Риёзивор агар дин дар сари кори баён кардам,
Рав, эй зоҳид, Худоро, таъна камтар зан бад-ин бар ман.

¹²⁸ Сарех – кушода, аён, ошкор.

Ғазали Носири Бухорӣ

Гул андар дидаам бе нақши рӯят хор меояд,
Зи ҳар барги гуле бар дил маро сад бор меояд.

Сиришки лаъл дар савдои мо бисёр меафтад,
Матоъи факр дар бозори мо бисёр меояд.

Хаёли абруят дар чашми ман пайваста мегардад,
Камон аз дидаҳои ростбин тайёр меояд.

Нахоҳам рафт аз кӯят ба дашноми рақиб, аммо
Садову таънаҳои душманон душвор меояд.

Бадон дар рӯи некӯят ҳамебинанду медонам,
Ки аз чашми бад осебе бад-он рухсор меояд.

Ба ғайри бода дар дастам ҳама бо бод мемонад,
Ба ғайри ёр дар чашмам ҳама агёр меояд.

Ба маҳ дорам назар, к-он ҷо нишони дӯст меёбам,
Ба гулбарг ошиқам, к-аз вай насими ёр меояд.

Ба ҷуз чашми ту Носирро каси дигар намекурсад,
Ҳамон беморро раҳме бар ин бемор меояд.

*Ғазали
Сипандии Самарқандӣ*

Маро дил бе ту бо ғайр ошно мешуд, нашуд, хуб шуд,
Зи дастам домани нозат ҷудо мешуд, нашуд, хуб шуд.

Яке он маҳ намеояд ба пурсиш, чони ранчурам,
Ба марғи хештан сад раҳ ризо мешуд, нашуд, хуб шуд.

Расида ҷон ба лаб дорад рақибе завқи побӯсат,
К-аз он раҳ бигзарӣ комаш раво мешуд, нашуд, хуб шуд.

Зи мижғони ту дорам захмҳо дар синаву шодам,
Ки ин носурро чизе даво мешуд, нашуд, хуб шуд.

Агар ойӣ бурун аз хона ҳар сӯ, дидаи мардум
Зи гарди нақши поят сурмасо мешуд, нашуд, хуб шуд.

Асири ҳалқаи зулфи ту гаштам, шукр мегӯям,
Ба доми дигаре дил мубтало мешуд, нашуд, хуб шуд.

Нукуши исми ӯ ҳал з-ин муаммо шуд Сипандиро,
Ба номи дигаре ин уқда во мешуд, нашуд, хуб шуд!

ТАЛҚИНЧАИ САВТИ КАЛОН

Шеърӣ Фурӯғӣ Бастомӣ

Майфурӯшон он чи аз саҳбои гулгун кардаанд,
Шоҳидони шаҳри мо аз лаъли майгун кардаанд.

Майпарастон мочаро аз ҳусни соқӣ кардаанд,
Тангдастон дoston аз ганҷи Қорун кардаанд.

Ман на танҳо бар сари савдои ӯ афсонаам,
Ҳушмандонро аз ин афсона афсун кардаанд.

Аз ҳавои сарви боғ осудахотир гаштаам,
То маро огоҳ аз он болои мавзун кардаанд.

Халкро аз лаъли майгуни ту мастӣ додаанд,
Ақдро аз чашми фаттони ту мафтун кардаанд.

Мурғи дил дар синаам имшаб, Фурӯғӣ, метапад,
Хайли маҳруён магар қасди шабохун кардаанд.

Ғазали Соиби Табрезӣ

Гулрухон аз хуни мо рухсора гулгун кардаанд,
Сад чигар афшурда, то як чом пурхун кардаанд.

Он чи мепечад дар ин дарё ба худ, гирдоб нест,
Ашкрезон ҳалқаҳо дар гӯши Ҷайхун кардаанд.

Аз ғубори хоксорӣ дидаи рағбат мапӯш,
Бар сари ин хок арбоби назар хун кардаанд.

Саҳл бошад сар баровардан зи чайби осмон,
З-ин қабо мардон ба тифлӣ даст берун кардаанд.

Ҷомаи хокистарӣ аз сӯзи дил пӯшидаанд
Қумриён, то мисрае чун сарв мавзун кардаанд.

Дар биёбони чунун ҳар ҷо, ки ҷӯши лолаест,
Ошиқон хоре зи пойи хеш берун кардаанд.

Орифон, Соиб, зи саъду наҳси¹²⁹ анҷум фориғанд,
Сулҳи кул бо собиту сайёри гардун кардаанд.

¹²⁹ Саъду наҳс – муборак ва шум.

Шеъри Мирзо Турсунзода

Ошён гар мегузори, дар баландиҳо гузор,
Дар баландиҳои кӯҳи сарбаланди мо гузор.
Осмон дар гунбади сабзаш агар чоят диҳад,
Ошёни фикри дурандеш дар он ҷо гузор.

Нестӣ ту булбули чӯлӣ, ки афғон сар кунӣ,
Чашмро бо камтарин ашки надомат тар кунӣ,
Бевафоии гули хори биёбон дидаву
Манзили худро нишемангоҳи ғору чар кунӣ.

Ошён гар паст бошад, бод вайронаш кунад,
Бачча ҳам бозичаи санги фалахмонаш кунад.
Гурбаи мискин, ки умре дар ғами болу пар аст,
Чӯчаҳои навапаратро роҳати қонаш кунад.

Дуртар парвоз кун аз лона, аз ҷойи баланд,
То ки парвози ту ояд дӯстдоронро писанд,
То ба сӯят чашми ҳайрат дӯхта гӯяд ватан:
-Эй хушо, гашта-ст фарзанди азизаш арҷманд!

Гар кунӣ парвоз, парвоз аз уқобон ёд гир,
Аз давиданҳои аспирӯзгорон ёд гир.
Хоҳ гирӣ, хоҳ хандӣ, чун баҳори сабз бош,
Чанги рахро шустан аз борони найсон ёд гир.

Гар кунӣ парвоз, бо ёди падар парвоз кун,
Бобҳои тозаро дар пеши рӯят боз кун.
Гулханеро, ки падарҳо дар раҳат афрӯхтанд,
Машъали тобандаи дастони пурэҷоз кун.

Ошён гар мегузорӣ, дар дили инсон гузор,
Аз раҳи меҳру вафову аҳди бепоён гузор,
Нест чунки ҳеч чизе аз дили инсон баланд,
Ошёни меҳри худ дар мағз-мағзи ҷон гузор!

*Ғазали
Мастон Шералӣ*

Сабз мегардад ниҳолам аз нигоҳи Офтоб,
Ташти зар ёбад ҳилолам дар паноҳи Офтоб.

Лашкари зулмотро як найза нур орад шикаст,
Човидон боло барад дасти сипоҳи Офтоб.

Зиндагиро боли дигар медиҳад парвози нур,
Як паре дигар наафтад аз ҷаноҳи¹³⁰ Офтоб.

Ранги зарди боғу роғ аз боғбон ояд паид,
Шубҳа меорам, агар гӯйи гуноҳи офтоб.

Абр мепӯшад агар хуршедро, зебанда нест,
Бар сари сабзи замин зебад кулоҳи Офтоб!

Манзили хуршед хоҳӣ, ҳамдили хуршед бош,
Мерасад то нуриён раҳгири роҳи Офтоб.

Гар Замин гардад хароб аз иштибоҳи зумрае,
Иддае бемағз хонад «иштибоҳи Офтоб».

Боди сарди субҳгоҳон то бувад, бодаш махон,
Аз гуноҳи зодаи хок аст оҳи Офтоб.

¹³⁰ Ҷаноҳ – бол.

Аз тавофи Каъба умре матлабе ҳосил нашуд,
Кард бояд баъд аз ин умре паноҳи Офтоб.

Хомаи мо дар амал кам аз силоҳи нур нест,
Мо ҷаҳонгирем танҳо бо силоҳи Офтоб!

Ғазали Лоиқ Шералӣ

Ҳар гаҳе бе ман бимонӣ, дар ғами ман гиря кун!
Бо ҳазорон нолаву фарёду шеван гиря кун!

Дар сари санге нишеман доштем, эй тахти бахт,
Чун нишинӣ бе ман андар он нишеман, гиря кун!

Домани кӯҳе замоне будамон домони васл,
Ҳар гаҳе бе ман равӣ бар кӯҳдоман, гиря кун!

Ишки мо чун ғунчаи гул буду як хандиду мурд,
Ғунчаи пажмурдае бинӣ ба гулшан, гиря кун!

Бар баҳори шавқи ман сардии дай аз ту вазид,
Ёд кун 3-он хандаҳо, чун абри баҳман гиря кун!

Бе аҷал куштӣ муҳаббатҳои ширини маро,
Бар сари ин зиндагӣ то рӯзи мурдан гиря кун!

ШОДИБАХШИ САВТИ КАЛОН

Ғазали Соиби Табрезӣ

То зи рӯйи оташини ӯ ниқоб афтодааст,
Раъшаи¹³¹ ғайрат ба ҷони офтоб афтодааст.

Хун арақ карда-ст аз шарми изораш офтоб,
Ё зи рӯяш акс дар ҷоми шароб афтодааст.

Дузд ро дунбол рафтани ҷон ба ғорат додан аст,
Дил абас дунболи он холи сиёб¹³² афтодааст.

Фурсати хоридани сар нест мижғони маро,
То сару қорам ба он ошиқниқоб афтодааст.

Оғаҳ аст аз печу тоби ошиқон дар айни васл,
Мавҷаи хушке, ки дар баҳри сароб афтодааст.

Аз дили садпораам ҳар пора дорад нолае,
То киро аз даст минои шароб афтодааст.

¹³¹ **Раъша** – ларзиши бадан.

¹³² **Сиёб** – сиёҳ.

*Ғазали
Абдурраҳмони Мушфиқӣ*

Дар ғамат дилро фигуро хаста мегӯем мо,
Аҳли дардем, ин сухан доништа мегӯем мо.

Бар дили мо он чи аз тоқи ду абруят гузашт,
Бо худ аз девонагӣ пайваста мегӯем мо.

Меравӣ тунду дуогӯён зи дунболи туанд,
Ваҳ, ки меранҷӣ, агар оҳишта мегӯем мо.

Гуфтам, эй гул, он даҳанро пистаи хандон мағӯ?
Ин сухан гуфт: - Аз даҳони писта мегӯем мо!

Риштаи ҷони рақибон бар сари кокул мабанд,
Фитнае хоҳад шудан, сарбаства мегӯем мо.

Ҳар касе пурсад зи ашки мо ҷавоби ин сухан,
Чеҳра аз хуноби ҳасрат шуста мегӯем мо.

Мушфиқӣ, ҳар кас ҷӣ донад мастию ворастагӣ,
Бо гирифторони аз худ раста мегӯем мо.

Ғазали Қассоби Кошонӣ

Аз лабаш гуфтору гуфтор аз даҳан нозуктар аст,
Гарчи лаълаш нозук аст, аммо сухан нозуктар аст.

Мешавад мадхуши атраш ҳар нафас дил, чун кунам,
Васфи холашро, ки аз мушки Хутан нозуктар аст.

Гар шавад аз шишаи шабнам чароҳат, дур нест,
Пушти пойи ӯ, ки аз барги суман нозуктар аст.

Аз нигоҳи ман ғуборолуд мегардад дилаш,
Хотираш дар зери чандин пераҳан нозуктар аст.

Мустамеъро дар назар алфози нозук хушнамост,
Пеши мо, Қассоб, маънӣ аз сухан нозуктар аст.

СОҶИНОМАИ САВТИ КАЛОН

Соқиномаи Хоҷа Ҳофиз

Биё, соқӣ, акнун, ки шуд чун биҳишт
Зи рӯйи ту ин базми анбарсиришт.

Қадаҳ пур кун аз май, ки май х(в)аш бувад,
Хусусан, ки софию беғаш бувад.

Бидеҳ, то бухуре¹³³ бар оташ кунам,
Димоғи хирадро даме х(в)аш кунам.

Муғаннӣ кучой, ки лутфе кунӣ,
Даме оташе дар дилам афғанӣ?

Бурун ор аз фикри худ як дамам,
Баҳам барзанӣ кору бори ғамам.

Муғаннӣ дафу чангро соз деҳ,
Ба ёрони хушнағма овоз деҳ.

Муғаннӣ, биё, удро соз кун,
Навоин навои нав оғоз кун.

¹³³ Бухур – моддаи самғии хушбӯй.

Соқиномаи Низомии Ганҷавӣ

Биё, соқӣ, он оби ёқутвор,
Дарафкан бад-он қоми ёқутбор.

Сафолина қоми, ки май қоми ўст,
Сафолин замин хоки райҳони ўст.

Алам баркаш, эй офтоби баланд,
Хиромон шав, эй абри мушкинпаранд.

Бинол, эй дили раъд, чун кӯси шоҳ,
Биханд, эй лаби барқ, чун субҳгоҳ.

Бибор, эй ҳаво, қатраи нобро,
Бигир, эй садаф, дур кун ин обро.

Баро, эй дур, аз қарри дарёи хеш,
Зи тоҷи сари шоҳ кун қои хеш.

Шаҳе, к-орзуманди меъроҷи туст,
Заминбӯси ў дуррату-т-тоҷи туст.

Сикандаршукӯхе, ки дар ҷумла соз
Шукӯҳи Сикандар бад-ў гашт боз.

Заминзиндадор, осмонзиндакун,
Ҷаҳонгир, душманпарокандакун...

Худованди шамшеру тахту кулоҳ,
Сенавбатзани панҷнавбатпаноҳ.

Ба рустамрикобӣ равон карда Рахш,
Ҳам аврангперою ҳам тоҷбахш...

Агар соя бар офтоб афканад,
Дар он чашмаи оташ об афканад.

В-агар моҳи навро бароте диҳад,
Зи нақси камолаш наҷоте диҳад.

Гар инъоми ӯ баршуморад касе,
Бад-он то кунад шукри неъмат басе.

Зи шукри вай он неъмат афзун бувад,
Валинеъматӣ беш аз ин чун бувад?...

Биё, соқӣ, он роҳи райҳонсиришт,
Ба ман деҳ, ки бар ёдам омад биҳишт.

Магар з-он май ободкиштӣ шавам
В-агар ғарқа гардам, биҳиштӣ шавам.

Ғазали Бадриддин Ҳилолӣ

Ба хоки пойи ту, эй сарви нозпарвари ман,
Ки ҷуз ҳавои висоли ту нест дар сари ман.

Ба роҳи ишқи ту хокам, тариқи ман ин аст,
Дар ин тариқ набошад касе баробари ман.

Ғами ту дар дили тангам нишасту мунфаилам¹³⁴,
Ки нест лоиқи ӯ кулбаи муҳаққари¹³⁵ ман.

Зи чилваи суману сарв дил наёсояд,
Кучост сарви саҳикомату суманбари ман.

Зи турки масти ман, эй зоҳидон, канора кунед,
Ки нест ҳеч мусулмон ҳарифи кофари ман.

Ҳазар кунед, рақибон, зи сели мижгонам,
Ки дардмандаму хун мечакад зи ҳанҷари ман.

Итоб карду ҷафо низ мекунад, ҳайҳот
Ҳанӯз то ҷӣ кунад толеи ситамгари ман.

Ҳилолӣ, аз майи ишрат маро насибе нест,
Магар ба хуни ҷигар пур кунанд соғари ман!

¹³⁴ Мунфаил - хиҷолатманд.

¹³⁵ Муҳаққар - ҳақирона, ночиз.

УФАРИ САВТИ КАЛОН

Ғазали Нозими Ҳиравӣ

Як назар аз туву бар хок тапидан аз ман,
Як сухан аз ту, ба сад гӯш шунидан аз ман.

Чехра бинмудану дил бурдану дурӣ аз ту,
Ситаму чавру чафои ту кашидан аз ман.

Ҳар тараф чилвақунон зуд гузаштан аз ту,
Аз қафои ту ба ҳар кӯча давидан аз ман.

Дилбарӣ аз туву меҳр аз туву тамкин аз ту,
Интизори сари роҳи ту кашидан аз ман.

Як ишорат ба ман аз гӯшаи абрӯ аз ту,
Зери дандон лаби таҳсин бигазидан аз ман.

Дил ба торочи ғамат бурдани Нозим аз ту,
Ҳамчу мурғе ба ҳавои ту паридан аз ман.

Ғазали Камоли Хучандӣ

Ҳалқае пеши рух аз турраи он маҳ во шуд,
Офтобе дигар аз ҷониби Чин пайдо шуд.

Ғар бутон сеҳр надонанд, чаро он лаби лаъл
Ғаҳ ба ханда намаку ғаҳ ба сухан ҳалво шуд.

Ҳар кӣ меҳри лаби ӯ бурд ба хеш аз хокаш,
Хорҳое ки баромад, ҳамагӣ хурмо шуд.

Кӯр шуд, чун ба рухам хоки дарат дид рақиб,
Тӯтиё рафт ба чашмаш, зи ҷӣ нобино шуд.

Ғашт шайдои рухат зоҳиду ин нест ачаб,
З-он ки бо шайд чу пайваст, алиф шайдо шуд.

Ҷон набурданд зи гирдобӣ сиришк аҳли назар,
Бештар мардуми мо ғарқаи ин дарё шуд.

Ёфт аз сирри Худо оғаҳии ғайб Камол,
То миёну даҳани танги туро ҷӯё шуд.

Ғазали Мавлоно Ҷомӣ

Шайхи худбин, ки ба ислом баромад номаш,
Нест чуз зарку риё қоидаи исломаш.

Хешро воқифи асрор шиносад, лекин
На зи оғоз вукуф асту на аз анҷомаш.

Чуз қабули дили омаш набувад ком, вале
Мекунад радди дили хос қабули омаш.

Доми тазвир ниҳода-ст, Худоё, меписанд,
Ки фитад тоири фархундаи мо дар домаш.

Ҳаббазо, пири харобот, ки дар мачлиси унс
Мебарад рӯҳи қудус файзи ҳаёт аз ҷомаш.

Гарчи аз ҳосили худ дафтари айём бишуст,
Номи кас нест бурун аз варақи инъомаш.

Ҳар кӣ бар неъматӣ ӯ шукр нагӯяд, Ҷомӣ,
Мешуморад хирад аз доираи анъомаш.

Ғазали Бисотии Самарқандӣ

Дили гумгаштаи моро хабаре пайдо нест,
Он ки дил бурд, аз ӯ ҳам асаре пайдо нест.

Гуфта будам, ки ниҳам бар дигаре дил, лекин
Ҳамчу ту дар ҳама олам дигаре пайдо нест.

Меравам аз пайи дил гирди ҷаҳон бесарупо,
Чӣ кунам, кори маро пою саре пайдо нест?!

Дар замини дили худ тухми вафои ту, ки ман
Солҳо киштаму з-ӯ ҳеч баре пайдо нест.

Аз Худо металабам шамъи шабафрӯзи висол,
К-ин шаби тираи моро сахаре пайдо нест.

Бар сари кӯйи ту чандон бигиристам зи фироқ,
Ки дигар ҳеч тараф раҳгузаре пайдо нест.

Тарки ҷон гӯй, Бисотию бирав аз пайи дӯст,
Ки дар ин раҳ гуҳаре бе хатаре пайдо нест.

САВТИ ЧОРГОҲ

Шеъри Заҳирии Самарқандӣ

Гирифторам ба доми чини зулфи анбаринмӯе,
ЗуЛайхоталъате, Лайливаше, ширинсухангӯе.

Яке холи сияҳ чо карда бар кунчи лаби лаълаш,
Ки гӯё бар лаби оби бақо биншаста ҳиндӯе.

Ду пистонаш зи чоки пераҳан дидам, ба дил гуфтам:
-Тамошо кун, ки сарви ноз бор оварда лимӯе.

Расида гӯшаи абрӯ ба чашми сурмасои ӯ,
Ту пиндорӣ камон оварда дар дунболи оҳӯе.

Ба рӯ чун маҳ, ба бў чун гул, маозаллаҳ, ғалат гуфтам,
Надорад маҳ чунин рӯйе, надорад гул чунин бўе.

Миёни хубрӯён сарбаландӣ месазад ўро,
Ки дорад чун Заҳирӣ ошиқи зори дуогӯе.

Ғазали Шахрёр

“Дило дишаб чй мекардй ту дар кўйи ҳабиби ман,
Илоҳй хун шавй, эй дил, ту ҳам гаштй рақиби ман.”

Хаёли худ ба шабгардй ба зулфаш дидаму гуфтам:
Рақиби ман, чй меҳохй ту аз чони ҳабиби ман .

Нихебе мезадам бо дил, ки зулфатро наларзонад,
Надонистам, ки зулфат ҳам биларзад аз ниҳеби ман.

Хушам ман бо таби ишқат, табиб омад, ҷавобаш кун,
Ҳабибам, ҷашми бемори ту бас бошад табиби ман...

Дар он зулфи чалипое, ки дилҳо худ салиби ўст,
Навозад Марями Азро ба лолой салиби ман.

Ғурубе зояд аз зулфаш, ки дил бошад ғариб он чо,
Ҳабибам бо ғурубат гў: - Наёзорад ғариби ман.

Аҷаб дорам, ки зулфатро парешон мекунам аз дур,
Ба оҳи худ, ки оҳ аз ин, дилу оҳи ачиби ман.

Насиб аз зулмати ҳичрон ба чуз ҳасрат чй хоҳад буд,
Ҳисоби равшане дорад дили ҳасратнасиби ман.

Ман аз сабру шикебам, Шахрёро, шуҳраи офок,
Ҳама офок ҳам ҳайрон аз ин сабру шикеби ман.

Ғазали Мирзо Турсунзода

Даме, ки дилбарам монанди гул хандида меояд,
Умеди тоза дар дил, нури нав дар дида меояд.

Танашро дода бо перохани абрешимӣ оро,
Гумон созӣ, ки гул дар барги гул печида меояд.

Ба ман дилбар чунон ҳам ошнову меҳрубон гашта-ст,
Ки ӯ ҳарфи рақибонро дигар нашнида меояд.

Баҳори рӯзгораш рангу бӯйи сад чаман дорад,
Рухаш гул-гул шукуфта, хотираш болида меояд.

Камоли ҳусну ишқу обрӯ акнун насиби ӯст,
Гули боғи муроди хештанро чида меояд.

Ба ҳар ҷо ки равад, бо як нигоҳи сеҳрангезаш
Тамоми ақлу ҳуши ошиқон дуздида меояд.

Рақибӣ беадаб зиштӣ макун дигар ба рӯйи ӯ,
Ки аз ту нозанинам бо дили ранчида меояд.

ТАЛҚИНЧАИ САВТИ ЧОРГОХ

*Ғазали
Адиб Собири Тирмизӣ*

Эй зулфи ёри ман, зиреҳӣ ё зиреҳгарӣ,
Ё пеши тири ғамзаи чонон зиреҳварӣ!

Нашнидаам, ки ҳеч зиреҳ Зухра парварад,
Бар рӯи он санам зиреҳи зуҳрапарварӣ.

Мичмар¹³⁶ ҳаме набоядату уднакхатӣ,
Оташ ҳаме насӯзадату мушкпайкарӣ.

Гоҳ аз рухшон-т соҳиби ёкуту луълуй,
Гоҳ аз лабон-т ҳофизи марҷону шаккарӣ.

Боғӣ, магар, ки маъдани насрину савсанӣ,
Чархӣ, магар, ки чойгаҳи моҳу ахтарӣ?!

Гар қавли файласуф наӣ, чун мусалсалӣ?
В-ар хулқи садри Шарқ наӣ, чун муаттарӣ?

¹³⁶ Мичмар – оташдон.

ШОДИБАХШИ САВТИ ЧОРГОҲ

Ғазали Идрисхоҷаи Роҷӣ

То нафас боқист, гарми барқи ҷавлони туам,
Хок гардам ҳам, ғубори гарди домони туам.

Шонасон гар устухоне аз танаш бошад, ҳанӯз
Синачоки ҳасрати зулфи парешони туам.

Чанд майли хонаи ойна? Гоҳе метавон
Рӯй сӯйи хонаи ман ҳам, ки меҳмони туам.

Тирабахтӣ ваҳшатандӯзи бисоти қурб нест,
Соям гар, сояи сарви хиромони туам.

Гарчи хондам аз муҳаббат фасл-фаслу боб-боб,
Ҳолиё тифли навомӯзи дабистони туам.

Шухра гардидам ба олам, з-он ки Роҷӣ ҳамчу меҳр,
Меҳрубоно, резачини хони эҳсони туам.

СОҚИНОМАИ САВТИ ЧОРГОҲ

Соқиномаи Низомии Ганҷавӣ

Биё, соқӣ, он бодаи чун гулоб,
Барафшон ба ман, то дароям зи хоб,

Гулобе, ки оби чигарҳо бад-ӯст,
Давои ҳама дарди сарҳо бад-ӯст.

Муғаннӣ, биёр он дами чонфазой,
Калиде, ки шуд ганчи гавҳаркушой.

Бар ин дар магар чун калид оварӣ,
Аз ӯ ганчу гавҳар падида оварӣ.

Биё, соқӣ, он бода бар даст гир,
Ки аз хӯрданаи нест касро гузир!

На бода, чигаргӯшаи офтоб,
Ки ҳам оташ омад ба гавҳар, ҳам об!

Соқиномаи Низомии Ганҷавӣ

Биё, соқӣ, он лаъли полударо,
Биёвар, бишӯй ин ғамолударо.

Фурӯзанда лаъле, ки райҳони боғ
Зи қандили ӯ барфурӯзад чароғ.

Биё, соқӣ, он чоми ойинафом,
Ба ман деҳ, ки бар даст беҳ чойи чом.

Чу з-он чом кайхусравойин шавам,
Бад-он чоми равшан ҷаҳонбин шавам.

Биё, соқӣ, аз бода бардор банд,
Бипаймой, паймудани бод чанд?!

Харобам кунад бодаи чоми хос,
Магар з-ин харобот ёбам халос.

Биё, соқӣ, аз ман маро дур кун,
Ҷаҳон аз майи лаъл пурнур кун.

Майе, к-ӯ маро раҳ ба манзил барад,
Ҷама дил баранд, ӯ ғами дил барад.

УФАРИ САВТИ ЧОРГОҲ

Ғазали Саъдии Шерозӣ

Эй луббати хандон, лаби лаълат кӣ газида-ст?
В-эй боғи латофат гули рӯйи ту кӣ чида-ст?

Некӯтар аз ин мева ҳама умр кӣ хӯрда-ст,
Ширинтар аз ин харбуза ҳаргиз кӣ бурида-ст?

Ин хуни касе рехтаӣ, ё майи сурх аст,
Ё тути сиёҳ аст, ки бар қома чакида-ст?

Бо ҷумла даромезию аз мо бигурезӣ,
Ҷурм аз ту набошад, гунаҳ аз бахти рамида-ст!

Бисёр таваккуф накунад меваи пурбор,
Чун халқ бидонанд, ки ширину расида-ст.

Саъдӣ, дари бустони раву ҳавои дигаре зан,
В-ин кишта роҳо кун, ки дар ӯ галла чарида-ст!

Ғазали Анвариш Абевардӣ

Эй дер бадастомада, бас зуд бирафтӣ,
Оташ задӣ андар ману чун дуд бирафтӣ.

Чун орзуи тангдилон дер расидӣ,
Чун дӯстии сангдилон зуд бирафтӣ.

З-он пеш, ки дар боғи висоли ту дили ман
Аз доғи фироқи ту баросуд, бирафтӣ.

Ногашта ман аз банди ту озод, бичастӣ,
Нокарда маро васли ту хушнуд, бирафтӣ.

Оҳанг ба ҷони мани дилсӯхта кардӣ,
Чун дар дили ман ишқ бияфзуд, бирафтӣ.

*Ғазали
Амир Хусрави Деҳлавӣ*

Афсус аз ин умр, ки бар боди ҳаво рафт,
Коре ба ҷаҳон не, ба муроди дили мо рафт.

Хуршеди ман аз авҷи ҷавонӣ чу баромад,
Бас зарраи саргашта, ки бар боди ҳаво рафт.

Гуфтам: - Зи дари хеш марон! Гуфт, ки бигзор,
З-ин кӯча ҷӣ донам, ки чу ту чанд гадо рафт?

Касро ҷӣ ғам, ар рафт дили сӯхтаи ман,
Будаст аз он ман, агар рафт, маро рафт.

Он сабр, ки мегуфт манам кӯҳи гаронсанг,
Боде бивазид аз ту, надонам, ки кучо рафт.

Гуфтам, ки зиям бе ту зи дурӣ, макуш акнун,
Гар аз мани дарвеш ҳадисе ба хато рафт.

Ранҷа нашавам гар, ба Худо, сар буриям, з-он-к
Бисёр чунинҳо ба сари аҳли вафо рафт.

Ту дер бизӣ, к-аз гили ёрон-т нишонест
Ҳар зарра, ки аз кӯи ту бар боди ҳаво рафт.

Моро ҷӣ ҳади сабр ба ҳаҷри ту, ки Хусрав
Омад ба дарат боз ба сар, гарчи ба по рафт.

Ғазали Қассоби Кошонӣ

Бигзашт зи ҳад кори дили зор, кучой?
Мурдам зи ғам, эй муниси ғамхор, кучой?

Бисёр дилам тира шуд аз занги кудурат,
Равшангари ин оинаи тор кучой?

Бехор гуле дар чамани даҳр начидем,
Бинмой чамол, эй гули бехор, кучой?

Бо чилва даро то шавад ошӯби қиёмат,
Бинмой қад, эй қомати дилдор, кучой?

Эй лаъли лаби ёр, баён соз ҳадисе,
Гулқанди давои дили бемор кучой?

Дар чилва бувад ёр шабу рӯзу ту ғофил,
Хобӣ магар, эй дидаи бедор, кучой?

З-аҳволи ту огоҳ наем, эй дили Қассоб!
Оҳе бикаш, эй мурғи гирифтор, кучой?

Ғазали Зебуннисо

То боди саборо ба гулистон гузаре ҳаст,
Мурғони чаманро ба раҳи гул назаре ҳаст.

Навмед набояд шудан аз гардиши айём,
Ҳар шом, ки ояд, зи пайи он сахаре ҳаст.

Биншин нафасе, булбули шӯрида, ки имрӯз
Бо нолаи зори дили ман ҳам асаре ҳаст.

Гаҳ шарбати васлат ба лаби ташна надоданд,
Бемори ғами ишқи туро чашми таре ҳаст.

Чашмам ба раҳи қофилаи бўйи висолат,
Дар кӯйи ту аз боди сабо то хабаре ҳаст.

Бедод макун ин ҳамаро бар дили Махфӣ,
Андеша намо, ғайри ту ҳам додгаре ҳаст.

Ғазали Аскар Ҳаким

Эй кош, ки як шаб зи сари меҳр даройӣ,
Дар оғушам он гуна ки дар хоби ман оӣ.

Нозуктарам аз ноз навозию надонам,
Ҷонро бирабойӣ зи танам ё бифазойӣ?!

Он лаззати оғӯши ту дар ҳеч зане нест,
Шояд ки паризодаи нухтӯи самойӣ.

Рӯзе ба сарам соя кунад боли баландат,
Ояд таҳи боли ту ҳумое ба ҳумойӣ.

Як боғи пур аз хамр дар оғӯши ту сабз аст,
Кай ташнадилонро бирасад фасли чашойӣ?!

Аз накҳати гулбоди баҳорон ҳама мастанд,
Чун оҳуи симин сари куҳ чилва намойӣ.

Ёде ба сарат нест зи дилдодаи беҳеш,
Бо ин ҳама беҳушии худ ҳушрабойӣ.

Донад касе оё, ки улухийяти ин ишқ,
Ҳатто набувад ҳеч ба дастони худойӣ.

Олам ҳама ҳарф асту дар ин олами пурҳарф
Ишқи ту маро ҳарфи нахуст асту ниҳойӣ.

ЗАМЗАМАИ ДУГОҲ

Ғазали Фурӯғи Бастомӣ

Як шаб, охир, домани оҳи саҳар хоҳам гирифт,
Доди худ аз он маҳи бедодгар хоҳам гирифт.

Чашми гирёнро ба тӯфони бало хоҳам супурд,
Нӯки мижгонро ба хуноби чигар хоҳам гирифт.

Интиқомамро зи зулфаш мӯ ба мӯ хоҳам кашид,
Орзуямро зи лаълаш сар ба сар хоҳам гирифт.

Ё ба зиндони фироқаш бенишон хоҳам шудан,
Ё гиребони висолаш беҳабар хоҳам гирифт.

Ё лабонашро ба лаб ҳамчун шакар хоҳам макид,
Ё миёнашро ба бар ҳамчун камар хоҳам гирифт.

Гар Фурӯғӣ, моҳи ман бурқаъ зи рӯ хоҳад фиканд,
Ман зи шавқаш айб бар шамсу камар хоҳам гирифт.

*Ғазали
Алиш Муҳаммадии Хуросонӣ*

Хуснро бар ишқ савдо мекунӣ, бо мо бикун,
Аҳдро дар ҳадди Лайло мекунӣ, бо мо бикун.

Аз вафо боғи муҳаббат парварӣ дар синаат,
Покбозеро дар он ҷо мекунӣ, бо мо бикун.

Завраки уммедро бо бору барги орзу
Шаҳсавори мавчи дарё мекунӣ, бо мо бикун.

Нокасону бераҳон андар шикасти оламанд,
Оқилӣ, тармими дунё мекунӣ, бо мо бикун.

Фаршу арши зиндагиро кард бояд ҷо ба ҷо,
Менадонам то кучоҳо мекунӣ, бо мо бикун.

Камтар аз Юсуф агар бошам, маро нодида гир,
Меҳрубонии ЗуЛайхо мекунӣ, бо мо бикун.

Эй Хуросонӣ, диёри ишқ шашдарвоза нест,
Якдар аст, оҳанги савдо мекунӣ, бо мо бикун!

ТАЛҚИНЧАИ ЗАМЗАМАИ ДУГОҲ

Ғазали Ҷавҳари Бухорӣ

Бояд майе ба бўйи гулу ранги арғавон,
Чун нур бетағайюру чун нор зарфишон.

Он бодае ба нури маҳу акси офтоб,
К-аз офтобу моҳ диҳад рӯзу шаб нишон.

Меёри ақлу доруи хобу фурӯғи рӯй,
Дармонрасону қуввати шахсу ғизои чон.

Бошад ба роҳи он ки кунӣ рангаш озмуд,
Бошад ба бўйи он ки кунӣ бўяш имтиҳон.

Бар гулшани мурод бувад бода тозагул,
Бар киштии мурод бувад бода бодбон.

Дар боғу бўстон зи тамошо наёфт баҳр,
Бе май ҳар он ки рафт суйи боғу бўстон.

*Ғазали
Муҳаммадасири Лоҳичӣ*

Эй меҳри осмони малоҳат, хуш омадӣ
В-эи моҳи бурчи хусну латофат, хуш омадӣ.

Умре дар орзуи лиқои ту будаем,
Эй маҳзари вафову иноят, хуш омадӣ.

Дар интизори дидани ту дида шуд сафед,
Эй нури чашми аҳли басорат, хуш омадӣ.

Бемориям зи дарди фироқат зи ҳад гузашт,
Бемори ҳаҷро ба аёдат хуш омадӣ.

Пурсиш гадоӣро зи шаҳон расми кухна аст,
Аз нав ба расми кухна ба одат хуш омадӣ.

Бе ту вилояти дилу ҷонро сафо набуд,
Эй рӯҳи рӯҳи аҳли вилоят, хуш омадӣ.

Он ёр чун расид, Асирӣ, биё, бигӯ,
К-эи ҷони нозанин, ба саодат хуш омадӣ.

ШОДИБАХШИ ЗАМЗАМАИ ДУГОҲ

Ғазали Парии Ҳисорӣ

Боварам н-ояд, ки имшаб ёр ояд дар барам,
Дар барам ояд, бибинам, то биёяд боварам.

Соғарам аз акси рӯйи ёр дорад мавчи май,
Мавчи май чӯши таҷаллӣ мезанад дар соғарам.

Дилбарам ҳаргиз намеояд ба хобам дар бағал,
Дар бағал ояд ба бедорӣ зи мастӣ дилбарам.

Гавҳарам олист аз гарди ятимӣ дар назар,
Дар назар ойинаи ҳусни маонӣ гавҳарам.

Камтарам донад, Парӣ, аз зарра ҳуснаш месазад,
Месазад гӯям, ки ман аз камтари ӯ камтарам!

*Ғазали
Фаридуddини Аттор*

Ҳар замонам ишқи моҳе дар кашокаш мекашад,
Оташи савдои ӯ ҷонам дар оташ мекашад.

То дили мискини ман дар оташи ҳуснаш фитод,
Гоҳ месӯзад чу уду гаҳ даме х(в)аш мекашад.

Шахнаи савдои ӯ шӯридағони ишқро
Ҳар нафас чун хуниён андар кашокаш мекашад.

Ишқро бо ҳафт чарху шаш ҷаҳон ором нест,
Лочарам, на бори ҳафту не ғами шаш мекашад.

Чамъ бояд буд бар роҳе чу мӯрон рӯзу шаб
Ҳар киро дил сӯйи он зулфи мушавваш мекашад.

Хотири Аттор аз нури маонӣ дар суҳан
Офтоби тир бар чархи мунаққаш мекашад.

*Ғазали
Ҷалолуддини Балхӣ*

Пардаи дигар мазан ҷуз пардаи дилдори мо,
Он ҳазорон Юсуфи ширини ширинкори мо.

Юсуфонро маст карду пардахошон бардарид
Ғамзаи хунии масти он шаҳи хаммори мо!

Ҷони мо ҳамчун сағони куйи ӯ хунхор шуд,
Офаринҳо сад ҳазорон бар сағи хунхори мо.

Дар навои ишқи он сад навбаҳори сармадӣ
Сад ҳазорон булбулон андар гулу гулзори мо.

Дил чу зунноре зи ишқи он Масеҳе аҳд баст,
Лочарам ғайрат барад имон бар ин зуннори мо.

Офтобе, не зи Шарқу не зи Ғарб, аз ҷон битофт,
Зарравор омад ба рақс аз вай дару девори мо.

Чун мисоли зарраем андар пайи он офтоб,
Рақс бошад ҳамчу зарра рӯзу шаб кирдори мо.

Ошиқони ишқро бисёр ёриҳо диҳем,
Чунки Шамсуддини Табретӣ кунун шуд ёри мо.

**СОҶИНОМАИ ЗАМЗАМАИ
ДУГОҲ**

Соқиномаи Хоҷа Ҳофиз

Биё, соқӣ, он роҳи райҳоннасим
Ба ман деҳ, ки на зар бимонад, на сим.

Зареро, ки бешак талаф дар пай аст,
Ба май деҳ, ки дармони дилҳо май аст.

Биё, соқӣ, он чоми софисифат,
Ки бар дил кушояд дари маърифат.

Бидеҳ, то сафои дарун оварам,
Даме аз кудурат бурун оварам.

Биё, соқӣ, аз кунчи дайри муғон,
Машав дур, к-он ҷост ганчи равон.

Соқиномаи Низомии Ганҷавӣ

Биё, соқӣ, он май, ки фаррухпай аст,
Ба ман деҳ, ки доруи мардум май аст.

Майе, к-ӯст ҳалвои ҳар ғамкаше,
Надида ба чуз офтоб оташе...

Биё, боғбон, хуррамӣ соз кун,
Гул омад, дари боғро боз кун.

Низомӣ ба боғ омад аз шаҳрбанд,
Биёрой бустон ба чинипаранд.

Зи чазъи бунафша барангез тоб,
Сари наргиси маст баркаш зи хоб.

Лаби ғунчаро, к-оядаш бўйи шир,
Зи коми гули сурх кардам абир.

Саҳисарвро бол баркаш фарох,
Ба кумрӣ хабар деҳ, ки сабз аст шох.

Яке мужда деҳ сӯйи булбул ба роз,
Ки маҳди гул омад ба майхона боз.

Зи симои сабза фуру шӯй гард,
Ки равшан ба шустан шавад лочвард.

Дили лоларо, к-омад аз хун ба чӯш,
Фуру молу хуне ба хоке бипӯш.

Сари настаранро зи мӯйи сапед
Сиёҳӣ деҳ аз сояи мушкбед.

Лаби норванро майолуд кун,
Ба хайрӣ заминро зарандуд кун.

Суманро дуруде деҳ аз арғавон,
Равон кун суйи гулбун оби равон.

Ба наврустағони чаман боз бин,
Макаш хат дар он хиттаи нозанин.

Ба сарсабзӣ аз ишқи чун ман касон
Саломе ба ҳар сабзае мерасон.

Дарахтон шукуфтанд бар тарфи боғ,
Барафрӯхта ҳар гуле чун чароғ.

Ба мурғи забонбаста овоз деҳ,
Ки парвози поринаро соз деҳ.

Сароянда кун нолаи чангро,
Даровар ба ракс ин дили тангро.

Сари зулфи маъшукро тавқ соз,
Дарафкан бад-ин гардан он тавқ боз.

Раёҳини серобро даста банд,
Барафшон ба болои сарви баланд.

Аз он симгун сиккаи навбаҳор
Дирамрез кун бар сари ҷӯйбор.

Ба пиромани биркаи обгир
Зи савсан бияфкан бисоти ҳарир.

Дар он базмаи хусравонӣ хиром,
Дарафкан майи хусравонӣ ба ҷом!..

УФАРИ ЗАМЗАМАИ ДУГОҲ

*Ғазали Қорӣ Каромати
Танбӯрии Дилкаш*

Хуррам дили он кас, ки нигораш ба бар ояд,
Осудагии чон, ки шаби ҳаҷр сар ояд.

Аз ишқи ту ҳаргиз нашавад як сари мӯ кам,
Гар филмасал он зулфи сияҳ то камар ояд.

Ашкам шаби ҳичрони ту мерехт зи дида,
З-он гуна, ки аз абри баҳорон матар ояд.

Аз баҳри суроғаш чӣ давӣ кӯча ба кӯча?
Як дам бинишин, ёр дар ин раҳгузар ояд...

Соянд ҳарифон ба сарам дасти навозиш,
Аз табъи равонам ҳамагӣ шеъри тар ояд.

Ҳарчанд хазафреза бувад шеъри ту, Дилкаш,
Дар дидаи аҳбоб чу дурру гуҳар ояд.

Ғазали Фариуддини Аттор

Хосийяти ишқат, ки бурун аз ду ҷаҳон аст,
Он аст, ки ҳар чиз ки гӯянд, на он аст.

Бартар зи сифоти хираду донишу ақл аст,
Берун зи замири дилу андешаи ҷон аст.

Бинандаи анвори ту бас дӯхтацишм аст,
Гӯяндаи асрори ту бас гунгзабон аст.

Аз васфи ту ҳар шарҳ ки донанд муҳол аст,
В-аз ишқи ту ҳар суд ки карданд, зиён аст.

Дар пардаи пиндор ҷӣ бозию ҳаёл аст,
Ҷуз ишқи ту ҳар чиз, ки дар ҳар ду ҷаҳон аст.

Гар ақл нишон аст, зи хуршеди ҷамолат,
Як зарра зи хуршеди фалак муждарасон аст.

Як зарраи ҳайроншударо ақл чу донад,
К-аз ҷумлаи хуршеди фалак чанд нишон аст.

Чун ақл яқин аст, ки дар ишқ ақила-ст,
Бешак, ба ту донист туро, ҳар кӣ бад-он аст.

Дар роҳи ту ҳар кас ба гумоне қадаме зад
В-ин шева камоне на ба бозуи гумон аст...

Аттор, ки пай бурд басте донишу биниш,
Андар пайи он аст, ки болои аён аст.

Ғазали Ваҳиши Бофқӣ

Эй мурғи сахар, ҳасрати бустони кӣ дорӣ?
Ин нола ба андозаи ҳирмони кӣ дорӣ?

Эй хушклаби бодия, ин сӯзи чигартоб
Дар орзуи чашмаи ҳайвони кӣ дорӣ?

Эй пойи талаб, ин ҳама хуш баста чароҳат
Аз захи муғелони биёбони кӣ дорӣ?

Пажмурда шуд, эй зардгӣё, барги умедат,
Уммеда нам аз чашмаи ҳайвони кӣ дорӣ?

Эй шуълаи афрӯхта, ин ҷони пуроташ
Тез аз асари чунбиши домони кӣ дорӣ?

Мо худ ҳама донем, ки аз тири кӣ нодем?
Ин нола ту аз тезии мижғони кӣ дорӣ?

Ваҳшӣ, суханони ту аҷаб синагудоз аст,
Ин гармии табъ аз тафи пинҳони кӣ дорӣ?

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Он турки паричехра, ки дӯш аз бари мо рафт,
Оё чӣ хато дид, ки аз роҳи хато рафт?

То рафт маро аз назар он чашми чаҳонбин,
Кас воқифи мо нест, ки аз дида чиҳо рафт.

Бар шамъ нарафт аз гузари оташи дил дӯш,
Он дуд, ки аз сӯзи чигар бар сари мо рафт.

Дур аз рухи ту дам ба дам аз гӯшаи чашмам
Селоби сиришк омаду тӯфони бало рафт.

Аз пой фитодем, чу омад ғами хичрон,
Дар дард бимурдем, чу аз даст даво рафт?!

Дил гуфт: -Висолаш ба дуо боз тавон ёфт,
Умрест, ки умрам ҳама дар кори дуо рафт.

Эҳром чӣ бандем, чу он қибла на ин қост,
Дар саъй чӣ кӯшем, чу аз Марва Сафо рафт.

Дӣ гуфт табиб аз сари ҳасрат, чу маро дид:
-Ҳайҳот, ки ранчи ту зи қонуни шифо рафт.

Эй дӯст, ба пурсидани Ҳофиз қадаме нех,
З-он пеш ки гӯянд, ки аз дори фано рафт.

Ғазали Камоли Хуҷандӣ

Моро на ғами нангу на андешаи ном аст,
Дар мазҳаби мо мазҳаби номус ҳаром аст.

Гӯ, халқ бидонед, ки пайваста фалонро
Рух бар рухи чононаву лаб бар лаби чом аст.

Саччоданишин орифи доно, ки на омист,
Модом, ки дар банди қабулийяти ом аст.

Дар орзуи маҷлиси мо зоҳиди мағрур
Чун уд ҳамесӯзаду ин турфа, ки хом аст.

Соқӣ, майи дӯшина агар рафт ба итмом,
Моро зи лаби лаъли ту як бўса тамом аст.

Савдозадаро гӯшаи саччода насозад,
Эй мутриби раҳзан, раҳи майхона кадом аст?

Бархост Камол аз вараъу¹³⁷ гӯшанишинӣ,
То дид, ки майхона беҳ аз ҳар ду мақом аст.

¹³⁷ Вараъ – парҳезгорӣ.

*Ғазали
Қассоби Кошонӣ*

Умрест саросар, ки ба озор манам, ман,
Саргашта дар ин ҳалқа чу парғор манам, ман.

Дар гулшани маънӣ гули беҳор туй, ту,
Пеши назари ҳалқи ҷаҳон хор манам, ман.

Сарве зи ғами фохта озод туй, ту,
Пеши қади сарви ту гирифтор манам, ман.

Пеш о, ки давои дили бемор туй, ту,
Дар ҳар ду ҷаҳон толиби дидор манам, ман.

Аз ҷашм фурӯшандаи сад фитна туй, ту
В-аз лутф назар кун, ки харидор манам, ман.

Шаб то ба сахар шамъи дилафрӯз туй, ту,
Парвонаи парсӯхта, эй ёр, манам, ман.

Зинҳор машав пайрави ин зухдфурӯшон,
Қассоб, аз ин тоифа безор манам, ман.

*Ғазали
Қассоби Кошонӣ*

Дар хуни чигар ҳамчу хубоб аст дили мо,
Аз ними нафас оҳи хароб аст дили мо.

Мо тоби тафу шуълаи рухсор надорем,
Аз як ниғаҳи гарм кабоб аст дили мо.

То аз назари марҳамати ёр фитодем,
Чун шишаи холӣ зи шароб аст дили мо.

Омад ба нишон тири ту, чандон ки ту гӯйӣ,
Дар зери пару боли уқоб аст дили мо.

Эй шӯх, дар ин шаҳр, ки дилдор ту бошӣ,
Аз касрати дил дар чӣ ҳисоб аст дили мо?

Осуда зи тӯфону канорем дар ин баҳр,
Монанди садаф дар таҳи об аст дили мо.

Раҳ дуру рафиқон ҳама рафтанд ба манзил,
Фарёд, ки шуд рӯзу хароб аст дили мо!

Қассоб, сад афсӯс, ки дар пардаи ғафлат
Умрест, ки дар зери ниқоб аст дили мо.

*Ғазали
Абдулқодири Бедил*

Дил анчумани сад тараб аз ёди висол аст,
Ободкуни хонаи ойина хаёл аст.

Кай фурсати айш аст дар ин боғ, ки гулро
Гар гардиши ранг аст, ҳамон гардиши сол аст.

Эй зарра, мафарсой ба парвози таваҳҳум,
Хуршед ҳам аз ойинадорони завол аст.

Он мушти ғуборам, ки ба парвози тапидан
Дар ҳасрати домони насимам пару бол аст.

Ойинаи гул аз бағали ғунча чудо нест,
Дил гар шиканад, сар ба сар оғӯши висол аст.

Ҳар гом барои талабат рафтаам аз хеш,
Нақши қадамам ойинаи гардиши ҳол аст.

Дар хилвати дил аз ту тасаллӣ натавон шуд,
Чизе, ки дар ойина тавон дид, мисол аст.

Шуд чавҳари наззораам ойинаи ҳайрат,
Болидагии доғи маҳ аз захми ҳилол аст.

Бедил, ману он давлати бедардисари фақр,
К-аз нисбати ӯ чинии хомӯш сафол аст.

*Ғазали
Абулқосими Лоҳутӣ*

Девона намудам дили фарзонаи худро,
Дар ишқи ту гуфтам ҳама афсонаи худро.

Ғайр аз ту, ки афрӯхтай шуъла ба чонам,
Оташ назанад ҳеч касе хонаи худро.

Ман зиндаам, охир, дигареро ту масъун,
Эй шамъ, маранҷон дили парвонаи худро.

Дил кӯча ба кӯча даваду номи ту гӯяд,
Боз о, бибар ин мурғаки белонаи худро.

Аз баҳри ту ҷон бохтани ман ҳунаре нест,
Ҳар дилшуда ҷон бохта ҷонаи худро.

Бо санг задан аз бари дилбар нашавад дур,
Ман хуб шиносам дили девонаи худро.

ҚАЛАНДАРИИ ДУГОҲ

Ғазали Адо

Ба дил ин меҳр аз чашми кӣ партавафкан аст
имшаб,
Ки шамъ аз равғани бодому наргис равшан аст
имшаб.

Ба ангуштам гиреҳ, аз ҳалқаи зулфи кӣ шуд,
эй дил,
Ки аз Чину Хутан то Шом тасхири ман аст
имшаб.

Нигоҳи чашми бадмасти кӣ май дар соғарам
дорад?
Ки дил то субҳдам бар дӯши аз худ рафтан аст
имшаб.

Асират ман, асират ман,
Асири чашми мастат ман.
Хароби чашми ҷодуят,
Хароби чашми ҷодуят.

Ба ёди он мижа месӯзам, аз роҳат
чӣ мепурсӣ?
Маро чун шамъ чандин хор дар пероҳан аст
имшаб.

Назарбозӣ ба чашми муддаӣ дорӣ ба
чашми ман,
Дигар дасти умедам дар шикасти доман аст
имшаб.

Парирӯе ба ракс омад, ту ҳам, эй соқии гулрух,
Биё, тарфи кулаҳ бишкан, ки бишкан-бишкан аст
имшаб.

Асират ман, асират ман,
Асири чашми мастат ман.
Харобат ман, харобат ман,
Хароби чашми ҷодуят.

Ғазали Урфии Шерозӣ

Хуш он маҳфил, ки аз гармӣ шаробам рӯ бисӯзонад,
Ба ҳар ҷониб ки ғалтам, доғи дил паҳлӯ бисӯзонад.

Маё бар боғи мо Ризвон, ки нахлорои ин гулшан
Ба ҳар ҷониб, ки рӯ орад, насимаш рӯ бисӯзонад.

Лабам гар бо тараннум ошно гардад дар ин маънӣ,
Сад оташхона дар як наъраи “ё ху” бисӯзонад.

Зи меҳр, эй офият зону маранҷонӣ, ки аз гармӣ
Сари шӯридаи ман ишқро зону бисӯзонад.

Агар як дам нафас дар дил ниғаҳ дорам, зи ҳар мӯям
Ҷаҳад барқе, ки чандин хона аз ҳар сӯ бисӯзонад.

Чунон бо неку бад, Урфӣ, ба сар бар, к-аз паси мурдан
Мусалмонат ба Замзам шӯяду ҳинду бисӯзонад.

Ғазали Камоли Хучандӣ

Шабе, к-аз оташи ишқи ту чонам сӯхтан гирад,
Чароғи давлатам он шаб зи сар афрӯхтан гирад.

Чу зулфат боядаш умри дарозу ришта з-он афзун,
Гар ин чоки гиребонҳо рафиқе дӯхтан гирад.

Зи шодӣ барчаҳам ҳар дам чу гандум бар сари тоба,
Гар он хат донаи умрам чу мӯр андӯхтан гирад.

Ба лаб бояд магас бигрифт ширинифурӯшонро,
Чу лабҳои ту дар ханда шакар бифрӯхтан гирад.

Зиёдат мекуни сӯзи дили мо аз шакарханда,
Намак бар реш агар резӣ, чароҳат сӯхтан гирад.

Зи роҳи Рум гуфт, овард зулмам аз Ҳабаш лашкар,
Ба Чин арзон шавад нофа, гар он ҳинду Хутан гирад.

Камол, ин шеър агар мурге барад бар пар ба Ҳиндустон,
Биёяд тӯтию аз ту сухан омӯхтан гирад.

*Ғазали
Қассоби Кошонӣ*

Саропоям чаман шуд, бас гули ҳасрат дамид аз ман,
Чӣ рангоранг гулҳое тавон ҳар рӯз чид аз ман.

Бурун шуд рӯшноӣ аз назар, то рафт он дилбар,
Тихӣ шуд қолаб аз рӯҳи равон, то по кашид аз ман.

Қадам ҳам шуд чу абрӯ, то зи дил баргашт мижгонаш
Чӣ меояд ба даргоҳи ту дигар чуз умед аз ман?...

Надорад меҳр, гӯё кин бувад дар мазҳаби хубон,
В-агарна чуз муҳаббат ҳарфи дигар кай шунид аз ман.

Надорам ҷинси нобобе, ки, тарсам, ройгон гардад,
Ба сад ҷон кай ғамашро метавонад кас харид аз ман?!

Нигоҳи шӯҳи ӯ, тарсам, дар ин саҳрои пурвахшат
Наёбад манзили худро зи ноз, азбас рамид аз ман.

Ба гуфтори Назирӣ хешро, Қассоб, меҳоҳам,
«Ки дар рӯзи ҷазо мазлумтар набвад шаҳид аз ман».

Ғазали Лоиқ Шералӣ

Агар тирам ба сар борад, туро ман дӯст медорам,
Агар чархам биёзорад, туро ман дӯст медорам.

Ту яктои манӣ, эй гул, тасаллои манӣ, эй гул,
Агар чонам рамақ дорад, туро ман дӯст медорам.

Туй худ орзуи ман, камоли чустучӯйи ман,
Агар ишқам ба марг орад, туро ман дӯст медорам.

Агар арзи ниёзи ман, ҳама сӯзу гудози ман,
Ба гӯши ту намефорад, туро ман дӯст медорам.

Агар гардуни дун як дам набигзорад, ки хуш бошам,
Гузорад ё набигзорад, туро ман дӯст медорам.

Қасам бар холи абрӯят, қасам бар шуълаи рӯят,
Қасам бар чашми хумморат, туро ман дӯст медорам.

Ғазали
Аҳмадҷони Раҳматзод

Саломат мефиристам, эй ҳама рӯз интизори ишқ,
Ки аз ту мешавад оғоз, эй ҷонам, баҳори ишқ!

Сари роҳи абад истодаам, то мебиёӣ боз,
Манам дар истгоҳи дилфиребиҳо-т зори ишқ!

Нахустин оҳи ман чун пилтае печида буд дар мӯ-т,
Ҳамон гаҳ баста будӣ банди қалбамро ба тори ишқ!

Ту меойӣ, ҳамедонам зи дуриҳои уммедам,
Вале чун наврасе то ҳол ҳастам беқарори ишқ!

Чавониҳои мо бигзашт бо шӯру шаъаф, ногаҳ
Бишуд равшан, натонам гуфт худро бахтёри ишқ!

Кунун бояд ману ту ончунон бо ҳам биёмезем,
Ки натвонад ҷудо кардан ҷудой аз канори ишқ!

Туро оҳиста мегирам ба оғӯши ҳаёли хеш,
Чунонат мефишорам дар талоши гирудори ишқ!

Ман аз имрӯз натвонам бирафт, эй меҳрубон, бе ту,
Биё, як дам биёсо дар канори меҳрбори ишқ!

САМАНДАРИИ ДУГОҲ

Шеърӣ Абдулазизи Кӯҳистонӣ

Ду чашмат масту махмур аст,
Ду рухсорат пур аз нур аст.
Қадат чун сими танбӯр аст,
Ту садбарги кадом боғӣ!

Дувоздаҳ химчаи кокул,
Дувоздаҳ дастаи сунбул,
Маро кардӣ ту доғи гул,
Ту садбарги кадом боғӣ?

Камар чун химчаи борик,
Мижа чун наргиси норик,
Ту шамъи дар шаби торик,
Ту садбарги кадом боғӣ?

Асират ман, асират ман,
Асири чашми мастат ман.
Харобат ман, харобат ман,
Хароби чашми ҷодуят.

Лабон лаълу садаф дандон,
Даҳон чун ғунчаи хандон,
Чароғи чашми махмурон,
Ту садбарги кадом боғӣ?

Надорам чораи дигар,
Тарозу пур кунам аз зар,
Ба вазнат баркашам, дилбар,
Ту садбарги кадом боғӣ?

Манам Абдулазиз номам,
Макун хор, эй дилоромам!
Занад дарди ту бар ҷонам,
Ту садбарги кадом боғӣ?

Асират ман, асират ман,
Асири чашми мастат ман.
Харобат ман, харобат ман,
Хароби чашми ҷодуят!

**САРАХБОРИ
ОРОМИЧОН**

Шеърӣ Салмони Совачӣ

Дар дурч бар ақиқи лабат нақди чон ниҳод,
Чинси нафисро дар ақиқин ниҳон ниҳод.

Қуфле зи дурч бар дари он лаъл зад лабат,
Ҳолат зи анбар омаду муҳре бар он ниҳод...

Эй карда зоғи холи ту бар лолазор чой
В-эй бурда боғи ҳусни ту аз навбаҳор даст.

Ширин ёре, чоду чашмонам,
Абрӯ камон, чон ! Гулрухсоре!

Лағжад хирад зи лаъли ту чун аз шароб пой,
Ларзад дилам зи чашми ту чун аз хумор даст.

Дар бўстон ба ёди даҳони ту ғунчаро
Ҳар дам ҳазор бўса сабо бар даҳон ниҳод.

Худ дил киро диҳад, ки диҳад дил ба бевафо?
Боре чу дил диҳад, ба маҳи меҳрубон диҳад.

ОРОМИЧОН

Аз мушоирази шаш нафар шоирони Фаргона

Фазлӣ:

Чу насими зулфи муанбарат, ба димоғи боди сабо равад,
Ба ҳаёли нофаи мушки Чин гираҳе хурад, ба Хато равад.

Адо:

Ба ҳаёли васли ту симбар, чу расид ошиқи беҳабар,
Чу ба рӯйи ӯ нақунӣ назар, ба чӣ рӯ кунад, ба кучо равад!

Нола:

Ту чӣ мутрибӣ, ки агар равад зи ту дур ошиқи бенаво,
Ҳама тан зи мичмари базми ту чу сипанд нағмасаро равад.

Ороми чони ман шумоед,
Сарви равони ман шумоед,
Рақсида хуш меоед,
Эй нозанини ман, шумоед,
Ширинзабони ман, шумоед.

Хичлат:

Манамой хотири софро зи ғубори арзи ҳунари сияҳ,
Ки ба қадри чавҳар аз ойна, нами обрӯ ба сафо равад.

Хотиф:

Дил агар зи ҳар ду ҷаҳон туро бигузид ҷойи тараххуме,
Ту агар нахоҳияш аз қарам, ба кӣ рӯ кунад, ба кучо равад?!

Ҳозик:

Зи кафи ту ёфта ин шараф, ки гирифта дастаи гул ба каф,
Надамад в-агарна гуле дигар чу тарӣ зи барги ҳино равад.

Ороми ҳони ман шумоед,
Сарви равони ман шумоед,
Рақсида хуш меоед,
Эй нозанини ман шумоед,
Ширинзабони ман шумоед.

УФАРИ ОРОМИЧОН

Шеъри Амир Хусрави Деҳлавӣ

Эй чехраи зебои ту рашки бутони озарӣ,
Ҳарчанд васфат мекунам, дар ҳусн аз он болотарӣ.

Ту аз парӣ чобуктарӣ, аз барги гул нозуктарӣ
В-аз ҳар чӣ гӯям, беҳтарӣ, ҳаққо, аҷоиб дилбарӣ.

Ту ман шудӣ, ман ту шудам, ман тан шудам, ту чон шудӣ,
То кас нагӯяд баъд аз ин ман дигарам, ту дигарӣ.

Офокро гардидаам, меҳри бутон варзидаам,
Бисёр хубон дидаам, аммо ту чизи дигарӣ.

Ҳаргиз наёмад дар назар, сурат зи рӯят хубтар,
Шамсӣ, надонам ё Қамар, ё Зухрай ё Муштарӣ.

Хусрав ғариб асту гадо, афтода дар шаҳри шумо,
Шояд ки аз баҳри Худо сӯи ғарибон бингарӣ.

Ғазали Бадри Шервонӣ

Чон медиҳам дар дарди ту, ту беҳабар аз дарди ман,
Бе дард як дам хуш баро бо қони ғампарварди ман.

Афтодаам чун хоки раҳ, имрӯз бар ман кун гузар,
Гар на, нахоҳӣ ёфтан фардо нишон аз гарди ман.

Баъд аз вафоти ман биё, бар хоки ман биншин даме,
Гулҳои хунин руста бин бар синаи пурдарди ман.

Дур аз ту селоби фироқ аз дидаҳо кардам равон,
Шуд хонаи мардум хароб аз ашки лойоварди ман.

То кай нигорин дастҳо дар хуни ман гулгун кунӣ?!
Боре зи айнаи марҳамат бингар ба рӯи зарди ман!

Мебохтам нардӣ ҳавас чун Бадр бо меҳри рухат,
Толеъ нигар, омад бадар аз шашдари ғам нардӣ ман.

Ғазали Бадри Шервонӣ

Эй гашта аз тоби рухат ҳар заррае сад офтоб
В-эӣ дидаи аҳли назар дида туро аз сад ниқоб.

Эй аз ҳавои рӯи ту дар ҳар саре сад шӯру шар
В-эӣ з-оташи савдои ту дар ҳар диле сад сӯзу тоб.

Эй дар дили аҳли сафо аз ҳар ғами ту сад фараҳ,
В-эӣ з-ашки чашми ошиқат ҳар қатра сад дурри хушоб.

Эй солики роҳи туро дар ҳар мақоме сад сафар
В-эӣ муфтии ишқи туро дар ҳар саволе сад ҷавоб.

Эй аз китоби ишқи ту аз беҳудӣ чандин сухан
В-эӣ дар миёни мову ту аз мову ман чандин ҳиҷоб.

Эй сӯфии софӣ, биё, андар сафи мастон даро,
То бинӣ аз як ҷоми мо афтода сад муршид хароб.

Ҳон, дар муҳити мо нигар, сад мавҷ дар ҳар қатра бин,
Гар ғарқи ин маънӣ шавӣ, ҳар қатра ёбӣ сад саҳоб.

Эй зоҳиди бемаърифат, к-андар ҳисобе нестӣ,
Чун Бадр равшан кун дарун, бошад дарой дар ҳисоб.

Ёбӣ зи назми поки ӯ дар ҳар сухан чандин Камол,
Бархонӣ аз девони ӯ дар ҳар varaқ чандин китоб.

МАҚОМИ СЕГОҲ
САРАХБОРИ СЕГОҲ

Шеърӣ Хоҷа Ҳофиз

Ба чашм кардаам абрӯи моҳсимое,
Хаёли сарвақаде нақш бастаам чое.

Умед ҳаст, ки маншури¹³⁸ ишқбозии ман
Аз он камончаи абрӯ расад ба туғрое¹³⁹.

Сарам зи даст бишуд, чашм аз интизор бисӯхт
Дар орзуи сару чашми маҷлисорое.

Мукаддар¹⁴⁰ аст дил, оташ ба хирқа хоҳам зад,
Биё, бибин, ки киро мекунад тамошое.

Ба рӯзи воқеа тобути мо зи сарв кунед,
Ки меравем ба доғи баландболое.

Зимоми дил ба касе додаам мани дарвеш,
Ки несташ ба кас аз тоҷу тахт парвое.

Дар он мақом, ки хубон ба ғамза ноз кунанд,
Аҷаб мақун зи сари ман, ниҳода дар пое.

Маро, ки аз руҳи ту моҳ дар шабистон аст,
Куҷо бувад ба фуруғи ситора парвое.

¹³⁸ **Маншур** – фармон, санад.

¹³⁹ **Туғро** – гулҳате, ки аз ҳарфҳои аввали ном дар сари фармонҳои шоҳон навишта мешуд.

¹⁴⁰ **Мукаддар** – ғамгин, маҳзун.

Фироку васл чӣ бошад? Ризои дӯст талаб,
Ки хайф бошад аз ӯ гайри ӯ таманное.

Дурар зи шавқ бароранд моҳиён ба нисор,
Агар сафинаи¹⁴¹ Ҳофиз расад ба дарёе.

Таронаи 1

Рубоии устод Рӯдакӣ

Эй аз гули сурх ранг бирбудаду бӯ,
Ранг аз пайи рух рабуда, бӯ аз пайи мӯ.
Гулранг шавад, чу рӯй шӯйӣ, ҳама чӯ,
Мушкин гардад, чу мӯ фишонӣ, ҳама кӯ.

Таронаи 2

Рубоии Умари Хайём

Ҷоно, зи кадом даст бархостай,
Ёр масти ту ман!
К-аз талъати хеш мохро костай,
Шайдои ту ман!
Хубони чаҳон ба ид рӯ ороянд,
Махмури ту ман!
Ту ид ба рӯйи хеш оростай,
Ёр масти ту ман!

¹⁴¹ Сафина – киштӣ, манзур дафтари шеър

Таронаи 3

Ғазали Саъдии Шерозӣ

Дарахт гунча бароварду булбулон мастанд,
Чаҳон чавон шуду ёрон ба айш биншастанд.

Яке дарахти гул андар фазои хилвати мост,
Ки сарвҳои чаман пеши қоматаш пастанд.

Ба сарв гуфт касе: -Мевае намеорӣ?
Чавоб дод, ки: - Озодагон тухидастанд!

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Биёр бодаву бозам раҳон зи махмурӣ,
Ки ҳам ба бода тавон кард дафъи ранҷурӣ.

Ба як фиреб бидодам салоҳи хеш аз даст,
Дареғ аз он ҳама зуҳду салоҳу мастурӣ!

Адиб, чанд насиҳат кунӣ, ки ишқ мабоз,
Агарчи нест адаб ин сухан ба дастурӣ.

Ба ишқ зинда бувад чони марди соҳибдил,
Агар ту ишқ надорӣ, бирав, ки маъзурӣ.

Расид давлати васлу гузашт меҳнати ҳаҷр,
Ниҳод кишвари дил боз рӯ ба маъмурӣ.

Ба ҳеч вачҳ набошад фурӯғи маҷлиси унс,
Магар ба рӯйи нигору шароби ангурӣ.

Зи сеҳри ғамзаи фаттони хеш ғарра мабош,
Ки озмудаму суде надошт мағрурӣ.

Ба ҳар касе натавон гуфт рози худ, Ҳофиз,
Магар бад-он, ки кашида-ст меҳнати дурӣ.

Таронаи 4
(Сувораи Сегоҳ)

Ғазали
Машраби Намангонӣ

Гар ба ӯ занам ҳарфе, дар арақ равад чун гул,
Сар ба пеш афканда бо ҳаё ҳамоғӯше.

Ёди ишқи ӯ, Машраб, нест дар дилам махфӣ,
Ҳар дам аз наво чун соз мезанам ба худ чӯше.

Таронаи 5
Халқӣ

Ошиқӣ ин аст булбулро, ки бо гул мекунад,
Моро қаландар кардаӣ!
Сад ҷафо аз хор мебинад, таҳаммул мекунад.
Моро самандар кардаӣ!

Гул табасум мекунад, фарёд булбул мекунад,
Моро қаландар кардаӣ!
Гунча механдад ба он, ки ин сухан гул мекунад!
Моро қаландар кардаӣ!

Таронаи 6

Мустазоди Чунайдуллоҳи Ҳозик

Аз ноз ачаб рост ба бар карда қаборо
бо рӯйи чу мохе,
Ҳар рӯз нишон карда дили аҳли вафоро
бо тири нигохе.

Халкѣ

Рӯят гулу мӯят гулу
Зулфат сунбул, бодомчашме,
Ду кокулат ба гарданам ҳалқа шавад.

Таронаи 7 Халкӣ

Садка, садқа, садқа шаваме
Чашми хуммори туру,
Шахди гуфтори туру,
Холи рухсори туру.

Садка, садка, садка шаваме
Боз дидори туро садка!

ТАЛҚИНИ СЕГОҲ

*Ғазали
Мирзоҳасани Исфаҳонӣ*

Эй ки сайёди маро карда нигоҳат нахчир,
Бохабар бош, ки сайдаш нашавӣ, сахл магир.

Панча дар синаи шоҳини қазо банд кунад,
Зоғи симурғшикор, ки туро гашта асир.

Агарам зулфи ту худ бурда дили оламро,
Ў ҳам аз накхати хат карда ҷаҳоне тасхир.

Ту агар боғи гулӣ, ў чамани ёсуман аст,
Дар гулистони ҷаҳон ҳар ду надоред назир.

Ба сафои назару меҳру муҳаббат савганд,
Ки агар ойинааш аз ту шавад, зангпазир.

Ба нигоҳе, ки асирона кунад чашмаш бўс,
Ба ниёзе, ки фақирона кунад дасташ гир.

Нори пистони ту фардост, ки бар нахли қадат,
Ба тариқест, ки бар шох бихушқад анчир.

Оламе сайди ту гардид, чу ў сайди ту шуд,
Буд дар толеъи ҳуснат, ки шавад оламгир!

Ғазали Сайфиин Бухороӣ

То шуд оғаҳ, ки ба ӯ дил нигарон аст маро,
Дигар он сарви равон душмани чон аст маро.

Гар ба савдои бутон рафт матоъи дилу дин,
Ошиқи риндаму з-инҳо чӣ зиён аст маро?

То ба рӯйи ту гирифтанд муқобил хуршед,
Ба маҳу меҳр шабу рӯз қирон аст маро.

Ин ки ҳар лаҳза туро бо дигарон мебинам,
Дар фироқи ту балои дигарон аст маро.

Гуфтӣ: - Охир ба ҷафо хуни ту резам, Сайфӣ,
Ба вафои ту, ки мақсуд ҳамон аст маро.

Халқӣ

Садқа, садқа-садқа шаваме
Чашми хуммори туро,
Шаҳди гуфтори туро,
Холи рухсори туро.

Садқа, садқа, садқа шаваме
Боз дидори туро садқа!

Таронаи 1

Ғазали устод Рӯдакӣ

Ғиғони ман ҳама з-он зулфи тобдори сиёҳ,
Ки гоҳ пардаи лола-ст, гоҳ маъҷари моҳ.

Ба вақти рафтани аз сими суда бошад чой,
Ба гоҳи хуфтани аз мушки суда бошад гоҳ.

Ҳазор тавбаи садсоларо ба бод диҳад,
Ҳазор зоҳиди садсоларо барад аз роҳ.

Агар саодат чӯйӣ, ба чуз ризо-ш маҷӯй
В-агар саломат хоҳӣ, ба чуз ҳаво-ш маҳоҳ.

Агар ба кӯҳ расад боди хашми ӯ як бор
В-агар ба коҳ расад боди меҳри ӯ ногоҳ,

Ба соат-андар монанди коҳ гардад кӯҳ,
Ба лаҳза андар монанди кӯҳ гардад коҳ.

Таронаи 2

(Даромади Насри Сегоҳ)

Ғазали устод Рӯдакӣ

Чун кори дилам зи зулфи ӯ монд гиреҳ,
Бар ҳар раги қон сад орзу монд гиреҳ.
Уммед зи гиря буд, афсӯс, афсӯс,
К-он ҳам шаби васл дар гулӯ монд гиреҳ!

НАСРИ СЕГОҲ

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Равоқи манзари чашми ман останаи туст,
Карам намову фуруд о, ки хона хонаи туст!

Ба лутфи холу хат аз орифон рабудӣ дил,
Латифаҳои ачаб зери дому донаи туст.

Дилат ба васли гул, эй булбули саҳар, хуш бод,
Ки дар чаман ҳама гулбонги ошиқонаи туст.

Илоҷи заъфи дили мо ба лаб ҳаволат кун,
Ки он муфарриҳи ёқут дар хизонаи¹⁴² туст.

Ба тан муқассирам¹⁴³ аз давлати мулозиматат,
Вале, хулосаи ҷон хоки останаи туст.

Ман он наям, ки диҳам нақди дил ба ҳар шӯҳе,
Дури хизона ба муҳри туву нишонаи туст.

Ту худ чӣ луббатӣ, эй шаҳсавори ширинкор,
Ки тавсане чу фалак роми тозиёнаи туст.

Чӣ ҷойи ман, ки билағзад сипеҳри шуъбадабоз,
Аз ин ҳиял, ки дар анбонаи баҳонаи туст.

Суруди маҷлисат акнун фалак ба рақс орад,
Ки шеърӣ Ҳофизӣ ширинсухан таронаи туст!

¹⁴² **Хизона** – ҷ. ҳазина.

¹⁴³ **Муқассир** – нотагон, кӯтоҳ..

*Ғазали
Шоҳи Сабзворӣ*

Чу сарви қадди ту дар чӯйбори дида расад,
Маро хаданги бало дар дили рамида расад.

Зи дидани ту балое, ки мекашад дили ман,
Умедвор чунонам, ки пеши дида расад.

Ба гирди он хати мушкин кучо расад нофа,
Магар сабо, ки ба он турраи хамида расад.

Сабо ба бўйи ту ороми ҷони мардум шуд,
Бале, хуш аст насиме, ки орамида расад.

Агарчи бар рухи бустон дамида сабза, вале-к
Гумон мабар, ки бад-он хатти навдамида расад.

Зи ёди он лаб агар як нафас ба ком расам,
Хаёли гашти ту теги болокашида расад.

Агар сабо зи сари кӯйи ӯ расад, Шоҳӣ,
Насими равза ба ҷони ситамрасида расад.

Ғазали Мирзо Ато

Дареғи умр, ки бе рӯйи ёр мегузарад,
Ки чашм то ба ҳам орӣ, баҳор мегузарад.

Зи шӯҳии нигаҳи зулфи тобдор мапурс,
Чӣ фитнаҳо, ки дар ин рӯзгор мегузарад.

Зи солу моҳ чӣ пурсӣ, ки умр охир шуд,
Варакшумории Лайлу наҳор мегузарад.

Ҳазор чашм дар ин роҳ интизори туст,
Ба водие, ки барои шикор мегузарад.

Ато, зи шарми руҳи ёр об шуд гулҳо,
Ба ҳар чаман, ки ҳамон гулғизор мегузарад.

ХОРО

Ғазали Имлои Бухорӣ

Бикшо рухи чу моҳу ривочи бутон шикан,
Бозори нози лолаву лоларухон шикан!

Сӯйи чаман хиром, чу бурқаъ фикандай,
Қадру ривочи барги гули арғавон шикан!

Мастона боз кун ниғаҳи оҳувонаро,
Тарфи кулаҳ ба сайди дили ошиқон шикан!

Дастури нашъабахшии пири муғон турост,
Имо ба чоми бодае з-он абрувон шикан!

Хорои қалби хеш шикан, сӯйи мо гузар
В-аз абру тири ноз чу тир аз камон шикан!

Чамъанд бо ту холу хату зулфи тобдор,
Имло фидои ту, сари зулф аз миён шикан!

Ғазали Камоли Хуҷандӣ

Дӯшам хаёли рӯйи ту дар сар фитода буд,
Гӯйӣ, дари биҳишт ба рӯям кушода буд.

То ту зи дар дароию маҷлис диҳӣ фуруғ,
Шаб то ба рӯз шамъ ба по истода буд.

Соқӣ ба ёди рӯйи туам ҳар қадах, ки дод,
Оби Ҳаёт буд, ки хӯрдам, на бода буд.

Чом аз лаби ту хост гузаштан ба нозукӣ,
Он софдил бибин, ки чӣ миқдор сода буд.

Дар хоб дидамат, ки ба ман даст медиҳӣ,
Давлат нигар, ки дӯш маро даст дода буд.

Саргаштае, ки буд ба пешат равон чу шамъ,
Чоне ба даст кардаву бар каф ниҳода буд.

Дард арчи кам набуд зи ҳар сӯ Камолро,
Дӯш аз фироқи рӯйи ту чизе зиёда буд.

Таронаи 1

Ғазали Шавкати Бухорӣ

Чӯши гул асту гулшан, хораш наменамояд,
Нахли анор гул кард, нораиш наменамояд.

Бошад ҳарири шеърӣ Шавкат кумоши гулҳо,
Ҷисми латиф дорад, тораиш наменамояд.

Асли матни ғазал ин аст:

Дунё тамом ганҷ аст, мораш наменамояд,
Чӯши гул аст гулшан, хораш наменамояд.

Ғайзи бараҳнагиҳо машҳури оламам кард,
То гул ба ҳам нарезад, бораиш наменамояд.

Урғтанист моро перохани ҳарире,
Азбас кумош дорад, тораиш наменамояд.

Бетобии дили мо пайдост з-орамидан
Бекор то нагардад, кораиш наменамояд.

Шавкат, ба кунҷи хилват танҳонишин набошад,
Дорад зи бас латофат, нораиш наменамояд.

Таронаи 2

Ғазали Суръати Бадахшонӣ

То сухан аз лаъли рангафрӯзи дилбар кардаем,
Обу оташро ба хуни якдигар тар кардаем.

Гӯши ноинсоф дур аз шӯҳии гуфтори мо,
Қатраҳо дар баҳри фикри хеш гавҳар кардаем.

Номаи ҳуснат ба ҳар сӯ мебарад назми баланд,
К-аз ду мисраъ бол бар боли кабутар кардаем.

Ғазали Камоли Хуҷандӣ

Боз гул доман ба дасти ошиқони худ ниҳод,
Гунча лаб бикшуду булбулро ба боғ овоз дод.

Абр дурҳои Адан пеши гулу савсан кашид,
Бод дарҳои чаман бар рӯи гулбӯён кушод.

Сарви мо барқард ногаҳ сар зи саҳни бўстон,
Пеши ӯ ҳар ҷо дарахте буд, бар по истод.

Гул ҳикоят карду сарв аз нозукию лутфи ёр,
Об гирён омаду дар пойи ину он фитод.

Дар бихишту боғ хуш бошад майи чун Салсабил,
Хоса аз дасти бутони гулрухи ҳуринаҷод.

Ҳар баҳореро, ки ҳаст, эй дил, ҳазорон дар қафост,
Хуш баро рӯзе ту чун гул бо рухи хандону шод.

Бар варақ дорад гули рангин бихон ин хат, Камол,
Шод зӣ, чун умр бод аст, эй бародар, умрбод!

Ғазали Лоиқ Шералӣ

Дӯстон, то умр бошад, ҳар баҳор ошиқ шавед,
Бо нигоре дар ҷаҳони пурнигор ошиқ шавед.

Пилтаҳои кокули ёре агар бар бод рафт,
Бо ҷамолаҳои мӯйи обшор ошиқ шавед.

Гар саре доред сабзу лоиқи дори баланд,
Бо баёзи гардани занҷирадор ошиқ шавед.

Гар диле доред лабрезии ҷунуну иштиёқ,
Бо гули рухсории доимбаҳор ошиқ шавед.

То қароре аз сипеҳри беқарор ояд ба даст,
Бо дили дӯшизағони беқарор ошиқ шавед.

Беканориҳои дунё то бигунҷад дар қанор,
Бо қанори дилбарони ҷоннисор ошиқ шавед.

То ба қадри зиндагӣ нақдҳои он расед,
Бар ҷабини пурғаи санги мазор ошиқ шавед.

Гар набитвонед аз дарёи пуртӯфон гузашт,
Лоақал як бор бо мавҷи қанор ошиқ шавед.

Мисли гул як бор дар субҳи ҷавонӣ бишқуфед,
Мисли ман ҳар дам ба ҳусни рӯзгор ошиқ шавед.

Гар чу ман хоҳед ҷустан ҷашмаи бахти сафед,
Зинҳор, эй дилсафедон, зинҳор ошиқ шавед.

Таронаи 3

Шеъри Маҳрам

Эй ки дорад аз лаби лаълат майи гулранг ранг,
В-эй, ки бошад пеши рухсорат бути Фархор хор.

Гаҳ ба маҷлис нофае аз зулфи анбарпош пош,
Гаҳ бароям гавҳаре з-он лаъли шаккарбор бор!

Ғазали Камолуддини Биноӣ

Шаб даромад, анбаринмӯйе ба ёд омад маро,
Шамъ дидам, оташинрӯйе ба ёд омад маро.

Чилваи шамшод дидам бар лаби чӯ аз насим,
Аз хироми қадди дилчӯйе ба ёд омад маро.

Дӯш дар маҷлис ҳадиси аждаҳо мерафту ганҷ,
Баргузорафтада гесӯйе ба ёд омад маро.

Бар сари гулзор дидам нолаи мурғи сахар,
Нола кардан бар сари кӯйе ба ёд омад маро.

Рӯй овардам ба меҳробу фитодам дар сучуд,
К-он замон аз тоқи абрӯйе ба ёд омад маро.

Наргиси махмур чашм аз хоби мастӣ боз кард,
Аз нигоҳи чашми ҷодуӣ ба ёд омад маро.

Дар чаман дидам, Биноӣ, сунбулу наргис ба ҳам,
Чашми турку зулфи хиндуйе ба ёд омад маро.

Ғазали Лоуқ Шералӣ

Хусни ту бо дилрабоӣ мекушад охир маро,
Дарди ту бо худнамоӣ мекушад охир маро.

Нест ғайри дурият дар толеи пешониям,
Васли ту бо норавоӣ мекушад охир маро.

То туро аз даст додам, даст бар сар мезанам,
Ишки ту бо норизоӣ мекушад охир маро.

Ҳеч бокам нест аз чашми бади дилмурдагон,
Чашми ту бо ошноӣ мекушад охир маро.

Марги зебо буд, агар назди ту мемурдам, дарег,
Ошиқӣ андар ҷудой мекушад охир маро.

Ҳар худочӯйе, ки буд, мемурд дар роҳи Худо,
Беҳудӣ ё беҳудой мекушад охир маро.

Таронаи 4

*Шеъри Хазони Қаротегинӣ
ва Муиззии Самарқандӣ*

Омад барам он сарвқади мушкинхол,
Зулфаш шаби қадр аст, ду абрӯ-ш ҳилол.

Эй боғи туву базми туву сарви ту машҳур,
Май нӯш дар ин боғу дар ин базму дар ин сур.

Таронаи 5
(Даромади Аҷам)

Шеъри Хазонӣ

Дил ҷавҳари чон карда нисори роҳаш,
Ман ҳайронате,
Ман қурбонате.

АҶАМ

Қасидаи устод Рӯдакӣ

Қаҳон ҳамеша чу чашмест, гирдгардон аст,
Ҳамеша то бувад ойин-ш гирдгардон буд.

Басо шикастабиёбон, ки боғи хуррам буд
Ва боғи хуррам гашт, он кучо биёбон буд.

Ҳаме чӣ донӣ ту, эй моҳрӯйи ғолиямӯй,
Ки ҳоли банда аз ин пеш бар чӣ сомон буд.

Шароби равшану дидори хубу рӯйи латиф,
Агар гарон буд, зи ман ҳамеша арзон буд.

Ҳамеша шодду надонистаме, ки ғам чӣ бувад,
Дилам нишоту тарабро фарохмайдон буд.

Киро бузургию неъмат аз ину он будӣ,
Маро бузургию неъмат аз Оли Сомон буд.

Ту Рӯдакиро, эй моҳрӯ, кунун ҳамебинӣ,
Бад-он замона надидӣ, ки инчунин он буд.

Ғазали Дарвешӣ Деҳакӣ

Касе, ки менашиносад бутони раъноро,
Мағӯ бад аст, ки ман мешиносам инҳоро.

Сиришк аз пайи шаккарлабон басе мадавон,
Ки бад бавад чу кунад тифл хӯй ҳалворо.

Мадеҳ ба духтари тарсо чу Шайхи Санъон дил,
Бичӯ чу зиндадилон хислати Масеҳоро.

Зи хор сарв шуд озод аз он ки ҷониби гул
Зи тарфи ҷӯй бар он сӯ намениҳад поро.

Ба дида пок зи хун кай шавад дили Дарвеш,
Ба коса чанд тавон рехт оби дарёро?!

Таронаи 1

Ғазали Мавлоно Ҷомӣ

Аз ҳайрати шамъи рухат афтода бар тарфи чаман
Як ҷо сабо, як ҷо ҳазон, як ҷо гулу як ҷо суман.

Бурқаъ зи ораз барфикан, то оламе шайдо шавад,
Халқе зи рӯ, баъзе зи мӯ, чамъе зи лаб, ман аз даҳан.

Чун дар тақаллум мешавӣ, аз ҳайратат гум мекунад
Савсан забон, қумри наво, булбул фиғон, тӯтӣ сухан,

Ҳар гаҳ ки бархезӣ ба по, мегардад аз гирди сарат
Моҳ аз фалак, шамъ аз замин, ақл аз сару рӯҳ аз бадан.

Пурсид, Ҷомӣ:- Гуфтамаш:- Дар васфи он ширинлиқо:
-Рухсора маҳ, абрӯ кузаҳ, зулфон сияҳ, чашмон фитан!

*Ғазали
Нақибхон Туграл*

Эй аз баҳори оразат наззораро чон дар бағал,
Ойина дорад аз рухат чӯши чароғон дар бағал.

Фарёди ошиқ кай кунад дар гӯши маъшуқаш асар,
Булбул надорад дар чаман чуз оҳу афғон дар бағал.

Эй дида, дар базми адаб мағрури осоиш машав,
Як субҳи васлашро бувад сад шои ҳичрон дар бағал.

Аз ёди тири ғамзааш эмин набошад синаам,
Чашми хадангандози ӯ хобида пайкон дар бағал.

Хондем дӯш андар чаман аз дафтари авроқи гул,
Мушқил, ки ояд дилбарат имрӯз осон дар бағал.

Аз баҳри таълими чунун дар пойи мардум мефитад
Тифли сиришкам, гӯйиё, дорад дабистон дар бағал.

Чини чабини мунъимон кай манъи ибромаш¹⁴⁴ кунад,
Чашми гадо бинад агар дасти каримон дар бағал.

Доруи дигар кай бувад андар маризи ишқи ӯ,
Бемори чашмашро бувад пайваста дармон дар бағал.

¹⁴⁴ Ибром – исрор, истодагарӣ.

Шамъ аз гудози оразат дар гиря аз шаб то сахар,
Чидаст доман то камар, гӯё, гиребон дар бағал.

Дӯш ин ғазал дар гӯши ман мегуфт деҳқони сухан:
-Назаме, ки Саъдӣ гуфтааст, дорад «Гулистон» дар бағал.

Туғрал, ҳазорон офарин бар мисраи баҳри сухан:
-«Эй аз хиромат нақши по хуршеди тобон дар бағал».

Таронаи 2

Рубоии халқӣ

Эй ҳамчу гули сурх шукуфта рӯят,
В-е ҳамчу гули бунафша ояд бўят.
Мо ҳамчу гули зарди дуогӯйи туем,
То ҳамчу гули сафед гардад мӯят!

СУПОРИШИ АВВАЛИНИ СЕГОҲ Халқӣ

Шукуфтатабъ мекунад халқро «Сегоҳ»,
Шуниданист ба ҳар кас пагоҳ, ҳам бегоҳ.

УФАРИ СЕГОҲ

Ғазалӣ Фасеҳӣ

Эй туро лаб гул, даҳан гул, ханда гул, гуфтор гул
В-эй қадат гул, қоматат гул, чилва гул, рухсор гул.

То шудам якранг бо гулҳои доғат, шуд маро,
Ҳамнафас гул, ҳамнишин гул, ҳамзабон гул, ёр гул.

Мутрибонро дар ҳавои гулшани ҳусни рухат
Шуд суҳан гул, табъ гул, андеша гул, сетор гул.

Булбулонро шуд зи гуфтугӯи гул дар ҳар чаман,
Пову сар гул, болу пар гул, нағма гул, минқор гул.

Дар дабистоне, ки мо дарси гулистон хондаем,
Буд коғаз гул, қалам гул, машқ гул, такрор гул.

Гулшани ҳусни туро нозам, ки ҳаст аз хуррамӣ
Рангу бӯ гул, гуфтугӯ гул, гуна гул, рухсор гул.

Хостам то ин ғазал бинвисам аз ёди рухат,
Шуд ҳаёлам гул, рақам гул, сафҳа гул, ашъор гул.

*Ғазали
Бадриддин Ҳилолӣ*

Ҷон хуш аст, аммо намеҳоҳам, ки ҷон гӯям туро,
Ҳоҳам аз ҷон хуштаре бошад, ки он гӯям туро.

Ман чӣ гӯям, к-ончунон бошад, ки ҳадди ҳусни туст,
Ҳам ту худ фармо, ки чунӣ, то чунон гӯям туро!

Ҷони ман, бо он ки хос аз баҳри рафтан омадӣ,
Соате биншин, ки умри ҷовидон гӯям туро.

То рақибонро бибинам хуштар аз ғамҳои хеш,
Аз ту бинам ҷавру бо худ меҳрубон гӯям туро.

Баски меҳоҳам, ки бошам бо ту дар гуфтушунид,
Як сухан гар бишнавам, сад достон гӯям туро.

Қиссаи душвори худ пеши ту гуфтан мушқил аст,
Мушқиле дорам, намедонам, чӣ сон гӯям туро!

Хуштар аз меҳр аст ҳар ҷавре, ки бо ман мекунӣ,
Моҳи ман, хуш нест, гар номеҳрубон гӯям туро.

Ҳар кучо рафтӣ, Ҳилолӣ, оқибат расво шудӣ,
Ҷойи он дорад, ки расвои ҷаҳон гӯям туро.

*Ғазали
Бадриддин Ҳилолӣ*

Ошиқон ҳарчанд муштоқи чамоли дилбаранд,
Дилбарон бар ошиқон аз ошиқон ошиқтаранд.

Ишқ менозад ба ҳусну ҳусн менозад ба ишқ,
Оре, оре, ин ду маънӣ ошиқи якдигаранд.

Дар гулистон гар ба пойи булбулон хоре халад,
Наварӯсони чаман сад ҷома бар тан медаранд.

Ҷони ширин бо лабат омехт, гӯё аз азал
Ҷавҳари ҷони ману лаъли ту аз як гавҳаранд.

Эй рақиб, аз манъи мо бигзар, ки ҷонбозони ишқ
Аз сари ҷон бигзаранд, аммо зи ҷонон нагзаранд.

Мурдаму раҳме надидам 3-ин бутони сангдил,
Ман намедонам, мусулмонанд ё худ кофаранд.

Бо тани лоғар, Ҳилолӣ, аз ғами хубон манол,
Тан агар бигдохт, боке нест, ҷон мепарваранд.

*Ғазали
Дарвешии Деҳакӣ*

Чашми ӯ маст аст, аммо хуфтанаши пайвасти нест,
Хуфта бошад абруяш пайвасти, аммо маст нест.

Бе ту дорам ҳар шабе дар зери сар дасти малол,
Зердастам, з-он ки бар дилхоҳи хешам даст нест.

Пойбастӣ ҳам сару корест моро дар ғамат,
З-он ки саргардон бувад ҳар кас ки ӯ побаст нест.

Дил сари зулфи ту бигрифт, арчи дар поят фитод,
Нест бок аз мастӣ он касро, ки ҳиммат паст нест.

Олами Дарвеш чун девона дар вайрона аст,
Нестӣ дар нестӣ дар факр, оре, ҳаст, нест!

СУПОРИШИ ОХИРИНИ СЕГОҲ

*Байти Амир Хисрави
Деҳлавӣ*

Ишқ нав асту ёр нав асту баҳор нав.
З-ин рӯйи хуб рӯз наву рӯзгор нав.

ЗАМЗАМАИ СЕГОҲ

Ғазали Зебуннисо

Оҳ аз он умре, ки сарфи лоларухсоре нашуд,
Дод аз он дасте, ки ҳам бар гардани ёре нашуд.

Солҳо хун шуд гирех дар нофи оҳуи Хутан,
Мушки тоторӣ шуд, аммо холи рухсоре нашуд.

Беҳ нагардад доғи сар то пой барги шохи гул,
Дар назар то чилваи товусрафторе нашуд.

Хар матоъеро харидорест дар бозори хусн,
Пир шуд Зебуннисо, ўро харидоре нашуд.

*Ғазали
Алишери Навоӣ-Фонӣ*

Боз теги зулм бар каф тундхӯйи ман расид,
Рехт ҳар сӯйе дусад хун, то ба сӯйи ман расид.

Ҳар чӣ аз тӯфони ашки ман расид андар ғамаш,
Бар ҳама рӯйи замин аввал ба рӯйи ман расид.

Сангборони фалак сад ҷо сарамро ҳам шикаст,
Санги бедодаш на танҳо бар сабӯйи ман расид.

Гарчи ман дидам малолатҳо зи гуфтугӯйи халқ,
Халқро ҳам бас малол аз гуфтугӯйи ман расид.

Ин ки бар ҳар тори мӯйи ман задӣ теги зулам,
Он ҳама бар пайкари чун тори мӯйи ман расид.

Ҳукми куштан ҳар кучо фармуд он султони ҳусн,
Шаҳнаи ишқ аз барои ҷустуҷӯйи ман расид.

Фонӣ, дар заъфи ҳичрон теги он бебок буд
Қатраи обе, ки ногаҳ бар гулӯйи ман расид.

*Ғазали
Ғиёсии Бадахшонӣ*

Ё Раб, ин абрӯкамон имрӯз меҳмони кӣ буд?
Таркаши мижғони ӯ новакзани ҷони кӣ буд?

Барқи ҳуснаш ҳамчу оташ зад ба тӯри пайкарам,
Имшаб он номехрубон шамъи шабистони кӣ буд?

Қомати зебои ӯ пуришва бо сад иззу ноз
Дар ҳадиқи орзу сарви хиромони кӣ буд?

Турраи шабранги зулфаш доми занҷири кӣ гашт?
Ашъаи рӯзи фурӯғи ҷашми гирёни кӣ буд?

Холи мушкинаш қарору сабр аз ҷони кӣ бурд?
Сабззори навхаташ рашки гулистони кӣ буд?

Дилкабобу синамахрумам чу Яъқуб аз ғамаш
Юсуфи тахти кадомин Мисру султони кӣ буд?

**ТАЛҚИНЧАИ ЗАМЗАМАИ
СЕГОҲ**

*Қасидаи
Ҳоқони Шервонӣ*

Ид асту пеш аз субҳдам, мужда ба хаммор омада,
Бар чарх дӯш аз чоми Чам як нима дидор омада.

Соқӣ санампайкар шуда, бода салибовар шуда,
Қандил аз ӯ соғар шуда, тасбеҳ зуннор омада.

Ҳар най зи кӯяш шаккарӣ, ҳар май зи чӯяш гавҳарӣ,
Ёқут зи рӯяш анбарӣ, бар барги гулнор омада.

Иди ҳумоюнфар нигар, Симурги зарринпар нигар,
Шамси саҳоб аз зар нигар, болои кӯҳсор омода.

Мутриб чу тӯтӣ булҳавас, ангуштҳо дар кору бас,
З- анфос гоҳе рӯҳбахш, гоҳе чу бемор омада.

Май офтоби зарфишон, чоми булӯраш осмон,
Дар вай шафақ аз ранги он чун чоми саршор омада.

Сози бузургонӣ шунав, субҳу сафои хуш нигар,
Ашъори Ҳоқонӣ шунав, чун дурри шахвор омада...

Ғазали Бадри Шервонӣ

Бар хоки ман гар бигзарӣ баъд аз ман, эй соҳибназар,
Бинӣ ба ёди чашми ӯ наргис шукуфта сар ба сар.

Дар ҳасрати чашму лабаш он дам, ки ҷон орам ба лаб,
Резанд бар болини ман чун ашк бодому шакар.

Дар ҳашр агар он симтан ҳоли дарун пурсад зи ман,
Ман лоласон хунинкафан бинмоямаш хуни чигар.

З-иксири хоки даргаҳаш ман рӯйи худ зар кардаам,
Оре, ба юмни кимиё аз рӯ тавонӣ сохт зар.

Чашми рақибаш чор шуд, то бинаду хунам хурад,
З-он саг, ки бошад чорчашм, албатта мебояд ҳазар.

Эй соқии паймоншикан, паймона деҳ, паймон шикан,
З-он пештар, к-аз хоки ман паймона созад кӯзагар.

Гуфтам, ки аз меҳри рухат шуд Бадр саргардони давр,
Гуфто: - Биёбад равшанӣ, к-аз меҳри мо дорад асар.

*Ғазали
Нақибхон Туғрал*

Соқӣ, қадаҳ лабрес кун, з-он май ки тугён парварад,
Мастӣ фазояд, ғам барад, шодӣ диҳад, чон парварад!

Майхонаро дар боз кун, соғаркашӣ оғоз кун,
Дилро ба май дамсоз кун, сад гуна алҳон парварад!

Аз бодаи гулгун ба ман саршор деҳ дар анчуман,
То гӯям аз мастӣ сухан, гуфтори Ҳассон парварад!

Дар зери сарву пойи чӯ, ваҳ-ваҳ чӣ хуш бошад сабӯ!
Карда-ст дар дил ғам гулӯ, май деҳ, ки фар чон парварад!

Фасли баҳор ояд ҳаме, гул дар канор ояд ҳаме,
Савти ҳазор ояд ҳаме, з-он рӯ, ки афғон парварад!

Гулшан зумуррадфом шуд, вақти майи гулфом шуд,
Майли ҳама дар ҷом шуд, гар соқӣ эҳсон парварад.

Эҳмол орӣ то ба кай, умрест махмурам зи май,
Фарёд месозам чу най, гар най найистон парварад.

З-он май ки рӯҳафзо бувад, гунг ар хурад, гӯё шавад,
Як ҷурба дар дарё шавад, сад дурри ғалтон парварад!

Дар дил чаконӣ, чон шавад, куфр ар хурад, имон шавад,
Нӯшад малак, ҳайрон шавад, авроди субҳон парварад!

Усфурро анқо кунад, чухҳолро доно кунад,
Амвотро эҳё кунад, Исосифат чон парварад!

З-ӯ мӯр аждарҳо шавад, Симургро аз ҳам дарад,
Чун бар сари Анқо давад, ҳукми СуЛаймон парварад!

Гул бишкуфад аз накҳаташ, Кавсар хичил аз ҳайраташ,
Оби Ҳаёт аз лаззаташ дар торикистон парварад.

Дар дил фазояд шӯру шар, савдо барандозад зи сар,
Резад фурӯ ҳамчун матар, гавҳар ба найсон парварад.

Як қатра афтад дар замин, гардад замин дурри ямин,
Нӯшад агар Рӯҳуламин, ахбори Яздон парварад!

Ғамро барандозад зи дил, з-ӯ оби Ҳайвон мунфаил,
Саққои Кавсар зӯ хичил, зеро ки эҳсон парварад!

Аксат агар дар қаҳ фитад, бечодаву гавҳар дамад,
Ҳамчун Бадахшон то абад лаъли дурахшон парварад!...

НИМЧЎПОНӢ

*Ғазали
Абдулқодири Бедил*

Ҳар кучо лаъли ту ранги хандаи мастана рехт,
Аз ҳиҷолат оби гавҳар чун май аз паймона рехт.

Дарди маъшуқон ба ошиқ бештар дорад асар,
Шамъ то ашкe бияфшонад, пари парвона рехт.

Ҳасрати васли ту бурд осоиш аз бунёди дил,
Партави шамъат шабехуне бар ин вайрона рехт.

Гарди ноз аз домани гесӯи ёр афкандаем,
Аз гудози мо тавон обе ба рӯи шона рехт.

Гиряи булбул пайи тасхири гул беҳуда аст,
Баҳри сайди тойирони ранг натвон хона рехт.

Ҳар кучо, Бедил, мукофоти амал гул карданист,
Мавҷи хоби махмали гул бештар дурдона рехт.

*Ғазали
Шавкати Бухорӣ*

Имшаб аз шабнам гули сероб мебинам тууро,
Аз ҳино ногашта оташ, об мебинам тууро.

Нест аз пирӣ ба бедорӣ маро тоби рухат,
Мениҳам айнак ба чашму хоб мебинам тууро.

Гашт базмат равшан аз наззораи софидилон,
Имшаб, эй хуршед, хушмахтоб мебинам тууро.

Зоҳид, имшаб хуш ба базми майкашон афтодай,
Бе гирех чун абруйи меҳроб мебинам тууро.

Беназир афтодай, Шавкат, ба софитинатӣ,
Ҳамсадаф бо гавҳари ноёб мебинам тууро.

Ғазали Зебуннисо

Бе гули рӯйи ту як дам зинда будан мушкил аст,
Пешат, эй шӯҳи ситамгар, лаб кушудан мушкил аст.

Саҳл бошад ашкрезӣ ҳамчу абри навбаҳор,
Ханда бар лаб, дидаи хунбор будан мушкил аст.

Нест мумкин ҳамнишини дилбарони пуритоб,
Пеши теғи ҳаҷри ӯ чавлон намудан мушкил аст.

Бе висоли дӯст душвор аст бар ман зиндагӣ,
Ништари алмосро бо дида судан мушкил аст.

Дар тариқи ишқ рӯ кардан ба водӣ кор нест,
Рӯ ба рӯйи ғамзаи дилдор будан мушкил аст.

Як назар дидам туро, девонаву маҷнун шудам,
Пеши чашми масти ту ҳушёр будан мушкил аст.

*Ғазали
Маликушшуаро Баҳор*

Охир аз чаври ту олабро хабар хоҳем кард,
Халқро аз турраат ошуфтатар хоҳем кард.

Аввал аз ҳусни ҷаҳонсӯзат мадад хоҳем хост,
Пас ҷаҳонеро зи ишқат пуршарар хоҳем кард.

Ҷон агар бояд ба кӯят, нақди ҷон хоҳем бохт,
Сар агар бояд ба роҳат, тарки сар хоҳем кард.

Дар ғами ишқи ту бо ин нолаҳои дарднок
Ахтари бедодгарро додгар хоҳем кард.

Ҳар касе коми диле оварда дар кӯят ба даст,
Мо ҳам охир дар ғамат ҳоке ба сар хоҳем кард!

То ҷаҳоне дархури шарҳи ғамат пайдо кунем,
Хешро якбора з-ин олам бадар хоҳем кард.

То ки наншинад ба домонат ғубор аз хоки мо,
Рӯйи гетиро зи оби дида тар хоҳем кард.

Ё зи охи нимашаб ё аз дуо, ё аз нигоҳ,
Ҳар чӣ бошад, дар дили саҳтат асар хоҳем кард.

Лобаҳо хоҳем кардан, то ба мо раҳм оварӣ
В-ар ба бераҳмӣ задӣ, фикри дигар хоҳем кард.

Чун Баҳор аз ҷони ширин даст бархоҳем дошт,
Пас сари кӯйи туро пуршӯро шар хоҳем кард!

УФАРИ ЗАМЗАМАИ СЕГОҲ

*Ғазали
Фаридуddини Аттор*

Эй рӯйи ту шамъи покбозон,
Зулфи ту каманди сарфарозон.

Ушшоқ ба рӯйи ҳамчу моҳат
Чун субҳ ба офтоб нозон!

Аз шавқи рухат, чароғи гардун
Чун шамъ ҳамеравад гудозон.

Тавсифи рухат кунанд доим
Дар пардаи ҳусн дилнавозон!

Эй дилбари моҳрӯйи танноз,
Бурқаъ зи ҷамоли худ барандоз!

То дида зи партави ҷамолат
Чун ҷоми ҷаҳоннамо кунам боз.

Мо зинда ба бӯйи ҷоми ишқем
Дар маҷлиси ошиқони ҷонбоз!

Ғазали Мавлоно Чомӣ

Эй карда зи ҳоли ман фаромӯш,
Чун қон, ки кунад зи тан фаромӯш.

Гуфтам, ки бари ту қисса гӯям,
К-ин гуна макун зи ман фаромӯш.

Дидам руҳи ту зи дуру кардам
Аз қиссаи хештан фаромӯш.

Бо қонканиям замона карда-ст
Аз меҳнати Кӯҳкан фаромӯш.

Ҳар ҷо ки мусофирест, карда
Дар кӯйи ту аз ватан фаромӯш.

Бо бӯйи ту карда қони Яъқуб
Аз Юсуфу пераҳан фаромӯш.

Карда ба ҳавои тарфи бомат
Мурғи чаман аз чаман фаромӯш.

Чомӣ, суҳанат шуниду бар вай
Шуд қоидаи суҳан фаромӯш.

ГИРЯ

*Ғазали Афзал
Махдуми Пирмастӣ*

Арақ бо рӯйи ӯ хушбӯ гул аст он, хуш гулоб аст ин,
Чӣ мӯю холи дилчӯ сунбул аст он, мушки ноб аст ин.

Сари мижгону чон, ин нишон, он тири чонфарсо.
Руҳи рахшонашу дил синасӯз аст он, кабоб аст ин.

Лаби нӯшину чашмонаш диҳад ин дарду он – дармон.
Нигоҳу рашҳаи лаълаш хумор аст он, шароб аст ин.

Буногӯши хушаш бо зулф, ин морест он ганҷе,
Киромитар зи чон аст ону бар чонҳо таноб аст ин.

Чамоли ёру чашмам ин ҳама об асту, он оташ,
Ба барқи чонгудоз аст он, ба ашки беҳисоб аст ин.

Бувад симояшу дил, Афзал, ин симобу он шуъла,
Басе алмостоб аст он, басе пуризтироб аст ин.

Ғазали Камоли Хуҷандӣ

Сари зулфат намехоҳам, ки дар дасти сабо афтад,
К-аз он ҷонҳо равад бар боду сарҳо зери по афтад.

Рақибӣ беҳунар то чанд аз ҳад по ниҳад берун,
Мабодо домани давлат, ки дар дасти гадо афтад.

Ба чини зулфат ар гуфтам ҳадиси мушк, маъзурам,
Парешонгӯйро аксар суҳанҳои хато афтад.

Фалакро бо ҳама кӯшиш, ки солу моҳ паймояд,
Чунин моҳе напиндорам, ки андар қарнҳо афтад.

Бад-ӯ гуфтам: -Бурун афтод рози ишқи мо аз дил,
Бигуфт: -Аз чашми хунафшон ҳанӯзат то чиҳо афтад.

Ҳамехоҳам, ки чун обаш равонӣ, ҷон барафшонам,
Вале бо ин ҳама мушқил, ки майли ӯ ба мо афтад.

Чӣ пурсӣ аз Камол охир, ки дур аз рӯйи ӯ чунӣ?
Чӣ бошад ҳоли он булбул, ки аз гулшан ҷудо афтад?!

Ғазали Мавлоно Қомӣ

Биё, эй ашк, то бар ҳоли зори хештан гириям,
Чу шамъ аз меҳнати шабҳои тори хештан гириям.

Надорам меҳрубоне, то ба ҳоли ман кунад гириям,
Ҳамон беҳтар, ки худ бар ҳоли зори хештан гириям.

Маро ҳам дар ғарибӣ шӯхчашме офати чон шуд,
Нагӯӣ, к-аз ғами ёри диёри хештан гириям.

Набошад дар баҳорон дур аз абри чаман гириям,
Ман он абрам, ки дур аз навбаҳори хештан гириям.

Мадад фармо, бихон, эй дил, чу дар чашмам намонд обе,
Ки хоҳам имшаб аз ҳичрони ёри хештан гириям.

Зи ҳичрон буд гириям бештар аз ваъдаи васлат,
Кунун аз дарду доғи интизори хештан гириям.

Магӯ, Қомӣ, нашояд гириям аз бедоди маҳруён,
Ки ман чандин зи бахти хоксори хештан гириям.

Ғазали Қассоби Кошонӣ

Нишастан бо туву бар худ наболидан ситам бошад,
Туро дидан дигар дар пӯст гунчидан ситам бошад.

Тавон то сӯхт чун парвона пеши шамъи рухсорат,
Чу булбул аз хучуми дард нолидан ситам бошад...

Канори худ зи оби дида хуррам метавон кардан,
Ба кишти хештан борон наборидан ситам бошад.

Ту омӯзи тариқи маслиҳатбинону медонӣ,
Зи ҳарфи душманон аз дӯст ранчидан ситам бошад.

Зи афъоли ҷаҳон, Қассоб, доим чашми ҳайратро
Зи худ пӯшидану айби касон дидан ситам бошад.

САВТИ ГИРЯ

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Ман тарки ишқбозию соғар намекунам,
Сад бор тавба кардаму дигар намекунам.

Боғи биҳишту сояи тўбию қасри хур
Бо хоки кўйи дўст баробар намекунам.

Талқини дарси аҳли назар як ишоратест,
Гуфтам киноятею мукаррар намекунам.

Ҳаргиз намешавад зи сари худ хабар маро,
То дар миёни майкада сар бар намекунам.

Пири муғон ҳикояти маъқул мекунад,
Маъзурам, ар муҳоли ту бовар намекунам.

Носеҳ ба таън гуфт, бирав, тарки ишқ кун,
Муҳточи чанг нест, бародар, намекунам.

Ин тақвиям тамом, ки бо шоҳидони шаҳр
Нозу карашма бар сари минбар намекунам.

Ҳофиз, чаноби пири муғон чойи давлат аст,
Ман тарки хокбӯсии ин дар намекунам.

*Ғазали
Амир Хусрави Деҳлавӣ*

Аз хоки мо-т ҳеч ҳикоят намерасад,
Дар кори мо-т беш иноят намерасад.

Маъзури, ар маро нахури ғам, ки гургро
Дар ҳаққи гӯсфанд риоят намерасад.

Гӯянд бигсалад, чу ба ғоят расид ишқ,
Ҷонам гусасту ишқ бағоят намерасад.

Гумрах чунон шуда-ст дилам бо даҳони ту,
К-аш аз китоби сабр ҳидоят намерасад.

Бигзашт дӯш зулфу рухат пеши чашми ман,
Моҳе гузашту шаб ба ниҳоят намерасад.

Аз хун навишта қиссаи ҷаврат расули ашқ,
Ҳар рӯз дар кадом вилоят намерасад.

Эй ақл, бигзар аз сари Хусрав, ки мар туро
Дар кори аҳли ишқ кифоят намерасад.

УФАРИ ГИРЯ

Ғазали Ҳаким Саной

Эй пурдур гӯши ман зи чангат
В-эй пургул чашми ман зи рангат.

Ҳангоми самоъ бартавон чид
Тунги шакар аз даҳони тангат.

Чун чанг ба чанг барниҳодӣ –
Нозад ба ҳазор Зухра чангат!

Чун шӯх най ба сони наргис,
Кай бода диҳад чу бод рангат?

Ҳам сурати охуй ба дида,
З-ин аст такаббури палангат!

Дар сулҳ чӣ гунай, ки боре
Шаҳрест пур аз шакар зи чангат?!

Эй чашми хушат, маро чу дида,
Як рӯз мабод оч рангат¹⁴⁵.

¹⁴⁵ Оч – сафед.

*Ғазали
Аҳмадҷони Ҳамдӣ*

Эй меҳрлиқои моҳпайкар
В-эй сарви сиҳикади суманбар.

Эй ғайрати маҳвашони Фархор,
Эй рашки парирухони Кашгар.

Чашмони ту ҳаст кони бодом,
Дандони ту ҳаст кони гавҳар.

Бошад гуҳаре, вале дурахшон,
Бодом бувад, вале муқашшар¹⁴⁶.

Соф аст танат зи оби Масчо,
Сахт аст дилат зи кӯҳи Фалгар,

Тафсири рухат фазои Санъо,
Таъбири лабат шароби Хуллар.

Ҳамшираи моҳи осмонӣ,
Ё меҳри фалак турост хоҳар.

Рӯят ба маризи ишқ духтур,
Мӯят ба арӯси мушқ духтар.

Бикшояду гӯяд: - Ин маро тан,
Бинмояду гӯяд: -Ин маро бар.

Ҳамдӣ дилу ҷони худ силав кун
Бо ёри ба ҷону дил баробар.

¹⁴⁶ Муқашшар – аз пӯст ҷудокардашуда.

**МАҚОМИ ИРОҚ
САРАХБОРИ ИРОҚ**

Ғазали Носири Хусрав

Чанд гӯйӣ, ки чу ҳангоми баҳор ояд,
Гул биёрояду бодом ба бор ояд.

Рӯйи бустонро чун чехраи дилбандон
Аз шукуфа руху аз сабза изор ояд.

Рӯйи гулнор чу бизад ояд катраи шаб
Булбул аз гул ба саломи гули нор ояд.

Боғро, к-аз дай кофур нисор омад,
Чун баҳор ояд, луълуаш нисор ояд.

Бед бо бод ба сулҳ ояд дар бўстон,
Лола бо наргис дар бўсу канор ояд.

Гул табору ол¹⁴⁷ дорад ҳама махрӯён,
Ҳар гаҳе кӣ ояд, бо олу табор ояд.

¹⁴⁷ Ол – авлод, наздикон.

Таронаи 1
(Сувораи Ироқ)
Халқӣ

Чаъди туррааш дидам, хотирам парешон шуд,
Ёди оразаш кардам, кулбаам гулистон шуд.

Дарси меҳнаташ хондам, мушкилотам осон шуд,
Маҳви чилвааш гаштам, то рухаш намоён шуд.

Таронаи 2

Рубоии Абӯалӣ ибни Сино

Аз қаъри гили сиёҳ то авҷи Зухал
Кардам ҳама мушкилоти гетиро ҳал.
Берун частам зи қайди ҳар макру ҳиял,
Ҳар банд кушода шуд, магар банди ачал.

Рубоиёти Хаёли Бухорӣ

То чашми ту бар камини дилҳо бинишаст,
Абрӯи ту сад фитна ба олам пайваст.
Аз баҳри Худо, макун ситез, аз раҳи сулҳ
Дарёб маро в-агарна рафтам аз даст.

Эй дӯст, касе, ки ишқ дар сар дорад,
Доим дили ғамдида муаттар дорад.
Осудаи ҳар ду олам омад ба яқин,
Дар лангари ишқ ҳар кӣ лангар дорад.

Аз суҳбати ошиқони огоҳ марав,
Бигрез зи банди хешу аз роҳ марав.
Хоҳӣ, ки румузи ошиқӣ дарёбӣ,
Зинҳор ба ақли хеш бар чоҳ марав.

Таронаи 3
(Сувораи Ирок)
Халқӣ

Дар фасли гули наврӯз маъшуқа ба боғ омад,
Дар бағал сабӯ, дар каф лолагун аёғ омад.

Хуш зи хандаи гулҳо мутрибони ширинсоз,
Лола даргирифт аз рашк, сина пур зи доғ омад.

Ғазали Фарзона

Рафтем, гули мино, рафтем ба гулшанҳо,
Бар хоити ман овар шодии шукуфтанҳо.

Бо духтари афсона дар боғи Ирам будам,
Дар маҳфили райҳонҳо, дар масҷиди савсанҳо.

Дар қисмати мову ту дигар чӣ қадар монда
Аз ин даю фарвардин в-аз озару баҳманҳо?!

Бо чанд асомижгон дунболи кӣ мегарданд
Ду мардумаки пирам дар кӯчаву барзанҳо?!

Дар маснади инсонӣ биншину таҷаммул¹⁴⁸ кун,
Бошад, ки фақат бошӣ болотар аз аҳсанҳо.

Бар беваю бечора дарёи карам гаштӣ,
Вақте сари як дирҳам ларзанд таҳамтанҳо.

Гар дӯстии мо ҳам рӯзе бишавад охир,
Яқдонаи ман монӣ, як дона зи хирманҳо.

¹⁴⁸ Таҷаммул – дабдаба, шукӯҳ.

Таронаи 4

*Шеъри
Васлии Самарқандӣ*

Шабе аз карам зи дарам даро,
Шуда маст банди қабо кушо.
Ту бинех ба дида зи ноз по,
Ману бўсам аз кафи пои ту.

Қаду қомати ту ба чон занад,
Нигаҳат чаҳон ба чаҳон занад.
Ба фалак садои фиғон занад,
Ҳама нолаҳо зи барои ту.

Таронаи 5

Ғазали Мӯнис

Эй моҳи шомафрӯзи ман, аз ман чаро ранчидаӣ?!
Эй шамъи шабафрӯзи ман, аз ман чаро ранчидаӣ?!

Ман ошиқи рӯйи туам, афтода дар кӯйи туам,
Ошуфтаи мӯйи туам, аз ман чаро ранчидаӣ?

Эй дилбару дилдори ман, ёри шакаргуфтори ман,
Мӯнис шаву ғамхори ман, аз ман чаро ранчидаӣ?

Ғазали Маълоно Ҷомӣ

Аз хор-хори ишқи ту дар сина дорам хорҳо,
Ҳар дам шукуфта бар рухам з-он хорҳо гулзорҳо.

Азбас фиғону шеванам, чангест ҳам гашта танам,
Ашк омада то доманам аз ҳар мижа чун торҳо.

Раҳ чониби бустон фиган, к-аз шавки ту гул дар чаман
Сад чок карда перахан, шуста ба хун рухсорҳо.

То сӯйи боғ орӣ гузар, сарву санавбарро нигар,
Умре пайи наззора сар баркарда аз деворҳо.

Зоҳид ба масчид бурда пай, ҳоҷӣ биёбон карда тай,
Он ҷо ки бошад нуклу май, бекорӣ аст ин корҳо.

Ҳар дам фурӯшам чон туро, бўса ситонам дар баҳо,
Савдоиям, бошад маро бо худ басе бозорҳо.

Ту дода дил бо ҳар касе, ман мурда аз ғайрат басе,
Як бор мирад ҳар касе, бечора Ҷомӣ борҳо.

Ғазали Зуфархон Ҷавҳарӣ

Эй хилвати андешаҳо аз ту гулистон дар бағал
В-аз акси меҳрат синаҳо хуршеди тобон дар бағал.

Дар олами кавну макон ҳар дил, ки мебинам аён,
Доғи ту, чоно, лоласон дорад намоён дар бағал.

Дурчи садаф омад агар лабрес аз мавчи гуҳар,
Аз гавҳари меҳнат нигар, дил шуд маро кон дар бағал.

Ин нуҳ муҳити бекарон в-ин қулзуми кавну макон
Аз шӯри ишқат сад ҷаҳон доранд тӯфон дар бағал.

Дар баҳри ишқат он қадар чун мавҷ варзидам ҷунун,
Ку қатраам, печиду шуд чун дурри ғалтон дар бағал.

Барҳез, к-ин ҷо оламе истода ҳар сӯ мунтазир,
Баҳри нисори мақдамат дил дар кафу ҷон дар бағал.

Халқе дар ин дашти ҷунун доранд аз ёдат кунун
Гул аз сиришк андар назар, субҳ аз гиребон дар бағал.

Ҳар ҷо, ки абри файзи ту гардад тарашшуҳофарин¹⁴⁹,
Хоҳад шуд аз дарвюзааш¹⁵⁰ ҳар қатра Уммон дар бағал.

Як раҳ чи бошад бингарӣ аз лутф сӯйи Ҷавҳарӣ,
То барнагардад аз дари уммед ҳирмон¹⁵¹ дар бағал.

¹⁴⁹ Тарашшуҳ – ҷакидан, таровидан.

¹⁵⁰ Дарвюза – гадоӣ.

¹⁵¹ Ҳирмон – ноумедӣ.

Ғазали Сармад

Ман ташнаам, ман ташнаам, ту оби дарё, эй ғазал,
Ман ошиқам, ман ошиқам, ту рӯйи зебо, эй ғазал.

Дар кӯлбори хотирам ҳар ҳарфи ту чун дона аст,
Ҳамчун кишоварзат барам саҳро ба саҳро, эй ғазал.

Ҳар кӯдаки ғаҳвора гар боре туро бишнидааст,
Дар синааш ҳамроҳи дил чунбида дунё, эй ғазал.

Ман дар бари ғаҳвора не, бишнидаам дар батни мом,
Шеъре зи ту шево набуд дар марзи дилҳо, эй ғазал.

Эй армуғон бар хокиён аз ганчдони ахтарон,
Ҳофиз туро оварда буд аз арши аъло, эй ғазал.

Эй ҳури минӯйи суҳан, эй мушки гесӯйи суҳан,
Волонишини ҷони ман танҳо ту, танҳо, эй ғазал.

Эй дарди ҷони шоирон, эй ашки чашми ошиқон,
Як байти ту доротар аст аз ганчи Доро, эй ғазал.

Ҳар тифли навзоди Аҷам чун шоир омад бар ҷаҳон,
Кони суҳан буд аз азал Балху Бухоро, эй ғазал.

Ҳар шоири фарзонаро дардаш нагунҷад дар замон,
Дар кӯлбори худ бибар ғамро ба фардо, эй ғазал.

Таронаи 6

Аз ғазали Хоҷа Ҳофиз

Дилбари ҷонони ман,
Бурда дилу ҷони ман,
Бурда дилу ҷони ман,
Дилбари ҷонони ман.

Таронаи 7

(Даромади Муҳайяр)

Шеърӣ устод Рӯдакӣ

Ҳурӣ ба сипоҳ-андару моҳӣ ба саф- андар,
Сарвӣ гаҳи осоишу кабкӣ гаҳи рафтор.

Гаҳ ҳури зирехпӯшию гаҳ моҳи камонкаш

Таронаи 8

Гаҳ сарви ғазалгӯию гаҳ кабки қадаҳхор!

МУҲАЙЯРИ ИРОҚ

Ғазали Баҳрин

Агар зи чехра кушой ниқоб дар таги об,
Ба аҳли баҳр фитад изтироб дар таги об.

Зи соидат агар афтад хабар ба аҳли муҳит,
Зи ғусса моҳӣ хурад печу тоб дар таги об.

Ба сели ашк зи ғайрат намонд оташи дил,
Чӣ санъатест, ки гаштам камоб дар таги об!

Касе, ки дид ҷамоли ту зери мавчи арақ,
Гумон барад, ки бувад офтоб дар таги об.

Зи рашки он лаби лаъли ту, эй асират ман,
Гухар хароб шавад чун хубоб дар таги об!

Ба сели ашк фано гашт қасри чон, Баҳрин,
Бино кучост, ки набвад хароб дар таги об!

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Чуз остони туам дар ҷаҳон паноҳе нест,
Сари маро ба ҷуз ин дар ҳаволагоҳе нест.

Адӯ чу теғ кашад, ман сипар бияндозам,
Ки теғи мо ба ҷуз аз нолаеву оҳе нест.

Чаро зи кӯйи харобот рӯй бартобам,
К-аз ин беҳам ба ҷаҳон ҳеч расму роҳе нест.

Замона гар бизанад оташам ба хирмани умр,
Бигӯ: -Бисӯз, ки бар ман ба барги коҳе нест.

Ғуломи наргиси чаммоши¹⁵² он саҳисарвам,
Ки аз ҷароғи ғурураш ба кас нигоҳе нест.

Мабош дар пайи озуру ҳар чӣ хоҳӣ кун,
Ки дар шарияти мо ғайр аз ин гуноҳе нест.

Инонкашида рав, эй подшоҳи кишвари ҳусн,
Ки нест бар сари роҳе, ки додхоҳе нест.

Чунин ки аз ҳама сӯ доми роҳ мебинам,
Беҳ аз ҳимояти зулфаш маро паноҳе нест.

Ҳазинаи дили Ҳофиз ба зулфу хол мадеҳ,
Ки корҳои чунин ҳадди ҳар сиёҳе нест.

¹⁵² Чаммош – шӯҳ.

Ғазали Камоли Хучандӣ

Маро, ки соғари чашм аз ғами ту пурхун аст,
Чӣ қойи соқию қоми шароби гулгун аст?

Ҳикояти ту ба тавсиф шарҳ натвон кард,
Ки ҷавру меҳнати хубон зи васф берун аст.

Ба қон расид маро кор аз ғами туву ҳеч
Зи роҳи лутф напурсӣ, ки ҳоли ту чун аст.

Чӣ эътибор ба аҳди ту ҳусни Лайлиро,
Ки зери ҳар ҳами мӯят ҳазор Маҷнун аст.

Чу қони ман ба лаб омад, рақибро чӣ хабар,
Ки ман ғариқаму ӯ бар қанори Ҷайхун аст.

Бар он шамоили мавзун чӣ гуна дил наравад,
Алалхусус қасеро, ки табъ мавзун аст.

Хуш аст, агар ба ҳадиси Қамол дорӣ гӯш,
Латофати суҳанонаш чу дурри маҷнун аст.

Таронаи 1

*Ғазали Мулло Бурҳон
Бисмили Қўлобӣ*

Ба дил ҳар ҷо ҳаёли қилвааш ранги асар резад,
Зи хори ҳар мижа гул бишқуфад, сад барги тар резад.

Тасаввур гар шавад ойинаи барқи нигоҳи ӯ,
Нафас восӯзаду дил хун шавад, лаҳти қигар резад.

Ғазали Камоли Хучандӣ

Чаҳоне пур зи максуд асту роҳе равшану пайдо,
Дареғо, ташналаб хоҳем мурдан бар лаби дарё.

Касе, к-аз талъати хуршед чуз гармӣ намебинад,
Дило, маъзур медораш, ки дорад чашми нобино.

Ба бўйи васли қон меҳур ғами ҳичрон, ки хуш бошад
Кашидан заҳмати хор аз барои роҳати хурмо.

Зи хуршеди қамоли ӯ шаби зиндадилон равшан,
Ба даври қадди ӯ бигрифт кори ошиқон боло.

Мағӯ, к-арбоби дил рафтанду шаҳри ишқ шуд холӣ,
Чаҳон пур Шамси Табрес аст, марде ку чу Мавлоно?

Ба кунҷи эминӣ натвон нишаст аз чашму зулфи ӯ,
Ки дар ҳар гӯшае шӯр асту дар ҳар хонае ғавғо!

Ба ноаҳл ар нишон додӣ, Камол, аз хоки даргоҳаш,
Кашидӣ куҳли биной, вале дар дидаи аъмо.

*Ғазали
Файзулло Ансорӣ*

Шавад рӯзе, ки ақли ман расо бошад, расо бошад,
Насиби ман зи ёри ман вафо бошад, вафо бошад.

Гули рӯяш гули боғи баҳори ман, баҳори ман,
Ҳаётамро зи ҳусни ӯ сафо бошад, сафо бошад.

Нанолад ӯ зи ҳаҷри ман, бинолам ман зи ҳаҷри ӯ,
Чунин рафтори ӯ оё хато бошад, хато бошад?!

Магар меҳри дили манро намефаҳмад, намефаҳмад,
Ки доим баҳри мо кораш ҷафо бошад, ҷафо бошад.

Ба номаш ҳарфи ноҳаққе намегӯям, намегӯям,
Агарчанде ки ҷавраш нораво бошад, равво бошад.

Даме Ансории дилхаста менолад, наменолод,
Ғами ҷонона бар дардаш даво бошад, даво бошад.

Таронаи 2

Халқӣ

Гунчаро кучо шабнам тугмаи гиребон шуд?
Рафтам он қадар аз худ, к-ойина ба сомон шуд.
Дар ҳавои васли ӯ дӯш гирияҳо кардам,
Қатра-қатра ашки ман дона-дона марҷон шуд.

Таронаи 3

Халқӣ

Зулфи сияҳат гираҳ-гирах тоб зада-ст,
Абрӯӣ качат хайма ба маҳтоб зада-ст.
Хуш давлати он касе, ки шаб дар бағалат
Аз лаъли лабат макида дар хоб зада-ст.

Таронаи 4

Рубоии Умари Хайём

Шамъ асту шаробу моҳтоб, эй соқӣ,
Дар шиша мае чу лаъли ноб, эй соқӣ!
Аз хок мачӯ ин дили пуроташро
Бар бод мадеҳ, бидеҳ шароб, эй соқӣ!

*Рубоиёти
Зуфархон Ҷавҳарӣ*

Дай рафту намуд чилва товуси баҳор,
Бархост зи тарфи боғ гулбонги ҳазор.
Бар сабзаи тар фитод ҳар сӯ гули сурх,
Ё бар пари худ ниҳод тӯти минқор!

Гулҳо, ки дар ин боғ ба ҳам мебинам,
Аз пешравон нақши қадам мебинам.
Обеву таоме, ки дар ин сурфаи мост
Махлут ба захроби адам мебинам.

Эй обшор, навҳагар аз баҳри чистӣ?
Чин бар ҷабин фиканда зи андӯҳи кистӣ?
Дардат чӣ дард буд, ки дишаб тамоми шаб
Сарро ба санг мезадию мегиристӣ?

УФАРИ ИРОҚ

Ғазали Камоли Хучандӣ

Акси рӯят чун фитад дар об, об аз худ равад,
Гар фишонӣ зулфи мушкин, мушки ноб аз худ равад.

Бод ҳоҷат нест, к-аз рӯят барандозад ниқоб,
Бо ту чун худ рӯ ба рӯ афтад ниқоб, аз худ равад.

Остинафшон даро ки гаҳ-гаҳ ба хубон дар самоъ,
То дарояд маҳ ба чарху офтоб аз худ равад.

Ашки ман дурри хушоб аст, аз лаби хомӯшилаъл
Лаъл чун гӯё кунӣ, дурри хушоб аз худ равад.

Сина дар оташ кабоб асту зи сӯзи ӯ дилам
Бар мисоли қатраи хун, к-аз кабоб аз худ равад.

Ман на танҳо рафтаам дар ҳайрат аз он чашми маст,
Ҳар кӣ бинад ончунон масте ба хоб, аз худ равад.

Бо ҳаёли он ду лаб ҳар дам равад аз худ Камол,
Ҳар киро дар сар занад зӯри шароб, аз худ равад.

Ғазали Саййидои Насафӣ

Ёди он шабҳо, ки дар базмат фароғат доштам,
Сар ба сар монанди абрӯ хоби роҳат доштам.

Дар ҳаримат карда будам по сутун монанди шамъ,
Теғ меборид бар сар, истиқомат доштам.

Ман чӣ кардам, ноумед аз базми васлат кардай?
Аз ту, эй бераҳм, уммеди мурувват доштам!

Дар хаёли ман чу гулчин фикри гул чидан набуд,
Аз гулистонат ба бўйи гул қаноат доштам.

Чун чароғи рӯз дар чашмат надорам эътибор,
Ин сазои он, ки умре поси суҳбат доштам?!

Аз ҳаводисҳои давронам набуд андешае,
Пушт чун тасвир бар девори ғафлат доштам.

Мешудам хоки раҳат, эй кош, ҳамчун Саййидо,
Бо қадат чун соя он рӯзе, ки улфат доштам.

*Ғазали
Садриддин Айни*

Ин ҳама ширинлабон афтода дар банди шумо,
Яъне аз ҷон бандаи лаъли шакарханди шумо.

Аз хироме дӯш дар даъвои раъноӣ ба боғ
Банд карда найшакарро қомати қанди шумо.

Эй каду рухсору зулфу чашму абрӯ, раҳмате,
Як дили мискин чӣ хоҳад кард бо чанди шумо?

Гарчи рафт аз ёдатон ёди дили ғамгини мо,
Дур бод аз ғам, илоҳо, табъи хурсанди шумо!

Кай бувад, аз лутфатон бар орзуи дил расад
Айнии бечора, яъне орзуманди шумо?!

СУПОРИШИ ИРОҚ

Аз газали Маълоно Ҷомӣ

Аз он мақом макун роз, Ҷомиё, оҳанг,
Суйи «Ҳичоз», ки аз соз рафта роҳи «Ироқ».

ИЛОВАҲО

ШАҲНОЗ

*Ғазали Амир Хусрави Деҳлавӣ
дар хониши Содирхони Ҳофиз*

Ашкам бурун меафканад рози дарунпарвардaro,
Оре, шикоятҳо бувад аз хона берункардaro.

Чун ман ба озоре хушам, тарки дилозорӣ макун,
Охир ба даст овардаӣ ин хотири озурдарo.

Дӯш аз барои матбахаш ҳезум зи мижгон бурдаам,
Гуфт: -Аз кучо овардаӣ хошоки обовардарo.

Хусрав, марон аз кӯйи худ, чун дар ғуломӣ пир шуд,
Чун пир шуд охир касе, нафрӯхт ҳаргиз бандарo.

*Ғазали
Бадриддин Ҳилолӣ*

Ман кистам, то ҳар замон пеши назар бидам ту,
Гоҳе гузар кун сӯи ман, то дар гузар бидам ту.

Афтода бар хоки дарам, хуш он ки оӣ бар сарам,
Ту зери по бинию ман болои сар бидам ту.

Як бор бидам рӯи ту, ҷонро чи сон таскин диҳам,
Таскин наёбад ҷони ман, сад бор агар бидам ту.

Аз диданат беҳуд шудам, биншин ба болинам даме,
То чашми худ бикшояму бори дигар бидам ту.

Гуфтӣ, ки ҳар кас як назар бинад маро, ҷон медиҳад,
То ман ба ҷон дар хидматам, гар як назар бидам ту.

Сад бор оям сӯи ту, то ошно гардӣ, вале
Ҳар бор аз бори дигар бегонатар бидам ту.

То кай Ҳилоиро чунин з-он моҳ медорӣ ҷудо?
Ё Раб, ки эй чархи фалак, зеру забар бидам ту!

ГУЛЁР

*Ғазали Камоли Хучандӣ
дар хониши Содирхон*

Каъбаи кӯяш мурод аст ин дили овораро,
Бо муроди дил расон, ё Раб, мани бечораро.

Дил дар он кӯ рафту шуд овора, ман ҳам меравам,
То аз он оворатар созам дили овораро.

Сӯйи зулфаш рафтаму дидам, ки дар банди дил аст,
Чуз мани шабрав кӣ донад макри он айёрано.

Дар миёни хору хоро гар туӣ ҳамроҳи ман,
Гул бихонам хорро, зебо шуморам хораро.

Гар аз он доман бад-ин дарвеш васле мерасад,
Порае медӯхтам ин далқи пора-пораро.

Пеши қачфаҳмон чӣ ҳосил зикри пурдонӣ, Камол,
Донаи гавҳар чӣ резӣ мурғи арзанхораро?!

СЕГОҲИ 2
(дар хониши Содирхон)

Ғазали Озарӣ

Аввал қалам, ки дафтари ҳукми қазо навишт,
Хатте навишт шавқи ту бар қони мо навишт.

Рӯзе, ки менавишт қадар ризқи ошиқон,
Гӯё насиби мо ҳама чавру чафо навишт.

Чун менавишт ҳарфи «бале» котиби азал,
Навбат ба мо расид, «бале»-ро «бало» навишт.

Дасте надоштам, ки қаламро кунам қалам,
Аз дафтари висоли ту номам чудо навишт.

Аҳкоми халқ чунки навишт, Озарӣ, қазо,
Маълум нест аҳли саодат киро навишт?

СЕГОҲИ 3

*Ғазали Хаёли
дар хониши Содирхон*

Ошиқат то зинда, мегӯяд, ки дод аз дасти ёр,
Ҳарфи хуш нашнида мегӯяд, ки дод аз дасти ёр.

Он ки дорад даъвии ишқ аз паризоди Яман,
Ҷони ширин дода мегӯяд, ки дод аз дасти ёр.

Дуди оҳам мавҷ зад аз шуълаи шамъи руҳаш,
Бар фалак печида мегӯяд, ки дод аз дасти ёр.

Андалеби табъи мавзун дар замири ин ғазал
Рӯзу шаб нолида мегӯяд, ки дод аз дасти ёр.

Тори танбӯрам, ки менолад дар ин шабҳои тор,
Бар сари ҳар парда мегӯяд, ки дод аз дасти ёр.

Домани васли ту аз дасти Хаёли дур шуд,
Сар ба доман чида мегӯяд, ки дод аз дасти ёр.

*Ғазали
Амир Хусрави Деҳлавӣ*

Ёр агар бигзашт, дар тимор будан ҳам хуш аст
В-ар шикебой бувад, бе ёр будан ҳам хуш аст.

Иззате гар нест моро назди чонон, айб нест,
Ошиқонро пеши хубон хор будан ҳам хуш аст.

Чангҳои ӯ хуш аст, ар оштиро чо бувад
В-аз итобу хашм дар озор будан ҳам хуш аст.

Гарчи хуфтан хуш бувад бо дӯст дар шабҳои тор,
Лек дар шабҳои ғам бедор будан ҳам хуш аст.

Андак-андак, гаҳ-гаҳе бо ёр будан хуш бувад
В-ар муяссар гардадам, бисёр будан ҳам хуш аст.

Чун мусулмон будаме натвонам аз дасти бутон,
Пеши бут барбастаи зуннор будан ҳам хуш аст.

Гарчи аз ман шермардӣ н-ояд андар кӯйи ишк,
Чун сағонам шуҳраи бозор будан ҳам хуш аст.

Бохабар будан хуш аст андар мақоми зоҳидон,
Бохабар дар хонаи хаммор будан ҳам хуш аст.

Хусраво, гар барнамегунҷӣ ба хилватгоҳи дӯст,
Ҳамнишин бо ошиқони зор будан ҳам хуш аст.

*Ғазали
Абдулқодири Бедил*

Хомушӣ дар парда сомони такаллум кардааст,
Аз ғубори сурма овозе таваҳҳум кардааст.

Бе ту гарчанде дар ин маҳфил ба ибрат зиндаем,
Бар бинои мо чу шамъ оташ тараҳҳум кардааст.

То ҳамӯшӣ доштем, офоқ беташвиш буд,
Мавҷи ин баҳр аз забони мо талотум кардааст.

Аз адам ноҷаста, шӯҳиҳои ҳастӣ мекунем,
Субҳи мо ҳам дар ниқоби шаб табассум кардааст.

Маъбади ҳирс остони сачдаи беиззатист,
Оламе ин ҷо ба оби рӯ таяммум кардааст.

Ҳеч кас мағрури истеъдоди чамъийят мабод,
Қатраро гавҳар шудан беруни кулзум кардааст.

Хомтаъбон аз фишори ранчи даҳр озодаанд,
Пухтагӣ ангурро зиндонии хум кардааст.

Ғайбати золим газандаш кам маяндеш аз ҳузур,
Неши ақраб нардбонҳо ҳосил аз дум кардааст.

Сеҳркориҳои чарх аз ихтилоти бенасақ
Хушкии атвори мардумро бирешум кардааст.

Он тапиш, к-аз захми ҳасратҳои рӯзӣ доштем,
Гарди моро чун сахар анбори гандум кардааст.

Ин гулистон ғунчаҳо бисёр дорад, бӯ кунед,
Дар ҳамин ҷо Бедили мо ҳам диле гум кардааст.

САВТИ МИСКИН

*Ғазали Абдулқодири Бедил
(дар хониши Бобоқул-ака Файзуллоев)*

Надонам бозам оғӯши кӣ хоҳад шуд дучор имшаб,
Канорам мерамад чун партави гул аз канор имшаб.

Пари товус то кай нолиши роҳат ба гул гирад,
Хаёлафсонаи чаннат намеояд ба кор имшаб.

Зи сад шамъу чароғам ғайри ин маънӣ нашуд равшан,
Ки зулматҳои дӯш аст, он чи гардид ошкор имшаб.

Хати пешонӣ аз рӯзи қиёмат нусхаҳо дорад,
Бихонед, он чи натвон хонд аз лавҳи мазор имшаб.

Саҳар Бедил шикоятномаҳо бояд рақам кардан,
Биё, то дуда гирем аз чароғи интизор имшаб.¹⁵³

¹⁵³ Дар нашрҳои кутуби Бедил пайдо нагардид ва аз сабти радиои Бобоқул Файзуллоев навишта шуд .

*Ғазали
Абдулқодири Бедил*

Гудози гавҳари дил бодаи ноб аст шабнамро,
Нами чашми таҳайюр олами об аст шабнамро.

Нагардад чамъ нури огаҳӣ бо зулмати ғафлат,
Сафои дил намак дар дидаи хоб аст шабнамро.

Ба ҳар ҷо меравам, дар ашки навмедӣ ватан дорам,
Зи чашми худ ҷаҳон як дашти селоб аст шабнамро.

Нагардӣ ғофил, эй ашки ниёз, аз тарки худдорӣ,
Ки бар дӯши чакидан сайри маҳтоб аст шабнамро.

Тамошо нест кам, чашми ҳавас гар шармнок афтанд,
Ҳаё ойнаи гулҳои сероб аст шабнамро.

Гули ашкам агар манзури ҷонон шуд, аҷаб набвад,
Ки рӯ дар чашми хуршеди ҷаҳонтоб аст шабнамро.

Хати хубон каманди ғафлати аҳли назар бошад,
Раги гулҳои ин гулшан раги хоб аст шабнамро.

Фузулӣ мекунам дар интизори меҳри тобонаш,
Гирифтам, парда бардорад, кучо тоб аст шабнамро?

Ба васфи гулрухон натвон канори офият ҷустан,
Ки дар оғӯши гул хун дар чигар об аст шабнамро.

Заифӣ тухмати чандин тааллуқ баст бар ҳолам,
Зипоафтадагӣ як олам асбоб аст шабнамро.

Ҳаё боли ҳавасро монеъи парвоз мегардад,
Ниғаҳ дар дида, Бедил, мавҷаи об аст шабнамро.

ҚЎШЧИНОР

*Ғазали
Нақибхон Туграл*

Ба мизроби дигар қонуни ишқат соз мекардам,
"Наво"-и пардаи "Ушшоқ"-ат аз "Шаҳноз" мекардам.

Чу мурғи бепару болам ман аз афтодагӣ, лекин
Ба сӯят бе таваккуф чун ниғаҳ парвоз мекардам.

Ба маҳзи лутф сӯйи кулбаи ман меҳиромидӣ,
Ба роҳат пардаҳои дида пойандоз мекардам.

Агар мебуд дар ҳаҷри ту ҳамчун кӯҳ тамкинам,
Садое мешунидам аз ту гар овоз мекардам.

Тағофул монеи асрори лутфаш буду ман ҳар дам
Ба рамзе гӯшаи он чашмро ғаммоз мекардам.

Аз он рӯзе, ки дидам дар фани эҳё лаби лаълаш,
Масеҳо мешудам ман, тарки ин эъҷоз мекардам.

Ҳамерафтам ба Тури ишқи ӯ аз баҳри дидораш,
Чу Мӯсо дар таҷаллигоҳи шавқаш роз мекардам.

Ба базми васл з-ангуштам шамими атр меомад,
Агар банди қабояшро ба ногаҳ боз мекардам.

Намуданд аз сари қӯйи ту бо ман равзаи ҷаннат,
Намебудӣ ту дар ҷаннат, валекин ноз мекардам.

Агар дар хоб медидам ба ногаҳ талъати Лайлӣ,
Ҳазор анҷоми Мачнунро ба як оғоз мекардам.

Хушо аз мисраи султони авранги суҳан, Туғрал,
«Ту мерафтию ман «Шӯр»-и қиёмат соз мекардам».

ДУГОҲИ ҲУСАЙНӢ

*Мухаммаси Саййидои Насафӣ
бар газали Соибӣ Табрeзӣ*

Арбоби ҷудро кафи гавҳарфишон намонд,
Дасти кушодае ба мухиту ба кон намонд,
Дар рӯзгори мо зи мурувват нишон намонд,
«Аз ҳиммати баланд асар дар ҷаҳон намонд,
Як сарв дар саросари ин бӯстон намонд».

То ҷуғдтинатон ба фазои чаман шуданд,
Чун сабза сояпарвари сарву суман шуданд,
Гулҳо зи баски ҳамдами зоғу заған шуданд,
«Мургони нағмасанҷ ҷилои ватан шуданд,
Ќуз байзаи шикаста дар ин ошён намонд».

Аз аҳли дил намонд дар ин хокдон нишон,
Бастанд обу ойина раҳти худ аз миён,
Хуршед гуфт вақти видоаш ба осмон:
«Равшандилон ҷу барқ гузаштанд аз ҷаҳон,
Хокистаре ба ҷой аз ин корвон намонд».

Аз дидаи басирати мо хоб шуд равон,
Абёт аз сафина ҷу симоб шуд равон,
Таҳрир аз саҳифа ҷу хуноб шуд равон,
«Аз ҷашми сурмадори давог об шуд равон,
Ширинзабонии қалами нуктадон намонд».

Эй Саййидо, ту дил ба мақоми наҷот каш,
Пой аз миёни тоифаи бесубот каш,
Чун Хизр раҳти хеш ба оби Ҳаёт каш,
«Соиб, забони хома ба коми давог каш,
Имрӯз чун суҳанталабе дар ҷаҳон намонд».

ЧОРГОХ

Ғазали Камоли Хуҷандӣ

Қонро ба чуз лабони ту оби ҳаёт нест,
Ширинтар аз лаби ту ба олам набот нест.

Рӯзи нахуст, эй шаҳи хубон, ба ошиқон
Рухро чаро намудӣ, агар майли мо-т нест.

Гуфтам: -Давои дарди диламро хате навис,
Гуфто: -Давот чун бинависам, давот¹⁵⁴ нест.

Доғи чафо ба қони мани хастадил манех,
Рӯзе ки дар вафо-т бимирам, вафо-т нест.

Гуфтам: -Закоти лаъли лабат бўсае бидех,
Гуфто: -Бирав, Камол, ки вақти закот нест.

¹⁵⁴ Давот - сиёҳидон.

ДИЛХИРОҶИ СОДИРХОН

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Дӯш дидам, ки малоик дари майхона заданд,
Гили Одам бисириштанду ба паймона заданд.

Сокинони ҳараму ситру афофи малакут
Бо мани роҳнишин бодаи мастона заданд.

Осмон бори амонат натавонист кашид,
Қуръаи фол ба номи мани девона заданд.

Чанги ҳафтоду ду миллат ҳамаро узр бинех,
Чун надиданд ҳақиқат, раҳи афсона заданд.

Шукри Эзид, ки миёни ману ӯ сулҳ афтод,
Сӯфиён рақскунон соғари мастона заданд.

Оташ он нест, ки аз шуълаи ӯ хандад шамъ,
Оташ он аст, ки дар хирмани парвона заданд.

Кас чу Ҳофиз накушод аз руҳи андеша ниқоб,
То сари зулфи суханро ба қалам шона заданд.

УШШОҚИ ДАРВОЗ

(дар хониши Акашариф Қўраев)

Сахаргоҳон насими навбахорон аз чаман ояд,
Паёпай накҳати гулҳои хандон аз чаман ояд...¹⁵⁵

Ғазали

Амир Хусрави Деҳлавӣ

Надорам тоби дидан, дер-дерат баҳри он бинам,
Бибояд ҳар замон чоне, ки рӯят ҳар замон бинам.

Маро гӯянд, к-аш чун мардумон бину марав он ҷо,
Дилам бар ҷой н-ояд, к-ат ба чашми мардумон бинам.

Бад-ин сон, к-омад аз рӯйи ту кори ман ба ҷон в-он гаҳ
Мани девонаро бар худ набахшиду ҳамон бинам.

Чӣ ҳочат бар дилам новак, ҳамин бас нест марги ман,
Ки гаҳ-гаҳ чошнӣ аз дасти он нозук амон бинам.

Гаҳи ҷавлон наёрам диданаш аз бими ҷон, лекин
Чу бетоқат шавам, дуздида бар дасту инон бинам.

Зи наврӯзи ҷавонӣ гарчи бишкуфта-ст бустонаш,
Мабодо сабзаи перохани он бўстон бинам.

Зи хубон баски бедин гашт Хусрав беҳтарин рӯзе,
Бут андар пешу зуннори муғонаш бар миён бинам.

¹⁵⁵ Давоми матн пайдо нагардид. Дар нашри мақолаи О.Данскер зикр гардидааст, ки матн «шеърӣ халқӣ» аст (А.Н.)

БАЁТ

Ғазали Хоҷа Ҳофиз

Расид мужда, ки айёми ғам нахоҳад монд,
Чунон намонду чунин низ ҳам нахоҳад монд.

Ман арчи дар назари ёр хоксор шудам,
Рақиб низ чунин муҳтарам нахоҳад монд.

Чу пардадор ба шамшер мезанад ҳамаро,
Касе муқими ҳарими ҳарам нахоҳад монд.

Чӣ қойи шукру шикоят зи нақши неку бад аст,
Чу бар саҳифаи ҳастӣ рақам нахоҳад монд.

Суруди маҷлиси Қамшед гуфтаанд, ин буд,
Ки чоми бода биёвар, ки Қам нахоҳад монд.

Ғанимате шумар, эй шамъ, васли парвона,
Ки ин муомила то субҳдам нахоҳад монд.

Тавонгаро, дили дарвешӣ худ ба даст овар,
Ки махзани зару ганҷи дирам нахоҳад монд.

Бар ин равоқи забарҷад навиштаанд ба зар,
Ки чуз нақӯии аҳли қарам нахоҳад монд.

Зи меҳрубонии қонон тамаъ мабур, Ҳофиз,
Ки нақши қавру нишони ситам нахоҳад монд.

МУНОҚОТ

Ғазали Нақибхон Туграл

Эй фалак, дод аз ҷафоят, дар ҷӣ ҳолам кардаӣ?!
Рост будам чун «алиф», монанди «дол»-ам кардаӣ!

Охир, эй гардун, задӣ санги маломат бар сарам,
Зери пойи бешуурон поймолам кардаӣ!

Аз ҷӣ рӯ, эй чарх, чун ман эътиборат дур бод,
Қуръаи безътиборихо ба фолам кардаӣ?!

Аз ту, эй Ноҳид, гуфторам навои тоза дошт
В-аз ҳасад, эй чарх, чун Яъқуб лолам кардаӣ!

Оқибат кори ту гар ин буд, эй гардуни дун,
Аз ҷӣ дар рӯзи азал қисмат камолам кардаӣ?!

Эй сипехри бемурувват, ин кадомин шева аст?
Нола месозам зи дастат, то чу нолам кардаӣ!

Буд дар ойинаи ман акси сад маънӣ дучор,
Занги ғам бар рӯи миръоти ҳаёлам кардаӣ!

Рӯзгоре буд, ки медодам ба чизе ман навол,
Хуни ҳасрат, эй фалак, охир наволам кардаӣ!

Хамдамонам нокасони ғӯлу аз дониш тихӣ,
Сухбати донишварон амри муҳолам кардаӣ!

Дар ҳавои мӯшикофӣ Туғралам пар мезанад,
То ту, эй гардун, маро дур аз висолам кардаӣ!

МУСТАЗОД

Аз Нақибхон Туграл

Эй акси рухат чон диҳад ойинаи дилро,
чун муъчизи Исо!
Тӯтӣ шуда хайрони суханҳои ту, чоно,
бо он лаби гӯё!
То бо қади шамшод гузаштӣ суйи гулшан,
кумрӣ ба фиғон шуд,
Наргис пайи наззора шавад дида саропо,
аз баҳри тамошо.
Аз шарми ҷамоли ту шуда Юсуфи мисрӣ,
дар зовияи чоҳ,
Савдои ту доранд ба сар Вомику Азро,
танҳо на ЗуЛайхо!
Боди сахар аз накҳати зулфат ба гулистон,
овард насиме,
Савсан ба забон таъна зад оҳуи Хаторо,
з-он рафт ба саҳро.
Туғрал ба ҳаёли сари зулфи ту асир аст,
растан натавонад,
Занҷир бувад ҳар сари мӯ пойи чунунро
з-он зулфи мутарро!

ЧАПАНДОЗИ ГУЛЁР

(Мухаммаси Вола бар ғазали Саййидо)

Даҳони танги ҷонон ҳуққаи асрорро монад,
Ҳадиси ҷонфазояш гавҳари шаҳворро монад.
Зи ройи лутф хуснаш моҳи пуранворро монад,
Саросар мавҷи гесӯ печутоби морро монад,
Агар бар гардан афтад, ҳалқаи зуннорро монад.

Ба чашми ошиқон рухсори ӯ бо ҳалқаи кокул
Дар ин гулшан бувад мағруртар бошад гули сунбул,
Зи шавқаш нолаҳо созам, таачҷуб нест, чун булбул
Рухаш гул, чилвааш гул, оразаш гул, дасту рӯяш гул,
Ба ғайр аз пой то сар сарви ман гулзорро монад.

*Мухаммаси Саййидои Насафӣ
бар газали Соибӣ Табрэзӣ*

Зи хуни бегуноҳон қадди шамшерат дуто бошад,
Шаҳидони туро чун ғунча дар дил чокҳо бошад,
Ба ҳоки куштагон то рӯзи маҳшар ин нидо бошад:
«Гиребончокии ушшоқ аз завқи фано бошад,
Алиф дар синаи гандум зи шавқи осӣё бошад».

Намегардӣ маро, эй рашки ҷаннат, як нафас ҳамдам,
Ки бар аҳволи зори ҳештан созам туро маҳрам,
Бувад чун меҳри тобон ин сухан машҳур дар олам,
«Ба андак рӯйгармӣ пушт бар гул мениҳад шабнам,
Чаро дар ошноӣ ин қадар кас бевафо бошад?»

Зи асбоби ҷаҳон ворастигӣ чун шона пайдо кун,
Тани худро ба роҳи халқ чун нақши кафи по кун,
Бипӯш аз ҳастии худ чашму сайри мулки боло кун,
«Қадам дар чашми ҳоке неҳ, сарафрозӣ тамошо кун,
Ба ин тал чун бароӣ, осмон дар зери по бошад».

Таачҷуб нест аз Фарҳод кӯҳи Бесутун қандан,
Надорад тоби тири нолаи ошиқ дили оҳан,
Шабе мегуфт зулфаш аз сари ёрӣ ба ғӯши ман:
-«Ба оҳе метавон афлокро зеру забар қардан,
Дар он кишвар, ки чоки сина меҳроби дуо бошад!»

Шабе чун Саййидо рафтам ба сайри бўстон, Соиб,
Ба ҳар ҷониб ниҳодам пой чун оби равон, Соиб,
Шунидам ин нидоро аз забони қумриён, Соиб,
«Тавонӣ сабз шуд дар ҳалқаи озодагон, Соиб,
Туро чун сарв агар дар чор мавсим як қабо бошад!»

Мухаммаси Саҳбо

Агар гӯям, рухат меҳри ҷаҳонорост, меранҷӣ
В-агар гӯям, ки маҳ бар оразат шайдост, меранҷӣ,
Агар хонам лабатро шарбати ҷонҳост, меранҷӣ,
Зи ҷашмат гар бигӯям соҳирӣ пайдост, меранҷӣ,
Агар сарви қадат гӯям басте зебост, меранҷӣ.

Дилам дар байни зулфайни сумансоят намегӯям,
Басте ҷонҳо асири ҷашми шахлоят намегӯям,
Сари ман доимо фарши кафи поят намегӯям,
Биё, бар дидаам биншин, ки ин ҷоят намегӯям,
Агар гӯям, ки ишқат оташи дилҳост, меранҷӣ.

Агарчанде ки бошад қаддат аз сарви равон беҳтар,
Лабат аз оби Ҳайвон, рӯят аз меҳри ҷинон беҳтар,
Ду ҷашмат аз ғизоли Чин, ду абрӯ аз камон беҳтар,
Туро сар то қадам ҳарчанд мебошад зи ҷон беҳтар,
Агар гӯям, ки ин зебост, он раъност, меранҷӣ.

Миёни лоғарат чун мӯй нозуктар, ҷӣ сон гӯям?
Табассум карданат аз қанд ширинтар, ҷӣ сон гӯям?
Хироми ишваангезат зи ҷон беҳтар, ҷӣ сон гӯям?
Лаби лаъли ту ҷонбахшу равонпарвар, ҷӣ сон гӯям?
Агар гӯям, ки ширини туро, пайдост, меранҷӣ!

Туро дар осмони дилбарӣ ҳамчун қамар дидам,
Ба нахли нозуке бодоми ҷашматро самар дидам,
Ғуруру нозу истигно туро ҳар дам ба бар дидам,
Туро дар кишвари хубӣ зи шоҳон хубтар дидам,
Агар гӯям, ғуломи дарғаҳат Саҳбост, меранҷӣ!

БАЁТ

Қасидаи устод Рӯдакӣ

Бӯйи Чӯйи Мӯлиён ояд ҳама,
Ёди ёри меҳрубон ояд ҳама.

Реги Омуву дуруштӣ роҳи ӯ,
Зери поям парниён ояд ҳама.

Оби Ҷайхун аз нишоти рӯйи дӯст,
Хинги моро то миён ояд ҳама.

Эй Бухоро, шод бошу дер зӣ,
Мир зӣ ту шодмон ояд ҳама.

Мир моҳ асту Бухоро осмон,
Мир сӯйи осмон ояд ҳама.

Мир сарв асту Бухоро бӯстон,
Сарв сӯйи бӯстон ояд ҳама.

Офарину мадҳ суд ояд ҳама,
Гар ба ганҷ-андар зиён ояд ҳама!

*Ғазали
Ҷалолуддини Балхӣ*

Бӯйи боғу гулситон ояд ҳама,
Бӯйи ёри меҳрбон ояд ҳама.

Аз нисори чавҳари ёрам маро
Оби дарё то миён ояд ҳама.

Бо ҳаёли гулситонаш хорзор
Нармтар аз парниён ояд ҳама.

Аз чунин начқор, яъне ишқи ӯ
Нардбони осмон ояд ҳама.

Қӯи калбамро зи матбахҳои ҷон
Лаҳза-лаҳза бӯйи нон ояд ҳама.

З-он дару деворҳои кӯйи дӯст
Ошиқонро бӯйи ҷон ояд ҳама.

Як вафо меору мебар сад ҳазор,
Инчунинро ончунон ояд ҳама.

Ҳар кӣ мирад пеши ҳусни рӯйи дӯст,
Нобимурда дар ҷинон ояд ҳама.

Корвони ғайр меояд ба айн,
Лек аз ин зиштон ниҳон ояд ҳама.

Нағзруён сӯйи зиштон кай раванд?
Булбул андар гулбунон ояд ҳаме.

Паҳлуи наргис бирӯяд ёсумин,
Гул ба гунчай хушдаҳон ояд ҳаме.

Ин ҳама рамз асту мақсуд ин бувад,
К-он ҷаҳон андар ҷаҳон ояд ҳаме.

Ҳамчу равған дар миёни ҷӯйи шир
Ломакон андар макон ояд ҳаме.

Ҳамчу ақл андар миёни хуну пӯст
Бенишон андар нишон ояд ҳаме.

В-аз варои ақл ишқи хубрӯ
Май ба каф доманкашон ояд ҳаме.

В-аз варои ишқи он к-аш шарҳ нест,
Ќуз ҳамин гуфтам, ки он ояд ҳаме.

Беш аз ин шарҳаш тавон кардан, вале-к
Аз сӯйи ғайра-т синон ояд ҳаме.

Тан занам, зеро зи ҳарфи мушкилаш
Ҳар касеро сад гумон ояд ҳаме.

УШШОҶИ ДУШАНБЕ

Ғазали Лоиқ Шералӣ

Сафои рӯҳ дорад рӯйи гулҳои шафактобаш,
Нидои кӯҳ дорад нолаи дарёи Варзобаш.

Барои ошиқон месӯзаду дил зинда медорад
Чароғони фурузонаш ва ё чашмони беҳобаш.

Чавониҳои халқи ман дар ин шаҳр асту мебинам
Зи гулгашту хиёбону чанористони шодобаш.

Пушаймонхурдае бошӣ ва ё дилмурдае бошӣ,
Зи ғам хурдан биёсой, агар хурдӣ майи нобаш.

Душанбе шаҳри беҳамтост, зеро гоҳвори мост,
Ки қадри ишқ медонанд дилчӯёни ноёбаш.

Душанбе шаҳри ободон, Душанбе шаҳри озодон,
Ба рағми пири мешӯрад чавонию табу тобаш.

МАЪХАЗҶОИ ИСТИФОДАШУДА

Абевардӣ, Анварӣ. Девон / Анварии Абевардӣ. Таҳияи нашр бо тасхеҳ ва тавзеҳоти Р. Ҳодизода. –Душанбе: Ирфон, 1971. -264 с.

Амвочи Корун. Гирдоваранда ва муаллифони сарсухан Аълоҳон Афсаҳзод ва Ҷобул Додалишох. –Душанбе: Ирфон, 1973. -312 с.

Ансорӣ, Файзулло. Офтоби баҳор / Файзулло Ансорӣ. Таҳияи Шоҳид Ансорӣ. –Душанбе: Сарпараст, 2006. -224 с.

Аҳрорӣ, Туғрал. Навоӣ кибриё (Куллии ашъор) / Туғрали Аҳрорӣ. Таҳия ва тавзеҳи Асрори Раҳмонфар ва Мирзо Шукурзода. –Душанбе: Адиб, 2014. - 440 с.

Аттор, Фаридуддин. Девон / Фаридуддини Аттор. Таҳияи матн бо муқаддима ва луғоту тавзеҳоти Алиӣ Муҳаммадии Хуросонӣ . –Душанбе: Дониш, 2012. -544 с.

Баёзи “Шашмақом”. Таҳия ва вероӣ Исо Раҳматулло, Мубашшир Акбарзод, Баҳриддини Мирзо. Зери назари Аскаралӣ Раҷабов, Абдувалӣ Абдурашидов. –Душанбе, 2007. -250 с.

Баҳор, Муҳаммадтақӣ. Ашъори мунтахаб / Муҳаммад Тақӣ Баҳор. Тартибдиҳандагон Абдусалом Деҳотӣ ва Раҳим Ҳошим. – Сталинобод: Нашриёти Давлатии Тоҷикистон, 1958. -178 с.

Бедил, Абдулқодир. Осор. Чилди якум / Абдулқодир Бедил. Ҳозирқунандаи чоп Саҳобиддин Сиддиқов. – Душанбе: Адиб, 1990. -352 с.

Бедил, Абдулқодир. Осор. Чилди дувум / Абдулқодир Бедил. Ҳозирқунандаи чоп Саҳобиддин Сиддиқов. – Душанбе: Адиб, 1991. 352- с.

Бухорой, Носир. Мунтахабот / Носири Бухорой. Мураттиб ва муаллифи сарсухан Амирбек Ҳабибов. – Душанбе: Адиб, 1996. - 432 с.

Бухорой, Шавкат. Нури аср / Шавкати Бухорой. Таҳияқунандагони матну луғот ва муаллифони пешгуфтор Амрияздон Алимардонов, Ҷобулқо Додалишоев, Асғар Ҷонфидо.-Душанбе: Ирфон, 1986. -288 с.

Бухорой, Шавкат. Девони ашъор / Шавкати Бухорой. Матни илмӣ ва интиқодӣ бо тасҳеҳ ва муқаддимаи Ҷобулқо Додалишоев. –Душанбе: Дониш, 1988. - 432+5 с.

Бухорой, Шавкат. Девони ашъор (матни илмӣ-интиқодӣ, ба хатти форсӣ) / Шавкати Бухорой. Бо тасҳеҳ ва муқаддимаи Ҷобулқо Додалишоев. –Душанбе: Дониш, 1987. - 431+5.

Гулрухсор. Девон / Девони Гулрухсор. –Душанбе: Пайванд, 2004. -954 с.

Ганҷавӣ, Низомӣ. Хамса / Низомии Ганҷавӣ . Таҳияи матн бо муқаддима ва луғоту тавзеҳот аз Алии Муҳаммадии Хуросонӣ ва Мубашшир Акбарзод . –Душанбе: Адиб, 2012. -672 с.

Гулшани адаб. Ҷилди 1. Тартибдихандагон Камол Айнӣ, Баҳром Сирус, Аълоҳон Афсаҳзод, Ҷобулқо Додалишоев. – Душанбе: Ирфон, 1975. -432 с.

Гулшани адаб. Ҷилди 2. Тартибдихандагон Камол Айнӣ, Аълоҳон Афсаҳзод, Ҷобулқо Додалишоҳ. –Душанбе: Ирфон, 1975. -496 с.

Гулшани адаб. Ҷилди 3. . Тартибдихандагон Аълоҳон Афсаҳзод, Ҷобулқо Додалишоев . –Душанбе: Ирфон, 1976.-384 с.

Гулшани адаб. Ҷилди 4. Тартибдихандагон Аълоҳон Афсаҳзод, Ҷобулқо Додалишоев, Лола Сулаймонова, Шамсиддин Нуриддинов. –Душанбе: Ирфон, 1977. -386 с.

Гулшани адаб. Ҷилди 5. Тартибдихандагон А. Афсаҳзод, Л. Сулаймонова, Ҷ. Додалишоев, А. Девонакулов, А. Муҳаммадӣ. Душанбе: Ирфон, 1980. - 464 с.

Ғоиб, Муҳаммад. Сояи умр / Муҳаммад Ғоиб. –Душанбе: Адиб, 2014. - 472 с

Ғоиб, Ҳақназар. Дар бистари нарми гул / Ҳақназар Ғоиб. –Душанбе: Адиб, 2009. -384 с.

Девони Дарवेशи Дехақӣ. Мураттиб ва муаллифи пешгуфтору луғат Мирзо Аҳмадзода. –Душанбе: Шарқи озод, 2009. -368 с.

Девони Рӯдақӣ. Таҳийя, тасҳеҳ ва сарсухану ҳавошии Қодирӣ Рустам . –Душанбе: Бухоро. 2015.- 334 с.

Дехлавӣ, Амир Хусрав. Ғазалиёт / Амир Хусрави Дехлавӣ. Таҳияву тадвини матн аз Муҳаммадвафо Бақоев. Муқаддима ва луғоту тавзеҳот аз Алии Муҳаммадии Хуросонӣ. – Душанбе: Адиб, 2014. -480 с.

Зебуннисо . Маҷмӯаи шеърҳо. Мураттиб А. Сидқӣ. – Сталинобод: Нашриёти Давлатии Тоҷикистон, 1958. -256 с.

Кангуртӣ, Ҳоҷӣ Хусайн. Куллиёт / Ҳоҷӣ Хусайни Кангуртӣ. Виростор ва созмондиханда матн К. Чиллазодаи Техрайӣ ва Амирхӯча Абдурахимӣ. – Душанбе: Ирфон, 1998. -526 с.+ бо 528 с.(форсӣ).

Кошиф, Муҳаммадаминхоҷа. Ашъори мунтахаб / Муҳаммадаминхоҷа Кошиф. Таҳияи Муртазо Назиров. – Душанбе: Нашриёти Давлатии Тоҷикистон, 1962. -240 с.

Қассоби Кошонӣ. Саду як ғазал(Мунтахаби девон). Ба чоп тайёркунанда А. Соҳибова. – Душанбе: Ирфон, 1965. -120 с.

Лоҳурӣ, Муҳаммад Иқбол. Куллиёти форсӣ / Муҳаммад Иқболи Лоҳурӣ. Таҳияи матн ва таҳқиқи илмии Алии Муҳаммадии Хуросонӣ ва Шарафнисо Пӯлодова. – Душанбе: Дониш, 2013.- 672 с.

Лоҳутӣ, Абулқосим. Шуъла ва шамшер / Абулқосим Лоҳутӣ. – Душанбе: Ирфон, 1974.-262 с.

Мучахарфӣ, Абдулҳай. Муфизу-л-анвор ва девони ашъор / Абдулҳайи Мучахарфӣ. Бо кӯшишу таҳқиқи Алии Муҳаммадии Хуросонӣ ва Бӯрии Бачабеки Карим. – Москва: Интрансдорнаука, 2003. -616 с.

Мучахарфӣ, Абдулҳай. Муфизу-л-анвор ва девони ашъор / Абдулҳайи Мучахарфӣ. Бо эҳтимом ва тасҳеҳи Алии

Муҳаммадии Хуросонӣ ва Бӯрии Бачабеки Карим. - Душанбе:Дониш, 2010. - 544 с. (ба хатти форсӣ).

Насафӣ, Саййидо. Куллиёти осор / Саййидои Насафӣ. Матни илмӣ-интиқодӣ бо муқаддима ва тасҳеҳи Ҷобулқо Додалишоев. –Душанбе: дониш, 1990. -470 с. (ба хатти форсӣ).

Насрулло, Камол. Рӯ ба меҳроби ватан (Маҷмӯаи шеърҳо) / Камол Насрулло. –Душанбе: Адиб, 2010. -232 с.

Низомов, Аслиддин. Таърих ва назарияи Шашмақом (ба забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ) / Аслиддин Низомов. - Душанбе: Эҷод, 2005. -545 с.

Низомӣ, Аслиддин. Таърихи мусиқии тоҷик/ Аслиддин Низомӣ. – Душанбе: Адабиёти бачагона, 2014.- 353с.

Нодим, Муҳаммадсолеҳ. Чакомаи Наврӯз / Муҳаммад-солеҳи Нодим. Мураттиб Начмиддин Салоҳиддинзода. – Душанбе: Адабиёти бачагона, 2012. -140 с.

Одина, Султонмурод. Девони Султон / Султонмуроди Одина. -Душанбе: Шумон, 2014. -528 с.

Озар. Гуфтугӯи нахлу моҳ. –Душанбе: Истеъдод,2010. - 100 с.

Озарахш. Намози мусофир. –Душанбе: Адиб, 2006. - 178 с.

Олимзода, Кароматулло. Паёми садоқат/ Кароматулло Олимзода. -Душанбе: Адиб, 2014. -192 с.

Раҳимӣ, Муҳаммадҷон. Ашъори мунтахаб. Иборат аз се ҷилд. Ҷилди якум / М. Раҳимӣ. Тартибдиҳандагон Х. Отахонова, Х. Валихӯчаева. –Душанбе: Ирфон, 1978. -372 с.

Раҳматзод, Аҳмадҷон. Шукуфарез /Аҳмадҷони Раҳматзод. –Хучанд: Хуросон, 2015. -331 с.

Рачаб, Убайд. Гиреҳ фитод ба абруи абри боронӣ / Убайд Рачаб // рӯз. “Адабиёт ва санъат”. № 29. 18 июли 1991. –С. 7.

Румӣ, Мавлоно Чалолуддин Муҳаммад. Мунтахаби куллиёти Шамси Табрезӣ / **Румӣ, Мавлоно Чалолуддин Муҳаммад** Таҳяву тадвини матн бо муқаддима ва луғоту тавзеҳоти мухтасари Фирӯза Неъматзода. –Душанбе: Ҳумо, 2007. -488 с.

Румӣ, Мавлоно Чалолуддин. Девони кабир / Мавлоно Чалолуддини Румӣ. Дар чаҳор ҷилд. Таҳияву тадвини матн бо муқаддима ва луғоту тавзеҳоти Алии Муҳаммадии Хуросонӣ. – Душанбе: Дониш, 2008 (ҷилди 1, 2007. -686с. ; ҷилди 2, 2007. - 718с.; ҷилди 3.- 2008. 772 с.; ҷилди 4. - 2009. 588 с.)

Румӣ, Чалолуддини Балхӣ. Мунтахаби рубоиёт / Чалолуддини Балхӣи Румӣ. Таҳияву тадвини матн бо муқаддима ва луғоту тавзеҳоти Алии Муҳаммадии Хуросонӣ. –Душанбе: Адабиёти бачагона, 2014. -400 с.

Рӯдакӣ, Абӯабдуллоҳ Чаъфар бинни Муҳаммад. Девони ашъор / Абӯабдуллоҳ Чаъфар бинни Муҳаммад Рӯдакӣ . Матни илмӣ ва интиқодӣ бо кӯшиш ва эҳтимоми Расул Ҳодизода ва Алии Муҳаммадии Хуросонӣ. –Душанбе: Пайванд, 2008. -614 с. (ба хатти форсӣ).

Сармад. Куллиёт. Мураттиб Раҳим Раҳимов. –Душанбе: Андалеб, 2015. -588 с.

Сафар, Ашӯр. Борони ҳидоят / Ашӯр Сафар. –Душанбе: Адиб, 2008. -336 с.

Сафар, Гурез. Ҳам арш, ҳам фарш / Гурез Сафар. – Душанбе: Адиб, 2015. -480 с.

Соиб, Мирзо Муҳаммадалӣ. Мунтахабот / Мирзо Муҳаммадали Соиб. Мураттибон Зоҳир Аҳрорӣ ва Лоик Шералӣ. –Душанбе: Ирфон, 1980. -704 с.

Турсунзода, Мирзо. Асарҳои мунтахаб (Шеърҳо). Чилди якум / Мирзо Турсунзода. Тартибдиҳанда ва муҳаррир Боқӣ Раҳимзода. –Душанбе: Нашриёти Давлатии Тоҷикистон, 1962. -358 с.

Турсунзода, Мирзо. Гулчини ашъор / Мирзо Турсунзода. Бо кӯшиш ва эҳтимоми Камол Айни ва Лоик Шералӣ. – Москва: Прогресс,1981.-471 с. (ба хатти форсӣ).

Фаргонӣ, Сайф. Девон / Сайфи Фаргонӣ. Таҳияи матн ва мукаддима аз Ансор Афсаҳов ва Усмон Каримов. –Душанбе: Дониш, 1978. – 180 с.

Фарзона. Ҳама гул, ҳама тарона. –Хучанд: Хуросон-Медиа, 2014. Чилди 1. -504 с.; Чилди2. -500 с.

Хатлонӣ, Салим. Мунтахаби ашъор / Салими Хатлонӣ. – Душанбе: Эҷод, 2005. -800 с.

Ховари Абдулхай. Шафақи шавқи нигоҳ .-Душанбе : Деваштич, 2002.-48 с.

Хуросонӣ, Алии Муҳаммадӣ. Насими тавҳид / Алии Муҳаммадии Хуросонӣ. –Душанбе: Адиб, 2004. -112 с.

Хуросонӣ, Алии Муҳаммадӣ. Номбардори падар / Алии Муҳаммадии Хуросонӣ. –Душанбе: Маориф ва фарҳанг, 2011. -192 с.

Хучандӣ, Камол. Девон / Камоли Хучандӣ. Муаллифи пешгуфтор ва таҳияи матни девон бо ҳуруфи тоҷикӣ ва форсӣ аз Абдучаббори Суруш. –Хучанд: Хуросон, 2015. - 1292 с.

Ҳазор ғазал аз сад шоир. Тартибдиханда Иброҳими Наққош. –Душанбе: Ирфон, 2011. -598 с.

Ҳаким, Аскар. Замини сабзи боварҳо / Аскар Ҳаким. – Душанбе: Адиб, 2008. -284 с.

Ҳилолӣ, Бадриддин. Осори мунтахаб / Бадриддин Ҳилолӣ. Тартибдихандаи китоб ва муаллифи муқаддимау тавҳеҳот Камол Айнӣ. –Сталинобод: Нашриёти давлатии Тоҷикистон, 1958. -368 с.

Ҳодизода Навид, Муҳаммадӣ. Ҳадиси ишқ / Муҳаммадӣ Ҳодизода Навид. -Душанбе: Паёми ошно, 2002. -264 с.

Ҳофизӣ Шерозӣ. Девон . Таҳияи матн аз Шарифмурод Исрофилниё. Бо муқаддимаи Абдунабӣ Сатторзода. – Душанбе: Адиб, 2015. - 480 с.

Ҷабалӣ, Абдулвосеъ. Ғазалиёт / Абдулвосеи Ҷабалӣ. Мураттиб ва муаллифи пешгуфтор Бибисултон Навбаҳорова. –Душанбе, 2013. -176 с.

Шариф, Неру. Корбанди шеър / Неруи Шариф. – Душанбе: ҚДММ “Ҳочӣ Ҳасан”, 2011. -110 с.

Шашмақом. Ҷилди 1. Тартибдихандагон Бобокул Файзуллоев, Шоҳназар Соҳибов ва Фазлиддин Шаҳобов. – Москва: Нашриёти давлатии мусиқӣ, 1950. -298 с.

Шашмақом. Чилди 2. Тартибдихандагон Бобокул Файзуллоев, Шоҳназар Соҳибов ва Фазлиддин Шаҳобов. – Москва: Нашриёти далаatii мусиқӣ, 1954. -194 с.

Шашмақом. Чилди 3. Тартибдихандагон Бобокул Файзуллоев, Шоҳназар Соҳибов ва Фазлиддин Шаҳобов. – Москва: Нашриёти далаatii мусиқӣ, 1957. -208 с.

Шашмақом. Чилди 4. Тартибдихандагон Бобокул Файзуллоев, Шоҳназар Соҳибов ва Фазлиддин Шаҳобов. – Москва: Нашриёти далаatii мусиқӣ, 1967. -274 с.

Шашмақом. Чилди 5. Тартибдихандагон Бобокул Файзуллоев, Шоҳназар Соҳибов ва Фазлиддин Шаҳобов. – Москва: Нашриёти далаatii мусиқӣ, 1950. -298 с.

Шашмақом. Чилди 1 – Рост. Бо муқаддимаи Аслиддин Низомӣ. – Душанбе: Эҷод, 2007. -220 с.

Шералӣ, Лоик. Куллиёт. Чилди 1. Ашъор / Лоик Шералӣ. Мураттибон Баҳриддин Алавӣ ва Ромиш Лоикзода. – Душанбе: Адиб, 2008. -560 с.

Шералӣ, Мастон. Борони сабз / Мастон Шералӣ. – Душанбе: Ирфон, 1983.- 208 с.

Шоирони Мовароуннахр (Аз Рӯдакӣ то Айнӣ). Таҳяву тадвини матн бо муқаддима ва луғоту тавзеҳот аз Алии Муҳаммадии Хурсонӣ. – Душанбе: Адиб, 2006. -688 с.

Шукӯҳӣ, Аминчон. Кӯчабоғи ошиқон / Аминчон Шукӯҳӣ – Душанбе: Ирфон, 1984. -336 с.

Юсуфӣ, Ҳабиб. Маҷмӯаи шеърҳо / Ҳабиб Юсуфӣ. – Душанбе: Нашриёти Давлатии Тоҷикистон, 1962. -352 с.

МУНДАРИЧА

Эҳёи мерос - эҳёи миллат (<i>Сарсухан</i>)	3
Нақши Баёзҳо дар ташаккули силсилаи Шашмақом.....	7

БАЁЗИ ШАШМАҚОМ

Сарахбори Бузург	28
Талқини Уззол	44
Насруллоӣ	57
Насри Уззол	67
Уфари Уззол	69
Савти Сарвиноз	76
Талқинчаи Савти Сарвиноз	81
Шодибахши Савти Сарвиноз	83
Сокиномаи Савти Сарвиноз	88
Уфари Савти Сарвиноз	90
Замзамаи Бузург	93
Талқинчаи Замзамаи Бузург	100
Шодибахши Замзамаи Бузург	105
Сокиномаи Замзамаи Бузург	113
Уфари Замзамаи Бузург	117
Ироқи Бухоро	119
Талқинчаи Ироқи Бухоро	126
Чапандози Ироқи Бухоро	128
Сокиномаи Ироқи Бухоро	135
Уфари Ироқи Бухоро	151
Бебокча	162
Синахуруш	166
Рок	169

Мустазоди Рок	176
Шодибахши Рок	180
Сокиномаи Рок	190
Уфари Рок	196
Сарахбори Рост	201
Талқини Ушшоқ	209
Тарона	213
Насри Ушшоқ	214
Наврӯзи Сабо	227
Талқинчаи Сабо	229
Уфари Ушшоқ	231
Савти Ушшоқ	235
Талқинчаи Савти Ушшоқ	239
Шодибахши Савти Ушшоқ	242
Сокиномаи Савти Ушшоқ	248
Уфари Савти Ушшоқ	250
Савти Сабо.....	254
Талқинчаи Савти Сабо.....	258
Шодибахши Савти Сабо	260
Сокиномаи Савти Сабо	265
Уфари Савти Сабо	267
Ушшоқи Калон.....	270
Ушшоқи Самарқанд.....	271
Ушшоқи Исфара.....	272
Ушшоқи Ҳофиз.....	273
Ушшоқи Содирхон.....	275
Шодибахши Ушшоқи Содирхон.....	276
Даромади Ушшоқ.....	279
Сарахбори Наво	280
Талқини Баёт	286
Насри Баёт	293
Орази Наво	305
Хусайний	321
Уфари Баёт	326

Савти Наво	328
Талқинчаи Савти Наво	331
Шодибахши Савти Наво	335
Сокиномаи Савти Наво	338
Уфари Савти Наво	340
Замзамаи Наво	342
Талқинчаи Замзамаи Наво	347
Шодибахши Замзамаи Наво	350
Сокиномаи Замзамаи Наво	351
Уфари Замзамаи Наво	353
Мустазоди Наво	356
Талқинчаи Мустазоди Наво	360
Шодибахши Мустазоди Наво	364
Сокиномаи Мустазоди Наво	367
Уфари Мустазоди Наво	369
Сарахбори Дугоҳ.....	374
Талқини Чоргоҳ	386
Насри Чоргоҳ	389
Орази Дугоҳ	399
Дугоҳи Хусайнӣ	408
Уфари Дугоҳ	412
Савти Калон	415
Талқинчаи Савти Калон	419
Шодибахши Савти Калон	426
Сокиномаи Савти Калон	429
Уфари Савти Калон	433
Савти Чоргоҳ	437
Талқинчаи Савти Чоргоҳ	440
Шодибахши Савти Чоргоҳ	441
Сокиномаи Савти Чоргоҳ.....	442
Уфари Савти Чоргоҳ	444
Замзамаи Дугоҳ	450
Талқинчаи Замзамаи Дугоҳ	452
Шодибахши Замзамаи Дугоҳ	454

Соқиномаи Замзамаи Дугоҳ	457
Уфари Замзамаи Дугоҳ	460
Қаландарии Дугоҳ	469
Самандарии Дугоҳ	476
Сарахбори Оромичон	478
Оромичон	479
Уфари Оромичон	481
Сарахбори Сегоҳ	484
Талқини Сегоҳ	490
Насри Сегоҳ	493
Хоро	496
Уфари Сегоҳ	511
Замзамаи Сегоҳ	515
Талқинчаи Замзамаи Сегоҳ	518
Нимчӯпонӣ	522
Уфари Замзамаи Сегоҳ	526
Гиря	528
Савти Гиря	532
Уфари Гиря	534
Мақоми Ироқ. Сарахбори Ироқ.....	536
Мухайяри Ироқ	545
Уфари Ироқ	552

ИЛОВАҲО

Шаҳноз	560
Гулёр	562
Сегоҳи 2	563
Сегоҳи 3	562
Савти Мискин	566
Қўшчинор	568
Дугоҳи Ҳусайнӣ	570
Чоргоҳ	571
Баёт	574
Муноҷот	575

Мустазод	576
Чапандози Гулёр	577
Баёт	580
Ушшоқи Душанбе	583
Маъхазҳои истифодашуда.....	585

**Бо қарори Шӯрои илмӣ таъбу нашри Академияи
илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таъб расид**

БАЁЗИ ШАШМАҚОМ

Мураттибон

*Алии Муҳаммади Хуросонӣ, Аслиддин Низомӣ,
Маҳмадҷари Шариф*

Ҳуруфчинҳои компютерӣ:

Рухшона Ализода
Саидҷони Субҳон

Ба матбаа супорида шуд 17.05.2016.

Барои нашр имзо шуд 18.05.2016.

Чопи офсетӣ. Ҷузъи чопӣ 34,8. Андоза 60x84¹/₁₆.

Адади нашр 200 нусха. Супориши №54.

ҶСК «Чопхонаи Дониш»

ш. Душанбе, кӯчаи С. Айнӣ 121, бинои 2